Jusuf b. Abdullah b. Jusuf el-Vabil

Predznaci sudnjeg dana:
mali - srednji - veliki

Sa arapskog preveli:
Rasim Brković
Senad Ćeman

Sarajevo, Bemust, 2000.

U ime Allaha Milostivog, Samilosnog![1]

Uzvišeni Allah je rekao:

“O ljudi, Gospodara svoga se bojte! Zaista će potres, kada Smak svijeta nastupi, veliki događaj biti!
Na dan kad ga doživite svaka dojilja će ono što doji zaboraviti, a svaka trudnica će svoj plod pobaciti, i ti ćeš vidjeti ljude pijane, a oni neće pijani biti, već će tako izgledati zato što će Allahova kazna strašna biti.”

(Hadž; 1-2)

“Zar oni čekaju da im Smak svijeta iznenada dođe, a već su predznaci njegovi tu? A šta će im koristiti opomena kad im on dođe?”

(Muhammed; 18)

[1] Ovo je nelektorisana verzija prijevoda. Ova knjiga je magistarska disertacija odbranjena na Univerzitetu Ummu 'l-Qura (Mekka), Fakultet šerijatskog prava, Odsjek za akaid. Za ovu knjigu pisac dobija največu ocjenu «Odličan» i to u mjesecu Muharremu 1304.h.g.

Predgovor

Zahvala pripada Allahu, Njemu se zahvaljujemo, od Njega pomoć tražimo, od Njega oprost išćemo, od Njega zaštitu tražimo od svakog zla kojem žude naše duše, i od svih naših hrđavih poslova. Koga Allah uputi, niko ga na stranputicu ne može navratiti; a koga Allah na stranputicu okrene, niko ga ne može na pravi put uputiti.
Svjedočim da nema drugog boga osim Jednog Allaha Koji nema sudruga, i svjedočim da je Muhammed, a.s., Njegov rob i Njegov Poslanik.
«O vjernici, bojte se Allaha onako kako se treba bojati i umirite samo kao muslimani!» (Ali 'Imran, 102)
«O ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drugu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. I Allaha se bojte - s imenom čijim jedni druge molite - i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vama bdi.» (Nisa', 1)
«O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu, On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam vaše oprostiti. A onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovu bude pokoravao - postići će ono što bude želio.» (El-Ahzab, 70-71)[2]

Uzvišeni Allah je poslao Muhammeda, s.a.v.s., sa Istinom, te kao radosnu vijest i opomenu ljudima pred nastupanje Smaka svijeta. Nije ostavio ni jedno dobro djelo a da nije uputio svoj ummet (sljedbenike) da ga izvršava; a niti bilo koje hrđavo djelo a da nije upozorio svoj ummet na njega.

Pošto je ovo zadnji ummet svih ummeta a Muhammed, s.a.v.s., posljednji Vjerovjesnik, Uzvišeni Allah odlikova njegov ummet predznacima nastupajućeg Smaka svijeta, koji će se dogoditi ovom ummetu. Uzvišeni ih u potpunosti obznani jezikom njihova Poslanika, s.a.v.s., dajući im do znanja da će se ti predznaci pojaviti među njima u što nema nimalo sumnje. Poslije Muhammeda, s.a.v.s., nema više poslanika koji bi objasnili ljudima ove predznake i o onome što će se desiti pred sami kraj ovoga svijeta, nagovještavajući njegovu propast, i početak novog života. Tada će svako biti nagrađen za ono što je uradio «onaj ko bude uradio koliko trun dobra - vidjeće ga, a onaj ko bude uradio i koliko trun zla - vidjeće ga.» (Ez-Zilzal, 7-8)

[2] Ovo je početak hutbe Allahova Poslanika, s.a.v.s., s kojom se počinje kada nam treba bilo koja pomoć od Uzvišenog Allaha.

Svaka osoba, iz područja Akaida, je dužna vjerovati u sljedeće: Vjerovati u Sudnji dan i ono što će se tada dogoditi od nagrada i kazni. Pošto je današnji čovjek veoma zaokupljen ovodunjalučkim životom i uživanjima na njemu, često se desi da potpuno ili djelimično zaboravi na Smak svijeta i polaganje računa. To sve biva uzrokom slabog pripremanja za njega (radnjom dobrih djela). Ali Uzvišeni Allah želi nas posjetiti na njegov skori dolazak i ukazati nam na njegovu istinitost pojavljivanjem njegovih predznaka.

Nema sumnje da sve ono na što nas je upozorio potvrdno istiniti poslanik Muhammed, s.a.v.s., i ono što su ljudi vidjeli i doživjeli neče rezultirati na svijest ljudsku da će Smak svijeta sigurno doći i da u to nema nimalo sumnje. To će biti razlogom njihovog zalaganja za dobra djela i pripremu njegovog dolaska, prije nego za to bude prekasno: «da čovjek ne bi uzviknuo: «Teško meni, koliko sam samo dužnosti prema Allahu propustio, čak sam se i izrugivao!» ili da ne bi rekao: «Da me je Allah pravim putem uputio, sigurno bih se Njegove kazne sačuvao». Ili da ne bi rekao kad doživi patnju : «Da mi se samo vratiti - dobra djela bih činio!» (Ez-Zumer, 56-58)

U svojoj hutbi, Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi rekao: «Ja i Smak svijeta smo poslani ovako».

Kada bi spominjao Sudnji dan, njegovo mubarek lice bi pocrvenilo, njegov glas bi se povisio, njegova srdžba bi se povećala, kao da je vojni moralista koji neprestano govori: Vašim jutrom i vašom večeri.[3]

Ashabi su se bojali da će nad njima Smak svijeta nastupiti; što se primijetilo u trenutku kada im je Allahov Poslanik, s.a.v.s., opisivao Dedždžala. Taj slučaj se spominje u hadisu En-Nevasa b. Sem'ana, r.a., u kojem se prenosi da je rekao: Jednog jutra je Allahov Poslanik, s.a.v.s., spominjao Dedždžala, te najednom se sageo i ispravio, tako da smo pomislili da se on (Dedždžal) nalazi između palmi, pa smo pohrlili njemu, a on nam reče: «Šta vam je?» Rekli smo: O Allahov Poslaniče!, ovog jutra si nam spomenuo Dedždžala, saginjući se i ispravljajući, sve dok nismo pomislili da se nalazi između palmi. Na to im reče Poslanik, s.a.v.s.: «Ja se ne bojim za vas Dedždžala, sve dok sam ja među vama, jer ću vam ja biti zaštitnik. Ako se pojavi a ja ne budem među vama, svak će sebi biti zaštitnik, a Allah će biti pomagač svakom muslimanu».[4]

---

[3] Sahih Muslim, 6/153.
[4] Sahih Muslim, 18/63-65.

Veliki broj predznaka Sudnjeg dana se već pojavio potvrđujući upozorenja Muhammeda, s.a.v.s., a svakodnevno povećavajući vjerovanje svakom muslimanu, dok sve to biva proizvodom još čvršćeg i privrženijeg odnosa prema našoj uzvišenoj i časnoj vjeri Islamu.

Kako da im se ne poveća vjerovanje kada su u stanju da vide skrivene stvari na koje upozori Poslanik Muhammed, s.a.v.s., sa tačnom preciznošću njihova pojavljivanja i nastajanja?! Svaki od njih predstavlja jednu od mnogobrojnih mu'džiza Poslanika ovog ummeta Muhammeda, s.a.v.s. Teško, teško svakom poricatelju i svakom sumnjivcu u poslanstvo Muhammeda, s.a.v.s.

Ovo djelo je dans vrlo bitno, iz razloga što veliki broj današnjih pisaca sumnjaju u pojavljivanje svega na što nas upozorio Poslanik, s.a.v.s., od skrivenih stvari u koje svaki vjernik mora vjerovati. Među njima su svakako predznaci Smaka svijeta. Neki, pak, poriču samo jedan dio tih predznaka, dok ih drugi tumače sa veoma iskrivljenim tumačenjima i objašnjenjima.

Zbog tih i sličnih, sam imao želju da sakupim dokaze i objašnjenja svih malih i velikih predznaka Smaka svijeta. Sve je to potkrijepljeno nepobitnim dokazima iz Kur'ana Plemenitog i Sunneta Besprijekornog. Ovo nije bilo nimalo lahko uraditi, zbog traganja za vjerodostojnim hadisima između velikog broja raznoraznih prenosilaca.

Neki od učenjaka napisaše djela o predznacima Smaka svijeta, ali se ne zadovoljiše samo onima koji su potvrđeni u vjerodostojnim hadisima, već se poslužiše raznoraznim hadisima i prenosiocima. Neki od tih predanja su istinita a neka su neistinita i izmišljena na Poslanika, s.a.v.s.. Neki, pak, -Allah im se smilovao - nisu dovoljno objasnili što se moralo pojasniti čitaocu, ali su sabrali veliki broj hadisa i u to uložili ogroman trud.
Od tih knjiga izdvajamo:

1. «Fiten» od hafiza Nu'ajm b. Hammad el-Huzai, umro 228.h.g. - Allah mu se smilovao.
2. «En-Nihaje» ili «El-Fitenu vel-Melahim» od hafiza Ibn Kesira, umro 774.h.g. - Allah mu se smilovao.
3. «El-Iša'a li ešratis-sa'a» od Šerif Muhammed b. Resul el-Husejni el-Berzendži, umro 1103.h.g. - Allah mu se smilovao.
4. «El-Iza'a lima kane ve ma jekunu bejne jedejis-sa'a» od šejha Muhammed Siddik Hasen el-Kanudži, umro 1307.h.g. - Allah mu se smilovao.

5. «Itihaful-džema'a bima džae fil-fiteni vel-melahim ve ešratus-sa'a» od šejha Hamud b. Abdullah et-Tuvejdžeri en-Nedždi, koji je još uvjek živ, Allah ga sačuvao.

I još mnogo drugih djela koja sadže veli broj hadisa o predznacima Smaka svijeta.

Okoristio sam se od onih koji me pretekoše u pisanju ove teme, tako da odlučih ovo djelo napisati na sljedeći način: Nisam spomenuo ni jedan predznak Smaka svijeta kojeg nisam našao potvrđenog od Poslanika Muhammeda, s.a.v.s., da je on zaista jedan od predznaka - direktno ili indirektno. Od hadisa sam koristio samo sahih (vjerodostojne) i hasen (dobre) hadise, koje su ocijenili poznavaoci hadiske znanosti.

Da skratim, nisam koristio sve vjerodostojne hadise u svakom od predznaka, već sam se zadovoljavao sa nekima koji su potvrđivali da se taj predznak nalazi među predznacima Smaka svijeta.

Spomenuo sam sve ono što je potrebno objašnjenju dotičnog predznaka; bilo da se radi o objašnjenju nepoznatih izraza ili pojašnjenju mjesta koja su navedena u hadisu. Na sve to sam dodao i nešto objašnjenja naših eminentnih učenjaka, u odgovorima svima koji negiraju bilo šta od predznaka Smaka svijeta, ili to netačno i pogrešno interpretiraju i objašnjavaju. Nastojao sam da objasnim i obrazložim da predznaci Smaka svijeta spadaju među skrivene (gajb) stvari u koje moramo vjerovati, koje ne smijemo negirati, odbacivati, uzimati kao znakove dobra ili zla ili ih iskrivljavati.
Pošto se veliki broj predznaka spominje u «Ahad»[5] hadisima pocetak ove knjige je posvećen objašnjenjima i dokazima vezanim za tu vrstu hadisa. Demantovao sam stavove svih koji ovu vrstu hadisa ne uzimaju u dokazivanju vjerskih stavova u Akaidu.

Ovo moje djelo služi kao poziv vjerovanju u Uzvišenog Allaha, Sudnji dan i istinitost svega na što nas je upozorio ili obavijestio naš Poslanik Muhammed, s.a.v.s. Sve što je govorio je bila Objava, neka je Salavat i Selam na njega, njegovu časnu porodicu i ashabe.

---

[5] Ahad hadisi su sva predanja osim mutevatir predanja. Prema tome i mešhur hadis se ubraja u Ahad. Ahad hadisi se dijele u tri vrste: mešhur, aziz i garib. Mešhur je hadis koji prenose trojica ili više u svakoj generaciji, ali nije dostigao stepen mutevatira. Aziz hadis je onaj hadis kojeg prenose dvojica od dvojice. Garib je onaj hadis što ga prenosi samo jedan prenosilac, zbog čega se i zove tako, a znaći jedinstven. Ove tri vrste Ahad hadisa mogu biti sahih (pouzdane), hasen (dobar) i daif (slab) s tim što je garib pretežno slab.

Ovo djelo može još poslužiti kao priprema za ono što nas čeka poslije smrti, jer se Smak svijeta veoma približio. Pojavio se veliki broj njegovih predznaka, ali kada se počnu pojavljivati njegovi Veliki predznaci, dolazit će takvom brzinom kao kada raskinemo lančić pa njegovi bobci brzo spadaju sa konca na kojem su nanizani. Kada se, na primjer, pojavi i izađe Sunce sa Zapada, zatvorit će se vrata pokajanja (tevbe) i prestati upisivati dobra djela, tako da više neće koristiti ni pokajanje a ni dobra djela, osim onima koji su prije tog čina bili mu'mini i pokajnici.

«Onoga dana kada neki predznaci od gospodara tvoga dođu, nijednom čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati, ako prije nije vjerovao ili ako nije, kao vjernik, kakvo dobro uradio.» (El-En'am, 158)

A kada se to dogodi: «Dan kada se čovjek bude sjećao onoga što je radio i kad se džehennem svakome ko vidi bude ukazao, onda će onome koji je obijestan bio i život na ovom svijetu više volio džehennem prebivalište postati sigurno. A onome koji je pred dostojanstvom Gospodara svoga strepio i dušu od prohtijeva uzdržao džennet će boravište biti sigurno.(En-Nazi'at, 35-41)

Molimo Uzvišenog Stvoritelja, Gospodara Uzvišenog Prestolja (Arša) da nas učine sigurnima na tom iznenadnom danu i da nas uvrsti među one koje će smjestiti pod Svoj hlad kada ne bude drugog hlada osim Njegovog.

Način pisanja ovog djela:

Ovo djelo sam podijelio na sljedeće skupine: Uvod, predgovor, dvije cjeline i završnica.

- Uvod sadrži: Bitnost ove teme i njen način pisanja.
- Predgovor sam podijelio na nekoliko tema:
- Prva tema: Bitnost vjerovanja u budući svijet i njegov utjecaj na ljudsko ponašanje.
- Druga tema: Spomenuo sam pridavanje posebne važnosti vjerovanju u Sudnji dan - pored njegovih predznaka - te veliki broj ajeta u Kur'anu koji ga nazivaju raznim imenima, dok sam ja se poslužio samo nekima od njih, sa donošenjem jasnih dokaza svakog zasebno.
- Treća tema: Dokaz vjerovanja u Ahad hadise koji se odnose na Akaidska pitanja. Pojasnio sam da smo dužni vjerovati sve ono što nam se nalaže u hadisu koji je ocijenjen kao tačan. Ova tema je posebno bitna samim tim što u njoj dajem repliku svima onima koji ne priznaju ovu vrstu hadisa koji govore o akaidskim stvarima; jer bi to značilo negiranje i odbacivanje na stotine tačnih hadisa. To je mišljenje novotara u vjeri koji za to nemaju nikakva dokaza ni objašnjenja.

- Četvrta tema: Objasnio sam veoma bitnu činjenicu da nas je naš Poslanik Muhammed, s.a.v.s., obavijestio o svemu što je bilo i što će biti do Sudnjeg dana. Među tim stvarima i pojavama svakako, za ovu temu, su predznaci Sudnjeg dana. Na ovu temu postoji veoma veliki broj hadisa sa raznim predajama.
- Peta tema: U ovoj temi sam se bazirao na znanje postojanja Sudnjeg dana, obrazlažući čitaocu da ono spada u stvari koje je Allah. dž.š. ostavio samo za sebe. Za to sam naveo odgovarajuće argumente. Potom sam dao repliku svima koji zastupaju mišljenje da je njegov početak (Sudnjeg dana) znao Allahov Poslanik, s.a.v.s., kao i onima koji su izračunali dužinu i vijek trajanja ovog dunjaluka-svijeta. Sve svoje stavove sam argumentirao Kur'anom i Sunnetom, pa sam čak spomenuo replike i nekih učenjaka na takve i slične stavove.
- Šesta tema: U ovoj temi sam se bazirao na blizinu Sudnjeg dana, i veoma mali ostatak ovog prolaznog svijeta u odnosu na njegovu dužinu i postojanost.

Prvu cjelinu sam podijelio na tri poglavlja:

- Prvo poglavlje: U ovom poglavlju sam objasnio značenje «Predznaka» jezički i stilistički, a tako i značenje «Sudnjeg dana». Potom sam razjasnio da se Sudnji dan sastoji iz troje:

1. mali predznaci Sudnjeg dana,
2. srednji predznaci Sudnjeg dana,
3. veliki predznaci Sudnjeg dana.

- Drugo poglavlje: Ovdje sam govorio o podjelama predznaka Sudnjeg dana, navodeći dvije podjele:

1. mali predznaci Sudnjeg dana,
2. veliki predznaci Sudnjeg dana.

Svaku podjelu sam objasnio sa činjenicom da ih veliki broj učenjaka svrstava i navodi onako kako su se pojavljivali, odnosno kako će se pojavljivati, na tri načina:

a) predznaci Sudnjeg dana koji su se pojavili i nestali,
b) predznaci Sudnjeg dana koji su se pojavili, neprestano se pojavljuju i dolaze jedan za drugim,
c) predznaci Sudnjeg dana koji se do dan danas nisu pojavili.

- Treće poglavlje: Ovdje sam govorio o malim predznacima Sudnjeg dana, a to su:

1. Poslanstvo Muhammeda, s.a.v.s.,
2. Smrt Poslanika Muhammeda, s.a.v.s.,
3. Osvajanje Bejtul-Makdisa,
4. Kuga Umvas,
5. Novčana korist i nepotrebnost dobrovovljnog davanja- sadake,
6. Pojava fitneta-nereda,
7. Pojava lažnih poslanika,
8. Sigurnosna rasprostranjenost,
9. Pojava hidžaske vatre,
10. Borba sa narodom Turk,
11. Borba sa nevjernicima,
12. Nestanak povjerenja,
13. Nestanak znanja i pojava neznanja,
14. Mnoštvo policije i saučesnika zulumčarima - nepravednicima,
15. Rasprostranjenost prostitucije,
16. Rasprostranjenost kamate,
17. Pojava muzičkih instrumenata i njihovo dozvoljavanje,
18. Mnoštvo pijenje alkohola i njegovo odobravanje,
19. Ukrašavanje mesdžida i nadmetanje u njihovoj gradnji,
20. Nadmetanje u gradnji visokih kuća,
21. Rađanje robinje sebi gospodara,
22. Mnoštvo ubistava,
23. Brzina protoka vremena,
24. Blizina pijaca - trgovina,
25. Pojava širka - nevjerstva u ovom ummetu,
26. Pojava razvrata, prekidanje rodbinskih veza i loši međuljudsi odnosi,
27. Podmlađivanje staraca,
28. Velika škrtost,
29. Mnoštvo trgovine,
30. Mnoštvo potresa - podrhtavanja tla,
31. Pojava propadanja, izobličavanja i sklizanja zemlje (sjelina),
32. Nestanak pobožnih ljudi,
33. Povećan broj pokvarenjaka,
34. Nazivanje pozdrava samo onima koje poznajemo,
35. Traženje znanja kod mlađih osoba,
36. Pojava izazovno obućenih osoba,
37. istinitost snova mu'mina - istinskih vjernika,
38. Mnoštvo pisanja i izdavanja knjiga,
39. Podcjenjivanje Sunneta koji su bili islamskim podsticajem,

40. Ogromnost mjeseca,
41. Veliko prisustvo laži i nesigurnost u potvrdživanju vijesti,
42. Velika pojava lažnog i uskraćivanje istinskog svjedoćenja,
43. Mnoštvo žena a manjkavost muškaraca,
44. Veliki broj iznenadnih smrti,
45. Međusobno nepoznavanje,
46. Povrat arapske zemlje u obliku pašnjaka i rijeka,
47. Mnoštvo kiša a malo rastinja,
48. Povlačenje rijeke Eufrat sa brda zlata,
49. Razgovor zvijeri i predmeta sa čovjekom,
50. Priželjkivanje smrti zbog žestine nesreće (iskušenja),
51. Mnoštvo Rimljana i njihova borba protiv muslimana,
52. Osvojenje Carigrada (Konstantinopolisa),
53. Dolazak Kahtanca,
54. Borba protiv Židova,
55. Čišćenje Medine od pokvarenjaka i njeno rušenje na kraju vremena,
56. Slanje blagog povjetarca koji će uzimati duše vjernika,
57. Skrnavljenje Bejtul Harama i rušenje Kabe,

Drugu cjelinu sam posvetio Velikim predznacima Sudnjeg dana. Ova cjelina se sastoji od predgovora i devet studija:

Predgovor sam podijelio na dva dijela:

Prvi: Redoslijed događanja velikih predznaka Sudnjeg dana,

Drugi: Neposredno smjenjivanje velikih predznaka jednih za drugim.

Studije sam podijelio na:

Prva studija: Ovdje sam govorio o pojavljivanju Mehdija, njegovo ime, izgled, i mjesto pojavljivanja. Sve to sam argumentovao sa hadisima, bilo direktno ili indirektno. Naveo sam hadise koje bilježe Buharija i Muslim dajući nam sliku i izgled Mehdija, ne spominjući njegovo ime.

Nakon toga sam spomenuo mišljenja učenjaka o vjerodostojnim (mutevatir) predajama o dolasku Mehdija. Potom sam spomenuo stavove i mišljenja onih koji negiraju njegovo pojavljivanje i uputio im svoju repliku. Na poslijetku sam komentarisao hadis: «Nema Mehdija osim Isa'a sina Merjemina.» objašnjavajući da on nemože poslužiti kao dokaz onima koji negiraju njegovo pojavljivanje.

Druga studija: U njoj sam govorio o Dedžalu, njegovom izgledu, i hadisima koji o njemu govore. Potom sam naveo hadise i mišljenja po pitanju da li je on živ sada ili nije. Tumačeći hadis o Ibn Sajjadu i sve što je vezano za tajk slučaj. Zatim sam govorio o mjestu njegova pojavljivanja i posjećivanju svih mjesta na zemlji osim Mekke i Medine. Zatim sam spomenuo broj njegovih pristalica. Zatim sam

replicirao svima koji negiraju njegovo pojavljivanje, način zaštite od njega. Spomenuo sam kur'ansku mudrost ne spominjanja njega direktno. Sve to sam završio načinom njegove propasti i uništenja.

Treća studija: Ovdje sam obrazložio spuštanje Isa, a.s., pred sami kraj ovoga svijeta, spominjući hadise koji govore o njegovom izgledu, načinu njegova spuštanja i mjestu. Sve to sam potkrijepio nepobitnim dokazima iz Kur'ana i Sunneta. Potom brojne mudrosti spuštanju njega kao poslanika od svih drugih poslanika, i njegov sud po šerijatu - islamu. To vrijeme će biti vrijeme mira, blaženstva i bereketa. Sve to sam završio dužinom njegova boravka na Zemlji po njegovu spuštanju i njegovu smrt, a.s.

Četvrta studija: Pojava naroda Je'džudž i Me'džudž, obraylažući da su oni od naroda Adema, a.s. Spomenuo sam njihov izgled, način njihova pojavljivanja, potkrepljujući sve to nepobitnim dokazima iz Kur'ana i Sunneta.

Peta studija: Tri velika ulegnuća Zemlje, i to: Ulegnuće na Istoku, ulegmuće na Zapadu i ulegnuće u arapskom poluostrvu. Objasnio sam značenje ulegnuća i njihov značaj kao predznaka Sudnjeg dana. Oni se još nisu dogodili, jer sve dosad su bila samo jedna mala ulegnuća koja sam spomenuo među malim predznacima Sudnjeg dana.

Šesta studija: Ovdje sam govorio o Dimu. Prvo sam spomenuo dokaze iz Kur'ana navodeći i mišljenje učenjaka da li se to desilo do sada ili nije, a zatim sam naveo i hadise koji govore o tome.

Sedma studija: Izlazak Sunca sa Zapada. Prvo sam naveo dokaze iz Kur'ana i neke mufesire koje su protumačili značenje tih ajeta, a zatim dokaze iz Sunneta našeg Poslanika Muhammeda, s.a.v.s. Nakon toga sam objasnio da se prilikom njegova pojavljivanja sa Zapada neće primati niti jedna dova i niti jedno naknadno vjerovanje, već će poslovi biti zapečaćeni. Kao što sam replicirao svima koji tako ne misle.

Osma studija: Ovdje sam govorio o «Dabetul-erd» životinji koja će govoriti ljudskim jezikom. Naveo sam nepobitne dokaze iz Kur'ana i Sunneta, kao i mjesto njegova pojavljivanja. Naveo sam mišljenja o izgledu životinje i njen posao po pojavljivanju.

Deveta studija: Vatra koja će ljude tjerati na jedno mjesto. Objasnio sam mjesto njena pojavljivanja, navodeći dokaze, sa tačnom naznakom tjeranja i skupljanja ljudi ka jednom mjestu. Objasnio sam da će ovo okupljanje biti još na dunjaluku, prije Sudnjeg dana.

Zaključak: Ovdje sam naveo najvažnije stvari do kojih sam došao istraživanjem.

Zahvaljujem se Uzvišenom Allahu na svakom početku i na svakom kraju, javno i tajno, na Njegovom olakšavanju i pojednostavljivanju, išteći od Njega Pomoć i Blagoslov.

Ne tvrdim da sam ovu temu u potpunosti iscrpio i obradio, jer potpunost pripada samo Uzvišenom Stvoritelju, dok je nepotpunost svojstvena Njegovim stvorenjima. Uložio sam svoj trud, koliko god sam mogao. Sve ono što sam pogodio to je uistinu od Allaha, dok u protivnom molim Ga da mi oprosti, jer je On moj Pomagač i moj Oslonac.

Neka je sva slava Uzvišenom Gospodaru i neka je visoko iznad onih koje Mu smatraju ravnim i neka je salavat i selam na Njegove poslanike, i neka je svaka zahvalnost Allahu, Gospodaru svih svjetova.

Neka je salavat i selam na Njegovog roba i posljednjeg poslanika Muhammeda, s.a.v.s., vođe svih bogobojaznika, i neka je salavat i selam na njegovu časnu porodicu i ashabe i sve one koji slijede njegovu uputu do Sudnjeg dana.

بسم الله الرحمن الرحيم

UVOD

Obuhvata sljede}e teme:

- Prva: Bitnost vjerovanja u onaj svijet I njegov uticaj na ljudsko pona{anje.
- Druga: Imena Sudnjeg dana.
- Tre~a: Dokaz za vijest koja nam do|e od pojedinca, a koja je u vezi sa na{im ubje|enjem.
- ^etvrta: Nagovje{tavanje Poslanika s.a.v.s. o budu~im skrivenim stvarima.
- Peta: Znanje o Sudnjem danu.
- [esta: Blizina Sudnjeg dana.

Prva tema
BITNOST VJEROVANJA U ONAJ SVIJET I NJEGOV UTICAJ NA LJUDSKO PONA[ANJE

Vjerovanje u onaj svijet je stub (rukn) od stubova imana, I jedno od temeljnih islamskih ubje|enjenja. Tvrdnja pro`ivljenja na onom svijetu jeste izgradnja svoga ubje|enja nakon priznavanja Jedno~e Uzvi{enog Allaha.

Vjerovanje u onaj svijet I njegove predznake spada u vjerovanje onoga {to je nevidljivo, onoga do }ega ljudski razum nemo`e dosegnuti, I ne postoji na~in da se to sazna, osim putem Jasne potvrde koja je do{la Objavom od strane Allaha d`.{. nekome od Njegovih poslanika.

Zbog velike va`nosti ovog uzvi{enog Dana nalazimo kako Allah d`.{. na mnogo mjesta (u Kur'anu) spaja vjerovanje u Njega Jedinoga sa vjerovanjem u onaj svijet; kao na primjer u rije~ima Uzvi{enog:

“Nije ~estitost u tome da okre}ete lica svoja prema istoku I zapadu; ~estiti su oni koji vjeruju u Allaha, I u onaj svijet,”[6]

“To je savjet za onoga koji u Allaha I u onaj svijet vjeruje,”[7] ... I jo{ mnogo drugih ajeta.

Vrlo malo puta se mo`e desiti da pre|emo neku stranicu u Kur'anu a da ne na|emo u njoj govor o onom svijetu, I onome {to on sadr`I od nagrada I kazni.

@ivot, u jednom islamskom objektivu, nije ovaj kratki, odre|eni dunjali~ki `ivot, I nije kratki I odre|eni ljudski `ivot.

Nego je `ivot, Islamski gledano, dugo pru`anje u vremenu do beskona~nosti, po~ev{I od mjesta na onome svijetu I d`enneta ~ije je prostranstvo nebesa I Zemlje; ili vatre koja se {iri za mnoge generacije koji su `ivjeli na zemljinoj povr{ini mnogo godina:

Allah d`.{. ka`e:

“Nadme}ite se da u Gospodara svoga zaslu`ite oprost I d`ennet, prostran koliko su nebo I Zemlja prostrani, I pripremljen za one koji u Allaha I poslanike Njegove vjeruju.”[8]

“Na Dan kad upitamo d`ehennem: “Jesi li se napunio?” - on }e odgovoriti: “Ima li jo{?”[9]

---

[1] Al-Baqara, 177.
[2] At-Talaq, 2.
[3] Al-Hadid, 21.
[4] Qaf, 30.

Vjerovanje u Allaha d`.{., onaj svijet I ono {to s njim dolazi od nagrada I kazni, jeste istinski I pravi usmjeriva~ ljudskog pona{anja ka pravom I dobrom putu. Ne postoji ni jedan zakon od ljudskih zakona koji je u stanju da uravnote`I I uspravi ljudsko pona{anje, kao {to to pravi vjerovanje u onaj svijet.

Zbog ovoga (gore navedenog), uvi|amo veliku razliku I ogroman kontrast izme|u pona{anja onoga ko vjeruje u Allaha d`.{. I onaj svijet, koji zna da je ovaj svijet (dunjaluk) ahiretska njiva I da su dobra djela ahiretska opskrba; kao {to ka`e Uzvi{eni Allah:

"I onim, {to vam je potrebno za put, snabdijte se. A najbolja opskrba je bogobojaznost."[10]

Rekao je Plemeniti ashab, Umejr ibn el-Hamam:

Tr~anje Allahu bez snabdijevanja za put
Osim bogobojaznosti I so~nih djela
I strpljivosti u ime Allaha na d`ihadu
A svako spremanje za put je te`nja I tro{ak
Osim bogobojaznosti, dobro~instva I dare`ljivosti.

Uvi|amo veliku razliku izme|u one osobe koju smo malo prije spomenuli, te one osobe koja ne vjeruje u Allaha d`.{., u onaj svijet I ono {to on nosi sa sobom od nagra|ivanja I ka`njavanja. Onaj koji istinski vjeruje u onaj svijet, sve svoje poslove usresre|uje nebeskom, a ne zemaljskom vaganju; radi na ra~un onog svijeta a ne nikako na ra~un ovoga prolaznog. On posjeduje jedinstveno pona{anje u svome `ivotu. U njemu vidimo korektnost, {irokogrugnost ({iroke vidike), snagu vjerovanja, nepokolebljivost u neda~ama i strpljivost u nevoljama, samo `ele}I za to dobro I nagradu od Allaha d`.{.. On zna da je bolje I dugotrajnije ono {to je za njega pripremio Allah d`.{..

Imami Muslim prenosi od Suhejba r.a. da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik s.a.v.s.: "^udna li je stvar sa vjernikom! Svaka stvar je za njega dobro, a to nije nikome drugom do vjerniku. Ako ga zadesi ono {to ga raduje, on zahvali Allahu d`.{. I bude to najbolje za njega; a ako ga zadesi ne{to lo{e, on se strpi I to bude najbolje za njega."[11]

Musliman ne ograni~ava svoju korist samo na ljudski rod, nego je ~ak pro{iruje I prema `ivotinjama; kao {to se to navodi u poznatoj izreci

---

[5] Al-Baqara, 197.
[6] Sahih Muslim, sa komentarom od Nevevija, 18 / 125.

Omera ibn El-Hattaba r.a.: “Ako bi potukla Mazga u Iraku, zzamislio bih se da }e me Allah d`.{. pitati o njoj: za{to joj nisi izravnao put o Omere”.

Ovaj osje~aj dolazi od posljedice vjerovanja u Allaha d`.{. I onaj svijet, osje~aj te`ine odgovornosti I prevelikog povjerenja koje je ~ovjek ponjeo a koje su odbila nebesa, Zemlja I brda. Oni su znali da }e se za svako djelo, bilo ono malo ili veliko polagati ra~un, biti pitano zbog njega i biti nagra|ivano zbog njega; ako ono bude dobro, bit }e ti dobro; a ako ono bude lo{e, bit }e ti lo{e:

“Onoga dana kad svaki ~ovjek pred sobom na|e dobro djelo koje je uradio I r|avo djelo koje je u~inio - po`elje}e da se izme|u njih I njega nalazi udaljenost velika”.[12]

“I Knjiga }e biti postavljena I vidje}ete gre{nike prestravljene zbog onog {to je u njoj. “Te{ko nama!” - govori}e - “kakva je ovo knjiga, ni mali ni veliki grijeh nije propustila, sve je nabrojala!” - I na}I }e upisano ono {to su radili. Gospodar tvoj ne}e nikome nepravdu u~initi”.[13]

[to se pak ti}e onoga koji ne vjeruju u Allaha d`.{., onaj svijet I ono {to dolazi s njim od polaganja ra~una I nagra|ivanja; on poku{ava svim silama da ostvari svoje `elje u ovome prolaznom `ivotu na dunjaluku. Zadihan iza svojih napora, nemo~an da ih sviha sabere, `ele da dobro stigne ljudima samo njegovim putem I njegovim zaslugama. Ponekada u~ine da dunjaluk postane njegova najve~a preokupacija I vrhunac njegova znanja. On stvari ocjenjuje samo prema svojim li~nim interesima. Njega niko drugi ne zanima I ne interesuje. On se ~ak I ne okre}e za onima koji su njegove vrste, osim u granicama koliko mu je to potrebno u ovome odre|enom I kratkom `ivotu. On se kre}e, ali sve njegove granice su zemaljske, koje traju onoliko koliko traje njegov `ivot; a nakon toga se mjenjaju njegovi ra~uni, mjenjaju se njegova vaganja, I zavr{avaju pogre{nim rezultatima, jer je za njega pro`ivljenje nevjerovatno:

“Ali, ~ovjek ho}e dok je `iv da grije{I pa pita: “Kada }e Smak svijeta biti?”[14]

Ovo je razmi{ljanje neuka, stije{njena I ograni~ena ~ovjeka. Neznabo{ci (predislamski arapi) su prolivali krv, plja~kali imovinu i presretali na putevima, zbog toga {to nisu vjerovali u pro`ivljenje I nagra|ivanje; kao {to je Allah d`.{. opisao njihova stanja rije~ima:

---

[7] Ali-Imran, 30.
[8] Al-Kahf, 49.
[9] Al-Qiyama, 5-6.

"I rekli bi: "Nema `ivota osim na ovom svijetu I mi ne}emo biti o`ivljeni!"[15]... ili kako ka`e jedan od njih: "To je samo maternica koja izbaci I zemlja koja proguta".

Prolaze stolje~a, dolazi iznena|enje, de{avaju se jo{ ve}a poricanja od ovoga (gore spomenutog). Svjedoci smo poricanja u potpunosti koje se krije iza onoga {to je osje~ajno I opipljivo; kao {to se to de{ava u otpadni~kom komunisti~kom marksizmu, koji ne vjeruje u Allaha Uzvi{enog I u onaj svijet. On ovaj `ivot opisuje samo kao neku stvar, dok se ni{ta ne nalazi iza te osje~ajne I opipljive stvari. Njihov zagovornik, otpadnik (Marks) tvrdi da ne postoji Bog d`.{.!, dok je `ivot sam stvar! Oni su zbog ovoga kao `ivotinje. Oni nisu u stanju da spoznaju pravo zna~enje `ivota I onoga zbog ~ega su stvoreni; nego su oni potpuno zaneseni I izgubljeni. Ako se ostvari njihovo jedinstvo, onda je to samo zbog straha od ugnjeta~kog re`ima.

Ova vrsta ljudi ula`e najve}e napore I `rtvuje se za `ivot; zbog toga {to ne vjeruju u pro`ivljenje poslije smrti, kao {to Allah d`.{. ka`e za mnogobo{ce (Jevreje I ostale):

"I na}I }e{ ih, sigurno, da vi{e `ude za `ivotom od svih ostalih ljudi, ~ak I od mnogobo`aca; svaki bi volio da po`ivi hiljadu godina, mada ga to, I kad bi toliko `ivio, ne bi od patnje udaljilo! -A Allah dobro vidi ono {to oni rade".[16]

Mnogobo`ac ne `eli pro`ivljenje poslije smrti. On voli dug `ivot. Ponekad Jevrej zna ono {to ga }eka na onom svijetu od sramote I nevolje, prema onome {to im je dato od znanja u njihovim knjigama. Ova I sli~na vrsta ljudi su najgori. Vidjet ~e{ kako je me|u njima pro{irena: Pohlepa, u`itak, ugnjetavanje naroda, njihovo pod~injavanje i prisvajanje njihovih bogastava. Vidi{ ih po`rtvovane u u`icima I nasla|ivanjima ovog `ivota na Zemlji. Zbog toga se me|u njima pojavljuje prirodna impotencija I `ivotinjsko pona{anje.

Ako bi uvidjeli da im `ivot na ovome svijetu donosi pote{ko}e I neugodnosti, od onoga {to o~ekuju u trenuta~nim u`itcima, onda ih ni{ta ne bi spre~avalo da izvr{e samoubistvo. Oni nisu u stanju da podnesu odgovornost u nekom drugom `ivotu, pa tako ne nalaze nikakvu zapreku da se rije{e ovoga `ivota.

Zbog ovoga svega, Islam posve~uje pa`nju, I to potvr|uje Kur'anom o bitnosti vjerovanja u onaj svijet; potvr|ivanje pro`ivljenja, polaganja

---

[10] Al-An'am, 29.
[11] Al-Baqara, 96.

ra~una I nagra|ivanja. Islam je neznabo{cima negirao njihovo udaljavanje od toga, I naredio njihovu poslaniku da im se zakune da je on (onaj svijet) istina:

"Reci: "Ho}ete, Gospodara mi moga, sigurno }ete biti o`ivljeni, pa o onom {to ste radili, doista, biti obavije{teni!" - a to je Allahu lako-,"[17]... da im saop{ti neka stanja u kojima }e ljudi biti tog Dana; te onoga {to je Allah d`.{. pripremio bogobojaznima od nagrada, a neposlu{nima I nevjernicima od kazni. Isto tako je nevjernicima okrenuo poglede ka istinskim dokazima, izbacio svaku mogu}u sumnju iz njihovih srca; tako su ljudi ovaj Dan uzeli za svoju stalnu preokupaciju, jer }e se toga dana de{avati stvari od kojih se tjela ko~e. Ovo je sve utjecalo da oni usresrede svoja pona{anja u ovome `ivotu, slijede~I Istinsku vjeru s kojom im je do{ao njihov Poslanik Muhammed s.a.v.s.. Sada }emo navesti I neke dokaze za to:

a)Prvo stvaranje: Rekao je Uzvi{eni:

"O ljudi, kako mo`ete sumnjati u o`ivljenje, - pa, Mi vas stvaramo od zemlje, zatim od kapi sjemena, potom od ugru{ka, zatim od grude mesa vidljivih I nevidljivih udova, pa vam poka`emo mo} Na{u! A u materice smje{tamo {to ho}emo, do roka odre|enog, zatim ~inimo da se kao dojen~ad ra|ate I da poslije do mu`evnog doba uzrastete; jedni od vas umiru, a drugi duboku starost do`ivljavaju, pa za~as zaboravljaju ono {to saznaju. I ti vidi{ zemlju kako je zamrla, ali kad na nju ki{u spustimo, ona ustrep}e I uzbuja, I iz nje iznikne svakovrsno bilje prekrasno, zato {to Allah postoji, I {to je On kadar da mrtve o`ivi, I {to On sve mo`e. I {to }e ^as o`ivljenja, u to nema sumnje, do}I I {to }e Allah one u grobovima o`ivjeti".[18]

Ko je bio kadar (u mogu~nosti) da stvori ~ovjeka u raznim oblicima, nema nikakvih pote{ko}a da to ponovo uradi; ~ak {ta vi{e, I po na{im razonovanjima, to je mnogo lak{e od prvog puta, kao {to ka`e Uzvi{eni:

"I Nama navodi primjer, a zaboravlja kako je stvoren, I govori: "Ko }e o`ivjeti kosti, kad budu trule?" Reci: "O`ivje}e ih Onaj koji ih je prvi put stvorio; On dobro zna sve {to je stvorio".[19]

b)Sve ovo, osje~ajno I opipljivo, {to nas okru`uje, nam jasno ukazuje I tvrdi u mogu~nost pro`ivljenja:

Rekao je Uzvi{eni:

---

[12] At-Tagabun, 7.
[13] Al-Hagg, 5-7.
[14] Ya-sin, 78-79.

"I ti vidi{ zemlju kako je zamrla, ali kad na nju ki{u spustimo, ona ustrep}e I uzbuja, I iz nje iznikne svakovrsno bilje prekrasno, zato {to Allah postoji, I {to je On kadar da mrtve o`ivi, I {to On sve mo`e. I {to }e ^as o`ivljenja, u to nema sumnje, do}I I {to }e Allah one u grobovima o`ivjeti".[20]

O`ivljavanje zemlje ki{om I iznicanje raznovrsnog bilja je o~it dokaz na mo~ Uzvi{enog Stvoritelja da o`ivi mrtve I da nastane Sudnji dan.

c)Jasna I Uzvi{ena mo~ Allaha d`.{. u najuzvi{enijem stvaranju: Rekao je Allah d`.{.:

"Zar Onaj koji je stvorio nebesa I Zemlju nije kadar da stvori njima sli~ne? Jeste, On sve stvara I On je Sveznaju}I; I zaista On mo`e, kada ne{to ho}e, samo za to rekne: "Budi!" - I ono bude".[21]

Stvoritelj veli~anstvenih nebesa I Zemlje je kadar (u mogu~nosti) da ponovo povrati (stvori) ovo si~u{no ljudsko stvorenje; kao {to ka`e Uzvi{eni:

"Stvaranje nebesa I Zemlje je sigurno ve}e nego stvaranje roda ljudskog, ali ve}ina ljudi ne zna".[22]

d)Njegova Uzvi{ena I vidljiva mudrost za one koji vide I istra`uju u svemu onome {to je stvoreno, svakome onome kome je data blagodat vida, a nije mu pomu~eno razmi{ljanje fanatizmom I praznovjerjem:

Mudri nije ostavio ljude bez upute, a niti ih je stvorio uzaludno; da im nije nare|ivano, zabranjivao, I da ih ne}e nagraditi prema njihovim zaslugama:

Allah d`.{. ka`e:

"Zar ste mislili da smo vas uzalud stvorili I da Nam se ne}ete povratiti?" I neka je Uzvi{en Allah, Vladar istiniti, nema drugog boga osim Njega, Gospodara svemira veli~anstvenog"![23]

I ka`e Uzvi{eni:

"Mi nismo stvorili nebesa I Zemlju I ono {to je izme|u njih da bismo se igrali. Mi smo ih stvorili sa ciljem, ali ve}ina ovih ne zna".[24]

Posve je jasno onome koji pogleda okolo sebe u raznovrsna I ~udnovata stvorenja, razmisli o skladu I mudrosti u kojima se nalaze; sve je stvoreno s mjerom, sve je stvoreno radi odre|enog cilja I du`ine

[15] Al-Hagg, 5-7.
[16] Ya-sin, 81-82.
[17] Al- Mu'min, 57.
[18] Al-Mu'minun, 115-116.
[19] Ad-Duhan, 38-39.

ostvarivanja tog cilja koji mu je zadan. Njegovo opstojanje I djelovanje te~e prema uputama I odredbama koje mu je Allah d`.{. odredio.

Kada malo bolje pogledamo u ovaj prostrani svijet, vidje}emo - stranom Njegovog Uzvi{enog znanja I ogromne mo~I - dalekose`nu Njegovu Mudrost. Nije ostavio ljude u stanju da jaki vr{I nasilje nad slabim a da za to ne postoji zabrana I ograni~enje. Isto tako, nije ostavio ni ove koji su skrenuli sa pravoga puta a da za njih nije spremio kaznu nakon ovoga prolaznoga `ivota koji im je bio podesan. Isto tako, nije ostavio one koji su gomilali I sakupljali svoje napore, I bili ponizniu poslovima sa kojima je zadovoljan njihov Gospodar, a da ne}e na}I od Allahovih darivanja I blagodati koja im je pripremio na onome svijetu; jer oni znaju da sve ono {to su `rtvovali od u`itaka, podnosili od pote{ko}a u `ivotu na ovome svijetu je nezna~ajno u pogledu onoga {to }e dobiti za to od nagrada I blagodati u d`ennetu; u njemu se nalazi ono {to oko nije vidjelo, uho nije ~ulo a niti osobi naumpalo.

Kada bi ljudi samo malo razmislili o Allahovom zakonu u svemu onome {to nas okru`uje, izvandredne I Uzvi{ene Njegove Mudrosti, Ogromne Njegove brige za ~ovjekom davaju~I mu po{tovanja I blagodati, to bi ga podstreklo da vjeruje u onaj svijet. Tada nebi bilo dugih jadikovanja sa mr`njom u licu, a niti pobje{njelosti u ovom `ivotu na dunjaluku, nego bi se ljudi me|usobno potpomagali u dobro~instvu I bogobojaznosti.

Druga tema:
Imena Sudnjeg dana

Od manifestacija zabrinutosti za Sudnji dan - pored spominjanja njegovih predznaka - jeste {to se on mnogo spominje u Kur'anu, I to sa raznim imenima[25], svako od njih ima svoje posebno zna~enje; od tih imena }emo nabrojati sljede~a:

1-^as o`ivljenja: Rekao je Uzvi{eni Allah:

"Do}I }e ^as o`ivljenja, u to nema sumnje,"[26]

2-Dan o`ivljenja: Rekao je Uzvi{eni Allah:

"Vi ste ostali, prema Allahovoj odredbi, sve do Dana o`ivljenja, - a ovo je Dan o`ivljenja,"[27]

3-Dan sudnji: Rekao je Uzvi{eni Allah:

"Vladara Dana sudnjeg."[28]

---

[20] Ibn Kesir, za Sudnji dan, spominje vi{e od osamdeset imena.
[21] El-Mu'min, 59.
[22] Er-Rum, 56.

4-Dan tuge: Rekao je Uzvi{eni Allah:
“I pomeni ih na Dan tuge.”[29]
5-Onaj svijet: Rekao je Uzvi{eni Allah:
“@ivot na ovom svijetu nije ni{ta drugo do zabava I igra, a samo onaj svijet je - `ivot, kad bi samo oni znali!”[30]
6-Dan kada jedni druge budu dozivali: Rekao je Uzvi{eni Allah:
“Pla{im se {ta }e biti s vama na Dan kada jedni druge budete dozivali.”[31]
7-Ku}a vje~na: Rekao je Uzvi{eni Allah:
“A onaj svijet je, zaista, Ku}a vje~na.”[32]
8-Dan stra{nog suda: Rekao je Uzvi{eni Allah:
“Da, ovo je Dan stra{nog suda u koji vi niste vjerovali!”[33]
9-Dan kada }e se svi sakupiti: Rekao je Uzvi{eni Allah:
“I upozorio na Dan kada }e se sakupiti - u koji nema nikakve sumnje.”[34]
10-Dan u kome }e se ra~un polagati: Rekao je Uzvi{eni Allah:
“To je ono {to vam se obe}ava za Dan u kome }e se ra~un polagati.”[35]
11-Dan kojim se prijeti: Rekao je Uzvi{eni Allah:
“I u rog }e se puhnuti - to je Dan kojim se prijeti.”[36]
12-Dan vje~ni: Rekao je Uzvi{eni Allah:
“U|ite u nj, u miru, ovo je Dan vje~ni!”[37]
13-Dan o`ivljenja: Rekao je Uzvi{eni Allah:
“Dan kada }e oni ~uti istinit glas - to }e biti Dan o`ivljenja.”[38]
14-Doga|aj: Rekao je Uzvi{eni Allah:
“Kada se Doga|aj dogodi.”[39]
15-^as neizbje`ni: Rekao je Uzvi{eni Allah:
“^as neizbje`ni, {ta je ^as neizbje`ni, I otkud ti zna{ {ta je ^as neizbje`ni?”[40]
16-Nevolja najve}a: Rekao je Uzvi{eni Allah:
“A kada do|e nevolja najve}a.”[41]

---

[23] El-Fatiha, 3.
[24] Maryam, 39.
[25] El-Ankebut, 64.
[26] El-Mu’min, 32.
[27] El-Mu’min, 39.
[28] Es-Saffat, 21.
[29] E{-[ura, 7.
[30] Sad, 53.
[31] Qaf, 20.
[32] Qaf, 34.
[33] Qaf, 42.
[34] El-Waqi’a, 1.
[35] El-Haqqa, 1-3.
[36] En-Nazi’at, 34.

17-Glas zaglu{uju}I: Rekao je Uzvi{eni Allah:
“A kada do|e glas zaglu{uju}i.”[42]
18-Ono {to se pribli`ava: Rekao je Uzvi{eni Allah:
“Smak svijeta se pribli`ava.”[43]
19-Smak svijeta: Rekao je Uzvi{eni Allah:
“Smak svijeta! [ta je Smak svijeta? I {ta ti zna{ o Smaku svijeta?”[44]

---

[37] Abese, 33.
[38] En-Naqm, 57.
[39] El-Qari’a, 1-3.

Tre}a tema
Dokaz za vijest koja nam do|e od pojedinca (pojedina~no) a koja je u vezi sa na{im ubje|enjem

Ova tema je usko I potvrdno povezana sa samom tematikom predznaka Sudnjeg dana; samim tim {to nam je ve~ina predznaka do{la hadisima koje prenose pojedinci.[45] Neki orjentalisti I pravnici su zauzeli stav da se tim hadisima koje prenose pojedinci ne mo`e potvr|avati na{e vjerovanje, nego da se ono potvr|uje sa jasnim I kategori~kim dokazima; bilo da je u pitanju neki Kur'anski ajet ili hadis od Poslanika s.a.v.s..

Ovo mi{ljenje, I ovaj njihov stav se odbija. Ako se potvdi ta~nost hadisa koje prenose povjerljive osobe, te on dospije do nas ta~nim I ispravnim putem, onda mi moramo da vjerujemo u njega (tj. Da se vladamo po njegovim uputama), u njegovu istinitost, bilo da se radi o Mutevatir ili Ahad hadisu. Ovaj ovakav hadis zahtjeva pouzdano I potvrdno znanje, {to je I stav svih na{ih ispravnih predhodnika, po~ev{I od nare|enja Uzvi{enog Allaha koje je upu~eno vjernicima, rije~ima:

"Kada Allah I Poslanik Njegov ne{to odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo da po svom naho|enju postupe."[46]

I rije~I Uzvi{enog:

"Reci: "Pokoravajte se Allahu I Poslaniku!""[47]

Ibn Had`er, Allah mu se smilovao, je rekao: "Razglasio se I pro{irio rad ashaba I tabi'ina po vijesti koju se prenosili pojedinci; nisu ga negirali, nego su se me|usobno slo`ili na njegovo prihva~anje."[48]

Ibn Ebi el-Iz je rekao: "Vijest koja do|e od pojedinca, ako je ummet prihvati, radi po njoj, vjeruje da je ona istinita, onda je to potvrdno znanje, po mi{ljenju velike ve~ine u~enjaka. To je jedan od dijelova Mutevatira, dok se prija{nji u~enjaci nisu sporili I razilazili oko toga."[49]

Jedan ~ovjek je pitao Imama [afiju, Allah mu se smilovao, o nekoj stvari; a on mu je odgovorio: "Allahov Poslanik s.a. v.s. je po tom pitanju

---

[40] Vijest, u pogledu njenog stizanja do nas, se dijeli na dva dijela: Mutevatir I Ahad.

Mutevatir: To je sve ono {to nam prenosi grupa (prenosilaca) od grupe (prenosilaca), obi~ajno nemogu}e da se u tu vijest uvu}e la`, od njenog prvog do zadnjeg prenosioca u tom lancu (prenosilaca).

Ahad: To je sve ono {to se izuzima od Mutevatira.

[41] El-Ahzab, 36.

[42] Ali Imran, 32.

[43] Fethul-Bari, 13/234.

[44] Tuma~enja Tahaviske Akide, od Alij ibn Ebi el-Iz el-Hanefi, str. 399-400.

presudio tako I tako.” ^ovjek re~e [afiji: “[ta ti veli{ na to?” On odgovori: “Slava Allahu! Zar me ti smatra{ pogodnog za nagodbu?! Zar me ti smatra{ I vidi{ u sredi{tu vatre?! Govorim ti: Allahov Poslanik s.a.v.s. je presudio, a ti ka`e{: [ta veli{ ti na to?!”[50]

[afija, Allah mu se smilovao, isto tako ka`e: “Ako bi mi do{ao ta~an hadis od Allahova Poslanika s.a.v.s. a ja ga ne bih uzeo I radio po njemu; uzimam vas za svjedoke da mi je nestalo pameti.”

Nije pravio razliku od vijesti (hadisa) koja mu je dolazila preko pojedinaca I vijesti koja mu je dolazila od grupe ljudi; niti je pravio razliku od onoga na {to se to odnosilo, tj. Dali je bilo u vezi sa ubje|enjem (akidom) ili nekom drugom radnjom; nego se sve potenciralo na ispravnost I ta~nost hadisa.

Rekao je Imam Ahmed, Allah mu se smilovao, : “Sve ono {to je do{lo od Poslanika s.a.v.s. dobrom predajom, slo`ili smo se s tim. Ako se ne bi, kojim slu~ajem, slo`ili s onim [to nam je do{lo od Poslanika s.a.v.s., to odbacili ili odbili; to bi zna~ilo odbijanje nare|enja Allaha d`.{.. rekao je Uzvi{eni Allah:

“Ono {to vam Poslanik kao nagradu da to uzmite, a ono {to vam zabrani ostavite.”[51]

Imam Ahmed nije uslovio ni{ta drugo do ta~nost te vijesti.

Rekao je Ibn Tejmije, Allah mu se smilovao :”Kada se potvrdi neki sunnet, onda se svi muslimani sla`u da ga treba slijediti.”[52]

Ibn Kajjim, Allah mu se smilovao, odgovara onima koji negiranju vijest koja do|e od pojedinca: Ashabi su me|usobno prenosili vijesti jedan drugome; bili su ~vrsto uvjereni u ono {to im je taj ashab prenosio od Allahova Poslanika s.a.v.s.. Kada bi nekome od njih do{la doti~na vijest, ne bi rekao toj osobi: tvoja vijest je vijest pojedinca I ona kao takva nam ne zna~I neko znanje, sve dok nam ta vijest ne do|e od grupe ljudi…

Kada bi neko od njih prenio neki hadis od Allahova Poslanika s.a.v.s. koji govori o Allahovim svojstvima; odmah bi ga prihvatio (kao takvo), te bio ~vrsto I definitivno ubje|en u to svojstvo; kao {to je bio ubje|en da }e vidjeti Allaha d`.{.; da }e govoriti s Njim; da }e On razgovarati sa svojim robovima, govorom kojeg }e ~uti oni koji su blizu I oni koji su daleko; da se On spu{ta svake no}I na zemaljsko nebo; da se On smije; da se On veseli; ko ~uje ove hadise od onoga ko mu ih prenosi od Allahova Poslanika s.a.v.s. ili svog prijatelja, koji je iskren I pravedan, treba da

[45] ‘‘Risala’’ od Imama [afije, str. 401.
[46] El-Ha{r, 7.
[47] Me|mu’ el-Fetava, 19/85.

bude ubje|en u njihovo zna~enje, samim svojim slu{anjem, I da se u tome nimalo ne koleba.

Na ovo mi{ljenje su se slo`ili ashabi, tabiini, velika ve~ina u~enjaka, Muatezile, D`ehmije, Rafida, Havarid` I neki od Islamskih fakiha I pravnika.

Ovo mi{ljenje, isto tako zastupaju: Malik, [afija, sljedbenici Ebu Hanife, Davud ibn Alijj, njegovi sljedbenici, kao na primjer Ebu Muhammed ibn Hazm..

Nasuprot ovih, imamo I neke koji smatraju da vijest koja nam dolazi od pojedinca ima zna~enje mogu}e pretpostavke, u kojoj mo`e biti pogre{ka, nemarnost i zaborav. U svim propisima se mora raditi po ovakvim vijestima (tj. Onim koje nam sti`u od pojedinca); dok se po njihovom mi{ljenju ne mogu, kao takvi, uzimati u stvarima koje su u vezi sa akidom (ubje|enjem).

Uzimaju za dokaz neke ajete u kojima se zabranjuje slije|enje predpostavki; kao {to su rije~I Uzvi{enog:

"Slijede samo pretpostavke, a pretpostavka istini ba{ nimalo ne koristi."[53]

Odgovor na ovu njihovu sumnju bi bio, da se ovaj I sli~an njihov dokaz odbija I ne prihvata; jer, u ovome ajetu, pretpostavka nema presudnu ulogu, na [to oni aludiraju; nego se misli na sumnju, la`, naga|anje I slutnju.

Ibn Kesir, tuma~e}I ovaj ajet: "(A o tome ni{ta ne znaju)" tj. Oni nemaju ta~no znanje koje bi potvrdilo ono {to oni govore, nego je to la`, kleveta, potvora I odvratno nevjerstvo. ("Slijede samo pretpostavke, a pretpostavka istini ba{ nimalo ne koristi."), tj. Ne donosi ni{ta, niti ikada mo`e da zauzme mjesto istine. Potvr|eno je ta~nom predajom da je Allahov Poslanik s.a.v.s. rekao: ("^uvajte se pretpostavke; jer je pretpostavka najla`niji govor.")[54]."[55]

Sumnja I la` su pretpostavke koje je osudio Uzvi{eni Allah I to pripisao mu{ricima. Ovo mi{ljenje }emo potvrditi rije~ima Uzvi{enog: (Oni se samo za pretpostavkama povode, I oni samo neistinu govore)[56]. Allah d`.{. ih je opisao sa pretpostavkom I neistinitim govorom koji su apsolutno naga|anje I slutnja. Ako je neistinit govor I slutnja

[48] En-Ne|m, 28.
[49] Sahih Muslim, 16/118.
[50] Tefsir Ibn Kesir, 7/434.
[51] El-En'am, 116.

pretpostavka, onda se nedozvoljava njeno uzimanje I kori{tenje u propisima; zbog toga {to se propisi ne grade na simnji I slutnji.

[to se ti~e onoga {to je spomenuto u vezi sa nemarno{}u prenosioca I njegova zaborava, to se odbacuje onim {to se uslovljava za vijest koja nam do|e od pojedinca; po~ev od garancije za svakog prenosioca da bude povjerljiv I precizan. Sa ta~no{}u hadisa nema mjesta za sumnju u eventualnu pogre{ku prenosioca. Ako bi gledali I sa stanovi{ta obi~aja, onda bismo utvrdili da ona osoba koja je povjerljiva I precizna nemo`e biti nemarna I la`ljiva; prema tome, nema mjesta odbijanja njegove vijesti zbog eventualne razumske mogu~nosti koju obi~aj negira.

Dokazi za prihvatanje vijesti koja nam do|e od pojedinca:

Kada se razjasni neispravnost onoga na ~emu se zasniva odbijanje I neprihvatanje vijesti koja nam dolazi od pojedinca u na{em ubje|enju; uvi|amo da ima mnogo vi{e dokaza koji nam ukazuju na suprotno (tj. Da ih treba uzimati kao dokaze u na{em ubje|enju); I iz Kur'ana, I iz Sunneta. Od njih:

[to se ti~e dokaza iz Kur'ana, ima ih mnogo, ali }emo uzeti samo nekoliko:

1-Rekao je Uzvi{eni: "Svi vjernici ne treba da idu u boj. Neka se po nekoliko njih iz svake zajednice njihove potrudi da se upute u vjerske nauke I neka opominju narod svoj da mu se vrate, da bi se Allaha pobojali."[57]

Ovaj ajet podsti~e mu'mine da se upute u vjerske nauke. U zajednicu ulazi pojedinac I vi{e od toga.

Rekao je Imami Buhari: "Jedan ~ovjek se naziva zajednicom, po rije~ima Uzvi{enog: "Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih."[58]; pa ako bi se dva ~ovjeka sukobila, podpali bi pod zna~enje ovog ajeta."[59]

Ako se od ~ovjeka prihvata ono {to nas obavje{tava od vjerskih stvari, onda je to dovoljan dokaz da je njegova vijest dokaz. Upu~ivanje u vjerske nauke obuhvata propise I ubje|enja (akaid); ali je upu~ivanje u nauke akaida bitnije od upu~ivanja u nauke o vjerskim propisima I radnjama.

---

[52] Et-Tewba, 122.
[53] El-Hud`urat, 9.
[54] Sahih el-Buhari, 13/231.

2-Rekao je Uzvi{eni: “O vjernici, ako vam nekakav nepo{ten ~ovjek donese kakvu vijest, dobro je provjerite.”[60], a u drugom kiraetu (na~inu u~enja Kur’ana) - dobro je potvrdite.[61]

Ovo nas upu~uje na kona~no uvjerenje u prihvatanje vijesti koja nam do|e od povjerljivog pojedinca; I da nam nije potrebno ponovno potvr|ivanje, jer se iz toga izuzima nepo{ten ~ovjek, pa makar njegova vijest ne imala zna~enje znanja; samim tim {to se nare|uje op~enito potvr|ivanje sve dok se ne postigne `eljweno znanje.

3-Rekao je Uzvi{eni: “O vjernici, pokoravajte se Allahu I pokoravajte se Poslaniku I predstavnicima va{im. A ako se u ne~emu ne sla`ete, obratite se Allahu I poslaniku.”[62]

Rekao je Ibn Kajjim: “Slo`ili su se muslimani da se pod “Obra~anjem Poslaniku” misli na vra~anje stvari njemu u toku njegova `ivota; a vra~anje njegovu Sunnetu nakon njegove smrti. Isto tako su se slo`ili da ova naredba “Vra~anja” ne prestaje sa njegovom smr~u; {to zna~I, ako nam dolaze~e vijesti, bili od pojedinca ili grupe, ne zna~e znanje I ~vrsto ubje|enje, onda nema nikakve svrhe da se povra~amo na Poslanikov Sunnet u eventualnim nesuglasicama.”

[to se ti~e dokaza iz Sunneta, njih ima vrlo mnogo, ali }emo se mi ograni~iti samo na par njih:

1-Poslanik s.a.v.s. je slao svoje izaslanike kraljevima, jednog po jednog; kao I namjesnicima nekih pokrajina (gradova). Ljudi su se prilikom bilo kojih, izvr{nih ili akideskih propisa pozivali na njih. Tako je poslao Ebu Ubejdu Amira ibn D`erraha, Allah bio s njim zadovoljan, stanovnicima Ned`rana[63]; Muaza ibn D`ebela, Allah bio s njim zadovoljan, stanovnicima Jemena[64]; Dihjetel Kelbija, Allah bio s njim zadovoljan, sa pismom velikanu Busre.. I mnogo drugih ashaba, Allah bio s njima zadovoljan.

2-Buhari prenosi od Abdullaha ibn Omera, Allah bio s njima zadovoljan, da je rekao: “Dok su ljudi klanjali Sabah namaz u Kubau (mjesto u Medini), do{la je jedna osoba I rekla: Uistinu je Allahovu Poslaniku s.a.v.s. u ovoj no}I si{ao jedan ajet, u kojem mu se nare|uje da

---

[55] El-Hud`urat, 6.
[56] Tuma~enje Kur’ana od [evkanije, 5/60.
[57] En-Nisa’, 59.
[58] Pogledaj Sahih el-Buhari, 13/232.
[59] Pogledaj Sahih el-Buhari, 13/241.

se okrene I usmjeri (u toku obavljanja namaza) ka Kabi (u Mekki), pa se I vi okrenite I usmjerite ka njoj. Njihova lica su bila tada okrenuta ka [amu, pa su se preusmjerili ka Kabi.”[65]

Niko ne ka`e: ovo je striktno vezano za izvr{ne propise, jer se radnja po ovoj odredi gradi na ubje|enju u ispravnost te vijesti.

3-Prenosi se od Omera, Allah bio s njim zadovoljan, da je rekao: Bio je jedan ~ovjek od Ensarija (Medinelija) koji, ako nebi mogao prisustvovati kod Bo`ijeg poslanika s.a.v.s., onda sam ja prisustvovao (umjesto njega), a njemu prenio sve {to sam saznao od Allahova Poslanika s.a.v.s.; a ako ja nisam to mogao uraditi, onda bi on prisustvovao, I prenio mi sve {to je saznao od Allahova Poslanika s.a.v.s..”[66]

Ovakav stav I pona{anje ashaba nam ukazuje da im je bilo dovoljno da ~uju vijest od pojedinca, a koja se ticala stvari njihove vjere; bilo da se radilo o izvr{nim ili akidetskim poslovima.

4-Prenosi se od Abdullaha ibn Mes’uda, Allah bio s njim zadovolja, da je rekao: ^uo sam Allahova Poslanika s.a.v.s. gdje ka`e: “Neka Allah d`.{. nagradi osobu koja ~uje od nas hadis, nau{I ga napamet sve dok ga ne saop{ti drugome, a taj (izvje{tilac) ga bolje zapamti od samog njegovog slu{aoca.”[67]

Ovo se, isto tako, ne ograni~ava samo na hadise koji su vezani za izvr{ne poslove, nego obuhvata I izvr{ne I akidetske poslove. Kada nebi bila obaveza vjerovanja onoga {to nam dolazi od Poslanika s.a.v.s., {to je u vezi sa na{im ubje|enjem, a do{la nam je preko pojedinca; onda nebi imalo nikakvog smisla preno{enje hadisa od poslanika s.a.v.s.; nego bi, ~ak, Poslanik s.a.v.s. obznanio da se to ograni~ava I svodi samo na izvr{ne poslove, a ne na ne{to drugo.

Ovo; I mi{ljenje da se ne potvr|uje akida sa hadisima koji nam dolaze preko pojedinca, jeste mi{ljenje novotara (tj. Oni koji u vjeru ubacuju ono {to joj ne pripada), I ono kao takvo, nema nikakve osnove u vjeri; takvo ne{to, nije zastupao niko od na{ih dobrih prethodnika, Allah d`.{. bio s njima zadovoljan. Ovako ne{to, se ne prenosi ni od jednog od njih; ~ak {ta vi{e, to im nije ni padalo na um. Ako bi postojao kategori~an dokaz koji bi nam ukazivao da se sa hadisima, koji nam dolaze preko pojedinaca, ne potvr|uje akida; onda bi to sigurno znali ashabi, jasno se izjasnili, a isto tako I oni koji su dolazili poslije njih.

---

[60] Pogledaj Sahih el-Buhari, 13/232.
[61] Sahih el-Buhari, 13/232.
[62] Musned Ahmeda ibn Hanbela, 6/96.

Ovo mi{ljenje novotara obuhvata I akidu, samim tim {to zahtijeva odbijanje na stotine ta~nih I potvr|enih hadisa od Poslanika s.a.v.s..

Oni koji ne uzimaju hadise koji dolaze preko pojedinaca, da bi potvrdili svoju akidu, primorani su, isto tako, da odbiju mnoge hadise koji govore o akidi, a koji se potvr|uju tim hadisima; navest |emo neke od njih:

1-Prioritet na{eg Poslanika Muhammeda s.a.v.s. nad ostalim Poslanicima.

2-Njegovo najve~e zagovorni{tvo na Sudnjem danu.

3-Njegovo zagovorni{tvo za te{ke grije{nike iz svoga ummeta.

4-Sva Njegova nadnaravna djela (mu'ad`ize), osim Kur'ana.

5-Po~etak stvaranja, opis Meleka I D`ina, opis D`enneta I D`ehennema; osim onoga {to je spomenuto u Kur'anu Plemenitom.

6-Ispitivanje Munkira I Nekira u kaburu.

7-Stije{njenost kabura umrloj osobi.

8-Sirat, izvor, vaga I dva njena tasa.

9-Vjerovanje da je Allah d`.{. zapisao svakom ~ovjeku, sre~u ili nesre~u; njegovu nafaku I du`inu `ivota, dok je jo{ bio u utrobi svoje majke.

10-Posebnosti Poslanika s.a.v.s., koje je sakupio Sujuti u svojoj knjizi "Najve~e posebnosti"; kao [to je njegov ulazak u d`ennet u toku ovog ovozemaljskog `ivota, I vi|enje njegovih stanovnika; te onoga {to je u njemu pripremljeno za bogobojazne, te primanje islama njegova pratioca, koji je od D`ina.

11-Zaklju~ak da }e desetorica, kojima je Poslanik s.a.v.s. jo{ na ovome svijetu obe~ao d`ennet, u}I u d`ennet.

12-Te{ki grije{nici ne~e vje~no ostati u d`ehennemu.

13-Vjerovanje u sve ono {to se potvr|uje hadisima o opisu Sudnjeg dana i pro`ivljenja koje nije spomenuto u Kur'anu Plemenitom.

14-Vjerovanje u cjelokupnost predznaka Sudnjeg dana; kao [to je izlazak Mehdija, silazak Isa a.s., izlazak Ded`ala, izlazak vatre, izlazak Sunca sa Zapada, `ivotinje koja }e govoriti ljudskim jezikom, I jo{ mnogo toga drugog.

Isto tako, nisu svi dokazi, koji govore o akidi, do{li hadisima koje prenose pojedinci, nego ih ima I koji su do{li mutevatir predajom. Ali }emo utvrditi, da ovi, koji to negiraju, posjeduju vrlo malo znanja, koje ih je navelo da odbiju sve ove ta~ne I pritvr|ene hadise koji govore o akidi.

^etvrta tema
Nagovje{tavanje Poslanika s.a.v.s. o budu~im skrivenim stvarima

Obavijestio nas je Poslanik s.a.v.s. o svemu {to }e se dogoditi do Sudnjeg dana; I to prema onome {to mu je od tih skrivenih tajni otkrio Allah d`.{.. Hadisa, koji govore o ovom poglavlju ima vrlo mnogo, koji ~ak dosti`u, u prenesenom smislu, stepen tevatura.

Od njih je I hadis kojeg prenosi Huzejfe, Allah bio s njim zadovoljan, u kojem se prenosi da je rekao: “Dr`ao nam je hutbu (govor) Poslanik s.a.v.s., u kojoj nije ostavio ni{ta od predznaka Sudnjeg dana, a da ga nije spomenuo. Nau~io ih je onaj ko je nau~io, a nije ih poznavao onaj ko ih ne poznaje. Ako ponekad pomislim da sam ne{to od toga zaboravio; sjetit }u ga se, kao {to se ~ovjek sjeti ~ovjeka koji je bio odsutan od njega, sretne se s njim I sjeti ga se.”[68]

---

[63] Sahih el-Buhari, 11/494.

I jo{ ka`e, Allah bio s njim zadovoljan : “Obavijestio me je Allahov Poslanik s.a.v.s. o onome {to }e se dogoditi do Sudnjeg dana. Ni{ta od toga nije ostalo, a da ga za to nisam preupitao; osim jedno, {to ga ne upitah: [to }e izvesti stanovnike Medine iz Medine?”[69]

To se nije odnosilo samo na Huzejfu, Allah bio s njim zadovoljan, nego se ~ak navodi da je Poslanik s.a.v.s. jednom o tome govorio cijeli dan; kako bi obznanio ashabima, Allah bio s njima zadovoljan, ono {to je bilo, I ono {to }e biti do Sudnjeg dana.

Prenosi se od Ebu Zejda Amr ibn Ahtab el-Ensari, Allah bio s njim zadovoljan, da je rekao: Klanjao nam je Poslanik s.a.v.s. Sabah namaz, popeo se na mimber, I govorio nam sve do Podne namaza; si{ao je, obavio namaz, potom se ponovo popeo na mimber, I nastavio nam govoriti sve dok nije nastupilo Ikindisko vrijeme; si{ao je, obavio namaz, potom se ponovo popeo na mimber, I nastavio nam govoriti sve dok nije za{lo Sunce. Obavijestio nas je {to je bilo I {to predstoji; najznaniji od nas je bio onaj ko je to najbolje zapamtio.”[70]

Rekao je Huzejfe ibn el-Jemani, Allah bio s njim zadovoljan: “Tako mi Allaha, ja sam najznaniji od ljudi o svakom fitnetu (isku{enju) koji }e se dogoditi, od onoga {to se nalazi izme|u mene i Sudnjeg dana. Ni{ta nije ostalo a da mi to Allahov Poslanik s.a.v.s. ????? obavijestio svoj ummet (sljedbenike) o svemu {to predstoji do Sudnjeg dana, a {to je u vezi sa njima.

Nema sumnje, da nisu, predznaci Sudnjeg dana, dali svoj neizmjerni doprinos o obavje{tavanju skrivenoga, I onoga {to predstoji. Zbog svega ovoga je do{lo vrlo mnogo hadisa koji govore o predznacima Sudnjeg dana, koji su preneseni raznovrsnim izjavama, I zbog mno{tva ashaba, Allah bio s njima zadovoljan, koji ih prenose.

---

[64] Sahih Muslim, 18/16.
[65] Sahih Muslim, 18/16.

Peta tema
Znanje o Sudnjem danu

Znanje, kada }e nastupiti Sudnji dan, spada u skrivene stvari, koje ne zna niko drudi osim Uzvi{enog Allaha; kao [to nas na to upu~uju razni Kur'anski ajeti I Poslanikovi hadisi. Znanje o tome je Allah d`.{. ostavio samo za sebe, tj. U Svom tajnom znanju; I o tome nije ni{ta obznanio, niti Svoga bliskog Meleka, a niti poslanog Poslanika; tako da nezna niko, sem Uzvi{enog Allaha, kada }e nastupiti Sudnji dan.

Poslanik s.a.v.s. je mnogo govorio o Sudnjem danu I njegovim stanjima, tako da su ga ljudi zapitkivali kada }e se ono desiti; a on ih je obavje{tavao da je to tajna, koju nezna niko do Allah d`.{.. Kur'anski ajeti su se spu{tali, obznanjuju}I da je poznavanje vremena nastanka Sudnjeg dana, od stvari koje je Allah d`.{. ostavio samo za Sebe.

Od toga }emo navesti rije~I Uzvi{enog: "Pitaju te o Smaku svijeta kada }e se zbiti. Reci: "To zna jedino Gospodar moj, On }e ga u njegovo vrijeme otkriti, a te`ak }e biti nebesima I Zemlji, sasvim neo~ekivano }e vam do}I". Pitaju te kao da ti o njemu ne{to zna{. Reci: "To samo Allah zna, ali ve}ina ljudi ne zna".[71]

Uzvi{eni Allah nare|uje Svome Poslaniku Muhammedu s.a.v.s. da obavijesti ljude da je znanje o Smaku svijeta jedino kod Allaha d`.{., On Jedini zna njegovo pravo stanje i kada }e se ono zbiti; a to nezna niko od stanovnika nebesa I Zemlje; kao {to ka`e Uzvi{eni: "Ljudi te pitaju o Smaku svijeta, reci: "To jedino Allah zna!" A ti ne zna{, mo`da je Smak svijeta blizu!"[72]

I ka`e Uzvi{eni: "Pitaju te o Smaku svijeta; "Kada }e se dogoditi?" Ti ne zna{, pa kako da o njemu zbori{, o njemu samo Gospodar tvoj zna."[73]

Kona~no znanje o Smaku svijeta je jedino kod Allaha d`.{.

Da Allah d`.{. nije odredio tako, nebi pitao D`ibril a.s. Allahova Poslanika s.a.v.s. o vremenu kada }e nastupiti Smak svijeta- prema onome {to nam je navedeno u podu`em hadisu izme|u D`ibrila a.s. I Poslanika s.a.v.s.- Rekao je Poslanik s.a.v.s.: "ni{ta upitani nezna vi{e od onoga koji ga pita."[74]

D`ibril nije znao kada }e nastupiti Smak svijeta, a isto tako ni Muhammed s.a.v.s..

---

[67] El-E'araf, 187.
[68] El-Ahzab, 63.
[69] En-Nazi'at, 42-44.
[70] Sahih Muslim, 1/114.

Isto tako, Isa a.s. ne zna kada }e nastupiti Smak svijeta, samim tim {to }e se on spustiti na Zemlju pred sami Smak svijeta; jer je on jedan od velikih predznaka Smaka svijeta, kao {to }emo -in{aallah- spomenuti.

Imami Ahmed, Ibn Mad`e i Hakim prenose od Abdullaha ibn Mes'uda, Allah bio s njim zadovoljan, od Poslanika s.a.v.s. da je rekao: “U no}i Isra sam se susreo sa Ibrahimom a.s., Musa-om a.s. i Isa-om a.s..”

rekao je: “Spominjali su ono {to je u vezi sa Smakom svijeta, i svoje misli i pitanja usmjerili Ibrahimu a.s., a on je rekao: Ja ni{ta od toga ne poznajem; nakon toga su upitali Musa a.s., a on je odgovorio: Ja ni{ta od toga ne poznajem; nakon toga su upitali Isa a.s., a on je odgovorio: [to se ti}e njegove neizbje`nosti, to niko drugi nezna sem Allaha d`.{., kao i o tome kada }e me Allah d`.{. upoznati da se pojavio Ded`al. Rekao je: A sa mnom }e biti dvije britke sablje, pa kada me on vidi (Ded`al) topit }e se, kao {to se Olovo topi (na vatri). Rekao je: potom }e ga uni{titi Allah d`.{..”[75]

Ovo su najodabraniji poslanici, koji ne poznaju kada }e nastupiti Smak svijeta.

Imami Muslim prenosi od D`abira ibn Abdullaha r.a. da je rekao: ^uo sam Poslanika s.a.v.s. kako govori na jedan mjesec prije smrti: “Pitate me o Smaku svijeta? Uistinu je znanje o njemu samo kod Allaha, kunem vam se Allahom nema danas ni jedne `ive osobe koja }e do`ivjeti sto godina”.

Ovaj hadis negira mogu}nost da je Poslanik s.a.v.s. znao kada }e nastupiti Sudnji dan, nakon {to ga je pitao D`ibril a.s. o njemu.

Ibn Kesir je rekao: “ Ovo je nepismeni Poslanik, poglavar svim poslanicima, zadnji Poslanik, Allahov spas i mir bio na njemu, Poslanik milosti, Poslanik pokajanja, Poslanik herojstva, posljednji Poslanik, povjerenik, sakuplja}, onaj koji sakuplja ljude ispred sebe; prema njegovim rije~ima koje su navedene u “Sahihu” , u hadisu kojeg prenosi Enes i Sehl ibn Sead r.a.: “Ja i Smak svijeta smo poslani kao ovo dvoje”,[76] uspore|uju}i svoje prste - ka`iprst i onaj koji ga slijedi (srednjak). Povrh svega ovoga {to smo naveli od Poslanika s.a.v.s. Allah d`.{. mu nare|uje da znanje o nastanku Smaka svijeta usmjeri samo Njemu, kada bude bio upitan o tome; govore}i mu: “Reci: “ To samo Allah zna, ali ve}ina ljudi ne zna”. (El-E'araf 187)

---

[71] Musned Ahmed ibn Hanbela, 5/189. Sa komentarom Ahmeda [akira, koji ka`e da je ta~na predaja.

[72] Sahihu - l - Buhari, 11/347.

Onaj ko tvrdi da je Poslanik s.a.v.s. znao kada }e nastupiti Smak svijeta je veliki neznalica - d`ahil, samim tim {to Kur'anski ajeti i poslanikovi hadisi upu~uju na suprotno.

Ibn el- Kajjim je rekao: " Neki od onih, koji se smatraju u~enjacima ovog vremena, govore: Allahov Poslanik s.a.v.s. je znao kada }e nastupiti Smak svijeta; otvoreno iznose}i la`i i zasi~avaju}i se onim {to im nije dato. Odgovaramo im onim {to je re~eno u hadisu D`ibrila a.s.: "Upitani o njemu ni{ta bolje ne zna od onog koji ga pita"! Oni `ele ovaj odgovor Poslanika s.a.v.s. da iskrive i protuma~e: Ja i ti znamo kada }e on nastupiti.

Ovo je najve}a zabluda i najgnusnije iskrivljenje. Zar da Poslanik s.a.v.s. bude znaniji od Allaha d`.{.?, i zar da odgovori onome za kojeg su mislili da je arap (D`ibrilu): Ja i ti znamo kada }e nastupiti Smak svijeta. Na ovo }e "Neznalica" odgovoriti kako je Poslanik s.a.v.s. znao da je njegov sagovornik D`ibril. Allahov Poslanik s.a.v.s. je iskren u svom govoru, kada ka`e: " Tako mi Onoga u ~ijoj je ruci moja du{a, nikada mi nije do{ao (D`ibril a.s.) u nekom od oblika a da ga nisam poznao, osim u ovom (sada{njem) obliku".[77] U drugoj predaji stoji: "Nije mi se nikada prije ovo pri~inilo". " Pozovite mi i povratite arabljanina; oti{li su ga potra`iti, ali ga nisu na{li."

Nakon izvjesnog vremena, Poslanik s.a.v.s. je saznao da je njegov sagovornik bio D`ibril a.s., kao {to ka`e Omer: Bio sam veoma nestrpljiv, pa mi je rekao Allahov Poslanik s.a.v.s.: "O Omere! Da li zna{ ko je onaj {to je postavljao pitanja?"[78] "Iskrivljenik" }e mo`da re~i: Poslanik s.a.v.s. je u vrijeme pitanja znao da je on D`ibril, ali to nije rekao svojim ashabima osim nakon izvjesnog vremena.

Govor u hadisu: "Upitani o njemu ni{ta bolje ne zna od onog koji ga pita" uop{tava svakog upitanika i njegova sagovornika. [to bi zna~ilo da svaki onaj koji pita o Smaku svijeta i onaj koji odgovara imaju isti status.

Isto tako; nebi imalo nikakve svrhe spominjati predznake Smaka svijeta i obavje{tavati upitanika, ako je on upoznat o njima, povrh toga {to on ne pita o njegovim predznacima.

Jo{ ~udnije od svega ovoga je govor Sujutija u svom djelu "El-Havi" , u kojem obrazla`e me|u ljudima poznati hadis : Poslanik s.a.v.s. ne}e u svom kaburu ostati vi{e od hiljadu godina.

---

[73] Musned Ahmed, 1/314-315.
[74] Sahih Muslim 1/159.

On ka`e: “Ja dajem odgovor na taj hadis da je neta~an i da nema nikakve osnove”.

Jo{ se spominje da je napisao (Sujuti) knjigu o tome, koju je nazvao: “Otkrovljenje prekora~ivanja ovog ummeta hiljadu godina”; u tom djelu je rekao:

Prvo: Predanja nas upu~uju da vijek ovog ummeta prelazi hiljadu godina, dok ovo pove~anje jo{ nije dostiglo razdoblje od petsto godina. Nekim putevima (predanjima) se navodi da je vijek trajanja ovog svijeta sedam hiljada godina, a da je Poslanik s.a.v.s. poslan krajem {est - hiljadite godine.[79]

Potom spominje neke prora~une rezultiraju}i da u osnovi ne mo`e da bude du`ina vijeka hiljadu i petsto godina; navode}i hadise i predanja na koje se oslanja i to svoje mi{ljenje potvr|uje.

Od tih hadisa je i ono {to prenosi Et-Taberani u “El-Kebiru” od Dahhaka ibn Zemela el_D`uhenija, da je rekao: sanjao sam san, pa sam ga ispri~ao Allahovu Poslaniku s.a.v.s., navode}i hadis: Vidio sam sebe sa tobom o Allahov Poslani~e na minberu koji je imao sedam stepenica. Ti si bio na posljednjoj stepenici. Na to mu je odgovorio Poslanik s.a.v.s.: “[to se mimbera ti~e sa sedam stepenica, kojeg si vidio, a mene na njegovoj zadnjoj stepenici; to zna~i da du`ina ovog svijeta (dunjaluka) iznosi sedam hiljada godina a ja sam poslan u zadnjoj hiljaditoj godini”.[80]

Jo{ spominje (u ovoj svojoj knjizi) da ovaj hadis prenosi El-Bejheki u svom djelu “Ed-Delail”. Suhejl spominje da je lanac prenosilaca slab (daif)[81], ali da se on prenosi od Ibn Abbasa r.a. ta~nim predajama; te da ga je Et-Taberi proglasio ta~nim njegovu sadr`inu i to potvrdio nekim od predaja.

Sujuti dalje tuma~i i obrazla`e hadis “a ja sam poslan u zadnjoj hiljaditoj godini” rije~ima: Veliki dio ummeta se nalazi u sedmoj hiljaditoj godini, kako bi se podudarilo s onim {to slijedi, tj. da je on (Poslanik a.s.) poslan krajem {este hiljadite godine. Kada bismo tvrdili da je on poslan po~etkom sedme hiljadite godine, onda bi veliki predznaci Smaka svijeta, kao {to je: Ded`d`al, silazak Isa a.s., izlazak Sunca sa Zapada, trebali se ve} dogoditi-pojaviti prije vi{e od sto godina; kako bi Smak svijeta nastupio navr{etkom sedme hiljadite godine. Ali ni{ta se od

---

[75] El-Havi lil-fetava 2/86.
[76] El-Havi lil-fetava
[77] Albani ka`e da je ovaj hadis izmi{ljen. Pogledaj u djelu ‘‘Daif el-D`ami’ Es-Sagir’’ 3/160, hadis 3013.

toga jo{ nije desilo, {to bi nas dovelo da ostatak od sedam hiljada godina iznosi oko tri stotine godina.[82]

Ovo je rezime Sujutijinog govora - Allah mu se smilovao - koji je u direktnoj suprotnosti jasnom Kur’anu i vjerodostojnim hadisima; u kojima se navodi da du`inu ovoga svijeta (dunjaluka) ne zna niko drugi do Uzvi{eni Allah d`.{.. Kada bi mi znali du`inu ovoga svijeta, onda bi zasigurno znali kada }e nastupiti Smak svijeta. Ali jo{ prije (u prija{njem izlaganju) smo saznali da njegov nastanak niko nezna sem Jedinog Allaha d`.{.

Isto tako, sada{njost pobija tu ~injenicu. Mi se nalazimo u petnaestom hid`retskom stolje}u, a jo{ se nije pojavio Ded`d`al i nije sa{ao Isa a.s.. Sujuti navodi da se spominje pojava Ded`d`ala navr{etkom stote godine, te da }e se potom pojaviti Isa a.s. koji }e ga ubiti. On }e na Zemlji ostati jo{ ~etrdeset godina. Ljudi }e, nakon izlaska Sunca sa Zapada, ostati jo{ sto dvadeset godina. Izme|u dva puhanja u “Rog” iznosi razdoblje od ~etrdeset godina. {to sve skupa iznosi neophodnih dvije stotine godine.[83] Po njegovim rije~ima, ako bi se sada pojavio Ded`d`al, mora pro}i dvijesto godina. To bi zna~ilo da nastanak Smaka svijeta bude nakon hiljadu i {esto godina.

Sve ovo nam ukazuje neta~nost svih hadisa u kojima se spominje du`ina ovoga svijeta (dunjaluka).

Ibn Kajjim u svom djelu “El-Menaru-l-Munif” spominje cjelokupne stvari potrebne za razumjevanje la`nih i izmi{ljenih hadisa; pa ka`e: “Me|u tima hadisima su oni koji su u direktnoj suprotnosti sa jasnim Kur’anom, kao {to je hadis koji govori o du`ini dunjaluka. U njemu se spominje njegova du`ina sa sedam hiljada godina, a da se mi nalazimo u sedmoj hiljaditoj godini. Ovo nam jasno ukazuje na njegovu neistinitost. Kada bi on bio vjerodostojan, onda bi svako od nas znao da do Smaka svijeta ostaje jo{ samo dvjesto pedeset i jedna godina”.[84]

Ibn Kajjim je `ivio u osmom hid`retskom stolje}u, kada je izgovorio ove rije~i; {to zna~i, da je od tog vremena pro{lo vi{e od {esto pedeset i dvije godine, a jo{ nije do{ao kraj ovome svijetu.

Ibn Kesir ka`e: “Sve {to se nalazi u knjigama Israilijata i Ehli-Kitabija od preciziranja onoga {to je proteklo hiljadama i stotinama godina, veliki dio u~enjaka se jednoglasno sla`e da je to mi{ljenje neistinito i neosnovano. Taj njihov stav je utemeljen i jasan. U jednom od

---

[78] El-Havi 2/88.
[79] El-Havi 2/87.
[80].El-Menaru-l-munif str. 80.

hadisa se ka`e: “Dunjaluk je jedna sedmica od ahiretskih sedmica”. Ovaj hadis, isto tako nije vjerodostojan; kao i svaki u kojem se precizira vrijeme nastanka Smaka svijeta.”[85]

Kao {to niko ne zna kada }e nastupiti Smak svijeta, tako niko ne zna kada }e nastupiti njegovi predznaci. Sve ono {to nas upu~uje da }e se te godine dogoditi to i to a u toj godini }e se desiti to i to je neta~no i neosnovano;jer po~etak ra~unanja vremena (muslimansko) nije po}eto u vrijeme Poslanika s.a.v.s., nego ga je odredio Omer ibn El-Hattab r.a. To je bilo njegovom dosjetljivo{}u, po~ev{i ga ra~unati od preseljenja (hid`re) Muhammeda s.a.v.s. iz Mekke u Medinu.

Kurtubi ka`e: “Sve ono {to nas je obavjestio Poslanik s.a.v.s. da }e se dogoditi od doga|aja i isku{enja, sigurno }e se dogoditi. Ako bi to htjeli da preciziramo sa godinom, onda bi nam bio potreban neki od vjerodostojnih hadisa, kojim bi presjekli svako opravdanje. U to ulazi i odre|ivanje nastanka Smaka svijeta. Zasigurno niko ne zna koje }e godine ono nastati; niti u kojem mjesecu }e biti. Mi{ljenje da }e ono nastati u krajem petak, u vrijeme kada je Allah d`.{. stvorio Adema a.s. Ali, koji petak? Ta~an njegov dan ne zna niko sem Jedinog Allaha d`.{. Koji nema sudruga i suparnika. Isto tako, niko ne zna ta~no kada }e se pojaviti veliki predznaci Smaka svijeta, samo Allah d`.{. to sve zna.”[86]

[81] En-Nihaje / El-Fiten ve-l-melahim 1/15
[82] ‘‘Tezkiretu fi ehvali-l-mevta ve umuri-l-ahire’’ str. 628.

[esta tema
Blizina Smaka svijeta

Plemeniti Kur'anski ajeti i vjerodostojni hadisi ukazuju na blizinu, dolazak i nastanak Smaka svijeta. Pojava velikog broj predznaka Smaka svijeta ukazuje na njegovu blizinu i da se mi nalazimo na samom kraju ovoga svijeta:

Uzvi{eni Allah ka`e: "Ljudima se bli`i ~as polaganja ra~una njihova, a oni, bezbri`ni, ne mare za to." (El-Ebija' 1)

I ka`e Uzvi{eni: "A ti ne zna{, mo`da je Smak svijeta blizu!" (El-Ahzab 63)

I ka`e Uzvi{eni: "Oni misle da se dogoditi ne}e, a Mi znamo da sigurno ho}e." (El-Me'arid` 6-7)

I ka`e Uzvi{eni: "Bli`i se ^as i Mjesec se raspolutio!" (El-Kamer 1)

...I jo{ mnogobrojni ajeti koji upu~uju na blizinu zavr{etka ovog dunjalu~kog svijeta, i preseljenja u ahiretsku ku}u. Tamo }e svaki radnik zate}i ono {to je uradio; ako je bilo dobro, bit }e mu dobro; a ako je bilo zlo, bit }e mu zlo.

Rekao je Poslanik s.a.v.s.: "Ja i Smak svijeta smo poslani kao ovo dvoje", pokazuju}i sa svoja dva prsta koja je me|usobno spojio.[87]

I rekao je s.a.v.s.: "Poslan sam u neposrednoj blizini Smaka svijeta."[88]

I rekao je s.a.v.s.: "Va{ vijek - u vijeku onih koji su bili prije vas od prija{njih naroda - je kao razdoblje izme|u Ikindije namaza i zalaska sunca."[89]

Od Ibn Omera r.a. se prenosi da je rekao: Sjedili smo kod Poslanika s.a.v.s. a Sunce je bilo nagelo Kaikanu[90], poslije ikindije namaza, pa je rekao: "Va{ vijek - u odnosu na vijek onih koji su bili prije vas - je kao ono {to je ostalo od ovog dana i onoga {to je proteklo od njega."[91]

Ovo nas upu~uje na sljede}e: "Ono {to je preostalo, u odnosu na ono {to je proteklo iznosi vrlo malo; dok stvarnu du`inu preostalog ne zna niko drugi sem Allaha d`.{. Ono {to nas ne upu~uje na precizno

---

[83] Sahihu-l-Buhari 11/347.
[84] ''Silsile ehadis es-Sahiha'' 2/467, hadis broj 808.
[85] Sahihu-l-Buhari 6/495.
[86] Brdo u ju`nom djelu Mekke.
[87] Musned Ahmed 8/176, hadis broj 5966.

odre|enje njegovog nastanka (Smaka svijeta) je dozvoljeno citirati i prenositi. Potrebno je znati razlikovato ono {to je pro{lo u pogledu onoga {to je preostalo; a to je vrlo malo.”[92]

U pogledu blizine Smaka svijeta, ne postoji niko rje~itiji od Poslanika s.a.v.s. kada ka`e: “Ja i Smak svijeta smo poslati zajedno, i umalo me on nije pretekao.”[93]

Ovo nam je znak stvarne njegove blizine sa Poslanstvom s.a.v.s., tako da se bojao da ga ono ne pretekne, zbog svoje blizine.

---

[88] En-Nihaje / El-Fitenu ve-l-melahim 1/195.
[89] Musned Ahmed 5/348.

PRVI DIO

PREDZNACI SMAKA SVIJETA

Prvo poglavlje: Definicija predznaka Smaka svijeta.

Drugo poglavlje: Podjela predznaka Smaka svijeta.

Tre}e poglavlje: Mali predznaci Smaka svijeta.

Prvo poglavlje
DEFINICIJA PREDZNAKA SMAKA SVIJETA

Zna~enje predznaka:

Predznak - {art: je znak; mno`ina predznaci - e{rat. Predznaci ne}ega: Njegovi po~etci. Od ove rije~i je i njegova upotreba: Tjelesna stra`a - osobe koje su izabrane i odabrane nad ostalom stra`om. Od ovoga je i izvedenica “El-I{tirat” - uslovljavanje. Uslovljavanje ne}ega nekome. Uslov je znak za ono {to je uslovljeno.[94]

Jezi~ko zna~enje rije~i Es-Sa’tu - Smak svijeta ili Sudnji dana:

To je dio dana ili no}i. Mno`ina: Sa’ati ili sati. I no} i dan iznose 24 sata.

[eriatsko - pravno zna~enje rije~i Es-Sa’atu:

[eriatsko - pravnim zna~enjem rije~i Es-Sa’atu se `ele sljede}e: Vrijeme u kojem }e nastati Sudnji dan. To ime je dobilo zbog brzine obra~una koji }e se voditi u njemu. Ili zbog toga {to }e ono trenuta}no iznenaditi ljude, tako da }e sva `iva bi}a odjednom pomrijeti.[95]

Predznaci Smaka svijeta su: Znakovi Smaka svijeta koji ga predhode i upu}uju na njegovu blizinu. Re~eno je: To su sve one sitne stvari koje negiraju ljudi sve dok ne nastupi Smak svijeta. I re~eno je: To su njegovi uzroci manji od njegovog najve}eg broja i njegovog nastanka.

Sa rije~ju Es-Sa’atu - Smak svijeta - `eli se istaknuti tri zna~enja:
Mali Smak svijeta: To je ~ovjekova smrt. Za onoga ko umre, ve} je nastupio Smak svijeta; zbog njegova ulaska u drugi svijet - Ahiret.
Srednji Smak svijeta: To je smrt stanovnika jednog stolje}a. To potvr|uje predaja Ai{e r.a., kada ka`e: Kada bi arabljani dolazili kod Allahova Poslanika s.a.v.s. pitali bi ga o Smaku svijeta: Kada }e nastupiti Smak svijeta? Pogledao bi (Poslanik a.s.) u najmla|u osobu me|u njima, i rekao:

---

[90] Lisanu-lArap 7/329-330.
[91] ‘‘Nihaje fi garibi-l-hadis’’ 2/422.

“Da ova osoba `ivi toliko dugo, da ne do~eka svoju starost; tada }e nastupiti va{ Smak svijeta.”[96], tj. njihova smrt; dok se sa Smakom svijeta misli na sagovornike.[97]

Veliki Smak svijeta: To je pro`ivljenje ljudi iz njihovih kaburova - mezarova, kako bi im se vr{io obra~un i obavilo zaslu`no nagra|ivanje.

Kada se rije~ “Es-Sa’atu” spomene u Kur’anu, onda se misli na Veliki Smak svijeta - Sudnji dan.

Rekao je Uzvi{eni: “Ljudi te pitaju o Smaku svijeta.” (El-Ahzab 63), tj. o Sudnjem danu.

I rekao je Uzvi{eni: “Bli`i se ^as.” (El-Kamer 1), tj. pribli`io se Sudnji dan.

Uzvi{eni Allah d`.{. u Kur’anu spominje dva Smaka svijeta; mali i veliki. Nalazimo da su obadva spomenuta u jednoj suri, kao {to je to slu~aj sa surom El-Waki’a:

Na po~etku sure spominje (Uzvi{eni d`.{.) vliki Smak svijeta, pa ka`e: “Kada se doga|aj dogodi, - doga|anje njegovo niko ne}e poricati -, neke }e poniziti, a neke uzvisiti; kad se Zemlja jako potrese i brda se u komadi}e zdrobe, i postanu pra{ina razasuta, vas }e tri vrste biti.” (El-Waki’a 1-7).

Potom na kraju sure spominje mali Smak svijeta, a to je smrt, rije~ima: “A za{to vi kad du{a do gu{e dopre, i kad vi budete tada gledali, - a Mi smo mu bli`i od vas, ali vi ne vidite - .” (El-Waki’a 83-85)

Isto tako, obadva Smaka svijeta spominje u suri El-Kijame, kad ka`e: “Kunem se Danom kada Smak svijeta nastupi.” (El-Kijame 1), tj. ovo je veliki Smak svijeta.

Potom spominje smrt, rije~ima: “Pazi! Kada du{a dopre do klju~nih kosti.” (El-Kijame 26), tj. mali Smak svijeta.

Ima jo{ mnogo ovakvih primjera u surama plemenitog Kur’ana, ali mi nemamo dovoljno prostora da to sve nabrojimo i spomenemo.

U Veliki Smak svijeta smo ubije|eni, i ovdje `elimo da napomenemo i obznanimo njegove predznake koji su spomenuti u Kur’anu i Sunnetu.[98]

---

[92] Sahihu-l-Buhari 11/361.
[93] Fethu-l-Bari 11/363.
[94] Pogledaj Med`me’ Fetava 4/263-265.

Drugo poglavlje
PODJELA PREDZNAKA SMAKA SVIJETA

Predznaci Smaka svijeta - Sudnjeg dana se dijele na dvije grupe:

Mali predznaci Sudnjeg dana:

To su oni predznaci koji prednja}e Smak svijeta jednim du`im periodom. Bivaju u obi}nom obliku; kao {to je povla}enje znanja, pojava neznanja, pijenje alkohola, nadmetanje u gradnji stanova-ku}a... i tome sli~no. Neki od njih }e do}i zajedno sa velikim predznacima ili poslije njih.

Veliki predznaci Sudnjeg dana:

To su ogromne stvari koje }e se pojaviti pred sami Smak svijeta. Bi}e vrlo neobi}ne i neuobi~ajene; kao {to je pojava Ded`d`ala, spu{tanje Isa a.s., izlazak Je'd`ud`a i Me'd`ud`a, izlazak Sunca sa Zapada.[99]

Prema pojavama i redosljedu pojavljivanja predznaka Smaka svijeta, u~enjaci ih dijele na tri grupe:
Pojava predznaka i njegovo nestajanje.
Pojava predznaka i njegovo neprestano ponavljanje i pove}avanje.
Pojave koje se jo{ nisu dogodile.

[to se prve dvije grupe ti~e, one se ubrajaju u male predznake Sudnjeg dana; dok u tre~u grupu ulaze veliki i ne{to malih predznaka Sudnjeg dana .

---

[95] Pogledaj djelo ''Tezkireh'' od Kurtubija, str. 624; te Fethu-l-Bari 13/485).

Tre~e poglavlje
MALI PREDZNACI SUDNJEG DANA

U~enjaci su pomenuli mnogo malih predznaka Sudnjeg dana; vrlo mnogo. Ja sam ovdje spomenuo samo one za koje sam na{ao potvrdu u Poslaniku a.s. Sunnetu, dok sam ostavio one predznake za koje nisam na{ao potvrdu - u domenu mog ograni~enog znanja. To sam odredio nakon prou~avanja hadisa i govora uleme-u~enjaka, o njima; u pogledu njihove vjerodostojnosti ili slabosti. Mogu}e je da ima jo{ malih predznaka, koji imaju svoje utemeljenje u vjeri, a ja nisam nai{ao na potvrdan hadis koji o njima govori.

Ove predznake sam navodio mimo nekog odre|enog redosljeda, zbog toga {to nisam nai{ao na hadis ili hadise koji bi me upu~ivali na njihov redosljed. Prvo sam spomenuo ono za {to su u~enjaci rekli da se pojavilo i da je ve} nestalo. Potom sam obradio ono {to je ostalo od predznaka, daju}i prednost onome {to samo po sebi prednja}i. Na primjer: Pojava nereda prednja}i nad povla}enjem znanja. Samim tim {to se nered pojavio ve} u doba ashaba - drugova Poslanika s.a.v.s.. Poslije sam dao prednost borbu sa Rimljanima nad osvojenje Carigrada - Konstantinijje; jer me na to navode predaje od Poslanika s.a.v.s.. Potom sam dao prednost osvojenju Carigrada nad borbom sa Jevrejima u vrijeme Isa a.s.; zbog toga {to je njegovo osvojenje prije pojave Ded`d`ala; dok }e spu{tanje Isa a.s. biti poslije pojave Ded`d`ala; i tako redom... Neke od predznaka zauzimaju spomen na samom kraju, zbog toga {to se neki ne}e pojaviti osim nakon pojave velikih predznaka Sudnjeg dana. Na primjer: Ru{enje Ka’be od strane Habe{iskog - Abesinskog roba i pojava vjetra koji }e uzeti sve du{e vjernika.

Ono {to je vrlo bitno da se zna jeste da su se po~etci velikog broja predznaka Sudnjeg dana po~eo pojavljivati jo{ u doba ashaba r.a. Jo{ uvjek se oni pojavljuju; u nekim krajevima vi{e a u nekim manje. To }e se zavr{iti sa po~etkom Sudnjeg dana. Na primjer: Nasuprot povla~enju znanja je potpuno neznanje. Ovo ne spre~ava prisutnost nekog broja u~enjaka, zbog toga {to }e oni u to doba biti prepljavljeni naznalcima. Prema ovome mo`ete usporediti i sve ostale predznake Sudnjeg dana.[100]

Vrlo je bitno napomenuti da ima ljudi koji smatraju predznake Sudnjeg dana takvim da se trebaju ~uvati i da su oni zabranjeni. Ova definicija i mi{ljenje se ne priznaje. Nije sve ono, {to je spomenuo

---

[96] Pogledaj Fethu-l-Bari 13/16.

Poslanik s.a.v.s. kao predznake Sudnjeg dana, zabranjeno ili poku|eno. Na primjer: Natjecanje ~obana u gradnji ku}a, rasipanje novca, pedeset `ena na jednog mu{karca; zasigurno, i bez imalo sumnje nije haram. To su samo znaci, dok oni sami po sebi ni{ta ne uslovljavaju od toga; nego bivaju sa dobrom, sa zlim, dozvoljenim, zabranjenim, obaveznim i tome sli~no; Allah najbolje zna.[101]

Sada zapo~injemo spominjanje malih predznaka Sudnjeg dana, sa onim {to slijedi:

1. Poslanstvo Muhammeda s.a.v.s.:

Poslanik s.a.v.s. nas je obavijestio da je njegovo poslanstvo dokaz blizine Smaka svijeta - Sudnjeg dana; te da je on Poslanik Smaka svijeta.
U hadisu kojeg prenosi Sehl r.a. se prenosi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik s.a.v.s: “Ja i Sudnji dan smo poslani kao ovo dvoje”, pokazuju}i i sastavljaju}i svoja dva prsta.[102]
Od Enesa r.a. se prenosi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik s.a.v.s.: “Ja i Sudnji dan smo poslani kao ovo dvoje.”, pa je dodao (Enes): Sastavio je svoj ka`iprst i srednjak.[103]
Prvi znak predznaka Sudnjem danu je, svakako, poslanstvo Muhammeda s.a.v.s.. On je posljednji Bo`iji Poslanik, iza kojeg ne}e do}i vi{e Poslanika (sa novom Objavom); ve} }e iza njega do}i Sudnji dan, kao {to srednji prst dolazi nakon ka`iprsta. Izme|u njih nema ni jednog prsta. Ili, samim tim {to jedan od njih prednja}i nad drugim. Na to nas upu}e predaja Tirmizija, u kojoj se ka`e: “Ja i Sudnji dan smo poslani kao ovo dvoje - Ebu Davud je pokazao svoja dva prsta, ka`iprst i srednjak - prema va`nosti i prednosti jednog nad drugim”.[104] U predaji Muslimovoj se ka`e: “Rekao je [u’be: ^uo sam Katadu kada o tom slu~aju ka`e: Kao prednost jednog od njih nad drugim. Ne sje~am se da li sam te rije~i ~uo od Enesa, ili ih je rekao Katade.”[105]

[97] Nevevijevo tuma~enje Sahihu-l-Muslima 1/159.
[98] Sahihu-l-Buhari 11/347.
[99] Sahih Muslim 18/89-90.
[100] D`ami’ Tirmizi 6/459-460.
[101] Sahih Muslim 18/89.

Kurtubi je rekao: " Prvi od svih predznaka (Sudnjeg dana) je Poslanik s.a.v.s.. Samim tim {to je on Poslanik posljednjeg doba - vremena. Poslan je, a nema izme|u njega i Sudnjeg dana vi{e poslanika."[106]
Uzvi{eni Allah je rekao: "Muhammed nije roditelj ni jednom od va{ih ljudi, nego je Allahov Poslanik i posljednji Vjerovjesnik." (El-Ahzab 40)

2. Smrt Poslanika s.a.v.s.

Od predznaka Sudnjeg dana je i smrt Poslanika s.a.v.s. U hadisu kojeg prenosi Avf b. Malik r.a. se prenosi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik s.a.v.s: "Broj {estero pred sami nastanak Sudnjeg dana: Moja smrt..."[107]
Smrt Poslanika s.a.v.s. je bila najve}a nesre}a koja je zadesila muslimane. Kompletan dunjaluk - ovaj svijet, zamra~i se pred ashabima r.a. kada vidje{e da je umro Poslanik s.a.v.s.
Enes b. Malik r.a. ka`e: "Na dan kada je Poslanik s.a.v.s. do{ao u Medinu, ona se kompletna ozra~ila sjajem i ljepotom; a kada je do{ao dan u kojem je umro Poslanik s.a.v.s., ona se kompletna zamra~ila. Jo{ nismo svojim rukama dovoljno doticali Poslanika s.a.v.s. - kad ono do|e momenat da ga moramo zakopavati - pa smo onda svi nijekali i prezirali na{a srca."[108]
Ibn Had`er je rekao: "Ovdje se `eli ista}i kako su ashabi primjetili promjenu Medine, od one kakva je izgledala u vrijeme `ivota Poslanika s.a.v.s.; od me|usobne ljubavi, vedrine i blagosti; zbog gubitka onoga koji ih je spajajo - sjedinjavao, podu~avao i odgajao."[109]
Sa smr~u Poslanika s.a.v.s. prekide se nebeska Objava, kao {to to saop{ti Ummu Ejmen Ebu Bekru i Omeru r.a. Kada su joj do{li, zatekli su je kako pla}e, pa joj reko{e: "[ta te to rasplakalo?, ono {to je kod Allaha d`.{. bolje je za Njegova Poslanika s.a.v.s.. Ona na to re~e: Ja ne pla~em zbog toga {to ne znam da, ono {to je kod Allaha d`.{., da je bolje za Njegova Poslanika s.a.v.s.. Na te njene rije~i, priklju}i{e joj se u pla}u, i ostado{e dugo vrijeme zajedno pla~u}i."[110]
Kao {to i svi ljudi umiru, tako je umro i posljednji Poslanik a.s.; samim tim {to Allah d`.{. nije odredio vje}ni `ivot nikome na ovome svijetu, ve} je to samo prolazna ku}a, kao {to na ka`e na{ Uzvi{eni Stvoritelj:

---

[102] ''Tezkiretu fi ehvalil-mevta ve umuril-ahire'' str. 626.
[103] Sahihu-l-Buhari 6/277.
[104] D`ami' Tirmizi 10/87-88.
[105] Fethu-l-Bari 8/149.
[106] Sahih Muslim 16/9-10.

“Nijedan ~ovjek prije tebe nije bio besmrtan; ako ti umre{, zar }e oni dovijeka `ivjeti? Svako `ivo bi}e smrt }e okusiti! Mi vas stavljamo na ku{nju i u zlu i u dobru i Nama }ete se vratiti.” (El-Enbiya’ 34-35)
Ima jo{ izuzetno mnogo ajeta koji nam govore da je smrt istina, i da }e svako `ivo bi}e okusiti smrt, pa makar on bio najbolje stvorenje i vo|a svih bogobojaznih, Muhammed s.a.v.s.
Njegova smrt je bila, kako nam to saop{tava Kurtubi: “Prva potresna stvar za Islam... potom smrt Omera. Sa smr}u Poslanika prekide se Objava i umre poslanstvo. Prva pojava zla je bila odmetanje arpa od vjere. To je bilo prvo presijecanje dobra i njegovo smanjivanje.
Ebu Bekr es-Sidik r.a. je rekao:
Do}i }e do incidenata poslije Njega
}iju }e gor~inu osjetiti i grudi i prsa
Safija b. Abdu-l-Muttalib r.a. je rekla:
Zadr`avam se da ne pla~em o Poslani}e zbog tvog gubitka
ali se bojim anarhija, pobuna i ubistava koje dolaze

3 - Osvanjanje mesd`idu-l-aksa

Od predznaka Sudnjeg dana je svakako i osvajanje mesd`idu-l-aksa. U hadisu Avf b. Malika r.a. se prenosi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik s.a.v.s.: “Broj {estero pred samo nastupanje Sudnjeg dana: ...(pa je od toga spomenuo) osvajanje mesd`idu-l-aksa.”[111]
U vrijeme Omer b. el-Hattaba r.a. je bilo osvojenje mesd`idu-l-aksa, i to {esnaeste godine po hid`ri. Omer r.a. je li~no i{ao tamo, pomirio njene stanovnike, otvorio ga, o~istio ga od Jevreja i kr{}ana i gradi mesd`id u sredi{tu mesd`idu-l-aksa.
Imami Ahmed prenosi od Tarika Ubejd b. Adema da je rekao: “^uo sam Omera b. el-Hattaba kako govori Ke’abu el-Ahbariju: [ta misli{ gdje da klanjam? On je odgovorio: Ako od mene tra`i{ odgovor onda klanjaj iza stijenje, dok }e kompletan Kuds biti ispred tebe. Na to mu je rekao Omer r.a.: @rtvuje{ se jevrejima, ne, ali }u klanjati prema onome prema }emu je klanjao Allahov Poslanik s.a.v.s. pa se okrenu prema Kibli i klanja. Potom do|e i prostru svoj ogrta~ i namete prljav{tinu u svoj ogrta~. a potom to uradi i ostali svijet.

4 - Imvasova kolera

---
[107] Prenosi Buharije, prije je spomenut ovaj hadis.

U prija{njem hadisu Avf b. Malika ka`e Poslanik s.a.v.s.: “Broj {estero pred samo nastupanje Sudnjeg dana:... (pa je od toga spomenuo) potom mnogo smrtnih slu~ajeva, uzima}e vas kao ov~ije boginje.”
Ibn Had`er je rekao: “Ka`u: Ovaj znak se pojavio u Imvanskoj koleri za vrijeme hilafeta Omera r.a., nakon osvojenja mesd`idu-l-aksa.”[112]
Osamnaeste godine po hid`ri, prema mi{ljenju velike ve}ine istori~ara, desila se kolera u predjelu Imvasa, potom se pro{ila na [am, tako da umre veliki broj ashaba r.a. i drgih ljudi. Ka`e se: Broj umrlih od te bolesti je iznosio oko 25.000 muslimana. Me|u njima su bili veoma poznati ashabi, od kojih je Ebu Ubejde Amir b. el-d`errah - povjerenik ovog ummeta r.a.

5 - Izobilje boogastva i neimanje kome dati sadaku - pomo}

Od Ebu Hurejre r.a. se prenosi da je Allahov Poslanik s.a.v.s. rekao: “Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok ne budete imali izobilje bogatstva i dare`ljivosti sve dok nebude bogata{e okupili problemi kome da dadnu sadaku. Bit }e pozvan ~ovjek u `elji da mu se da ne{to bogatstva, a on }e re}i: Ja nemam nikakve potrebe za njim.”[113]

Od Ebu Musa’a r.a. od Poslanika s.a.v.s. se prenosi da je rekao: “Do}i }e vrijeme kada }e }ovjek i}i sa svojim zlatom i tra`iti nekoga kome }e da ga da, ali ne}e na}i nikoga tome potrebnog.”[114]

Obavijestio nas je Poslanik s.a.v.s. da }e Allah d`.{. ovom ummetu podariti zemaljske riznice. Vlast ovog ummeta }e se rasprostirati cijelim istokom i zapadom. U hadisu Sevbana r.a. se prenosi da je Allahov Poslanik s.a.v.s. rekao: “Allah mi je sakupio Zemlju, vidio sam njen istok i zapad. Moj ummet }e imati njene blagodati, kao {to je meni sabrano. Date su mi dvije riznice: Crvena i bijela.”[115]

Rekao je Poslanik s.a.v.s.: “Dati su mi klju~evi zemaljskih riznica, ili zemaljski klju}evi.”

Od Adijja b. Hatima r.a. se prenosi da je rekao: Kada sam bio kod Poslanika s.a.v.s. do{ao mu je jedan ~ovjek, `ale}i se na neima{tinu. Potom mu je do{ao drugi ~ovjek, `ale}i se na presretanje i oba{}a{}ivanje na putu. Poslanik s.a.v.s. re~e: “O Adijj!, jesi li vidjeo Hiru (grad u

---

[108] Fethu-l-Bari 6/278.
[109] Sahihu-l-Buhari 13/81-82.
[110] Sahih Muslim 7/96.
[111] Sahihu-l-Muslim 18/13.

Iraku)?" Odgovorio sam: Nisam, ali sam obavije{ten o njemu. Na to re~e Poslanik s.a.v.s.: "Ako ti Allah d`.{. podari dug `ivot vidjet }e{ `enu u nosiljci na devi koja }e do}i iz Hire da tavafi oko Ka'be i nikog se (na tom putu) ne}e bojati sem Uzvi{enog Allaha." Rekao sam ono {to sam krio u du{i: Gdje su presreta~i na putevima?! "Ako ti Allah d`.{. podari dug `ivot vidjet }e{ otvranje riznica Kisre." Rekao sam: Kisre b. Hirmiza?! Odgovorio je a.s.: "Kisre b. Hirmiza. Ako ti Allah d`.{. podari dug `ivot vidjet }e{ ~ovjeka kako izdvaja pregr{t zlata ili srebra tra`e}i nekoga da mu to dadne, ali ne}e na}i nikoga ko bi mu to uzeo..."

Rekao je Adijj: Vidjeo sam `enu u nosiljci na devi kako je do{la iz Hire da tavafi oko Ka'be, a nije se bojala nikoga sem Allaha d`.{.. Bio sam me|u onima koji su otvorili riznice Kisre b. Hirmiza; pa ako vam Allah d`.{. podari dug `ivot vidjet }ete ono o ~emu nas je obavijestio Poslanik, ebul-Kasim s.a.v.s., o izdvajanju pregr{ta.[116]

Ostvari se velika ve}ina onoga o }emu nas je obavijestio Iskreni s.a.v.s.. Pove}a se bogastvo u vrijema ashaba zbog velikog broja osvajanja teritorija. Razdijeli{e bogastvo Fursa i Bizantije. Potom se bogastvo jo{ vi{e uve}a u vrijeme vladavine Omera b. Abdu-l-Aziza - Allah mu se smilovao, tako da je ~ovjek izdvajao iz svoje imovine sadaku ali nije imao kome dati.

Pred sami Sudnji dan }e se bogatstvo jo{ vi{e uve~ati, tako da }e osoba nuditi i davati svoja materijalna sredstva drugome a on }e odgovarati: Ja nemam potrebe za njim.

Zna~i, Allah najbolje zna, ovo nam je znak onoga {to }e se desiti u vrijeme Mehdija i Isa a.s.[117] od pove~anja bogatstva i izbacivanja iz Zemlje njenih riznica.

U hadisu Ebu Hurejre r.a. se prenosi da je rekao: rekao je Allahov Poslanik s.a.v.s.: "Zemlja }e izbaciti dio svoje jetre u obliku predvorja od zlata i srebra." Rekao je: "Do}i }e ubica i re~i: Ovdje sam ubio; pa }e do}i kida} rodbinskih veza i re~i: Ovdje sam prekinuo robinske veze; pa }e do}i kradljivac i re~i: ovdje mi je osje~ena ruka; potom }e biti tu`eni ali se od njih ni{ta ne}e uzimati."[118]

Ibn Had`er navodi da se pod nepotrebnosti ljudi za bogatstvom i njegovim ostavljanjem `eli ista}i vrijeme u koje }e do}i; kada se pojavi vatra i ljudi budu zaokupljeni sakupljanjem. Tada se ni jedan od njih ne}e osvrtati na bogatstvo, nego samo da sebi olak{a koliko je to mogu}e.

---

[112] Sahihihu-l-Buhari 6/61.-611.
[113] Pogledaj Fethu-l-Bari 13/87-88.
[114] Sahih Muslim 15/98.

Ovaj razlog koji je spomenuo Ibn Had`er u vezi nezainteresovanosti ljudi za bogatstvo, ne negira da to bude radi nekog drugog razloga, kao {to je veliki priliv materijalnih sredstava. To }e se desiti u vrijeme Mehdija i Isa a.s. Zna~i, postoji mogu~nost da nezainteresovanost ljudi za bgatstvom bude u dva razli~ita vremenska perioda - makar me|u njima bilo i velike razlike - , a Allah d`.{. najbolje zna

6. Pojava fitneta - nereda

Pod fitnetom - neredom se podrazumjeva: Isku{enje, ispitivanje i testiranje. Najvi{e se upotrebljava za ne{to {to nije lijepo, neki porok ili sve ono {to vodi tim stvarima; kao {to je: grije{enje, nevjerstvo, ubistvo, po`ar i jo{ mnogo neugodnih i nepo`eljnih stvari.
Poslanik s.a.v.s. nas je obavijestio da me|u predznake Sudnjeg dan spada i pojava velikih nereda, tako da }e neistina prekriti istinu, poljuljat }e se vjerovanje. Desit }e se da ~ovjek osvane kao vjernik a omrkne kao nevjernik ili da osvane kao nevjernik a omrkne kao vjernik. Kada god se pojavi fitnet, vjernik }e re~i: Ovo je moja propast. Potom }e se otkriti i pojaviti ne{to drugo, a on }e govoriti: Ovo je, ovo je. Ovi neredi se ne}e prestati pojavljivati me|u ljudima sve do Sudnjeg dana.
U hadisu Ebu Musa el-E{‘arija se prenosi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik s.a.v.s.: “Pred Sudnji dan }e se pojaviti takvi neredi da }e izgledati kao dio mrkle no}i. Tada }e biti ljudi koji }e osvanjivati kao vjernici a omrkavati kao nevjernici i omrkavati kao nevjrnici a osvanjivati kao vjernici. Tada }e onaj koji sjedi biti bolji od onoga koji stoji; onaj koji stoji biti bolji od onoga koji ide; onaj koji ide biti bolji od onoga koji se vozi. Polomite va{a kamenja, posjecite pojedince me|u vama, udarajte svojim sabljama kamenje; ako neko, od vas, do~eka to vrijeme, neka bude kao najbolji Ademov potomak.” (Ovaj hadis prenosi Ahmed, Ebu Davud, Ibn Mad`e i Hakim u “Mustedreku”.
Imami Muslim prenosi od Ebu Hurejre r.a. da je Allahov Poslanik s.a.v.s. rekao: “Pretecite svojim dobrim djelima fitnete koji }e do}i i biti kao dio mrkle no}i. Tada }e biti ljudi koji }e osvanjivati kao vjernici a omrkavati kao nevjernici i omrkavati kao nevjrnici a osvanjivati kao vjernici. Prodavat }e svoju vjeru za nebitni stvari na ovom dunjaluku.”[119]

---

[115] Muslim 2/133.

Od Ummi Seleme r.a., `ene Poslanika s.a.v.s. se prenosi da je rekla: Jedne no}i se Allahov Poslanik s.a.v.s. iznenada trgao iz sna govore~i: “Subhanallah! [ta je Allah d`.{. spustio od Svojih riznica?, i {ta je spustio od fitneta? Ko prbudi stanovnike soba - misle}i na svoje `ene - da obave namaz? Obu}ene na dunjaluku a gole na ahiretu.”[120]
Od Abdullaha b. Amra b. Asa se prenosi da je rekao: Glasnik je dozvao Allahova Poslanika s.a.v.s. rije~ima: Zajedni~ki namaz, pa smo se okupili oko Allahova Poslanika s.a.v.s., a on je rekao: “Ni jedan poslanik, koji je do{ao prije mene, nije propustio a da nije uputio svoj ummet na dobro koje je znao, a niti da ih upozori na zlo koje je znao. Prvacima ovog ummeta je data sigurnost, a da }e ga, pred sami Sudnji da, zadesiti veliki problemi zbog kojih }e sami sebe negirati. Nastupit }e neredi koji }e neke oslabiti; pa }e nastupiti fitneti kada }e vjernik re~i: Ova, ova...pa onaj koji bude volio da se sa~uva vatre i u|e u d`ennet, neka mu se suprostavi sa svojim te`njama, koje su vjerovanje u Allaha d`.{. i Sudnji dan.”[121]
Hadisa koji govore o fitni ima veoma mnogo. Poslanik s.a.v.s. je upozorio svoj ummet o tim fitnetima, tra`e}i od njih da ih se ~uvaju. Obavijestio nas je da }e pred sami Sudnji dan ovaj ummet zadesiti problemi i ogromni fitneti, od kojih ne}e biti druge za{tite sem vjera u Allaha d`.{., Sudnji dan, dr`anje zajednice - ehlu sunneta - udaljavanje od fitneta i tra`enje uto~i{ta kod Allaha d`.{. od njih. Rekao je s.a.v.s.: “Tra`ite od Allaha d`.{. za{titu od fitneta, vidljivog i nevidljivog.”[122]

a) Pojava fitneta sa Istoka

Najve}i broj fitneta koji su se pojavili me|u muslimanima su bili upravo sa Istoka, odakle potje}e {ejtanski rog. Ovo se podudara sa onim o }emu nas je obavijestio Poslanik s.a.v.s.
U hadisu Ibn Omera r.a. se prenosi da je ~uo Allahova Poslanika s.a.v.s., okrenutog prema Istoku, kako govori: “Uistinu fitnet dolazi odande, uistinu fitnet dalazi odande, odakle potje}e {ejtanski rog.”[123]
U Muslimovoj predaji se ka`e: “Glavnica nevjerstva je odande, odakle potje~e {ejtanski rog.” - zna~i: Istok.
Od Ibn Abbasa r.a. se prenosi da je rekao: Poslanik s.a.v.s. je molio: “Allahu moj podari nam bereket u na{im mjerama sa Sa’om i Muddom, i

[116] Buhari 13/20.
[117] Muslim 12/232-233.
[118] Muslim 17/203.
[119] Buhari 13/45 i Muslim 18/31.

podari nam bereket u na{em [amu i Jemenu." Re~e jedan od slu{alaca: O Allahov Poslani~e! i u na{em Iraku. Odgovorio je: U njemu se nalazi {ejtanski rog, raspiriva} fitneta i isto~na surovost."[124]

Ibn Had`er je rekao: Izvor prvog fitneta potje}e sa Istoka, {to bi uzrokom podjele me|u muslimanima. To je bilo u onome {to voli i ~emu se najvi{e raduje {ejtan. Odatle potje}u i novotarije.[125]

Iz Iraka se pojavi{e Havarid`i, [ije, Rafidije, Batinije, Kaderije, D`ehmije i Mu'atezile. Najvi{e izjava nevjerstva potje}e sa Istoka; od strane Perzije i Med`usija; od kojih su Zerde{tije, Manevijje, Muzdekije, Hindusi, Budisti i zadnji, ne i posljednji Kadjanije i Behauje...i jo{ mnogo drugih razaraju}ih stranaka i grupacija.

Pojava Tatara, u sedmom stolje}u, je bila sa Istoka. Od njih muslimani zadobi{e mnogo: ru{enja, ubistava i velikog zla koje osta zapisano u istorijskim knjigama.

Do dana dana{njeg, Istok nije prestao biti izvorom fitneta, zla, novotarija, iskrivljenja i otpadni{tva. Centar okorjelih otpadnika i neprijatelja islama - komunista, sa sjedi{tem u Rusiji i komunisti~koj Kini. I rusija i Kina se nalaze na Istoku. Pojava Ded`d`ala i Je'd`ud`a i Me'd`ud`a }e biti sa Istoka. Molim Allaha d`.{. da nas sa~uva vidljivog i nevidljivog fitneta.

Ja ovdje moram upozoriti da su neke od ovih fitneta predznaci Sudnjeg dana, na koje nas je upozorio Poslanik s.a.v.s.; kao: Bitka na Siffinu i pojava Harid`ija. Ovdje }u ukratko spomenute neke od fitneta koje bi{e uzrokom razila`enja me|u muslimanima i pojavom velikog zla.

b) Ubistvo Osman b. Affana r.a

Prva pojava fitneta se desila jo{ u doba ashaba, nakon ubitstva vo|e - halife - muslimana Omer b. El-Hattaba r.a. On je predstavljao zatvorena vrata fitneta. Nakon {to bi ubijen r.a. pojavi se veliki nered. Pojavi{e se hu{ka{i u ~ija srca jo{ iman - vjerovanje - nije na{lo pravo mjesto, kao i veliki broj munafika - licemjera - koji su prd narodom pokazivali dobro, a skrivali zlo i radili o zlu ove na{e vjere.

U Buhariji i Muslimu se nalazi hadis Huzejfe r.a. u kojem se prenosi da je Omer b. El-Hattab rekao: Ko od vas pamti rije~i Allahova Poslanika s.a.v.s. o fitnetu? Na {to je Huzejfe rekao: Ja pamtim onako kako je govorio. Omer re~e: Iznesi, ti si uistinu po`rtvovan. Rekao je Allahov

---

[120] Prenosi Taberani.

[121] Fethu-l-Bari 13/47.

Poslanik s.a.v.s.: “Namaz, sadaka i nare|ivanje dobra a odvra~anje od zla }e biti iskup i @ovjekovo ~i{}enje od raznih fitneta u njegovoj porodici, njegovu imetku i njegovu kom{iji.” Omer re~e: Nije ovo to {to te pitam, nego o fitnetima koji }e nadolaziti kao veliki rije~ni valovi i talasi. Huzejfe odgovori: O vo|o pravovjernih!, ti se nemoj njih bojati, izme|u tebe i svih tih fitneta su zatvorena vrata. Omer re~e:Da li }e se ta vrata otvoriti ili }e se razbiti? Huzejfe odgovori: Ne, ona }e se razbiti. Omer re~e: To zna~i da se vi{e nikada ne}e zatvoriti. Rekli smo (slu{aoci): Da li se zna kakva su to vrata? Huzejfe re~e: Da, kao {to se zna da }e sutradan do}i no}. Po`urili smo da ga priupitamo o tim vratima, pa smo naredili Mesruku, te ga je on upitao rije~ima: Ko su ta vrata? Huzejfe je odgovorio: Omer.

Bi onako kako nas obavijesti iskreni s.a.v.s., Omer r.a. bi ubijen, razbi{e se vrata, pojavi{e se fitneti, do|e nesre}a. Prvi fetnet koji se desi me|u muslimanima bi ubistvo pravednog vladara, vlasnika dva svjetla Osman b. Affana r.a. rukama nekih od zagovornika zla, koji se okupi{e u Iraku i Egiptu s ciljem da ubiju Osmana r.a. U|o{e u Medinu i ubui{e ga r.a. u njegovoj ku}i.

Poslanik s.a.v.s. je nagovjestio Osmanu r.a. da }e ga zadesiti velika nesre}a. Zbog tih rije~i se strpi i zabrani da se pobiju oni koji su do{li protiv njega, kako se nebi prolivala krv drugih ashaba samo radi njega.

U hadisu Ebu Musa el-E{‘arija r.a. se prenosi da je rekao: Poslanik s.a.v.s. je iza{ao u jedan od Medinskih vrtova...(navede hadis, sve do rije~i:) potom do|e Osman, a ja rekoh: Sa~ekaj dok ne zatra`im dozvolu za tebe. Poslanik s.a.v.s. re~e: “Dozvoli mu i obe~aj d`ennetom koji }e zadoboti nesre~om koja }e ga zadesiti.”[126]

Poslanik s.a.v.s. posebno ista~e Osmanu r.a. da }e ga zadesiti nesre}a, povrh toga {to je Omer r.a. bio ubijen. Omer r.a. nije bio na isku{enjima na kojima je bio Osman. Narod ga je pritiskao i teretio razrije{enju imameta - hilafeta, zbog pripisivanja nepravde. Nakon {to ih je bio ubijedio (te koji su to zahtijevali od njega) ponovo su se vratili i ubili ga.[127]

Sa smr~u Osmana r.a. muslimani se podijeli{e, izbi rat izme|u ashaba, rasprostrani se fitnet i bezvla{}e, pove~a{e se razlike me|u njima, razli~ita mi{ljenja i stavovi. Sve to dovede do `estokih borbi me|u ashabima. Allahov Poslanik s.a.v.s. je znao {ta }e se desiti, od fitneta, u

---

[122] Buhari 13/48.
[123] Fethul-Bari 13/51.

njihovom vremenu. Nadziru}i Medinska utvr|enja rekao je s.a.v.s.: “Vidite li ono {to ja vidim? Odgovorili su: Ne. Rekao je: Vidim fitnete - nerede koji }e zadesiti va{e domove, kao {to kapljice ki{e padaju na njih.”[128]
Imam Nevevi je rekao: “Ovo pore|enje sa kapljicom koja pada na njihove domove je znak veli~ine i uop{tenosti. Zna~i, do}i }e veliki neredi, koji }e zaokupiti ljude i ne}e se ograni~avati samo na jednu grupu. Ovo je bio znak teku}ih ratova me|u njima, kao {to je: Sukob kod deve, Siffin, Hurre, ubisto Osmana i Husejna r.a... i drugo. Sve ovo nas upu}uje na mu’d`ize Allahova Poslanika s.a.v.s..”[129]

c) Sukob oko deve:

Od fitneta koji nastupi{e po smrti Osmana r.a. bi poznati sukob oko deve izme|u Alije r.a., Ai{e r.a., Talhe i Zubejra r.a. Poslije smrti Osmana r.a., ljudi do|o{e Aliji r.a. dok je jo{ bio u Medini, i reko{e mu: Pru`i ruku da ti damo prisegu. On re~e: Sa~ekajte dok se ne posavjetujem sa narodom. Neki od njih reko{e: Je li to `eli{ da se ubice Osmanove vrate svojim ku}ama, a poslije vi{e niko ne bude htjeo da se osveti za njegovu krv. Ovo bi znakom da ovaj ummet ne}e biti po{te|eni raskola i nereda. Navaljivali su na Aliju r.a. d prihvati njihovo davanje prisege, {to on na kraju i pristade. Od onih koji mu dado{e svoju prisegu bi{e: Talha i Zubejr r.a. Potom odo{e u Mekku da obave umru, gdje ih srete Ai{a r.a. Razmijeni{e mi{ljenja o ubistvu Osmana r.a., potom se uputi{e put Basre, tra`e}i od Alije r.a. da im izru}i ubice Osmana r.a. Alija r.a. ne udovolji njihovim `eljama, ~ekaju}i da im presude nasljednici Osmana r.a., nakon {to se ta~no utvrdi ko ga je od njih ubio. Taj njegov stav bi uzrokom njihova razila`enja, te iz straha da se ne usaglase i poistovjete se ubicama, do|e do oru`anog sukoba me|u tim dvijema grupacijama.
Poslanik s.a.v.s. je obavijestio Aliju r.a. da }e se ne{to desiti izme|u njega i Ai{e r.a., pa tako u hadisu Ebi Rafi’a se prenosi da je Allahov Poslanik s.a.v.s. rekao Aliji b. Ebi Talibu: “Izme|u tebe i Ai{e }e se ne{to dogoditi.” Alija r.a. re~e: Zar ja o Allahov Poslani~e! Poslanik s.a.v.s. odgovori: “Da”. Alija priuputa: Zna~i ja sam jedan nevaljalac o Allahov Poslani~e. Poslanik s.a.v.s. re~e: “Ne, ali kada se to desi, povrati je na sigurno mjesto.”[130]

---

[124] Muslim 18/7.
[125] Nevevijevo obja{njenje Sahih Muslima 18/8.
[126] Musned Ahmed 6/393.

Sve ovo, do sada re~eno, kazuje nam da Ai{a, Talha iZubejr r.a. nisu iza{li iz Medine sa ciljem ratovanja, nego radi pomirenja me|u muslimanima - kao {to nam to prenosi Hakim od Kajsa b. Ebi Hazima, koji ka`e: Kada je Ai{a r.a. stigla do nekih ku}a Beni Amira, primijetili su je psi, a ona je rekla: Koja je ovo voda? Prisutni su odgovorili: El-Hev'eb. Rekla je: Mislim da se nalazimo me|u njima. Zubejr r.a. joj re~e: Nismo jo{, pri|imo bli`e kako bi te ljudi vidjeli i Allah d`.{. poslao pomirenje preko tebe. Ai{a r.a. re~e: Mislim da bi se trebala vratiti, ~ula sam Allahova Poslanika s.a.v.s. kada ka`e: "Kako }e se osje}ati jedna od vas kada na nju upozore psi Hev'eba."[131]
U predaji Bezzara, od Ibn Abbasa r.a. se prenosi da je Allahov Poslanik s.a.v.s. rekao svojim `enama: "Koja od vas bude vlasnica deve "Edbeb", iza}i }e iz Medine i na nju }e upozoriti psi Hev'eba. S njene desne i lijeve strane bit }e mnogo ubijenih, a spasit }e se oni koji ostanu."[132]
Ibn Tejmije je rekao: "Ai{a r.a. nije iza{la iz Medine s ciljem borbe, nego s ciljem pomirenja me|u muslimanima. Mislila je da je u njenom izlasku korist muslimanima, dok se poslije ispostavi da je njen ostanak u Medini bio bolji. Kada god bi se sjetila tog svog izlaska, plakala bi toliko da bi pokvasila svoj prekriva}. Ovo isti se de{avalo i ostalima koji iza|o{e i upusti{e se u borbu. Za`ali{e i Talha, i Zubejr i Alija r.a.
Sukob oko deve ne bi cilj za ratovanje, ve} do|e do bitke bez njihovih `elja. Po{to su pregovarali Alija, Talha i Zubejr i imali za cilj da se usaglase na pomirenje. Nakon {to su se u~vrstili tra`i{e izru~enje ubica Osmanovih, koji bija{e izvorom fitneta. Alija r.a. nije bio zadovoljan sa ubistvom Osmana r.a., a niti je bilo kako pomogao oko njegova ubistva. Zaklinjao se govore}i: Tako mi Allaha ja nisam ubio Osmana niti sam davao povoda za njegovo ubistvo. On je bio istinski ~vrst i iskren u svojim zakletvama. Ubice se poboja{e da se Alija ne slo`i i ne izru}i ih, te navali{e na logor Talhe i Zubejra. Talha i Zubej mi{lja{e da se Alija digao protiv njih, i po~e{e da se brane. Alija pomisli da su se oni digli u borbu protiv njega, i po}e da se brani. Tako, bez njihova izbora, do|e do velikog fitneta i nereda. Ai{a r.a., je bila na devi, nije u~estvovala u borbi i nije naredila borbu. Ovako nas obavijesti{e mnogi poznavaoci istorije."[133]

d) Sukob na Siffinu

---

[127] Hakim u svom Mustedreku 3/120.
[128] Fethul-Bari 13/55.
[129] Minhad`us-sunne 2/185.

Od fitneta koji zadesi{e ashabe r.a., osim bitke oko deve, bi ono na {to nas upozori Poslanik s.a.v.s. rije~ima: “Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok se ne sukobe dvije velike vojske, me|u njima }e biti veliki pokolj, a njihova molitva }e biti jedna.”[134]
Hafiz Ibn Had`er u svom Fethu obja{njava koje su ove dvije skupine, pa ka`e: Skupina Alije r.a. i onih koji su bili s njim, i skupina Muavije r.a. i onih koji su bili s njim.
Sa dobrom predajom, Bezzar prenosi od Zejd b. Vehba da je rekao: Bili smo kod Huzejfe, pa je rekao: Kako }e te se osje}ati kada va{i istomi{ljenici (oni koji su iste vjere kao i vi) budu udarali sabljama jedni druge? Odgovorili smo: [ta nam savjetuje{? Odgovori: Dr`ite se skupine koja se poziva na nare|enja Alije r.a.. ^vrsto je se dr`ite, jer je ona zaista na istini.[135]
Rat izme|u ove dvije velike skupine se desi na poznatom mjestu po imenu Siffin, mjeseca Zul-had`d`eta 36. godine po hid`ri. Ove dvije vojske su okupljale preko sedamdeset velikih vojska. Iz obe skupine bi ubijeno oko 70.000 ljudi.[136]
Ovo {to se desilo izme|u Alije i Muavije, zasigurno nije bila `elja ni jednog od njih, ve} u svojim skupinama ima{e onih koji su slijedili praznovjera i podpirivali na borbu. Stvar koja bi uzrokom izbijanja tog ogor~enog rata ne bi u mo}i ni jednog od njih dvojice, ni Alije ni Muavije r.a.
[ejhul-Islam Ibni Tejmije je rekao: “Najve}i dio onih koji izabra{e borbu, iz obje skupine, ne bija{e pokorni ni Aliji ni Muaviji. Alija i Muavija r.a. su najvi{e tra`ili od boraca da se prestane prolijevati krv, ali nadja}a ono {to se desi. Kada se fitnet uskovitla, vladari ostaju nemo}ni da ugase njegovu `estinu.
Oba tabora ima{e onih koji podstrekiva{e na borbu, kao {to su: El-E{ter en-Nehai, Ha{im b. Utbe el-Mirkal, Abdurrahman b. Halid b. Velid, Ebu el-E’aver Es-Sulemi i drugi. Bilo je tu onih koji su nesebi~no pomagali Osmana, i onih koji su bje`ali od njega; bilo je i onih koji su pomagali Aliju i onih koji su bje`ali od njega. Borba protiv Muavijine vojske ne bi li~no protiv Muavije, nego zbog drugih razloga.
Borba u fitnetu je ista kao i borba u d`ahilijetu, ne ve`e se sa `eljama boraca, a niti sa njihovim ubje|enjima, kao {to nam re~e Ez-Zuhri: Kada nastupi fitnet ashabi Allahova Poslanika bi{e mnogobrojni, pa se slo`i{e

---

[130] Buhari 13/8, i Muslim 18/12-13.
[131] Fethul-Bari 13/85.
[132] Fethul-Bari 13/414.

da svaka krv i imetak bi zade{en tuma~enjem Kur'ana koje ih sroza i spusti na razinu d`ahilijetskog doba.

e) Pojava Harid`ija:

Od fitneta koji zadesi{e ovaj ummet bi pojava Harid`ija, koji istupi{e protiv Alije r.a.. Po~etak njihova djelovanja se uvidje nakon zavr{etka bitke na Siffinu, i saglasnosti stanovnika Iraka i [ama oko arbitra`e me|u obadvijema zara~enim stranama. Pri povratku Alije r.a. u Kufu od njega se odvoji{e Harid`ije - koji bija{e u njegovoj vojsci - i nastani{e u mjesto koje se zove Harvera'. Njihov broj je dostigao 8.000, a neki navode i cifru od 16.000 ljudi. Alija r.a. im posla Ibn Abbasa r.a. koji je trebao da vr{i pregovore sa njima. Nekolicina se vrati sa njim i podvrgnu poslu{nosti Alije r.a.

Harid`ije razglasi{e da se Alija r.a. pokajao zbog svoje prija{nje odluke, {to bi uzrokom povratka nekih njihovih pristalica. Alija r.a. im odr`a govor u jednom od Kufskih mesd`ida. Neki od njih, koji bija{e van mesad`ida, po~e{e uzvikivati: Nema druge presude osim Allahove, u~inio si {irk uzimaju}i ljudske presude, a zapostavio si Allahovu Knjigu.

Alija r.a. im re~e: Vi kod nas imatre tri prava: Ne}emo vam spre~avati ulazak u mesd`ide, niti }emo vam zabranjivati plodove va{ih usjeva i ne}emo sa vama otpo~injati rat sve dok ne budete {irili fesad.

Oni se okupi{e i pobi{e sve one muslimane koji im se suprostavi{e. Pored njih pro|e Abdullah b. Habbab b. Ert sa svojom suprugom, kojeg ubi{e, dok raspori{e stomak njegove supruge i izvadi{e dijete iz njene materice. Kada to }u Alija r.a. upita ih za njihovog ubicu? Oni odgovori{e: Svi smo ga ubili. Alija r.a. se pripremi za borbu i srete se sa njima na poznatom mjestu Nehrevan. Porazi ih `estokim porazom, tako da se spasi samo mali njihov broj.

Poslanik, s.a.v.s., nas obavijesti, o ocjepljenju jednog broja sljedbenika ovog ummeta, u nekolikovjerodostojnih hadisa.

Od njih je hadis kojeg prenosi Ebu Seid el-Hudri r.a., u kojem ka`e: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: "Od muslimana }e se odcjepiti jedna vrsta otpadnika vjere, koju }e ubijata grupa koja je na istini i koja je bolja od njih."[137]

Od njega se, r.a., prenosi da je odgovorio na postavljeno pitanje o "Hururijjetu"? rije~ima: Ja ne znam {ta je to Hururijjet, ali sam ~uo

---

[133] Muslim 7/168.

Allahova Poslanika, s.a.v.s., kako govori: “Ocjepit }e se u ovom ummetu - nije rekao od njega - narod koji }e prezirati va{u molitvu naspram svoje. U~it }e Kur’an, ali to njihovo u~enje ne}e prelaziti njihove vratove ili njihova grla. Udaljivat }e se od vjere kao {to se udaljava strijela iz luka kad bude ba~ena,”[138]

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je naredio borbu protiv njih, i nagovjestio nagradu onome ko ih ubije, {to je dovoljan dokaz o fesadu ove grupe, njene udaljenosti od vjere i njene ogromne {tete za ovaj ummet u kojeg unosi fitnete i uznemirosti.

U Buhariji i Muslimu se nalazi predaja Alije r.a. kada ka`e: ^uo sam Allahova Poslanika, s.a.v.s., kako govori: Pred Sudnji dan }e se ocijepiti jedna grupa ljudi mla|ih godina, blesavih ma{tanja, sa govorom koji ne}e biti ta~an. Njihovo vjerovanje ne}e prelaziti njihove grkljane udaljavat }e se od vjere kao {to se udaljava strijela iz luka kad bude ba~ena. Ubijajte ih gdje god ih sretnete, jer zaista na Sudnjem danu }e biti nagra|en onaj ko ih ubije.”[139]

Imam Buharija veli: “Ibn Omer ih je smatrao zlom svih Allahovih stvorenja, pa ka`e: Pozabavili su se ajetima koji bija{e objavljeni nevjernicima, pa ih preusmjeri{e na vjernike.”[140]

Hafiz Ibn Had`er je rekao: “S njima se pove}a nesre}a i pro{iri{e se njihova pokvarena ubje|enja. Ukinu{e kamenovanje o`enjena ~ovjeka ili udate `ene za po~injen blud (razvrat). Po~e{e sje}i ruke kradljivcu od mi{ice. U~ini{e obaveznim klanjanje namaza za `enu dok se nalazi u hajdu (mjese~nom pranju). Proglasi{e nevjernikom onoga koji bude u mogu~nosti da nare|uje na dobro a odvra}a od zla, a to ne u~ini. A ako ne bude u mogu}nosti da to u~ini onda ga smatraju velikim grije{nikom. Proglasi{e velikog grije{nika nevjernikom. Odusta{e uzimanje novca (dija) od ehlu-zimme i od potpunog suprostavljanja njima, po bilo kom osnovu. Po~e{e otvoreno napadi one koji sebe nazva{e muslimanima, ubijati ih, zatvarati i proganjati.”[141]

Havarid`i se ne}e prestati pojavljivati sve do pojave Ded`d`ala. U hadisu Ibn Omera, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Pojavit }e se osobe koje }e u~iti Kur’an ali njihovo u~enje ne}e prelaziti njihova grla. Raskidat }e se i umanjivati svakog stolje}a.” Ibn Omer je rekao: ^uo sam Allahova Poslanika, s.a.v.s., gdje govori: “Raskidat }e se i umanjivati

[134] Buharija 12/283.
[135] Buharija 12/283.
[136] Buharija 12/282.
[137] Fethul-Bari 12/285.

svakog stolje}a (vi{e od dvadeset puta) sve dok se me|u njima ne pojavi Ded`d`al."[142]

f) Sukob na Hurri

Ne presta{e se pojavljivati fitneti, jedan za drugim. Me|u njima je i poznati sukob na Hurri u vrijeme vladavine Jezid b. Muavije, koji u~ini dozvoljenim grad Allahova Poslanika, s.a.v.s. i pobi mnoge od njegovih ashaba r.a.
Se'id b. Musejjib je rekao: Prvi fitneti se uskovitla{e tako da ne osta ni jedan u~esnik Bedra. Potom do|o{e drugi fitneti tako da ne osta niko od prisutnih na Hudejbijji."
Musejjib ponovo re~e: "Bojim se ako do|u tre}i fitneti, ne}e prestati dok me|u ljudima ne nestane dobra i bilo kakve koristi."
Begavi je rekao: "Sa prvim fitnetom je `elio ista}i ubistvo Osmana r.a., sa drugim sukob na Hurri."[143]

g) Fitnet govora o stvaranju Kur'ana

U vrijeme Abbasija se pojavi mi{ljenje o stvaranju Kur'ana. Ovo mi{ljenje je zastupao Abassijski halifa Me'mun. Potpomogao je to svoje mi{ljenje njegovim {irenjem. U tome mu se priklju~i{e D`ehmije i Mu'atezile tako da islamski u~enjaci bi{e stacvljeni na jedno veliko isku{enje. Na muslimane, zbog toga, pade velika nesre}a. To ih zaokupi i odr`a tako jedan du`i period. To bi povodom ubacivanja u vjerko ubje|enje ono {to mu ne pripada.
Osim ovoga, jo{ je bilo i mnogo drugih fitneta koji pogodi{e muslimane. Fitneti se ne presta{e pojavljivati i pove~avati.
Zbog ovog, i mnogih drugih fitneta, muslimani se razjedini{e na mnoge grupacije.
Upu~iva} radosnih vijesti, s.a.v.s., nas obavijesti o dijeljenju i cijepanju ovog ummeta kao {to je to bilo i sa prija{njim narodima.
U hadisu kojeg prenosi Ebu Hurejre r.a. se prenosi da je rekao: Rekao je allahov Poslanik, s.a.v.s.,: "Jevreji su se podijelili na sedamdeset i jednu ili sedamdeset i dvije grupe, kr{}ani su se podijelili na sedamdeset i jednu

[138] Sunen ibn Mad`e 1/61.
[139] [erhus-sunne 14/396.

ili sedamdeset i dvije grupe, a moj ummet }e se podijeliti na sedamdeset i tri grupe."[144]
Od Ebu Amira Abdullaha b. Lahja se prenosi da je rekao: I{li smo na had`d` sa Muavijom b. Ebi Sufjanom, po{to stigosmo do Mekke u podnevsko vrijeme, ustade i klanja, potom re~e: Uistinu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Sljedbenici Knjige su se podijelili u svom vjerovanju na sedamdeset i dva milleta, a uistinu }e se ovaj ummet podijeliti na sedamdeset i tri milleta - zna~i: mi{ljenja, Sve }e u vatru osim jedne, a to je zajedni{tvo (d`ema'at). U mom ummetu }e se pojaviti narod u kojem }e preovkladavati ta mi{ljenja, kao {to je pas prisutan kod svoga gospodara. Ne}e kod nji ostati ni jedna vena i ni jedan zglob a da se ne}e u njega uvu}i ta mi{ljenja." Tako mi Allaha o skupino arapa! ako se ne budete vladali prema onome s ~im je do{ao va{ Poslanik, s.a.v.s., drugi ljudi }e biti pri}i da to ne urade.[145]

h) Slije|enje obi~aja prija{njih naroda

Od velikih fitneta za ovaj ummet je svakako i dosljedno slije|enje obi~aja Jevreja i Kr{}ana. Neki od muslimana su slijedili nevjernike i poistovje~ivali se s njima. Uzimali su njihova pravila pona{anja i bili fascinirani njima, {to je samo potvrda istinskih rije~i Poslanika s.a.v.s., u hadisu kojeg prenosi Ebu Hurejre, r.a., kad ka`e: "Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok moj ummet ne po~ne uzimati pravila pona{anja prija{njih naroda, i to pedalj po pedalj, podlakticu po podlakticu." Bi re~eno: O Allahov Poslani~e! Kao {to su Faris i Rum? Poslanik, a.s., odgovori: "Pa ko su ti ako ne oni."[146]
U predaji od Ebi Seida se ka`e: Rekli smo: O Allahov Poslani~e! Jevreja i Kr{}ana? na {to je Poslanik, a.s., odgovorio: "Pa ko drugi?!"[147]
Ibn Bettal[148] ka`e: "Znao je Poslanik, s.a.v.s., da }e njegov ummet slijediti novotarije, kao {to su radili i narodi prije njih. U mnogim hadisima je upozoravao na lo{ i poguban zavr{etak, jer ne}e nastupiti Sudnji dan osim na najlo{iji narod, dok }e vjera ostati postojana samo kod pojedinih ljudi."[149]

---

[140] Tirmizi 7/397-398.
[141] Musned Ahmed 4/102.
[142] Buharija 13/300.
[143] Buharija 13/300 i Muslim 16/219-220.
[144] Ibn Bettal je: Ebul-Hasen Alijj b. Halef b. Abdul-Melik b. Bettal El-Kurtubi.
[145] Fethul-Bari 13/301.

Ibn Had`er ka`e: “Ve}ina stvari na koje je upozorio Poslanik, s.a.v.s., se ve} desila i pojavila, kao {to }e se desiti i pojaviti ostatak onoga na {to nas je upozorio Poslanik, s.a.v.s..”[150]
U ovo vrijeme svjedoci smo sve vi{e muslimana, istoka i zapada, koji se poistovje~uju sa nevjrnicima. Na{i ljudi se poistovje~uju sa njihovim ljudima, na{e `ene se poistovje~uju sa njihovim `enama. Svi ovi bivaju isku{avani sa nevjernicima idu}i toliko daleko da napuste i iza|u iz Islama. Oni su ubije|eni da ne}e dosti}i dana{nju civilizaciju i ekonomski napredak osim odbacivanje i udaljavvanjem od Allahove Knjige (Kur’ana), Sunneta Njegova Poslanika Muhammeda, s.a.v.s., i svih onih koji pravilno razumiju vjeru Isklam. Upoznati smo sa onim {to se desilo muslimanima u prija{njim stolje~ima, sa njihovim udaljavanjem od Islama i iskrivljenja njihovih ubje|enja. Takvo stanje ih dovede do te mjere da me|u nekima od njih, od islama, ostade samo ime. Sudili su po zakonima koje su ustrojili nevjernici, a ostavili i zapostavili Allahov {erijat i zakon. Ne postoji ni{ta jasnije opisano od rije~i Poslanika, s.a.v.s., u kojima je opisao muslimane i njihovo slije|enje nevjernika i sudstvo njihovim zakonima, pa ka`e: “Pedalj po pedalj, podlakticu po podlakticu, toliko bi ih slijepo slijedili da, kada bi za{li u gu{terovo leglo, oni bi po{li za njima (sljede}i ih).”
Nevevi ka`e: “Sa pedljom, podlakticom i gu{terovim gnijezdom se `eli dati primjer njihove (muslimanske) slijepog i `estokog poistovje~ivanja sa nevjernicima. To poistovje~ivanje se ogleda u grije{enju i iskrivljenju, a ne direktno u kufru. Ovo je jasna i vidljiva mu’d`iza Allahova Poslanika, s.a.v.s., jer se desi sve ono na {ta nas je upozorio, s.a.v.s..”[151]
Ovdje nismo u stanju navesti sve fitnete, me|u kojima su: fitneti `ena, bogatstva, ljubav za strastima i po`udama, `elja za vla{}u, upravom i presti`om. Sve su ovo fitneti koji mogu upropastiti ~ovjeka i strovaliti ga u bezdanu provaliju. Molimo Allaha za spas i sigurnost od toga.

7) Pojava la`nih poslanika

Od predznaka Sudnjeg dana, koji nam se najavi{e, bi pojava la`aca koji sebe proglasi{e poslanicima. Bilo ih je oko trideset. Neki od njih se pojavi{e u vrijeme Poslanika, s.a.v.s., neki u vrijeme ashaba a neki se jo{ uvjek pojavljuju.

---
[146] Fethul-Bari 13/301.
[147] Nevevijevo tuma~enje Sahih Muslima 16/219-220.

Pod onima koji sebe proglasi{e poslanicima, po hadisu njih trideset, ne ubrajaju se svi, jer je njihov broj preveliki. Ovim brojem se misli samo na one koji su dostigli veliku mo}, ugled i veliki broj svojih pristalica.[152]

U Buhariji i Muslimu se navodi hadis Ebu Hurejre, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok se ne pojave varalice i la`ovi, njih oko trideset. Svaki od njih }e za sebe govorit da je Allahov Poslanik.”[153]

Prenosi se od Sevbana, r.a., da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: “Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok se plemena mog ummeta ne sustignu sa mu{ricima, po~nu obo`avati kipove, pojavi se oko trideset la`aca od kojih }e svaki za sebe tvrdoto da je poslanik, a ja sam posljednji Poslanik i nema poslanika poslije mene.”[154]

Veliki broj hadisa govori o pojavi ovih la`nih poslanika. U nekim hadisima su oni ograni~eni brojkom trideset, kao {to je to slu~aj u hadisu Sevbana, r.a.; u nekim hadisima je njihov broj oko trideset, kao {to je sa hadisom kojeg bilje`e Buharija i Muslim.

Od onih koji se pojavi{e, me|u tridesetoricom, bi i Musejleme - kezzab. On proglasi sebe poslanikom pred samu smrt Poslanika Muhammeda, s.a.v.s., koji ga nazva Musejleme - kezzab ili Musejleme - la`ac. Broj njegovih pristalica se znatno pove~ao, kao i veliko zlo naspram muslimana, sve dok mu ne dohaka{e i neubi{e ga ashabi u poznatoj bitci na Jermuku.

Skoro u isto vrijeme, u Jemenu se pojavi ~ovjek po imenu: El-Esved el-Anesi, koji se prozva poslanikom, ali ga ashabi ubi{e prije smrti Poslanika, s.a.v.s..

Pojavi se i `ena po imenu: Sed`d`ah, koja se prozva poslanikom i udade se za Musejlemu - kezzaba. Nakon {to bi ubijen ona se pokaja i vrati islamu.

Isto tako, pojavi se Tulejha b. Huvejlid el-Esedi, kao la`ni poslanik, ali se ubrzo pokaja, povrati islamu i uljep{a svoja dobra djela.

Potom se pojavi el-Muhtar b. Ebi Ubejd Es-Sekafi, koji pokaza svoju neizmjernu ljubav prema Ehli - Bejtu (porodici Poslanika, s.a.v.s.), tra`e}i odmazdu za krv Husejnovu. Broj njegovih pristalica se ubrzo pove}a, te zavlada{e Kufom u prvom djelu vladavine Ibn Zubejra. Potom

[148] Pogledaj Fethul-Bari 6/617.
[149] Buharija 6/616, Muslim 18/45-46.
[150] Sunen Ebu Davud 18/45-46.

ga {ejtan toliko zavede da se proglasi poslanikom i izjavi kako mu D`ibril, a.s., donosi objavu.[155]

Dokaz da i on me|u svim tim la`cima jeste predaja Ebu Davuda, nakon citiranja hadisa Ebu Hurejre, r.a., koji se nalazi u Buhariji i Muslimu, a koji govori o la{cima i la`nim poslanicima: "Od Ibrahima En-Nehaija se prenosi kako je rekao Ubejdu Es-Selmaniju: [ta misli{ da li je ovaj (el-Muhtar b. Ebi Ubejd Es-Sekafi) od njih? Re~e: Na {to Ubejde odgovori: [to se njega ti~e, on je jedan od njihovih vo|a i predvodnika."[156]

Od njih je i Haris - kezzab koji se proglasi la`nim poslanikom i bi ubijen u vrijeme hilafeta - vladavine Abdul-Melika b. Mervana.

U vrijeme hilafeta Beni - Abbas pojavi se grupa la`nih poslanika.[157]

U dana{nje vrijeme se pojavi u Indiji: Mirza Ahmed el-Kadjani, koji sebi pripisa poslanstvo, i da je on i{}ekivani Mesih, a da Isa nije `iv na nebesima... i jo{ mnogo svih tih podlih i la`nih izjava. Priklju}i mu se veliki broj pristalica i pomaga}a. Veliki broj u~enjaka po}e govoriti i pisati o njemu, suprostavljaju}i se njegovim izjavama i obznanjuju}i ljudima da je on jedan od varalica.

Ne}e se prestati pojavljivati ove varalice (la`ni poslanici) sve dok ne do|e posljednji od njih, ~oravi Ded`d`al. Imami Ahmd prenosi od Semureta b. D`undeba, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na dan pomra~enja sunca, rekao: "Zaista - tako mi Allaha - ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok se ne pojavi trideset la`aca (oni koji }e sebe smatrati poslanicima) posljednji od njih }e biti ~oravi Ded`d`al."[158]

Me|u ovim tridesetoricom la`nih poslanika nalaze se i ~etiri `ene. Imami Ahmed prenosi od Huzejfe, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "U mom ummetu }e biti dvadeset i sedam la`aca i varalica, od njih }e biti ~etiri `ene. Ja sam zaista posljednji Poslanik i nema poslanika poslije mene."[159]

8) Op{ta sigurnost

Od Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok se konjanik ne bude kretao od Iraka ka Mekki ne boje}i se ni~ega drugog osim da ne zaluta u putu."[160]

---

[151] Pogledaj Fethul-Bari 6/617.
[152] Sunen Ebu Davud 11/486.
[153] Pogledaj Fethul-Bari 6/617.
[154] Musned Ahmed 5/16.
[155] Musned Ahmed 5/396.
[156] Musned Ahmed 2/370-371.

Ovo se desi u vrijeme ashaba, Allah bio s njima zadovoljan, i to kada se pro{iri Islam, pravednost u gradovima koje osvoji{e muslimani.
Ovo sve nam potvr|uje hadis Adijja, r.a., kada mu re~e Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: “O Adijj!, da li si vidjeo grad Hijeret?” Odgovorio sam: Nisam ga vidio, ali sam obavije{ten o njemu. Poslanik, s.a.v.s. re~e: “Ako ti se produ`i `ivot vidjet }e{ `enu u nosiljci na Devi koja }e sama do}i iz grada Hijereta da tavafi - obi|e oko Ka’be, ne}e se bojati nikoga drugog osim Allaha...”
To }e se isto desiti u vrijeme Mehdija i Isa, a.s., kada pravda zauzme mjesto nasilju i nepravdi.

9) Pojava vatre u Hid`azu

Od Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok se ne pojavi vatra na hid`askoj zemlji, koja }e obasjavati vratove deva u Basri.”[161]
Ova vatra se pojavi sredinom sedmog hid`retskog stolje}a, godine {esto pedeset i ~etvrte. Bila je to ogromna vatra, koju opisa{e u~enjaci koji je do`ivje{e i vidje{e.
Nevevi ka`e: “U na{e vrijeme, u gradu Medini, {esto pedeset i ~etvrte godine, pojavi se vrlo velika vatra u isto~nom djelu Medine pored pustinje Havran. Vijest o njoj se pro{irila u [amu i ostalim gradovima, dok mene o njoj obavijesti{e oni koji je vidje{e od stanovnika Medine.”[162]
Ibn Kesir nam navodi nekoliko izjava svjedoka koji u Basri vidje{e vratove deva osvjetljene tom hid`askom vatrom.
Ibn Had`er ka`e: “[to se ti}e pomenute vatre (u hadisu Allahova Poslanika, s.a.v.s.,) to je ona {to se pojavila u Medinskoj pokrajini, na {to se slo`i Kurtubi i dr..”[163]
Ovom vatrom se ne misli na vatru koja }e se pojaviti pred sami Sudnji dan, koja }e tjerati ljude i sakupljati ih na jedno mjesto, o }emu }emo govoriti kada budemo spominjali velike predznake Sudnjeg dana.

10) Borba protiv naroda “Turk”

Muslim prenosi od Ebu Hurejre, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok se muslimani ne sukobe sa

---

[157] Sahih Buhari 13/78, i Sahih Muslim 18/30.
[158] Pogledaj Nevevijevo tuma~enje Sahih Muslima 18/28.
[159] Fethul-Bari 13/79.

narodom turk, narodom ~ija lica izgledaju kao ko`ni prekriveni {tit, obu}enih u dlakavu odje}u - kostrijet, u kojoj se svakodnevno kre}u."[164]
U Buharijevom Sahihu se prenosi od Ebu Hurejre, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok se ne sukobite sa narodom ~ija odje}a je od kostrijeti, i sve dok se ne sukobite sa narodom Turk, malih o~iju, crvenih lica i malih zaravnjenih noseva dok su im lica kao ko`ni prekriveni {tit."[165]
Od Amr b. Tegalluba se prenosi da je rekao: ^uo sam Allahova Poslanika, s.a.v.s., kako govori: "Od predznaka Sudnjeg dana jeste da se sukobite i borite protiv naroda Turk sa {irokim licima. Njihova lica sli~e ko`nom prekrivenom {titu."[166]
U prvoj vladavini Beni Umejjeta, u vrijeme Muavije, r.a., muslimani se sukobi{e sa narodom Turk.
Ebu Je'ala prenosi od Muavije b. Hudejd`a da je rekao: Bio sam kod Muavije b. Ebi Sufjana kada mu do|e pismo od njegova izaslanika o borbi i pobjedi nad narodom Turk. Jo{ ga je obavijestio o njihovu velikom broju ubijenih i zarobljenih, na {to se naljuti Muavija i naredi da mu se odgovori: Razumio sam tvoje pismo o broju ubijenih i zarobljenih. Niza{to od toga nabrojenog ja nisam znao, ali da je Allah dao pa da sam bio upoznat s time ne bih ti dozvolio da ratuje{ s njima bez mog odobrenja." Rekao sam: Za{to o vladaru pravovjernih? On mi na to odgovori: ^uo sam Allahova Poslanika, s.a.v.s., kako govori: "Pred arapima }e se pojavit narod Turk, kojeg }e susti}i, a oni }e biti kao biljke ugodnog mirisa i lijepog pelina", zbog toga ja prezirem da se borim protiv njih.
Abdullah b. Zubejr, r.a., prenosi od svog oca, r.a., da je rekao: Sjedio sam kod Allahova Poslanika, s.a.v.s., i ~uli smo ga, s.a.v.s., kako govori: "Moj ummet }e pratiti narod {irokih lica, malih o~iju, a lica njihova }e biti kao ko`ni {tit (to je ponovio tri puta), sve dok ih ne sustignu na arapskom poluostrvu. Od prve njihove grupe spasit }e se samo oni koji pobjegnu. U drugoj grupi }e neki biti ubijeni a neki spa{eni, dok }e tre}a grupa biti potpuno uni{tena, i niko se ne}e spasiti." Prisutni reko{e: O Allahov Poslani~e! ko su oni? Poslanik, s.a.v.s., re~e: "Oni su narod Turk." u drugoj predaji ka`e: "Tako mi Onoga u ~ijoj je ruci moja du{a, svezat }ete ih konopcima za ograde mesd`ida."

---
[160] Sahih Muslim 18/37.
[161] Sahih Buhari 6/604.
[162] Musned Ahmed 5/70.

Abdullahov otac, r.a., dalje dodaje i ka`e: Od tad Burejde nikuda nije i{ao bez dvije ili tri deve i svega {to je potrebno za put kako bi mogao blagovremeno pobje}i, nakon onoga {to je ~uo od Poslanika, s.a.v.s., da }e zadesiti namjesnike naroda Turk.[167]

U vrijeme ashaba, Allah bio s njima zadovoljan, bio je poznat hadis u kojem Allahov Poslanik, s.a.v.s., ka`e: “Pustite i ne uznemiravajte narod Turk kao {to su i oni vas pustili.”[168]

Ibn Had`er ka`e: “Izme|u njih (naroda Turk) i muslimana je bila pregrada koja se otvarala i ru{ila malo po malo. Veliki dio njih bi zarobljen dok su se vladari natjecali i uzdizali sa njima, samim tim {to su opisivani sa ogromnom `estinom i gordo{}u. Vojna jedinica vo|e Mu’atesima bi skoro sva sastavljena od njih. Narod turk se uzbuni protiv kralja i ubi{e njegova sina Mutevekila, potom njegove sinove jednog po jednog. Od njih nasta{e mnogi vladari koji zavlada{e stranim dr`avama. Njih porazi{e porodica Sebketkejn, potom porodica Seld`uk, ~ija se vladavina pro{iri na Irak, [am i Perzija. Ostatak njihovih sljedbenika u [amu je porodica Zenki, njihovi sljedbenici bi{e sekta Bejt Ejjub, koji nasta{e isto tako od naroda Turk, koji ih porazi{e u Egiptu, [amu i Hid`azu.

Potstote godine pojavi se porodica Seld`uk koja po~e ru{iti gradove i mu~ki ubijati njihove stanovnike.

Potom do|o{e Tatari, i {est stote godine se pojavi D`inkis Kan, s kojim se ~itav dunjaluk zapali, a naro~iti Istok. Ne osta ni jedan grad a da se njegovo zlo ne ugnijezdi u njemu. Li~no se postara{e i u Bagdadu ubi{e zadnjeg svog halifu Muste’asima 656 godine. Ne presta{e sijati zlo po zemlji sve dok se ne pojavi “Lenk” - {to je zna~ilo {epavi, koji se zva{e Temur. Kao da se zasitio svih tih doga|anja te ostavi na miru {amska naselja i nastani se u njima. Potom potpuno spali Damask sve dok ne zavlada njime, a zatim osvoji Bizantiju i Indiju i sve {to se nalazi izme|u ova dva mjesta. Ali njegov vijek ne potraja dugo, Allah, d`.{., ga uze sebi a njegova djeca se podijeli{e po gradovima.

Tako se desi sve ono o ~emu nas obavijesti iskreni Poslanik, s.a.v.s., rije~ima: “Benu Kantura }e biti prvi koji }e oteti i preuzeti vladavinu moga ummeta.” ... kao da `eli rije~ima: “moj ummet” ummet po porijeklu a ne ummet po vjeri, {to bi zna~ilo: arapi, a Allah, d`.{., najbolje zna.”[169]

---

[163] Musned Ahmed 5/348-349.
[164] Sunen Ebu Davud 11/409.
[165] Fethul-Bari 6/609-610.

Prema ovome {to smo iznijeli da se zaklju~iti da pojava Tatara u sedmom hid`retskom stolje}u potje}e od naroda Turk. Karakteristike kojima bija{e opisan narod Turk potpuno se poklapaju sa Tatarima. Njihova pojava je najvi{e bila izra`ena u vrijeme Imami Nevevija, Allah mu se smilovao, koji o njima re~e sljede}e: “Do|e do sukoba sa ovim narodom Turk, sa svim svojstvima s kojima ih opisa Poslanik, s.a.v.s.,: Malih o~iju, crvenih lica, oborenih noseva, {irokih lica, njihova lica su kao ko`ni {tit, obu~enih u dlakavu odje}u. Sa svim ovim svojstvima pojavi{e se u na{em vremenu, s kojima se muslimani sukobi{e nekoliko puto, pa ~ak i sada.”[170]

Veliki dio naroda Turk pre|e na Islam i od njih bi velika korist za islam i muslimane. Osnova{e jaku islamsku dr`avu koja predstavlja snagu za islam. U njihovo doba do|e do ogromnih osvajanja: Osvojenje Istambula, glavnog grada Perzije, {to prestavlja veliko ohrabrenja pred sami Sudnji dan i pojava Ded`d`ala. Tako Islam u|e u Evropu i u veli dio gradova Istoka i Zapada.

11) Sukob sa strancima - nearapima

Od Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok se ne sukobite sa nearapskim narodom koji `ivi u dva grada: Huza i Kirman; crvenih lica, spljo{tenih noseva, malih o~iju, lica kao da su im prekrivena ko`nim {titom a odje}a im je od krzna.”[171]

Sva ova njihova svojstva se podudari{e sa svojstvima naroda Turk, opisanih u brojnim hadisima. U ovom hadisu bi spomenuta borba sa stanovnicima Huza i Kirman, dvaju strana~kih - nearapskih gradova. Zbog toga njihov opis bi isti sa opisom naroda Turk.

Ibn Had`er ka`e: “Na ovaj hadis mo`emo odgovoriti da on nema nikakve veze sa hadisom koji spominje borbu sa narodom Turk, ali oba hadisa nas `ele upozoriti na pojavu dvije razli~ite grupacije.”[172]

Ovaj stav potvr|uje predaja Semureta, r.a., kada ka`e: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: “Bojim se da vas Allah ne zaokupi strancima koji }e prerasti u lavove koji ne}e uzmicati. Ubijat }e va{e borce i jest }e va{u opskrbu.”[173]

---

[166] Nevevijevo tuma~enje Sahih Muslima 18/37-39.
[167] Sahih Buhari 6/604.
[168] Fethul-Bari 6/607.
[169] Musned Ahmed 5/11.

Od Ebu Harejre, r.a., se prenosi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: “Bojim se da }e vas zaokupiti stranci, kao lavovi koji ne uzmi}u, ubijaju}i va{e borce i jedu}i va{e opskrbe.”[174]
Prema svemu ovome, borba i sukob sa strancima spada u predznake Sudnjeg dana.

12) Nestanak emaneta - povjerenja[175]

Od Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: “Kada se izgubi povjerenje, o~ekujte Sudnji dan.” Ebu Hurejre, r.a., re~e: Kako }e se ono izgubiti o Allahov Poslani~e? Poslanik, s.a.v.s., odgovori: “Kada se odgovorni poslovi budu davali neodgovornim ljudima, o~ekuj Sudnji dan.”[176]
Ovdje vidimo kako Poslanik, s.a.v.s., obja{njava gubitak i nestanak emaneta iz srca ljudi, tako da u njima ne}e ostati ni{ta drugo sem njegova traga.
Prenosi se od Huzejfe, r.a., da je rekao: Allahov Poslanik, s.a.v.s., nam je govorio dva hadisa, jedan od njih sam vidio, dok drugi i{}ekujem. Govorio nam je, kako se emanet ugnijezdio u samom korijenu ljudskog srca, {to saznah iz Kur’ana, a potom i iz sunneta. Govorio nam je o dizanju i nestanku emaneta, rije~ima: “Jednoga dana }e ~ovjek malo zaspati, pa kada se probudi ne}e na}i povjerenja u svome srcu, od njega, u svom srcu, ne}e na}i ni{ta do njegov trag u obliku jedne bezbojne ta~ke; potom }e ponovo zaspati i ono }e ponovo biti dignuto od njega, tako da }e njegov trag osjetiti kao {to `ulj osje}a, koji ga na nozi pe}e kao `eravica od kojeg nastde pri{t. Vidje}e taj pri{t kako je nabubrio a u njemu se ne nalazi ama ba{ ni{ta. Tada }e se ljudi udaljavati jedan od drugog, jer niko od njih ne}e biti u stanju izvr{ti emanet. Bit }e re~eno: U toj porodici se nalazi povjerljiv ~ovjek, na {to }e se odgovoriti: Nepoznat je! Neuspje{an je! Neizdr`ljiv je! U njegovu srcu se ne nalazi imana ni koliko jedno zrno goru{ice. Do{lo je vrijeme kada se vi{e ne sje}am ko mi je od vas dao prisegu. Ako je musliman, Islam }e ga vratiti. Ako je kr{}anin brzo mi ga dovedite. [to se dana{njeg dana ti}e, dao sam prisegu samo toj i toj osobi.”[177]

[170] Prenosi Taberani, Med`me’ Zeva’id 7/311.
[171] Pod emanetom se ovdje misli na dvije stvari: vjera i poslovi. Zna~i ostavljanje emaneta kojeg smo prihvatili jo{ dok smo bili u ezelu i gubitak povjerenja u obavljanju raznovrsnih poslova.
[172] Sahih Buhari 11/333.
[173] Sahih Buhari 11/333.

Ovaj hadis nam jasno ukazuje da }e emanet biti podignut iz ljudskih srca, tako da }e ~ovjek postati nepovjerljiv nakon {to je bio povjerljiv. Ovo }e se desiti onoj osobi koja se ne bude bojala Allaha, d`.{., kojoj oslabi Iman - vjerovanje i koja se bode dru`ila sa nepovjerljivim ljudima te i sama postane nepovjerljiva, jer se drug uvijek povodi za drugom.

Od jasnih znakova gubitka emaneta jeste davanje vrlo odgovornih radnji i funkcija osobama koje to nisu u stanju obavljati, {to biva proizvodom zapostavljanja ljudskih potreba i {irenju nereda i fitneta me|u njima.

Pa kada izgubi emanet osoba koja se bavi nadzorom i upravom nad ljudima, onda }e se, uistinu, taj emanet izgubiti i nestati i kod onih koji su mu pot~injenih. Zdravost vo|e je ujedno zdravost i vo|enih, a njegova propast je propast i onih koje on vodi.

Davanje poslova onima koji ih nisu dosljedni je jasan znak ljudske slabosti u vjeri, samim tim {to daju odgovorne funkcije onima koji se ne}e boriti za njihovu vjeru. Ovo }e se dogodati kada zavlada neznanjei nestane znanja. Zbog svega ovoga Imam Buhari ovaj hadis Ebu Hurejre, r.a., navodi u poglavlju o znanju.

Ibn Had`er ka`e: “Uzrok spominjanja ovog hadisa u poglavlju o znanju, povjeravanja odgovornih stvari neodgovornim licima, biva uzrokom nadvla|ivanja neznanja i nestanka znanja, {to je sve cjelokupno od predznaka Sudnjeg dana.”[178]

Allahov Poslanik, s.a.v.s., nas obavijesti o dolasku varljivih godina, u kojima }e se stvari izokrenuti, iskreni }e se smatrati la`ljivcem i la`ljivac }e se smatrati iskrenim. Povjerenik }e se smatrati nepovjerenikom i nepovjerenik }e se smatrati povjerenikom. O ovome }emo ne{to vi{e govoriti o predznaku Sudnjeg dana pove~avanjem lo{ih ljudi.

13) Povla~enje znanja i pojava neznanja

Od predznaka Sudnjeg dana je i povla~enje znanja i {irenje neznanja. U Buhariji i Muslimu se navodi predaja Enes b. Malika, r.a., da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: “Od predznaka Sudnjeg dana jeste povla~enje znanja i potvr|ivanja neznanja.”[179]

Buhaharija prenosi od [ekika da je rekao: Bio sam sa Abdullahom i Ebu Musaom, pa oni reko{e: Rekao je Poslanik, s.a.v.s.,: “Nekoliko dana pred nastupanje Sudnjeg dana pojavit }e se neznanje a povu}i znanje.”[180]

---

[174] Fethul-Bari 1/143.
[175] Sahih Buhari 1/178, Muslim 16/222.
[176] Sahih Buhari 13/13.

U Muslimovoj predaji se od Ebu Hurejre, r.a., navodi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s., : “Pribli`ilo se vrijeme povla~enja znanja, pojave nereda, pohlepe i prevelikog broja preljube.”[181]
Ibn Bettal ka`e: “Sve {to obuhvata ovaj hadis, od predznaka Sudnjeg dana, smo vidjeli svojim o~ima. Umanji se znanje, pojavi se neznanje, uvu}e se pohlepa u srca, zavlada fitnet i pove~anje ubistava.”[182]
Na kraju, Hafiz Ibn Had`er ka`e: “Ono {to se dalo vidjeti jeste veliki dio predznaka Sudnjeg dana koji ima{e svoju suprotnost. Sa hadisom se `eli ista~i da }e do}i vrijeme kada }e se pojaviti ne{to od predznaka koji ne}e imati svoju suprotnost, osim jedan mali dio. Kada se povu}e (nestane) znanje, ne}e ostati ni{ta drugo do neznanje, {to ne spre~ava prisustvo veoma malog broja ljudi koji }e biti u~eni, ali bivaju utopljeni u tu pojavu.
Povla~enje znanja }e nastati nestankom u~enih ljudi, kao {to nam je nagovje{teno hadisom Abdullaha b. Amra b. El - Asa, r.a., koji ka`e: ^uo sam Allahova Poslanika, s.a.v.s., gdje govori: “Uistinu Allah ne}e povu}i znanje uzimaju}i ga od Svojih robova, ali }e povu}i znanje sa povla~enjem u~enih ljudi, tako da ne}e ostati ni jedan u~en ~ovjek. Tada }e ljudi uzimati za vo|e neznalice, koje }e pitati, a oni }e im donositi odredbe (fetve) bez znanja. Bi}e od onih koji su zalutali i kao takvi }e voditi ljude u zabludu.”[183]
Neneni ka`e: “Ovaj hadis nam jasno pokazuje da se, sa povla~enjem znanja, u prija{njim hadisima, ne misli njegovo nestajanje iz ljudskih srca, ve} smr}u onih koji su ga imali kod sebe. Tada }e ljudi pitanja postavljati neukima koji }e im davati pogre{na i nestru~na mi{ljenja, oni }e biti u zabludi i druge }e voditi u zabludu.”[184]
Pod znanjem se ovdje misli na {erijatsko znanje, tj. poznavanje Kur’ana i Sunneta, znanje koje smo naslijedili od Allahovih Poslanika, jer su u~enjaci nasljednici Bo`ijih Poslanika. Nestankom nasljednika nestaje i naslije|e, tj. nestankom u~enjaka nestaje i znanje koje su posjedovali. Umiranjem i nestankom sunneta na{eg Poslanika, s.a.v.s., pojavljuju se bid’ati - novotarije i polako preovladava neznanje.
U hadisu se ne misli pod znanjem, na ovo na{e dunjalu~ko, {to su nam dokaz i rije~i Poslanika, s.a.v.s.,: “Pita}e ih i oni }e im odgovarati (davati fetve) bez potrebnog znanja, oni }e biti u zabludi i druge }e voditi u

[177] Sahih Muslim 16/222-223.
[178] Fethul - Bari 13/16.
[179] Sahih Buhari 1/194.
[180] Nevevijevo tuma~enje Muslima 16/223-224.

zabludu”. Pod zabludom se misli samo na neznanje i nepoznavanje vjerskih propisa. Jedino se pravi u~enjaci vladaju po svom znanju, predvode vjernike i upu~uju ih na Pravi i Istinski put. Znanje bez rada nema nikakve koristi, ve} samo zle posljedice za onoga koji zna a ne radi po svom znanju. Dokaz ovoga nalazimo u Buharijevoj predaji, gdje se ka`e: “i smanjenog rada (nerad po svom znanju).”[185]

Islamski istori~ar Ez - Zehebi, prilikom spominjanja jedne grupe u~enjaka ka`e: “Nije im od znanja dato osim jedan mali dio. [to se toga danas ti~e, od malog broja znanja nije ostalo osim jo{ manje, kod jednog malog broja ljudi. Mali je broj onih koji rade po svom znanju. Dovoljan nam je Allah i divan li je On pomaga}.”[186]

Ako se ovo de{avalo u Zehebijevo vrijeme, pa {ta je onda u dana{nje vrijeme? Kako god je odmicalo vrijeme od Poslanstva Muhammeda, s.a.v.s., tako se i znanje smanjivalo a neznanje pojavljivalo. Ashabi su bili najznaniji u ovom ummetu, potom tabiini, potom tabiu tabiini, koji `ivje{e u najboljim stolje~ima, kao {to ka`e Poslanik, s.a.v.s.: “Najbolji ljudi su oni koji se nalaze u ovom stolje~u (misli se na ashabe muslimane), potom oni koji do|u poslije njih, potom oni koji do|u poslije njih.”[187]

Znanje se ne presta smanjivati, a neznanje pove~avati, sve dok ljudi ne zaborave farzove islama. Prenosi se da je Huzejfe, r.a., da je govorio: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: “Islam }e se izlizati kao {to se izli`e {av na ko{ulji. Ne}e se znati {ta je to Post, niti {ta je namaz, niti {ta je had`, niti {ta je dobro~instvo. Jedne no}i }e se Allahova Knjiga - Kur’an uzdignuti te od nje, na Zemlji, ne}e ostati ni jedan ajet. Osta}e samo jedna vrsta ljudi: Starije i iznemogle osobe, koje }e govoriti: Zatekli smo na{e o~eve da izgovaraju slijede}e rije~i: (La ilahe illalah - Nema drugog boga osim Allaha), i mi ih izgovaramo.” Sile - Ebu Bekr, na to re~e: [ta }e im koristiti rije~i (La ilahe illalah) a neznaju ni {ta je namaz, ni {ta je post, ni {ta je had`, ni {ta je dobro~instvo? Huzejfe, r.a., ne obrati pa`nju na njegovo pitanje. On ponovi pitanje tri puta. Tek na njegovo tre}e postavljanje pitanja, Huzejfe mu odgovori: O Sile! To }e ih za{tititi od d`ehennemske vatre, ponavljaju}i to tri puta.[188]

---

[181] Sahih Buhari 10/456.
[182] Tezkiretu-l-Huffaz 3/1031.
[183] Sahih Muslim 16/86.
[184] Sunen Ibn Mad`e 2/1344-1345.

Abdullah b. Mes’ud ka`e: “Kur’an }e biti podignut izme|u ve~ernje i jutarnje molitve (Jacija i Sabah); no}u, iz unutra{njosti ljudi, tako da na Zemlji ne}e od njega (Kur’ana) ostati ni{ta.”[189]
Ibn Tejmije ka`e: “Kur’an }e biti podignut pred sami Sudnji dan,sa stranica (na kojima je bio pisan) i iz prsa (ljudi koji su znali bilo {to napamet); u prsima ne}e od njega ostati ni{ta, a niti }e na stranicama ostati bilo {ta.”[190]
Najve}e od ovoga svega jeste da se na Zemlji ne}e spominjati ime Uzvi{enog Allaha, kao {to nam je re~eno u hadisu od Enesa, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok se ne prestane na Zemlji izgovarati: Allah, Allah.”[191]
Ibn Kesir ka`e: “O zna~enju ovoga hadisa imamo dva mi{ljenja:
Prvo: On zna~i da tada ne}e postojati niko da spre~ava i odgovara ono {to nevalja, ne}e biti nikoga ko bi napadao osobu koja se pokorava grije{enju, povezuju}i to sa rije~ima spomenutim u hadisu: “Sve dok se ne prestane izgovarati: Allah, Allah.” i hadisom Abdullaha b. Omera, r.a.,: “Od njih }e ostati samo oblak pra{ine, ne}e poznavati dobro~instvo, a niti }e negirati ono {to nevalja.[192]
Drugo: Sve dok se ne prestane spominjati Allah na Zemlji, niti }e se na njoj poznavati Njegovo ime. To }e se desiti kod poreme~aja vremena, ru{enja jedne vrste ~ovje~anstva i mno{tvo nevjerstva (kufra), razvrata i grije{enja.”[193]

14) Mno{tvo policije i sau~esnika nepravednicima (Zalimima):

Imami Ahmed prenosi od Ebu Umame, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Pred sam kraj ovog ummeta (pred Sudnji dan) pojavit }e se ljudi - ili je rekao: Pojavit }e se ljudi iz ovog ummeta pred sami Sudnji dan - koji }e imati bi~eve, kao kravlje repove; osvanjivat }e a Allah }e biti ljut na njih i omrkavat }e a Allah }e biti srdit na njih.”[194]

---

[185] Prenosi Taberani, Med`me’a Zevaid 7/329-330.
[186] Fetava Ibn Tejmije 3/198-199.
[187] Muslim 2/178.
[188] Musned Ahmed 11/182.
[189] En-Nihaje/El-Fitenu vel-Melahim 1/186.
[190] Musned Ahmed 5/250.

U svom “Kebiru” Taberani prenosi: “Pred sami Sudnji dan }e biti policija koja }e osvanjivati u Allahovoj srd`bi i osvanjivati u Allahovoj ljutnji, ~uvaj se da im ne bude{ dru{tvo.”[195]
@estoka prijetnja vatrom je do{la ovoj vrsti ljudi koji se okome na muslimane i bespravno ih ka`njavaju.
Imami Muslim prenosi od Ebu Hurejre, r.a., da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: “Dvije vrste ljudi od stanovnika vatre ne}u vidjeti: Ljude koji imaju bi~eve kao kravlji repovi s kojima udaraju svijet...”
Nevevi, Allah mu se smilovao, ka`e: “Ovaj hadis je jedan od mud`iza Poslanika, s.a.v.s., jer se desi ono na {to nas upozori Poslanik, s.a.v.s., dok su vlasnici bi~eva policijski slu`benici.”[196]
Allahov Poslanik, s.a.v.s., re~e Ebu Hurejri, r.a.,: “Ako ti `ivot bude du`i, ubrzo }e{ vidjeti narod koji }e osvanjivati u Allahovoj ljutnji i omrkivati u Allahovom proklestvu, u njihovim rukama }e biti ne{to nalik na kravlje repove.”[197]
Od Ibn Abbasa, r.a., se prenosi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: “Upravljat }e vam namjesnici koji }e biti gori od Med`usija (Vatropoklonika).”[198]

15) Pro{irenost nemorala - prostitucije

Od predznaka koji se pojavi{e, pro{iri{e i najvi{e bija{e me|u ljudima jeste prostitucija; Allahov Poslanik, s.a.v.s., nas upozori da je to od predznaka Sudnjeg dana.
U Buhariji i Muslimu se navodi od Enesa, r.a., da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: “Od predznaka Sudnjeg dana...(pa od njih spomenu) pojava prostitucije.”[199]
Od Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: “Ljudima }e nastupiti prevrtljive i varljive godine... (pa spomenu hadi u kojem stoji) rasprostranit }e se i ra{iriti nemoral.”[200]
Najgore od svega toga jeste da }e se prostitucija dozvoljavati. U “Sahihu” se nalazi predaja Ebu Malika El-E{'arija da je ~uo Poslanika, s.a.v.s., gdje

[191] ‘‘Itihaful-D`ema’a 1/507-508.
[192] Nevevijevo tuma~enje Muslima 17/190.
[193] Sahih Muslim 17/190.
[194] Med`me’a Zevaid 5/235.
[195] Buhari 1/178 i Muslim 16/221.
[196] Mustedrek Hakim 4/512.

govori: “U mom ummetu }e biti ljudi koji }e dozvoljavati (smatrati halalom) prostituciju u svilu.”[201]
Pred sami Sudnji dan i nestanak mu’mina, ostat }e samo nevaljali i zli ljudi koji }e vr{iti spolno op~enje magaraca (tj. ljudi }e javno op~iti sa `ena uz prisustvo drugih ljudi, kao magarci); kao Pto se to jasno navodi u hadisu Nuvasa, r.a.,: “Ostat }e samo najgori ljudi koji }e vr{ti magare~e spolno op~enje, i na njima }e nastupiti Sudnji dan.”[202]
Od Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Tako mi Onoga u ~ijoj je ruci koja du{a ovaj ummet ne}e nestati sve dok se ljudi ne pribli`e `enama i po~nu imati spolni odnos po putevima. Najbolji od njih tada }e biti oni koji ka`u: Da si vr{io spolni odnos barem iza zida!”[203]
Kurtubi u svom djelu “El-Mufhim” ka`e na prija{nji hadis Enesa: “U ovom hadisu se nalazi znak od poslanikovih znakova (mud`iza), jer nas obavje{tava o stvarima koje }e se desiti i desiti se posebno u ovim na{im vremenima.”[204]
Ako je ovakvo stanje bilo u vrijeme Kurtubija, onda se taj porok jo{ vi{e pro{irio u ovom na{em vremenu. Zbog nadvladavanja neznanja i ra{irenosti nereda me|u ljudima.

16) Pro{irenost kamate

Od predznaka Sudnjeg dana, svakako spada i ra{irenost kamate me|u ljudima. Do{lo je vrijeme kada ljudi vi{e ne vode ra~una da li }e im opskrba biti na halal (dozvoljen) na~in ili ne}e. U hadisu Ibn Mes’uda, r.a., se prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Pred sami Sudnji dan pro{irit }e se kamata."[205]
U “Sahihu” od Ebu Hurejre, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Do}i }e vrijeme kada ~ovjeku ne}e biti bitno odakle i kako sti~e zaradu, da li na dozvoljen ili nedozvoljen na~in."[206]
Ovi hadisi se odnose na veliki broj muslimana u ovom vremenu; gledamo ih kako im nije glavna preokupacija kako }e ste}i svoju zaradu. Bitno je da imaju podosta sredstava, a uop{te nije bitno da li je to na haram ili halal na~in. Ovo se najvi{e o~ituje zbog prisustva kamate u me|usobnim

[197] Buhari 10/51.
[198] Muslim 18/70.
[199] Prenosi Ebu Je’ala.
[200] Fethul-Bari 1/179.
[205] Prenosi Taberani u Tergibu i Terhibu od Munzirija, 3/9.
[206] Buharija 4/313.

poslovima. Broj banaka, koje rade s kamatom, postao je sve ve}i, a i broj korisnika sve vi{i.
Od veoma velike pronicljivosti Imami Buharije jeste i to da je ovaj hadis Ebu Hurejre, r.a., navodi u poglavlju rije~i Uzvi{enog Allaha: “O vjernici, bezdu{ni zelena{i ne budite, i Allaha se bojte, jer }ete tako posti}i {to `elite." (Ali - 'Imran 130), kako bi objasnio da jedenje “duplih” zarada spada u kamatu, {to se sve vi{e {iri me|u ljudima, i zaboravlja pravi cilj sticanja imovine.

17) Pojava muzi~kih instrumenata i njihovo dozvoljavanje:

Od Sehl b. Se’ada se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao : "Pred sami Sudnji dan pojavit }e se poni`enja, klevete i vrijed`anje.” Prisutni su upitali: Kada }e to biti o Allahov Poslani~e? Poslanik, s.a.v.s., je odgovorio: “Kada se pojave muzi~ki instrumenti i pjeva~ice."[207]
Veliki broj ovoga, {to nam je predkazano, uveliko se desio i de{ava jo{ od prije nekoliko godina, {to je danas uveliko vi{e izra`eno. U skora{nje vrijeme pojavi se veliki broj muzi~kih instrumenata, koji se rasprostrani{e po ~itavom svijetu. Uve}a se broj pjeva~a i pjeva~ica, na koje se odnosi malo prija{nji hadis.
Jo{ gore od svega ovoga jeste da ve}ina ljudi ovo sve odobrava, povrh `estoke prijetnje onom ko ovo odobrava, sa poni`enjem, klevetom i vrijed`anjem. U Buharijevom Sahihu se prenosi da je Buharija rekao: Rekao je Hi{am b. Ammar : Pri~ao nam je Sadeka b. halid (potom navede lanac prenosilaca sve do Ebu Malika el-E{'arija, r.a., da je ~uo Poslanika, s.a.v.s., gdje govori) : "Od mog ummeta }e biti ljudi koji }e dozvoljavati liberalizam, svilu, opojna pi}a i muzi~ke instrumente. Narod }e se spu{tati u podno`ja brda s stokom koja }e sama i}i na pa{u. Dolazit }e im siromah i tra`iti pomo}, a oni }e odgovarati : Do|i nam sutra. Takve }e Allah uni{titi, ne diraju}i brdo, tako {to }e ih pretvotiti u svinje i majmune do Sudnjeg dana."[208]

Ibn Hazm tvrdi da je, lanac prenosilaca, ovog hadisa prekinut, tj. nema svoju vezu izme|u Buharije i Sadeke b. Halida. Suprostavljaju}i se ovim rije~ima Ibnul-Kajjim mu odgovori na {est na~ina :

1- Buharija se sastao sa Hi{amom b. Ammarom i od njeg ~uo spomenuti hadis. Ovo je dokaz neprekidnosti u lancu prenosilaca,

[207] Ibn Mad`e, 2/1350.
[208] Buharija 10/51.

jer je, zna~i, Buharija i `ivio i ~uo od njega hadis. Pa kada ka`e (Buharija): "Rekao je Hi{am"; onda nema nikakve razlike sa rije~ima: "Prenosi se od Hi{ama".

2- Sve potvrdno povjerljive osobe prenose direktno od Hi{ama; Ismail u svome "Sahihu" ka`e: Obavijestio me je Hasan: Obavijestio nas je Hi{am b. Ammar"; isnadom (lancem prenosilaca) i metnom (sadr`ajem hadisa).
3- Ovaj hadis je vjerodostojan i osim predaje Hi{ama; jer isto prenose: Ismail i Osman b. Ebi [ejbe, preko dva razli~ita lanca penosilaca, od Ebu Malika el-E{'arija, r.a..
4- Ako bi pristali na ~injenicu da Buharija nije `ivio u vrijeme Ho{ama, i nije od njega li~no ~uo spomenuti hadis, onda samo njegovo uvr{tavanje u svoj "Sahih", nam daje do znanja da je on kod njega potvr|en od Hi{ama, makar se i ne spomenulo posredni{tvo izme|u njega i Hi{aama. Bilo zbog toga {to je hadis bio poznat, ili {to ima mnogo takvih hadisa, a koji su poznati od Ho{ama.
5- Ako Buharija, u svome "Sahihu" ka`e: "Rekao je taj i taj"; misli se da je taj hadis kod njega vjerodostojan.
6- Buharija ovaj hadis navodi dokazuju}i svoj {erijatski stav po toj tematici, koja je spomenuta u hadisu; uvr{tavaju}i ga u "Sahih" po osnovi a ne po dokazima.

Ovo nam sve ukazuje da je hadis vjerodostojan i da u tome nema nikakve sumnje.

Ibn Sallah ka`e: "Nema potrebe osvrtati se na Muhammeda b. Hazma Ez-Zahirija i njegovu repliku na Buharijevu predaju doti~nog hadisa od Ebu Amira ili Ebu Malika, spominjaju}i gore navedene dokaze." Potom re~e: "Hadis je vjerodostojan, poznatog lanca prenosilaca, ima sve uslove vjerodostojnosti, Buharija radi po tome da je hadis poznat od strane povjerljivih osoba koji prenose od osobe za koju se ve`u... a Allah najbolje zna."[209]

Oduljio sam sa obja{njavanjem ovog hadisa iz prostog razloga {to se veliki dio ljudi uporno i ~vrsto dr`i mi{ljenja Ibn Hazma, dokazuju}i njime dozvoljenost muzike i muzi~kih instrumenata. Vidjeli smo da su navedeni hadisi po tom pitanju (zabrani muzike, muzi~kih instrumenata

[209] Za {ire obja{njenje pogledati djelo: Mukaddime Ibn Sallah fi ulumil-hadis, str. 32.

i dr.) vjerodostojni, te da se ovome ummetu prijeti `estokim kaznama zbog pro{irenosti mjesta za razonodu i sve ve}eg pristupa haramu.

18) Ra{irenost pijenja opojnih pi}a (alkohola) i njihovog dozvoljavanja:

Me|u ovim ummet pro{iri{e se alkoholan pi}a. Ljudi ih po}e{e nazivati raznim imenima, ali najgore od svega toga jeste {to to ve}ina dozvoljava. Ovo je jedan od predznaka Sudnjeg dana. Imami Muslim prenosi od Enesa, r.a., da je rekao: ^uo sam Allahova Poslanika, s.a.v.s., gdje govori: “Od predznaka Sudnjeg dana:...(pa od njih spomenu) pit }e se alkohol (opojna pi}a)."[210]

Jo{ prije smo spominjali ovaj porok u hadisima koji su govorili o muzi~kim instrumentima, te kako }e biti ljudi koji }e odobravati i dozvoljavati pijenje alkohola.

Navest }emo hadis kojeg bilje`i Ahmed b. Mad`e od Ubadeta b. Samita, u kojem ka`e: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: “Jedna grupa iz mog ummeta }e dozvoljavati (~initi halalom) alkohol, pod drugim imenom.”[211]

Alkohol nazva{e mnogim imenima, pa ~ak mu dado{e i ime (du{evno pi}e)!! i tome sli~no.

Ibn Arebi, tuma~e}i odobravanje alkohola, ka`e:

- ubje|enost da je njegovo pijenje halal,
- da se time misli na odanost i raspu{tenost u njegovu pijenju, kao {to se to de{ava u stvarima koje su nam dozvoljene.

Ibn Arebi nam spominje da je ~uo i vidio osobe koje to rade, {to je, svakako, u ovom na{em vremenu jo{ rasprostranjenije, tako da neki ~ak bija{e isku{ani njegovim pijenjem.

Najgore od svega toga jeste njegova javna prodaja, javno pijenje i u`ivanje u alkoholu, pa ~ak i u nekim islamskim zemljama. Opojna sredstva se nenormalnom brzinom pro{iri{e, {to nas upozorava na jednu veliku opasnost i veliki nered ; a kod Allaha, d`.{., je ono {to je bilo i {to }e biti.

19) Ukra{avanje mesd`ida i nadmetanje u njihovoj gradnji :

---

[210] Muslim, 16/221.
[211] Ahmed, 5/318, i Ibn Mad`e, 2/1123.

Od predznaka Sudnjeg dana spada i ukra{avanje, ki}enje i nadmetanje mesd`ida. Imami Ahmed prenosi od Enesa, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao : "Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok se ljudi nebu po}eli nadmetati u gradnji mesd`ida."[212]

U Nesaijevoj i Ibn Huzejminoj predaji se prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao : "Od predznaka Sudnjeg dana jeste da }e se ljudi nadmetati u izgradnji mesd`ida."[213]

Buharija ka`e : "Rekao je Enes : Nadmetat }e se u gradnji mesd`ida, a ne}e ih posje}ivati osim vrlo malo vjernika. Nadmetanje je pa`nja na izgled i ukra{avanje mesd`ida. Ibn Abbas je rekao : Ukra{avat }e mesd`ide kao {to jevreji i kr{}ani ukra{avaju svoje bogomolje."[214]

Omer, r.a., je zabranio ukra{avanje mesd`ida, jer ono zaokuplja misli klanja}a. Kada je naredio obnovu Poslanikove, a.s., d`amije, rekao je : "Neka bude mjestom ljudi da se mogu sakriti od ki{e, a nemojte nipo{to da bi mesd`id bojili u crvenu ili `utu boju, i time dovodili ljude u isku{enja."[215]

Allah se smilovao Omeru, r.a., ; ljudi (ovdje se ne misli na ashabe) ne uradi{e po njegovu savjetu, ne zadovolji{e se samo bojenjem mesd`ida u `uto i crveno, ve} ih ukrasi{e kao {to se ukra{ava odje}a nekom od nas. Vladari i namjesnici se po}e{e nadmetati u gradnji mesd`ida, njihovu dotjerivanju, sve do zastajanju daha i ~u|enja kada ih vidimo. Ovakvi mesd`idi se i dan danas nalaze, a muslimani se ne prestado{e natjecati u njihovu nadmetanju.

Nema sumnje da je ukra{avanje mesd`ida postalo pojmom rasko{i i luksuza, a izgra|uju se radi pokornosti i ibadeta u njima. Mesd`id je dovoljan kao mjesto gjde }e se ljudi upoznavati, nalaziti svoj mir i blagostanje.

Postoji stra{na prijetnja o uni{tenju zbog takvih naki}enih mesd`ida. Hakim Et-Tirmizi prenosi od Ebu Ed-Derda'a, r.a., da je rekao : "Kada se po}nu dekorirati i ukra{avati va{i mesd`idi a ostavljati i zapostavljati va{i mushafi (Kur'an) onda vam ni{ta ne predstoji drugo do uni{tenje."[216]

Munavi ka`e : "Ukra{avanje mesd`ida i odobravanje muzi~kih instrumenata je zabranjeno, zbog toga {to zaokupljaju srce, odvra}aju od

---

[212] Ahmed, 3/134.
[213] Sunen Nesai, 2/32.
[214] Buharija, 1/539.
[215] Buharija, 1/539.
[216] Sahih D`ami'a Es-Sagir 1/220.

skru{enosti, razmi{ljanja i prisutnosti sa Uzvi{enim Allahom. Po [afijskom mezhebu, harame je (zabranjeno) ukra{avanje mesd`ida zlatom i srebrom, pa makar se i o Kabi radilo."

20) Nadmetanje u gradnji visokih ku}a :

Ovo je jedan od predznaka Sudnjeg dana koji se pojavio u skoroj pro{losti Poslanikova `ivota, i znatno se pro{irio sve dok se ljudi nisu po}eli uveliko nadmetati u gradnji ku}a, ukra{avanju ku}a. Ovo sve biva uzrokom {to je Allah, d`.{., Zemlju prostro i pot~inio muslimanima, te uve~ane imovine u njihovim rukama zbog velikog broja osvojenih teritorija. Ne pro|e mnogo vremena a mnogi od njih se po}e{e pouzdavati samo u dunjaluk, {to bija{e bolest prija{njih naroda. Ta bolest se najvi{e izra`avala u velikom imetku i njegovu tro{enju na ono {to {erijatski nije opravdano. Seljacima i njima sli~nima od siromaha, ukaza se prilika za ovim porokom, tako da, sticanjem velikih koli}ina imovine po}e{e sa gradnjom visokih gra|evina i njihovu nadmetanju.

Sve ovo, na {to nas uputi potvrdno iskreni, s.a.v.s., se dogodi. U oba "Sahiha" se prenosi hadis od Ebu Hurejre, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., odgovorio D`ibrilu na njegovo pitanje o vremenu nastanka Smaka svijeta : "Ali re~i }u ti ne{to o njegovim predznacima...(pa od njih spomenu) kada se sto~ari budu nadmetali u gradnji ku}a, to je predznak Sudnjeg dana."[217]

U Muslijevom Sahihu se dodaje : "Kada vidi{ gole i bose sto~are kako se nadme}u u gradnji ku}a."[218]

U Ahmedovoj predaji se prenosi da je Ibn Abbas rekao : " O Allahov Poslani~e !, ko su to goli, bosi i gladni sto~ari ? Poslanik, a.s., je odgovorio: “Arapi.”[219]

Buharija prenosi od Ebu Hurejre, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ne}e nastupiti Sudnji dan...sve dok se ljudi ne budu natjecali u gradnji ku}a.”[220]

Hafiz Ibn Had`er ka`e: “Nadmetanje u gradnji ku}a ima za cilj da svaki onaj ko gradi ku}u `eli da njegova ku}a bude vi{lja od njegovog kom{ije. Mo`e da zna~i i da se `eli prednja~iti sa ki}enjem i ukra{avanjem. Veliki dio ovoga je ve} prisutan, a jo{ se vi{e pro{iruje.”[221]

---

[217] Buharija, 1/114.
[218] Muslim, 1/158.
[219] Musned Ahmed, 4/332-334.
[220] Buharija, 13/81-82.
[221] Fethul-Bari, 13/88.

Ovo se o~igledno primje~uje u ovom na{em vremenu ; ljudi se nadme}u u gradnji, hvalisanju visina, {irina i ukra{enosti njihovih ku}a. Do{le se dotle da su po~eli graditi poznate nebodere (u Americi) u raznim dijelovima svijeta.

21) Kada robinja rodi sebi gospodara

U podu`em hadisu D`ibrila, spominje se da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao : "Obavijestit }u te o predznacima Sudnjeg dana : Kada robinja rodi sebi gospodara."[222]

U Muslimovoj predaji se navodi : "Kada robinja rodi svoga gospodara."[223]

Ulema se razi{la po pitanju ovih hadisa na nekoliko mi{ljenja, od toga Hafiz Ibn Had`er spominje ~etiri :

1- Hattabi ka`e : "To zna~i {irenje islama, rasprostranjenost stanovnika u isto~nim gradovima, njihovo porobljavanje. Kada ~ovjek bude imao u vlasni{tvu robinju koja rodi dijete, onda to njeno dijete dolazi na stepen njena gospodara, samim tim {to je ono dijete njena upravitelja."

Nevevi spominje da je ovo mi{ljenje velikog broja u~enjaka.

Ibn Had`er ka`e : "Njegovo (Hattabijeva) mi{ljenje je diskutabilno, jer je porod robinja bio prisutan u vrijeme kada je izre~en ovaj hadis; a zauzimanje isto~nih gradova i uzimanja ih u roblje se desilo u vrijeme {irenja islama. Ovo navedeno u hadisu nam govori o stvarima koje }e se desiti pred sami Sudnji dan."

2- da vlasnici robinja prodavaju robinje koje su im rodile djecu. To }e se toliko pro{iriti da }e do}i vrijeme da }e ih kupovati njihova vlastita djeca a ne}e znati ni{ta o tome.

3- da robinja rodi dijete sa slobodnim ~ovjekom (tj. osobom koja nije rob) ili u prostituciji, potom vlasnik proda robinju, koja se kre}e od vlasnika do vlasnika, sve dok je ne kupi njen sin (ne znaju}i da mu je mati) ili njena k}i. Ovo se svodi na metodologiju malo prija{njeg izlaganja.

4- da do|e do neposlu{nosti djece prema svojim roditeljima, tako da se po}nu pona{ati prema njima kao da su njihovi vlasnici a da su im roditelji roblje ; zbog raznih vrsta prezira, zlostavljanja,

[222] Buharija, 1/114.
[223] Muslim, 1/163.

udaranja, iskori{tavanja. Sve ovo metafori~ki bi nazvano robovanjem. Rab (upravitelj) je ustvari istinski odgajatelj.

Ibn Had`er ka`e: “Ovo mi{ljenje je kod mene najbli`e stvarnosti, zbog same svoje sadr`ine, koja nas upu}uje na neobi}na i ~udna stanja u kojima se nalazi ovaj ummet. Kada do|e vrijeme da se normalne pojave po}nu javljati u suprotnim (nenormalnim) pojava, znajmo da je Sudnji dan blizu. Kao na primjer : kada odgajani postane odgajitelj, poni`eni postane uzvi{enim, {to odgovara jednom od predznaka Sudnjeg dana : Kada goli i bosi postanu kraljevi (vladari) na Zemlji."[224]

5- navest }emo i peto mi{ljenje koje zastupa Ibn Kesir, Allah mu se smilovao, a ono glasi : "Pred sami Sudnji dan roblje }e postati predmetom posluge, tako }e robinja podpasti pod upravom velikog ~ovjeka, mimo slobodnih `ena", upore|uju}i sa mi{ljenjem : "Kada vidi{ gole i bose i siroma{ne kako se nadme}u u gradnji ku}a."

22) Mno{tvo ubistava

Od Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao : ”Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok ne uve}a Hered`." Prisutni upita{e: [ta je to Hered` o Allahov Poslani~e? Poslanik, a.s., odgovori: “Ubistva, ubistva.”[225]

U Buharijevoj predaji, od Abdullaha b. Mes’uda se navodi sljede}e: “Pred sam Sudnji dan do}i }e dani Hered`a; u njima }e nestati znanja a pojavit }e se neznanje.” Ebu Musa ka`e: A Hered` zna~i ubistvo na abesinskom jeziku.”[226]

Od Ebu Musa se prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao : ”Pred sami Sudnji dan pojavit }e se Hered`." Prisutni upita{e : [ta je to Hered` ? Poslanik, a.s., odgovori: “Ubistva”. Prisutni upita{e: Dali to zna}i vi{e ubistava nego {to mi ~inimo, jer mi u jednoj godini ubijemo preko 70.000 osoba. Poslanik, a.s., odgovori: “To se ne odnosi na va{e ubijanje nevjernika, ve} na va{a me|usobna ubijanja.” Prisutni ponovo upita{e: Pa ho}emo li tada biti pri pameti (imati razuma)? Poslanik, a.s., odgovori: “Od ve}ine osoba tog vremena bit }e istrgnut razum, pa }e se to

[224] Fethul-Bari, 1/122-123.
[225] Muslim, 18/13.
[226] Buharija, 13/14.

nadomjestiti sa glupostima tih savremenika. Ve}ina }e misliti da je na ne}em pametnom, a ne}e biti ni na }emu pametnom."[227]

Od Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: "Tako mi Onoga u }ijoj je ruci moja du{a, ne}e nestati dunjaluka sve dok ne do|e dan kada ubica ne}e znati zbog }ega je ubio, a ni ubijeni zbog }ega je ubijen." Bi re~eno: Kako }e tada biti? Poslanik, a.s., odgovori: "Hered`, i ubica i ubijeni }e u vatru."[228]

Ono o }emu nas obavijesti Poslanik, a.s., u hadisima, velikim dijelom se dogodi. Do|e do borbe izme|u muslimana jo{ u vrijeme ashaba, nakon smrti Osmana, r.a., tako da se bitke pove}ava{e iz mjesta u mjesto, iz vremena u vremenu, tako da se kod velikog broja tih borbi nije ~ak ni znao pravi razlog.

Ovih zadnjih godina do|e do velikih ratova koji sa sobom odneso{e veliki broj `rtava, {to bi uzrokom ra{irenosti nereda me|u ljudima; do|e da jedna osoba ubija drugu ne imaju}i pravog motiva za to.

Isto tako, pro{irenost smrtonosnog oru`ja koje mo`e da uni{ti po ~itave narode i zajednice, biva uzrokom velikog broja ratova i ubistava. Do{lo je vrijeme kada ljudsko tijelo ni}emu ne vrijedi. Biva zaklan kao {to se brav~e kolje, zbog raspu{tenosti i nepromi{ljenosti. Kada do|e do nereda ubica }e biti ubijen, a ne}e znati zbog }ega je ubijen i za{to je ubijen. Svjedoci smo ubistava gdje osoba ubije drugu zbog bezna~ajnog razloga. Sve }e se to de{avati zbog raznih uznemirenosti me|u ljudima, {to svakako potvr|uje rije~i Poslanika, s.a.v.s., "Od ve}ine osoba tog vremena bit }e istrgnut razum." - molimo Allaha, d`.{., da nas spasi i sa~uva svakojakog nereda, bilo vidljivog ili nevidljivog.

Ovaj ummet je umet samilosti, koji ne}e imati kzni na Ahiretu, tako da je Uzvi{eni Allah dao da iskuse patnju da ovom svijetu, bilosa neredima, zemljotresima i ubistvima. U hadisu Sadeka b. Musenna se prenosi da je rekao: Kazivao nam je Rebbah b. Haris, prenose}i od Ebu Berdeta, koji ka`e: Dok sam stajao na pijaci, oslonjen na ogradu Zijadovu, udario sam rukom o ruku u znak ~u|enja, na {to re~e jedna osoba od Ensarija, }iji roditelj bija{e jedan od ashaba Allahova Poslanika, s.a.v.s.,:]emu se ~udi{ o Ebu Burde? Rekao sam: ^udim se narodu ~ija je vjera jedna, Poslanik jedan, pozivanje u vjeru jedno, obavljanje had`a jedno, jedna borba, a neki od njih dozvoljavaju ubijanje drugih. Prisutna osoba re~e: Nemoj se ~uditi! - ~uo sam svoga oca koji me obavijestio da

---

[227] Ahmed, 4/414.
[228] Muslim, 18/35.

je ~uo Allahova Poslanika, s.a.v.s., gdje govori: “Ovaj moj ummet je ummet milosti, koji na Ahiretu ne}e imati polaganja ra~una, a niti kazni. Njegova kazna }e biti u ubistvima, zemljotresima i neredima.”[229]

U Predaji Ebu Musa se navodi sljede}e: “Ovaj moj ummet je ummet milosti, koji ne}e na Ahiretu biti ka`njen, nego }e biti ka`njen jo{ na ovom svijetu sa ubistvima, uznemireno{}u i zemljotresima.”[230]

23) Brzina protoka vremena

Od Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: “Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok ... ne do|e do blizine vremena (vrijeme veoma brzo prolazi).”[231]

Isto tako, od Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: “Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok vrijeme ne bude veoma brzo prolazilo, tako da }e godina izgledati kao mjesec, mjesec }e izgledati kao sedmica, sedmica }e izgledati kao dan, dan }e izgledati kao sat, a sat }e izgledati kao vrijeme koje je potrebno da sagori jedan palmin list.”[232]

Oko stvarne ~injenice, {ta to u stvari zna~i, u~enjaci su se razi{li na nekoliko mi{ljenja:

1- Pod brzinom protoka vremena se misli na manjkavost nafake u tom vremenu.

Ibn Had`er ka`e : "Ovo smo osjetili jo{ u na{em vremenu. Svjedoci smo brzine prolaska vremena koje nismo zapamtili u doba onih koji su `ivjeli prije nas."[233]

2- Pod brzinom protoka vremena se misli na vrijeme u kojem }e se pojaviti Mehdi i Isa, a.s.. U tom vremenu }e ljudi u`ivati u dunjalu~kim ljepotama, izobilju sigurnosti i prednja~enju pravednosti. U takvim okolnostima ljudima se dani u`itaka ~ine vrlo brzim i kratkim, makar oni i dugi bili ; dok im se trenuci pote{ko}a ~ine veoma dugim, makar i kratki bili.
3- Pod brzinom protoka vremena se misli na stanje naroda zbog pomanjkanja vjere, tako da, skoro, me|u njima ne}e biti onih koji }e upu}ivati na dobro a odvra}ati od zla. Nadvladat }e grije{enje,

---

229 Mustedrek Hakim, 4/253-254.
230 Ahmed, 4/410.
231 Buharija, 13/81-82.
232 Ahmed, 2/537-538.
233 Fethul-Bari, 13/16.

pojavit }e se veliki broj grije{nika i prestupnika. Sve to }e biti uzrokom ostavljanja tra`enja znanja i zadovoljstvom sa neznanjem. Po pitanju znanja svi su ljudi razli~iti, samim razli~itim stepenima znanja; kao {to ka`e Uzvi{eni: "a nad svakim znalcem ima jo{ znaniji." (Jusuf, 76) Samo su ljudi isti po pitanju ako su neznalice.

4- Pod brzinom protoka vremena se misli na veliku rasprostranjenost prevoznih sredstava, vazdu{nih i kopnenih, koji se odlikuju velikom brzinom, {to svakako, sve udaljene stvari ~ini bliskim.
5- Pod brzinom protoka vremena se misli na stvarnu njegovu brzinu, koja }e nastupiti pred Sudnji dan.

Do ovoga jo{ nije do{lo, {to nam potvr|uje i ~injenica stanja koje }e biti sa pojavom Ded`d`ala. Dan }e biti kao godina, potom kao mjesec, potom kao sedmica. Isto kao {to }e se ovako produ`ivati dani, tako }e se i smanjivati. To sve je uzrokom poreme~aja svjetskih zakona i blizina nestanka ovoga svijeta.

Ibn Ebu D`emre ka`e: “Postoji vjerovatno}a da se pod brzinom protoka vremena misli na njegovu kratko}u, prema onome {to nam je navedeno u hadisu: “Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok godina ne postane kao mjesec”. Prema tome, ovo skra}enje mo`e biti stvarno ili imaginarno (zami{ljeno):

[to se stvarnog ti~e, ono se jo{ nije dogodilo, i to je jedno od pojava koje }e se dogoditi pred sami Sudnji dan.

[to se imaginarnog ti~e, ono ima svoju du`inu od same svoje pojave. To dobro poznaju vjerski i ovozemaljski u~enjaci. Svi oni su svjedoci da nemogu uraditi i dosti}i onoliko koliko su nekada radili. Svaki od njih se `ali na to s nepoznavanjem pravog razloga. Mogu}e je da se to doga|a zbog smanjenog imana (vjerovanja) i pojave raznih naopakih radnji. To sve bi uzrokom da se na to ne obazire mnogo ljudi, bez obzira koliko mogu u~initi na pobolj{anju onoga {to ih sviha zaokuplja.

Nema sumnje da je nafaka u zemlji i na zemlji povezana sa snagom imana, izvr{avanjem naredbi i ~uvanjem od onoga {to je zabranjeno. Dokaz tome su rije~i Uzvi{enog Allaha: “A da su stanovnici sela i gradova vjerovali i grijeha se klonili, Mi bismo im blagoslove i s neba i iz zemlje slali...” (Al-A’raf, 96)

24- Blizina pijaca - trgovina:

Od Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok se ne pojave mnogi neredi, uve}a se la` i bude veliki broj pijaca veoma blizu."[234]

[ejh Hamud Tuvejd`eri ka`e: "[to se blizine pijaca ti~e, njeno tuma~enje se navodi u jednom daif hadisu, u kojem se ka`e da se misli na slabo tr`i{te (stagnacija tr`o{ta) i veoma mala zarada. Povr{no gledaju}i, a Allah, d`.{., najbolje zna, to je znak blizine ljudi (gradova) }iji smo svjedoci. Sve to bi uzrokovano raznim prevoznim sredstvima i aparatima za preno{enje glasa; kao {to je televizor koji pribli`i i zbli`i zemaljske pijace i trgovine. Sve ovo uzrokuje da nemo`e do}i do promjene cijena nekog artikla, u bilo kojem mjestu, a da za to odmah ne saznaju drugi trgovci; pove~avaju}i svoju robu, ako je do{lo do pove}anja, ili je smanjuju ako je do{lo do toga. Trgovci po robu odlaze svojim automobilima, pa makar se trgovine nalazile na udaljenosti i do jednog dana. Sa avionima odlaze u mjesta koja su udaljena na mjesec i vi{e dana hoda, i vra}aju se odmah u toku ili sljede}eg dana.

Pijace - trgovine su se zbli`ile na tri na~ina:

a) brzina saznavanja visine cijena u njima,
b) brzina odlaska iz jedne pijace u drugu, pa makar me|u njima bila velika razdaljina,
c) njihova blizina u visini cijena i procjenama njihovih me|usobnih vlasnika, a Allah, d`.{., najbolje zna. »

25- Pojava {irka - nevjerstva u ovom ummetu :

Ovo je jedan od predznaka Sudnjeg dana koji se ve} davno pojavio i koji je jo{ uvjek u porastu. Pojava {irka u ovom ummetu bi rezultatom susretanja muslimana sa mu{ri~kim plemenima. Po~e{e obo`avati kipove, podizati nadgrobne spomenike, obo`avati ih mimo Allaha, d`.{., uze{e ih mjestima za bereket, po}e{e im prinositi `rtve, u}iti razne hvalospjeve. Velika ve}ina je na stepenu prija{njih bo`anstava : Lat, Uza, Menat ili jo{ gore.

Ebu Davud i Tirmizi prenose od Sevbana, r.a., da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s., : "Kada se polo`i sablja u mom ummetu, ne}e se ukloniti do Sudnjeg dana, i ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok se

---

[234] Ahmed, 2/519.

(muslimanska) plemena ne susretnu sa mu{ri~kim i dok plemena iz mog ummeta nepo}nu obo`avati kipove."[235]

Buharija i Muslim prenose hadis od Ebu Hurejre, r.a., u kojem ka`e: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s., : « Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok se ne pomije{aju `enske stra`njice oko poznatog poznatog mjesta Devs i po}nu obo`avati bo`anstva Zu -Halese. »[236]

Zul-Halesa je bo`anstvo u mjestu Devs koji su obo`avali u doba d`ahilijeta.

Desi se sve na {to nas upiti Poslanik, s.a.v.s., u ovom hadisu. Stanovnici devsa pro{iri{e veliku fitnu svojim obo`avanjem Zu-Haleseta kada se povrati neznanje u ta mjesta. Tako se po}e s obo`avanjem kipova a zapostavi Uzvi{eni Stvoritelj. To potraja sve do pojave Muhammeda b. Abdul-Vehhaba i njegova pozivanja u Tevhid - Jedinstvo. Sa Allahovom pomo}i obnovi sve ono {to se od vjere zapostavilo. Povrati Islam na arapsko poluostrvo. Abdul-Aziz b. Muhammed b. Su’ud posla jednu grupu daija ka Zu-Halesetu. Poru{i{e bo`anstva i zgrade u kojima su se nalazili. Po prestanku vladavine Al-Su’ud u arapskom poluostrvu, povrati se neznanje po drugi put u svim tim mjestima. Sa dolaskom na vlast kralja Abdul-Aziza b. Abdur-rahmana Al-Su’uda na arapskom poluostrvu, posla vojsku koja razru{i sva mjesta u kojima se obo`a{e kipovi mimo Uzvi{enog Allaha i potpuno ukloni{e sve {to je imalo bilo kakvog uticaja na taj gnusni ~in. Hvala Allahu na svim tim blagodatima.

Jo{ uvjek su slike neznabo{tva prisutne u mnogim gradovima, a Poslanik, s.a.v.s., nam to jasno potvrdi rije~ima: “Ne}e nestati no}i i dana sve dok se ne po}e obo`avati Lat i Uzza.” Ai{a, r.a., na to re~e: O Allahov Poslani~e!, mislila sam, nakon {to je Uzvi{eni Allah objavio sljede}e: “On po Poslaniku Svome {alje upustvo i vjeru istinitu da bi je uzdigao iznad svih vjera, makar ne bilo pravo mnogobo{cima.” (As-Saff, 9) da je to u potpunosti. Allahov Poslanik, s.a.v.s., na to re~e: “Od toga }e biti ono {to Allah bude htio. Potom }e Allah uputiti blagi povjetarac od kojeg }e umrijeti svako je je u svom srcu imao i koliko zrno goru{ice Imana, tako da }e ostati samo onai kod kojih nema nikakvog dobra koji }e se povratiti na vjeru svojih o~eva.”[237]

Postoje mnoge pojave nevjerstva, koja se ne ograni~avaju samo na obo`avanje kamenja, drva ili kaburova (mezarja), ve} se ide dotle dase uzimaju vladari za bo`anstva zajedno sa Uzvi{enim Allahom. Ti vladari

[235] Ebu Davud, 11/322-324. Tirmizi, 6/466.
[236] Pogledaj Fethul-Bari, 8/71.
[237] Muslim, 33/18.

po~e{e donositi ljudima zakone koje sami izmisli{e obavezuju}i narod da se po njima sudi a da se ostavljaju i zanemaruju svi {erijatski zakoni i propisi. Sebi zamisli{e i usporedi{e za Uzvi{enim Allahom, kao {to nas na to upozori Uzvi{eni rije~ima: “Oni, pored Allaha,bogovima smatraju sve}enike svoje i monahe svoje.” (At-Tawba, 31); tj. u~inili su svoje u~enjake i pobo`njake svojim bo`anstvima kojima se pokorajavu u svemu {to im narede ili zabrane.

Ake je ovo vezano za ono {to im nare|uju i ono {to im zabranjuju, pa {ta je onda sa onima koji ostavi{e i baci{e Islam za svoja le|a, slijede}i neke nastrane pravce; od kojih su: laicizam, komunizam, socijalizam, nacionalizam, a povrh svega tvrde da su muslimani.

26- Pojava razvrata, prekidanja rodbinskih veza i lo{i me|ukom{ijski odnosi:

Imami Ahmed i Hakim prenose od Abdullaha b. Amra, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok se ne pojavi nemoral, besramnost, kidanje rodbinskih odnosa i lo{i me|ukom{ijski odnosi.”[238]

Taberani u svom djelu “El-Evsat” prenosi od Enesa, r.a., da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: “Od predznaka Sudnjeg dana spada: razvrat, besramnost i prekidanje rodbinskih odnosa.”

Imami Ahmed prenosi od Ibn Mes’uda, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Pred sami Sudnji dan }e se pojaviti... kidanje rodbinskih odnosa.”[239]

Sve ono na {to nas upozori na{ Poslanik, s.a.v.s., desi se. Razvrat i nemoral se pro{iri me|u mnogim ljudima, ne spominjuju}i {ta sve rade od grijeha i {ta ih ~ega zbog tog od kazni. Bli`nji se ne pazi i ne obilazi sa svojim bli`njim, ve} se me|u njima prekido{e sve veze i spojevi. Pro|u po mjeseci i godine a da se ne posjete, mimo toga {to `ive u jednom mjestu. Sve ovo je produkt slabog imana, jer nas je Poslanik, s.a.v.s., podsticao na uspostavljanje i ~uvanje rodbinskih veza, a upozorio nas na opasnost njihovim kidanjem.

Poslanik, a.s., je rekao: “Kada Allah stvori stvorenja, rodbinska veza ustade i re~e: Je li ovo mjesto uto~i{ta onih koji prekidaju rodbinske odnose ? Allah, d`.{. odgovori : Da ; da li }e{ biti zadovoljna da spojim

---

[238] Musned Ahmed, 10/26-31.
[239] Musned Ahmed, 5/333.

one koji spajaju rodbinske odnose a da rastavim one koji ih raskidaju ? Odgovori : Svakako. Uzvi{eni Allah re~e : To ti pripada."

Potom Allahov Poslanik, s.a.v.s., re~e: Ako `elite prou~ite sljede}e ajete: "Zar i vi ne biste, kad biste se vlasti do~epali, nered na Zemlji ~inili i rodbinske veze kidali! To su oni koje je Allah prokleo i gluhim i slijepim ih u~inio. Kako oni ne razmisle o Kur'anu, ili su im na srcima katanci!" (Muhammed, 22-24)

Allahov Poslanik, a.s., je rekao : « U D`ennet ne}e u}i onaj koji kida rodbinske odnose. » [240]

[to se me|ukom{ijskih odnosa ti~e, zaista je suvi{no i govoriti. Koliko li samo ima kom{ija koji i ne poznaje svoje kom{ije, a niti se raspitaju za njihova stanja, kako bi im pru`io ruku pomo}i ako im ona zatreba ; ve} povrh toga ne prestaje da ih uznemirava.

Allahov Poslanik, a.s., je zabranio da se kom{iji ~ini nepravda i {teta, govore}i: "Ko vjeruje u Allaha i u Sudnji dan neka ne uznemirava svoga kom{iju."[241]

Allahov Poslanik, a.s., je nare|ivao da se prema kom{ijama dobro~instvo ~ini, govore}i: "Ko vjeruje u Allaha i u Sudnji dan ne svome kom{iji dobro~instvo ~ini. "[242]

I jo{ Allahov Poslanik, a.s., ka`e : "D`ibril mi nije prestajao oporu~ivati kom{iju sve dok nisam pomislio da }e ga mo}i naslijediti (u imetku poslije njegove smrti)."[243]

27-Podmla|ivanje staraca :

Od Ibn Abbasa, r.a., se prenosi da je reakao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: « Pred kraj ovoga svijeta bit }e ljudi koji }e se bojiti u crno, kao pelikani, koji ne}e osjetiti d`ennetski miris. »[244]

Ovo {to se spominje u hadisu je prisutno u ovom na{em vremenu. Me|u ljudima je rasprostranjeno bojenje i farbanje svojih brada i kosa crnom bojom.

Meni se ~ini - a Allah, d`.{., najbolje zna - da se pod rije~ima Poslanika, a.s., : « Kao pelikani » misli na pore|enje stanja nekih muslimana u ovom na{em vremenu. Vidimo kako neki od svojih brada

[240] Muslim, 16/114.
[241] Muslim, 2/20.
[242] Muslim, 16/176.
[243] Musned Ahmed, 4/156.
[244] Musned Ahmed, 4/156.

prave takve oblike da zaista sli}e pelikanima ; briju kompletnu {irinu brade ostavljaju}i dlake samo na bradi, potom to boje crnom bojom, izgledaju}i kao pelikani.

Ibn D`evzi ka`e : ”Pod pojmom da ne}e osjetiti d`ennetski miris se mo`e uzeti zbog toga {ta dolazi sa tim ~inom, ili zbog njihiova ubje|enja, a ne zbog ~ina kao ~ina. Taj njihov ~in biva njihovim obilje`jem, kao {to se za havarid`e ka`e da im je osobina ~elavost i obrijanost, iako brijanje glave ne spada u zabranjene radnje. ”

Ja ka`em : Poslanik, s.a.v.s., je zabranio bojenje i farbanje kose i brade crnom bojom, u Buhariji i Muslimu se prenosi od D`abira b. Abdullaha, r.a., da je rekao : Do{lo se sa Ebu Kuhafom, prilikom osvojenja Mekke, a njegova brada i kosa je bila izrazito bijele boje, pa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao : « Promijenite ovo sa ne}im drugim (tj. obojite nekom drugom bojom) ali se klonite crne boje. »[245]

28- Velika {krtost :

Od Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je rekao: “Od predznaka Sudnjeg dana jeste pojava velike {krtosti.”

Isto se prenosi da je rekao : Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: « Vrijeme }e veoma brzo prolaziti, smanjit }e se posao i na sve to }e do}i velika {krtost. »[246]

Od Muavije se prenosi da je rekao : ^uo sam Allahova Poslanika, s.a.v.s., gdje govori : « Stanja }e postajati sve te`a i te`a, a to ljudima ne}e pove}ati ni{ta drugo do {krtost. »

[krtost spada u veoma poku|ena u ru`na svojstva, koja je islam zabranio, obja{njavaju}i da se zasigurno spasio onaj koji se sa~uva {krtosti, kao {to ka`e Uzvi{eni : « A oni koji budu sa~uvani gramzljivosti, bi}e ti koji }e uspjeti. » (At-Taqabun, 16)

Od D`abira se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao : « ^uvajte se nepravde, jer je nepravda veoma te{ka na Sudnjem danu, i ~uvajte se {krtosti jer ona uni{tila one koji su bili prije vas. Navela ih je na razna krvoproli}a i ~injenje dozvoljenim svoju rodbinu. »[247]

Kadi Ijad ka`e : « Ovo uni{tenje mo`e da sadr`i uni{tenje ovog dunjaluka ; samim tim njihovim krvoproli}ima. Mo`e da zna~i i njihovo

---

[245] Muslim, 14/79.
[246] Buharija, 13/13.
[247] Muslim, 16/134.

uni{tenje na Ahiretu, {to je vi{e mogu}e. A mo`e zna~iti njihovo uni{tenje i na dunjaluku i na Ahiretu. »

29-Mno{tvo trgovine :

Od predznaka Sudnjeg dana spada trgovina i njena rasprostranjenost me|u ljudima, u koj ve} uveliko u~estvuju i `ene.

Imam Ahmed i Hakim prenose od Abdullaha b. Mes'uda, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Pred Sudnji dan }e se pojaviti razne po{iljke, i pro{irenost trgovine, u kojoj }e `ena zajedno obavljati trgova~ke poslove sa svojim mu`em." (Ahmed, 5/333)

Nesai prenosi od Amra b. Tegalluba, r.a., da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: "Uistinu od predznaka Sudnjeg dana jeste pro{irenost i veliki broj nov~anih sredstava, {to }e uzrokovati pro{irenost trgovine." (Sunen Nesai, 7/244)

[to nam se predkaza, do|e; uve}a se broj trgovina, u nju se uklju~i{e `ene, ljudi bi{e stavljeni na ku{nju kapitalom i natjecanjem u njegovu stjecanju.

Poslanik, s.a.v.s., nas je obavijestio kako se za ovaj ummet ne boji siroma{tva, nego od pristupa~nosti i privla~nosti dunjeluka i me|usobnog natjecanja u njegovu pridobijanju. U jednom hadisu se prenosi da je Poslanik, a.s., rekao : « Tako mi Allaha ja se za vas ne bojim siroma{tva, nego se bojim da vam se ne "otvori" dunjaluk kao {to se otvorio onima koji bija{e prije vas; pa da se oko njega natje}ete kao {to su se i oni natjecali i da vas on ne upropasti kao {to je i njih upropastio."(Buharija,6/257-258)

U Muslimovoj zbirci se dodaje: "Pa }ete biti upropa{teni kao {to su njihova bo`anstva upropa{tena." (Muslim, 18/96)

Poslanik, s.a.v.s., ka`e: "Kada omogu}i osvojanje Farisa i Ruma, kakav }ete biti narod?" Abdurrahman b. Avf odgovori: Govorit }emo onako kako nam je Allah, d`.{., naredio. Allahov Poslanik, s.a.v.s., re~e: "Ali ne{to druga~ije: "Me|usobno }ete se natjecati, potom }ete zavidjeti jedni drugima, potom }ete okrenuti le|a jedni drugima, a potom }ete se mrziti me|usobno." Ili sli}no tome. (Muslim, 18/96)

Natjecanje u pridobijanju i osvajanju dunjaluka vodi ka slabosti Imana, propasti ummeta i razila`enju mi{ljenja, kao {to se desilo onima prije nas i {to se nama samima upravo de{ava.

30- Mno{tvo potresa - podrhtavanja tla

Od Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s., : « Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok ne u~estaju zemljotresi. » (Buharija, 13/81-82)

Od Selemeta b. Nufejla Es-Sekunija se prenosi da je rekao: Sjedili smo kod Allahova Poslanika s.a.v.s., ... (navode}i hadis u kojem, izme|u ostalog stoji): "Pred Sudnji dan }e se pojaviti velika smrtnost, nakon koje }e uslijediti veliki broj zemljotresa." (Musned Ahmed, 7/306)

Ibn Had`er ka`e: "Veliki potresi zadesi{e ve}inu sjevernih, isto~nih i zapadnih gradova, ali ono {to se iz hadisa mo`e vidjeti da se pod ovim misli na njihovu sveobuhvatnost i neprestanost." (Fethul-Bari, 13/87)

Ovo potvr|uje i predaja Abdullaha b. Havale, r.a., kada ka`e: Allahov Poslanik je stavio svoje ruke na moju glavu - ili na moje tjeme - pa je rekao: "O sine Havvalov!, kada vidi{ me|usobna razmimoila`enja na Svetim mjestima, znaj da su se pribli`ili zemljotresi, nesre}e i ogromne pote{ko}e; tada }e nastupanje Sudnjeg dana biti bli`e ljudima nego {to su moje ruke blizu tvoje glave." (Musned Ahmed, 5/288)

31- Pojava propadanja, izobli~avanja i sklizavosti zemlje

Od Ai{e, r.a., se prenosi da je rekla: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s., : « Pred sami kraj ovog ummeta, pojavit }e se ulegnu}e, deformacija i sklizavost zemlje. » Ai{a, r.a., upita: O Allahov Poslani~e!, zar }emo biti uni{teni ame|u nama }e biti dobrih Allahovih robova? Poslanik, a.s., odgovori: "Da, Kada se pojavi zloba kod ljudi." (Sunen Tirmizi, 6/418)

Od Ibn Mes'uda, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao : " Pred sami Sudnji dan }e se pojaviti propadanje, deformacija i sklizavost zemlje." (Sunen Ibn Mad`e, 2/1349)

Spominje se da se to odnosi na pristalice pravaca Zenadika i Kaderija.

Imami Ahmed prenosi od Abdullaha b. Omera, r.a., da je rekao: ^uo sam Allahova Poslanika, s.a.v.s., gdje govori: "U mom ummetu }e se pojaviti propadanje i izobli~avanje zemlje, i to nad Zenadikama i Kaderijama." (Musned Ahmed, 9/1349)

U Tirmizijevoj zbirci hadisa se dodaje: “U ovom ummetu - ili u mome ummetu - }e se pojaviti propadanje, izobli~avanje ili sklizavost zemlje nad pripadnicima kaderijskog pravca.” (Tirmizi, 6/367-368)

Abdurrahman b. Sahhar El-Abdi prenosi od svoga oca, koji je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s., : ”Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok ne do|e propadanje zemlje pod nekim plemenima ; bit }e re~eno : Ima li iko da je ostao od tih i tih osoba ? ” Re~e (prenosilac hadisa) : Shvatio sam da se pod pojmom kabail (plemena) misli na arape ; zbog toga {to stranci svoja stanovi{ta nazivaju selima. (Musned Ahmed, 4/483)

Od Muhammeda b. Ibrahima Et-Tejmija se prenosi da je rekao: ^uo sam Bekiru, `enu Ka’aka’a b. Ebi Hadreda gdje govori: ^ula sam Allahova Poslanika, s.a.v.s., dok je bio na mimberu, kako govori: “Kada ~ujete da je kompletna vojska nestala u zemlji (potonula), znajte da je Sudnji dan veoma blizu.” (Musned Ahmed, 6/378-379)

Prije ovog na{eg vremena desila su se neka ulegnu}a zemlje na istoku i na zapadu, dok se to danas de{ava mnogo ~e{}e i u raznim dijelovima zemlje, koja nam dolaze kao opomena pred `estpku kaznu, zastra`ivanje robova od Uzvi{enog Allaha i skoro ka`njavanje pristalicama raznih novotarija u vjeri i velikih grije{nika. Sve to s ciljem da ljudi razmisle o svojim postupcima, povrate se svome Stvoritelju, shvate da se Sudnji dan veoma pribli`io i da nema drugog spasa i pribje`i{ta osim kod Uzvi{enog Stvoritelja.

U predajama nailazimo na `estoke prijetnje onima koji se oglu{uju o Allahove zabrane, od kojih su muzi~ari, alkoholi~ari, i dr.

Tirmizi prenosi od Imrana b. Husejna, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “U ovom ummetu }e se pojaviti ulegnu}e, izobli~enost i sklizavost zemlje.” Jedan ~ovjek od muslimana re~e: O Allahov Poslani~e!, kada }e se to dogoditi? Poslanik, s.a.v.s., odgovori: “Kada se pojave muzi~ki instrumenti, pjeva~ice i alkoholi~ari.” (Tirmizi, 6/458)

Izobli~avanje }e biti stvarno i semati~ko:

Hafiz Ibn Kesir u svome tefsiru (komentaru Kur’ana) tvrdi da }e izobli}avanje biti stvarno, potvr|uju}i to Kur’anskim ajetom gdje Allah, d`.{., ka`e: “Vama je poznato ono {to se dogodilo onima od vas koji su se o subotu ogrije{ili, kao i to da smo im Mi rekli: ”Budite majmuni prezreni.!” (El-Bekara, 65) Ovo mi{ljenje zastupa jo{ Ibn Abbas i drugi mufessiri, {to je najispravnije i najta~nije.

Mud`ahid, Ebu Alije i Katade zastupaju mi{ljenje da se to izobli~avanje desilo semati~ki a ne istinski, jer se ono odnosilo samo na njihova srca, a nisu se izobli~ili u majmine. (Tefsir Ibn Kesir, 1/150-153)

Ako uzmemo da izobli~avanje podnosi ~injenicu da se odnosi samo na semati~ke pojave, onda imamo veoma mnogo primjera onih koji su ogrezli u grije{enju i ~ija su srca izobli~ena; to sve bi rezultatom da vi{e nisu u ustanju razligovati dozvoljene od nedozvoljenih stvari, niti izme|u upu~ivanja na dobro i odvra}anja od zla. Njihov primjer je primjer majmuna i svinja, da nas Uzvi{eni Allah sa~uva takvih stanja, a sve na {to nas upozori Poslanik, s.a.v.s., }e se zasigurno desiti, bilo u jasnom ili semati~nom obliku.

32- Nestanak pobo`njaka

Od predznaka Sudnjeg dana spadaju i sljede}e pojave: Nestanak pobo`nih ljudi, mali broj uglednih i po{tovanih i veliki broj nevaljalih tako da ne}e ostati osim nevaljalci, nad kojima }e nastupiti Smak svijeta.

U hadisu Abdullaha b. Amra, r.a., se prenosi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: “Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok Allah, d`.{., ne uzme dobre vjernike, tako da ostanu samo oni u kojima nema nikakva dobra; koji ne}e poznavati dobro~instvo a niti }e spre~avati bilo kakvo zlo.” (Musned Ahmed, 11/181-182)

[to zna~i: Allah, d`.{., }e Sebi uzeti vjernike, a ostaviti svjetinu i najgore ljude, u kojima nema ni koliko trun dobra; {to }e biti rezultatom povla~enja znanja, tako da }e ljudi uzimati sebi za vo|e neznalice koji }e donositi odluke bez potrebnog znanja.

Amr b. [u’ajb prenosi od svoga oca, od svoga djeda, da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Do}i }e vrijeme kada }e vladati samo klevetnici, olo{ i pokvarenjaci koji se ne}e dr`ati svojih ugovora i povjerenja, koji }e se razi}i u mi{ljenjima i biti }e ovako (me|usobno ispreple~u}i prste).” (Musned Ahmed, 12/12)

Nestanak pobo`njaka }e uslijediti sa pove~anim grije{enjem, ostavljanjem nare|ivanja na dobro i odvra}anja od zla. Kada pobo`njaci budu gledali neko od nevaljalih dijela a ne budu nastojali da ga uklone ili uka`u na njega, do|i }e do pro{irenja nereda na zemlji (fesada), tako da }e se i na njih spustiti Allahova kazna, zajedno sa onima koji su ~inili taj prestup. Na ovakav stav nas upu~uje i hadis u kojem je re~eno Allahovu Poslaniku, s.a.v.s.,: Zar }emo biti uni{teni a me|u nama ima pobo`nih

osoba? A Poslanik, a.s., odgovara: “Da, kada se uve}a pokvarenja{tvo.” (Buharija, 13/11)

33- Pove}an broj pokvarenjaka

Od predznaka Sudnjeg dana spada i mnogo ve}i broj pokvarenaka u odnosu na pobo`njake, koji }e preuzeti monopol po pitanju njihove vjere. Stvar ljudi je postala u rukama pokvarenjaka, prezrenjaka i onih kod kojih nema ni koliko trun dobra. Ovo stanje }e biti su{ta suprotnost realnosti i normalnosti, ~iji se znaci vide jo{ u ovom na{em vremenu. Svjedoci smo na{ih predstavnika i vlastodr`aca kod kojih ima najmanje dobra i najmanje znanja; povrh ~injenice da bi oni trebali biti najbolji me|u ljudima po svojoj bogobojaznosti i prednja~iti nad svojim podre|enim. Najbolji i najkvalitetniji ljudi su oni koji su najbolje vjere i koji su najbogobojazniji. Uzvi{eni Allah ka`e: “Najugledniji kod Allaha i Njegova Poslanika budete slu{ali.” (Hud`urat, 13)

Allahov Poslanik, s.a.v.s., nebi davao vlast nikome drugom do onome ko je zaista zaslu`uje, i ko je najbolji i najznaniji me|u ljudima. Tako su postupali i halife koje do|o{e poslije njega, oko }ega imamo veliki dio primjera. Jedan od tih je i predaja koja se navodi u Buharijevom Sahihu, od Huzejfe, r.a., da je Poslanik, s.a.v.s., rekao stanovnicima Ned`rana: “Poslat }u vam istinski povjerljiva ~ovjeka”, po~astvuju}i ih ashabom Poslanika, s.a.v.s., i to Ebu Ubejdu, r.a.,.” (Buharija, 13/232)

Ovo su neki od dokaza koji nas upu~uju na pove}an broj lo{ih ljudi, {to spada u predznake Sudnjeg dana, navest }emo jo{ samo neke od brojnih hadisa koji govore o tome:

Imami Ahmed prenosi od Ebu Hurejre, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: “Nastupit }e prevrtljive godine; la`ov }e se smatrati iskrenim, a iskreni la`ovom; nepovjerljiv }e se smatrati povjerljivim, a povjerljiv nepovjerljivim; govorit }e samo Ruvejbidatu.” Bi re~eno: [ta je to Ruvejbidatu? Poslanik, a.s., odgovori: “Ogrezli grije{nik koji }e pri~ati o op{tim stvarima.” (Sunen Ahmed, 15/37-38)

U podugom hadisu D`ibrila se ka`e: ”Ali obavijestit }u te o njegovim predznacima (Sudnjeg dana)...kada goli i bosi budu predvodnici ljudi, to je predznak Sudnjeg dana. ” (Sahih Muslim, 1/163)

Od Omera b. El-Hattaba, r.a., se prenosi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s., : « Od predznaka Sudnjeg dana, da dunjalukom ovlada

prostak sin prostaka ; tog dana }e najbolja osoba biti vjernik koji se nalazi izme|u dva dare`ljivca. » (Med`mea Ez-Zevaid, 7/325)

U “Sahihu” se navodi sljede}e: “Kada se odgovorna stvar bude davala neodgovornim osobama, o~ekujte Sudnji dan.” (Buharija, 11/332)

Od Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je rekao: “Od predznaka Sudnjeg dana: ... da se uzvise najni`i dru{tveni slojevi nad istaknutim li~nostima ”, zar nisi ovako ~uo od Hibija o Abdullah b. Mes’ud? On odgovori: Da; tako mi Gospodara Kabe. Rekli smo: [ta su to najni`i dru{tveni slojevi? Odgovorio je: Pokvarenjaci, stanovnici ogromnih zatvorenih ku}a, koji se uzdi`u iznad pobo`njaka i dobrih ljudi. Pod istaknutim li~nostima se misli na stanovnike pobo`nih domova.

Imam Ahmed prenosi od Ebu Hurejre, r.a., da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: “Ne}e nestati dunjaluka sve dok njen upravitelj ne postane prostak sin prostaka.” (Musned Ahmed, 16/284)

To jest sve dok dunjalu~ke blagodati, u`itci i auteriteti ne postanu samo njegovi.

U Ahmedovoj predaji od Huzejfe b. Jemanija, r.a., se prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok ne postane me|u ljudima najpriznatiji prostak sin prostaka.” (Musned Ahmed, 5/389)

U Buhariji i Muslimu se prenosi hadis od Huzejfe, r.a., oko povla}enja povjerenja, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Sve dok ~ovjeku ne bude re~eno: Nema ga izglednijeg!, nema ga elegantnijeg!, nema ga pametnijeg!, a u njegovom srcu ne}e biti Imana - vjerovanja, ni koliko zrno goru{ice.” (Buharija, 11/333)

U ovom vremenu je ovo sve vi{e primjetno i sve vi{e prisutno me|u muslimanima. Dana ka`u za ~ovjeka: Nema ga pametnijeg!, nema ga moralnijeg!, opisivaju}i ga najljep{im opisima, dok je on jedan od najpokvarenijih ljudi i najmanje od pobo`an i povjerljiv, pa }ak mo`e biti i jedan od neprijatelja islama i muslimana; pa, nema snage niti mo}i bez Allahove Uzvi{ene pomo}i.

34- Da se naziva pozdrav samo onim osoba koje poznajemo

Od predznaka Sudnjeg dana jeste da ~ovjek ne}e nazivati selam nikom drugom do onome koga poznaje. U hadisu Ibn Mes’uda, r.a., se prenosi da je rekao : Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s., : « Od predznaka

Sudnjeg dana jeste da ~ovjek nazove selam drugom ~ovjeku, ali samo onome koga poznaje. » (Musned Ahmed, 5/326)

U drugoj predaji stoji : « Pred Sudnji dan }e do}i do samo poznatih pozdravljanja. « (Musned Ahmed, 5/333)

Ova stvar je itekako primjetna u ovom na{em vremenu ; velika ve}ina ljudi ne neziva selam i ne pozdravlja se osim sa onima koje poznaje, {to je svakako opre}no Sunnetu. Allahov Poslanik, s.a.v.s., nas je podsticao na {irenje selama onima koje poznajemo i onima koje ne poznajemo; {to je opet, razlogom pove}anja me|usobne ljubavi me|u muslimanima, koja je uzrok za Iman, sa kojim biva ulazak u D`ennet. U hadisu Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s., : ”Ne}ete u}i u D`ennet sve dok ne budete vjerovali, a ne}ete vjerovati sve dok se ne budete me|usobno voljeli, a ho}ete li da vas uputim na ne{to {to ako budete radili }ete se me|usobno zavoljeti ? [irite selama me|usobno. ” (Muslim, 2/35)

35- Tra`enje znanja kod mla|ih osoba

Abdullah b. Mubarek prenosi od Ebu Umejje El-D`umehija, r.a., da je Allahov poslanik, s.a.v.s., rekao : « Od predznaka Sudnjeg dana je troje : Prvo : Da se znanje tra`i kod mla|ih osoba... » (Fethul-Bari, 1/243)

Abdullah b. Mubarek bi upitan o mla|ima, pa je rekao: “Oni koji budu odgovarali po svom mi{ljenju, pa tako stariji prenose to od mla|ih, a nije mlad.”

Oko toga, isto tako bi re~eno: “Dolazi}e im znanje od mla|ih osoba; To jest: Novotara u vjeri.”

Od Ibn Mes’uda, r.a., se prenosi da je rekao: “Ljudi ne}e prestajati biti u dobru sve dok im znanje bude dolazilo od ashaba Poslanika, s.a.v.s., i od njihovih starijih; pa kada im znanje bude dolazilo od mla|ih, razi}i }e se u mi{ljenjima i bit }e uni{teni.”

36-Pojava izazovno obu}enih osoba

Od predznaka Sudnjeg dana jeste izlazak `ena iz {erijatskih okvira, obla}enjem odje}e koja ne pokriva njihova stidna mjesta, njihovo pokazivanje svojih ukrasa, kosa i svega {to je obavezno da se pokrije. U hadisu Abdullaha b. Amra, r.a., se prenosi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: “Pred kraj mog ummeta }e se pojaviti ljudi koji }e

jahati u sedlima (na svojim jahalicama), sli~ni devinim sedlima, silazit }e pred d`amijskim vratima. Njihove `ene }e biti veoma izazovno obu~ene, njihove kose }e biti kao grbe vitkih, odva`nih horosanskih deva. One su proklete, iza vas }e do}i narodi, kod kojih }e va{e `ene slu`iti njihove, kao {to vas slu`e `ene prija{njih naroda.” (Musned Ahmed, 12/36)

U Hakimovoj zbirci stoji: “Pred kraj ovog ummeta }e ljudi jahati na svojim jahalicama u mekanim sedlima. Pred vrata njihovih d`amija }e dolaziti njihove `ene, veoma izazovno obu}ene (tj. bit }e obu}ene - odnosno gole).

Od Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: “Dvije vrste d`ehenemlija ne}u nikako vidjeti: Narod koji }e imati bi}eve kao kravlje repove, kojima }e udarati svijet, i `ene prozirne odje}e, koje odstupaju od pokornosti Uzvi{enom Allahu i ~uvanju polnog organa, a na taj posao navra}aju i druge osobe. Njihove glave su kao grbe kod deva (svezivanjem kose na vrh glave). Takve osobe ne}e u}i u d`ennet, a niti }e osjetiti njegov miris, koji se {iri na udaljenost toliku i toliku.” (Muslim, 17/190)

Od Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je rekao: “Od predznaka Sudnjeg dana:...da pokazuju odje}u koju }e nositi `ene {to }e ih ~initi veoma izazovnim.”

Ovi hadisi spadaju u mud`ize Poslanika, s.a.v.s., koje se obistini{e onako kako nam je i predo~io s.a.v.s., prije ovoga na{eg vremena, {to se to danas uveliko o~ituje.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., ovu vrstu ljudi nazva (izazovnim - obu~ene a gole); zbog njihova obla~enja, {to ih ~ini golim, jer njihova odje}a ne pokriva ono {to bi trebala, zbog svoje tanko}e i providnosti. Ovakvu odje}u koristi velika ve}ina `ena. (Halal i haram u islamu, str. 83)

Ka`e se: Zna~i (izazovno obu}ene) ; tj. pokrivenih tijela, stegnutih pokriva}a, tjesne odje}e, koja }e ocrtavati njeno tijelo, isticati njene grudi i zadnjicu; ili }e otkrivati pojedine dijelove tijela, zbog kojih }e biti ka`njena na Ahiretu.

Poslanik, s.a.v.s., sabra sve ove opise u jedno: “Izazovno i napasno obu}ene”, i isto tako: “Koje odstupaju od pokornosti Uzvi{enom Allahu i ~uvanju polnog organa, a na taj posao navra}aju i druge osobe. Njihove glave su kao grbe kod horosanskih deva (svezivanjem kose na vrh glave).” Ova pojava je veoma primjetna u ovom na{em vremenu, kao da je Poslanik, s.a.v.s., navode}i hadis, gledao stanja u ovom na{em vremenu, i opisivao nam ga. U ovom na{em podneblju nailazimo na veliki broj

frizerskih radnji samo za `ene, radnje za sve pedikerske usluge. Ve}ina radnika u tim radnjama su mu{karci koji za svoje usluge uzimaju povelike naknade; ali to nije sve, velika ve}ina `ena se ne zadovoljava samo onim {to im je odredio Uzvi{eni Stvoritelj, od prirodnih kosa, ve} kupuje i presa|uje sebi umjetnu kosu, kako bi izgledala {to privla~nije, nje`nije, blistavije i ljep{e, {to }e joj pomo}i da privu}e pa`nju ljudi.

37 - Istinitost snova mu'mina - istinskih vjernika

Me|u predznake Sudnjeg dana spada istinitost snova mu'mina. Dokle god je osoba iskrena u svom vjerovanju, njeni snovi }e biti iskreni. U Buhariji i Muslimu se prenosi hadis od Ebu Hurejre, r.a., da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: “Kada vrijeme bude veoma brzo prolazilo, skoro da ni jedan san vjernika ne}e biti neistinit. Najistinitijih snova }e biti oni koji su najistinitiji u govoru. San vjernika je ~etrdeset i peti dio poslanstva. ” (Muslimova predaja)

U Buharijinoj predaji stoji: “Skoro da ni jedan san vjernika ne}e biti neistinit...od poslanstva }e jedino preostati da se vjernik ne}e slu`iti la`nim govorom.”

Ibn Ebi D`emre ka`e: “Poja{njenje hadisa u kojem se spominje da skoro ni jedan san mu'mina ne}e biti neistinit, je sljede}e: Ve}ina tih snova }e se pokazivati u obliku kojeg ne}e biti potrebno obja{njavati, i tako sprije}iti prisustvo la`i u njima; za razliku od predhodnog, ~ija tuma~enja su skrivena, koja su tuma~ili svakovrsne osobe; pa se ne bi de{avalo onako kako su tuma~ili, {to je omogu}ilo prisustvo la`i na ovakav na~in.”

Rekao je: “Mudrost u davanju posebnosti svega toga pred sam kraj ovoga svijeta, jeste da }e se mu'min u tom vremenu osje}ati usamljenikom; kao {to je to spomenuto u hadisu: “Islam je po{ao na pojedincima i zavr{it }e se na pojedincima.” (Muslim, 2/176) U tom vremenu }e se umanjiti broj sagovornika i pomaga}a mu'minu, a on }e biti po~a{}en sa istinitim snovima.” (Fethul-Bari, 12/406)

U~enjaci su se razi{li po pitanju ta~nog odre|ivanja vremena u kojem }e snovi mu'mina biti istiniti, na nekoliko mi{ljenja :

Prvo : To }e se desiti pred samo nastupanje Sudnjeg dana. Veliki dio znanja i {erijatskog podu~avanja }e biti podignut sa zemlje. Sve to zbog raznoraznih fitneta i mno{tva ubistava. Vjernici }e klonuti duhom, potrebni onoga ko }e obnoviti vjeru i podsjetiti ih na sve ono {to su bili

zaboravili od svoje vjere. Na taj na~in su i prija{nji narodi bili opominjani i podu~avani od svojih poslanika. Po{to na{ Poslanik Muhammed, s.a.v.s., bi posljednji poslanik, zatvori{e se vrata dolasku novih poslanika; ali im to bi zamijenjeno sa istinitim snovima, koji su jedan od dijelova poslanstva, kako bi bili obradovani ili opomenuti. Ovo mi{ljenje potvr|uje i hadis Ebu Hurejre, r.a.,: “Vrijeme }e po}eti veoma brzo prolaziti, a znanje }e biti podignuto sa zemlje.” (Muslim, 16/222) Ibn Had`er smatra da je ovo mi{ljenje najispravnije i najbli`e istini.

Drugo: To }e se dogoditi prilikom smanjenog broja mu’mina, a nadvladanosti nevjerstva, neznanja i grije{enja nad prisutnim osobama. Mu’min ne}e na}i nikoga za sagovornika, ali }e, u isto vrijeme, biti pomognut sa istinitim snovima, kao po~ast i veselje.

Ovo mi{ljenje je veoma blizu predhodnom mi{ljenju Ibn Ebi D`emreta, po kojima se ne odre|uje ta~an termin nastupanja istinitih snova, ve}, kako god se pribli`ava zavr{etak ovoga svijeta, a od vjere se bude uzimalo samo jedan mali broj, vjerniku }e ostati samo istiniti snovi.

Tre}e: To stanje je vezano posebno za vreme Isa b. Merjem, a.s. Stanovnici njegova vremena }e biti najbolji i najodabraniji od ljudi, nakon doba poslanstva. Bit }e najistinitijeg govora, a u njihovim snovima ne}e biti la`i. A Allah, d`.{., najbolje zna.

38- Mno{tvo pisanja i izdavanja knjiga

U hadisu Ibn Mes’uda, r.a., se prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: ” Pred sami Sudnji dan }e biti ... pojava pera (sredstava za pisanje).”

Pojavom pera se misli - a Allah najbolje zna - na mno{tvo pisanja i izdavanja knjiga.

U predaji Tajalisa i Nesaije se navodi hadis Amra b. Tegalluba, gdje ka`e : ^uo sam Allahova Poslanika, s.a.v.s., gdje govori: “Od predznaka Sudnjeg dana ... da se uve}a i pro{iri trgovina, a pojavi znanje.” (Sunen Nesai, 7/244)

To zna~i - a Allah najbolje zna - pojava sredstava podu~avanja, a to su knjige.

U ovom na{em vremenu je ova pojava uveliko izra`ena, i rasprostranjena po svim dijelovima svijeta, izobiljom sredstava za {tampu ({tamparija) i kopir aparata, koji su u mnogome doprinjeli njegovo {irenja. Sa svim ovim, na drugoj strani uo~avamo veliku zastupljenost neznanja me|u ljudima. Skoro da nestade korisnog znanja,

{to podrazumjeva Kur'an, Sunnet, i rad po njima, dok im ni{ta ne}e koristiti veliki broj literature.

39- Podcjenjivanje sunneta koji su bili islamskim podsticajem

Od predznaka Sudnjeg dana spada i podcjenjivanje zakonitosti Uzvi{enog Allaha, kao {to nam je re~eno u hadisu Ibn Mes'uda, r.a., gdje ka`e: ^uo sam Allahova Poslanika, s.a.v.s., gdje govori: "Od predznaka Sudnjeg dana jeste da ~ovjek pro|e pored mesd`ida a ne klanja barem dva rekata namaza." (Sahih Ibn Huzejme, 2/283-284)

U drugoj predaji se navodi: " Da ~ovjek pro|e kroz mesd`id a ne klanja u njemu. "

Od Ibn Mes'uda, r.a., se isto tako prenosi, da je rekao: "Od predznaka Sudnjeg dana jeste da se mesd`idi uzmu samo za put i prolazak kroz njih." (Med`me'a Ez-Zeva'id, 7/329)

Od Enesa, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Od predznaka Sudnjeg dana jeste da se mesd`idi uzmu samo za prolaz kroz njih (tj kao putevi). " (Mustedrek Hakim, 4/446)

Ovakvo ne{to nije dozvoljeno, jer uzvi{enost i hurmet mesd`ida spada u uzvi{enosti i hurmet Allahovih zakonitosti, {to je znak imana i bogobojaznosti; kako nam ka`e Uzvi{eni Stvoritelj: ***Pa tko po{tiva Allahove propise - znak je ~estita srca.*** (El-Had`, 32)

Allahov Poslanik, s.a.v.s., ka`e: Kada neko od vas u|e u mesd`id, neka ne sjeda dok ne klanja dva rekata namaza." (Muslim, 5/225-226)

Od najve}ih nesre}a je to {to mesd`idi postado{e predmetom eksukrzija, izleta i zadovoljstava nevjernika, nakon {to su bili mjestom spominjanja i robovanja Uzvi{enom Allahu. Ovo je primjetno u ovom na{em vremenu, a naro}ito u nekim islamskim zemljama i zemljama kojima vladaju nevjernici; nema snage niti mo}i bez Allahove pomo}i.

40- Ogromnost mjeseca

Od Abdullaha b. Mes'uda, r.a., se prenosi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: "Od predznaka blizine Sudnjeg dana spada ogromnost mjeseca." (Med`me'a Ez-Zevaid, 3/146)

Od Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.,: "Od predznaka Sudnjeg dana spada ogromnost mjeseca; u no}i }e se vidjeti mjesec i bit }e re~eno: U dvije no}i."

Od Enesa b. Malika, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: ”Od predznaka Sudnjeg dana spada ogromnost mjeseca; u no}i }e se vidjeti mjesec i bit }e re~eno: U dvije no}i.”

Tuma~e}i ova dva hadisa dolazimo do saznanja o ogromnosti mjeseca, prilikom njegova pojavljivanja; {to nije obi}no po~etkom mjeseca.

41- Veliko prisustvo la`i i nesigurnost u potvr|ivanju vijesti

Od Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao : ”Pred kraj ovoga svijeta }e se pojaviti ljudi koji }e vam govoriti o stvarima za koje niste ~uli ni vi a ni va{i o~evi; pa te{ko vama i te{ko njima.” (Muslim, 1/78)

U drugoj predaji stoji: “Pred kraj ovoga svijeta }e se pojaviti varalice i la`ljivci, koji }e vam dolaziti sa pri~ama za koje niste ~uli ni vi ni o~evi va{i; pa te{ko vama i te{ko njima. Ne}e vas odvoditi na stranputicu a niti }e vam ne{to korisno donositi.”

Muslim prenosi od Amira b. Abde da je rekao: Rekao je Abdullah b. Mes’ud, r.a.,: “[ejtan }e se prikazivati u ljudskom obliku, koji }e dolaziti ljudima i govoriti im raznorazne la`i, koje }e ih razjediniti, tako da }e neko od njih re}i: ^uo sam ~ovjeka kako govori to i to, ~ije mi je lice poznato, ali se ne sje}am njegova imena.” (Muslim, 1/79)

Abdullah b. Amr b. El-As, r.a., je rekao: “Na moru se nalaze zatvoreni i svezani {ejtani, koje sveza Sulejman, a.s.. Bojim se da se ne oslobode i ne do|u ljudima u~iti Kur’an.” (Muslim, 1/79-80)

Nevevi ka`e : ”To zna~i: U~it }e ne{to {to nije Kur’an, a vi }ete govoriti da je to Kur’an. To u~enje }e udaljiti obi}an svijet, koji ne}e biti dovoljno oprezni.”

Danas smo svjedoci velikog broja garib hadisa, dok se ljudi ne ustru~avaju prenositi raznih stavova i mno{tva la`i, bez dodatne provjere ispravnosti i ta~nosti govora. Ovo }e biti rezultatom odvo|enja ljudi na stranputicu i isku{enje. Poslanik, s.a.v.s., nas je upozorio o vjerovanju izjava takvih osoba. Hadiski u~enjaci ove hadise uzimaju osnovom u potvr|ivanju rije~i osoba koja nam dolaze sa raznoraznim informacijama, pripisuju}i to Allahovu Poslaniku, s.a.v.s., bez detaljne provjere prenosioca, kako bi se utvrdila ispravnost i istinitost govora.

Uzrok velikih ljudskih la`i u ovom na{em vremenu, biva uzrokom da ljudi nisu u stanju razlikovati vijesti koje im dolaze, tako da se vi{e ne mo`e razlikovati ono {to je istinito od onoga {to je neistinito.

42-Velika pojava la`nog i uskra}ivanje istinskog svjedo~enja

U hadisu Abdullaha b. Mes'uda, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao : "Pred Sudnji dan }e se pojaviti ... la`no svjedo~enje i uskra}ivanje istinskog svjedo~enja." (Musned Ahmed, 5/333)

U la`no svjedo~enje spada namjerna la` u izno{enju bilo kakvog svjedo~enja. La`no svjedo~enje, kao i uskra}ivanje istinskog svjedo~enja je uzrok poni{tavanje istine.

Uzvi{eni Allah ka`e: ***I ne uskratite svjedo~enje ; ko ga uskrati, srce njegovo }e biti gre{no.*** (El-Bekara, 283)

Od Ebu Bekreta, r.a., se prenosi da je rekao: Bili smo kod Allahova Poslanika, s.a.v.s., kada je rekao: "Ho}ete li da vas obavijestim o najve}im grijesima (to je ponovio tri puta)? ^injenje {irka (nevjerstva) prema Uzvi{enom Allahu, neposlu{nost prema roditeljima i la`no svjedo~enje - ili la`ni govor -, bio je naslonjen pa je sjeo; nije prestajao to ponavljati sve dok nismo rekli (u sebi) da ho}e prestati." (Buharija, 5/261)

Imali dans i~ega vi{eod la`nog i uskra}enog svjedo~enja?!

Zbog svoje te`ine i opasnosti, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ovu pojavu usporedio sa ~injenjem {irka i neposlu{nosti prema roditeljima. La`no svjedo~enje je uzrok zuluma (nepravde), nasilja, zanemarivanja ljudskih prava u nov~anim i imovinskim stvarima. Ta pojava je dokaz slabosti imana i neprisutnosti bojazni od Milostivoga.

43- Mno{tvo `ena a manjkavost mu{karaca

Od Enesa, r.a., se prenosi da je rekao: Ispri~at }u vam hadis kojeg vam niko poslije mene ne}e ispri~ati; ~uo sam Allahova Poslanika, s.a.v.s., gdje govori: "Od predznaka Sudnjeg dana je manjkavost znanja, pojava i prisutnost neznanja, pojava nemorala (bluda), pove}an broj `ena i manjkavost mu{karaca, tako da }e na jednog upravitelja do}i i po pedeset `ena." (Buharija, 1/178)

Bi re~eno : Uzrok tome je zasigurno velika prisutnost nereda, koja }e uzrokovati raznim ubistvima, u kojima ~e najvi{e stradati mu{karci ; oni su borci, za razliku od `ena.

Hafiz Ibn Had`er ka`e : ”Predhodno mi{ljenje uzimam s rezervom; jer se u hadisu Ebu Musa’a jasno ka`e: “Mali broj ljudi a veliki broj `ena.” (Muslim, 7/96)

Ovaj hadis nas upu~uje na jasan i o~it znak, a ne na bilo koji drugi razlog. Pred sami Sudnji dan Allah, d`.{., }e u~initi da }e se manje ra|ati mu{ka djeca a mnogo vi{e `enska. Veliki broj `enske populacije biva odgovaraju}im uzrokom pojave neznanja i podizanja znanja.” (Fethul-bari, 1/179)

Rekao sam: Ni{ta ne spre~ava da bude onako kako spominje Ibn Had`er, a i zbog nekih drugih razloga koji }e dovesti do smanjenja broja mu{karaca a pove}avanja broja `ena; kao {to su neredi koji prouzrokuju ratove. U muslimovoj predaji se navodi dokaz koji nas upu~uje da smanjen broj ljudi a veliki broj `ena biva uzrokom nestanka ljudi a ostajanje `ena. Ono {to, u ve}ini slu~ajeva, uzrokuje smanjenju broja ljudi, jesu ratovi. U muslimovoj predaji se navodi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao : ”Nestat }e ljudi, a ostat }e `ene, tako da }e na jednog upravitelja do}i i po pedeset `ena.” (Muslim, 16/221)

Ovdje se ne `eli potencirati stvaran broj (pedeset), jer u hadisu Ebu Musa’a, r.a., se ka`e: “^ovjek }e vidjeti iza sebe kako ga slijedi ~etredeset `ena koje sa nasla|uju gledaju}i u njega.” (Muslim, 7/96) Zna~i broj se uzima metafori~ki, a Allah, d`.{., najbolje zna.

44- Veliki broj iznenadnih smrti

Od Enesa b. Malika, r.a., se prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao : ”Od predznaka Sudnjeg dana ... pojava iznenadnih smrti.”

Ova pojava je danas uveliko prisutna, velikim brojem iznenadnih smrti. Vidimo zdrava ~ovjeka koji iznenada umre. Ovakvo stanje se danas, u na{em modernom svijetu, naziva sr~anim udarom. Razuman treba malo da se zamisli, kaju}i se i vra~aju}i Uzvi{enom Stvoritelju, prije nego {to mu do|e iznenadna smrt.

Imam Buharija bi govorio:

“U slobodno vrijeme iskoristi blagodati Ruku’a
mo`da ti smrt neo~ekivano do|e
Koliko si samo zdravih, bez bolesti vidio

Kojeg du{a iznenada napusti. ”

Ibn Had`er ka`e: “Naj~udnija stvar je {to se to (iznenadna smrt) desilo ba{ njemu - tj. Buhariji ili nekome od njegovih bli`njih. ”

45- Me|usobno nepoznavanje

Od Huzejfe, r.a., se prenosi da je rekao: Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio je upitan o Sudnjem danu?, pa je odgovorio: ”Znanje o tome je kod Moga Stvoritelja, o njegovom nastupanju nezna niko drugi sem Njega, ali ja }u vas obavijestiti o njegovim predznacima, i onome {to }e se dogoditi pred sam o njegovo nastupanje. Pred njegovo nastupanje }e biti velikih nereda i anarhije.” Prisutni upita{e: O Allahov Poslani~e!, o neredu smo ve} upoznati, a {ta je to anarhija? Poslanik, a.s., re~e: “Na habe{ijskom jeziku: ubistvo, me|usobno nepoznavanje, tako da skoro ni jedna osoba ne}e poznavati drugu.” (Musned Ahmed, 5/389)

Do me|usobnog nepoznavanja i zapostavljanja }e do}i usljed velikih nereda, isku{enja i ubistava me|u ljudima, ovladavanju ljudi materijalizmom, kada svak bude radio samo radi sebe, ne osvr~u}i se na dobrobit drugih ljudi, niti na njihova prava. Sve to }e biti uzrokom pro{irenosti bolne mr`nje. Osobe }e `ivjeti u domenu svojih mi{ljenja i svojih strasti. Ne}e postojati moralni upravitelji koji bi radili na ljudskom me|usobnom upoznavanju. Ne}e biti imanskog bratstva koje bi ih sastavljalo na ljubavi prema Uzvi{enom Allahu i pomaganju u dobro~instvu i ~estitosti.

Taberani prenosi od Muhammeda b. Sevketa da je rekao: “Do{ao sam Nu’ajmu b. Ebi Hindu, koji mi pokaza nekoliko stranica, u kojima je pisalo: Od Ebu Ubejde b. El-D`erraha i Mu’az b. D`ebela Omeru b. El-Hattabu: Selamun alejke ... (spominjaju}i pismo, u kojem stoji:) Pri~ali smo o stvarima ovog ummeta pred sam kraj ovoga svijeta, kada }e vidljivi prijatelji postati tajni neprijatelji ... (potom spomenu odgovor Omera, r.a., njima, u kojem se ka`e:) Va{e pisanje u kojem me upozoravate o stvarima ovog ummeta pred sam kraj ovoga svijeta, kada }e vidljivi prijatelji postati tajni neprijatelji. Vi niste jedni od tih ljudi, a niti je to ovo vrijeme. U tom vremenu }e se pojaviti `elja i bojazan, `elja }e biti u smislu dobara njihova dunjaluka.”

46- Povrat arapske zemlje u oblik pa{njaka i rijeka

U predznake Sudnjeg dana spada i povrat arapske zemlje u oblik pa{njaka i rijeka; u hadisu Ebu Hurejre, r.a., se prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Ne}e nastupiti Sudnji dan sve dok se ne povrati arapska zemlja u oblik pa{njaka, rijeka.” (Muslim, 7/97)

U ovom hadisu imamo jasne dokaze da je arapska zemlja bila u obliku pa{njaka i rijeka, i da }e se ona ponovo povratiti na isti oblik na kojem je bila, u obliku pa{njaka i rijeka.

Imam Nevevi ka`e, tuma~e}i zna~enje povratka arapske zemlje u oblik pa{njaka i rijeka: “To zna~i - a Allah najbolje zna - arapi }e ostaviti i udaljiti se od zemlje, tako da }e ona ostati zapostavljena, neposijana i nenavodnjavanja. Sve to biva uzrokom manjkavosti ljudi, velikim brojem ratova, nagomilavanja nereda, blizinom Sudnjeg dana, pomanjkanja `udnje, nedovoljno vremena za ostvarivanje `udnji i zainteresovanosti za to.” (Nevevijevo tuma~enje Muslima, 7/97)

Mi{ljenja sam da mi{ljenje koje zastipa Imam Nevevi, a Allah to najbolje zna, po pitanju tuma~enja hadisa, nije meritorno. Arapska zemlja je neplodna i si{na, sa malim brojem rastinja. Ve}ina voda se crpi iz bunareva ili nastaju spu{tanjem ki{e. Ako poljoprivrednici prestanu zaljevati svoje usjeve i obra|ivati ih, posjedi }e zasigurno izumrijeti i ne}e se mo}i povratiti u pa{njake i rijeke.

Vanj{tina hadisa nas upu~uje da }e arapski gradovi obilovati vodom, koja }e te}i u obliku rijeka, od koje }e nastati mnogo rastinje, i pretvoriti se u pa{njake i {ume.

Ovaj stav potvr|uje pojava velikog broja izvora, koji izvri{e poput rijeka, od kojih izraste mnogo bilje. Bit }e onako kako nas obavijesti iskreni Poslanik, s.a.v.s., kako nam to prenosi Mu’az b. D`ebel, r.a., da je Allahov poslanik, s.a.v.s., rekao u bici na Tebuku: ”Sutra }ete do}i na izvor u Tebuku, kojem ne}ete uspjeti do}i a ve} }e se preobraziti u rijeku. Ko od vas do|e na tu rijeku, neka ne uzima ni{ta od vode dok ja ne do|em. ” Kada smo do{li do te rijeke zatekli smo dvije osobe. Izvor je bio u obliku remena na obu}i koji se su`avao. Rekao je: Allahov Poslanik, s.a.v.s., ih je pitao: ”Jeste li i{ta uzimali od vode ?” Odgovorili su: da. Allahov Poslanik, s.a.v.s., ih je iskritikovao i izgovorio im se onoliko koliko je Allah htio. Rekao je: Potom su sa izvora zahva}ali malo po malo vode, dok se nije sakupilo malo vi{e vode. Rekao je: Allahov Poslanik, s.a.v.s., je u toj vodi oprao svoje ruke i lice, i vodu ponovo vratio u istu posudu. Izvor je protekao obilnom vodom, ili je rekao obilnom rijekom ... dok se sve osobe nisu napile, a potom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

”Bojim se o Mu’azu, ako ti Allah podari dug `ivot, da }e{ ovdje vidjeti ono {to }e napuniti srca. ” (Muslim, 15/40-41)

47. Izobilje kiše a manjak biljaka

Prenosi se od Ebu Hurejre da je Resulullah savs rekao:Neće nastupiti Sudnji dan dok zemlju ne zahvati kiša pred kojom neće izdržati kuće od ilovače,nego će izdržati samo kuće od drveta.[248]

Prenosi se od Enesa r.a. da je Resulullah savs rekao:Neće nastupiti Kijametski dan dok ljude ne pogodi sveobuhvatna kiša od koje neće ništa iz zemlje niknuti.[249]

Ako je kiša uzrok rasta biljaka,Allahovo je da stvori (učini) ono što će onemogućiti ovaj uzrok zbog postojanja redoslijeda pokretanja uzroka jer je Allah taj koji stvara uzroke i prouzrokovano,ništa Ga ne čini nemoćnim.

Prenosi se od Ebu Hurejre r.a.da je Resulullah savs rekao:Nije sušna godina da na vas ne padne kiša,nego je sušna godina da vam pada i pada a iz zemlje ništa ne nikne.[250]

48.Povlačenje rijeke Eufrat sa brda zlata

Prenosi se od Ebu Hurejre r.a. da je Resulullah savs rekao:Neće nastupiti Sudnji dan dok se Eufrat ne povuče sa brda zlata, brda zbog kojeg će se ljudi međusobno ubijati, od stotine će biti ubijeno devedeset devet, svaki od njih će tada reći:»Da mi je da budem onaj koji će ostati živ.»[251]

Brdom zlata se ne misli na naftu ili crni petrol kao što to smatra Ebu Ubejje u svom komentaru na Ibn Kasimovo djelo En Nihaje, el fiten vel melahim, zbog slijedećeg:

1.U tekstu hadisa stoji: brdo od zlata, a nafta u stvarnosti nije zlato, zna se da je zlato poznata ruda.

2.Resulullah savs je obavijestio o vodi koja će se povući sa brda zlata, brda koje će ljudi vidjeti, a nafta se crpi mašinama iz duboke unutrašnjosti zemlje.

3.Resulullah savs posebno ističe Eufrat od drugih mora i rijeka, a nafta se dobija iz mnogobrojnih mora i dijelova zemlje.

---

[248] Musned Ahmeda 13/291,hadis br.7554
[249] Musned Ahmeda 3/140
[250] Muslim, Kitabul fiten ve ešretu ssa’a 18/30
[251] Buhari ,13/78

4.Resulullah savs je obavijestio o sukobu oko ovog blaga.Nije se desilo da su se ljudi sukobili prilikom pronalaska nafte u Eufratu ili drugdje.U drugim rivajetima čak se zabranjuje onom ko prisustvuje ovom blagu da od njega uzme bilo šta, a prenosi se tako od Ebu Ka'ba: Ljudi će se razilaziti u sticanju (traženju) dunjaluka.Čuo sam Resululllaha savs da je rekao: Još malo pa će se Eufrat povući sa brda zlata , ko bude tome prisutan neka od njega ne uzme ništa.[252]

Onaj ko smatra da se ovim hadisom misli na naftu obavezuje ga mišljenje da je zabranjeno uzeti bilo šta od nafte, a to niko ne kaže.

Hafiz Ibn Hadžer smatra smutnju i međusobno ubijanje razlogom zabrane uzimanja bilo čega od tog brda.

49.Razgovor zvijeri i predmeta sa čovjekom

Od predznaka Sudnjeg dana je i razgovor zvijeri sa čovjekom, razgovor predmeta sa čovjekom.Obavijestiće čovjeka o onome što se desilo u njegovom odsustvu. Progovoriće pojedini dijelovi čovjeka. Tako će butine obavijestiti čovjeka o djelima njegove porodice u toku njegovog odsustvovanja.

U hadisu Ebu Hurejre stoji : Napao je vuk stado i uzeo jednu ovcu. Čoban ga je slijedio i otrgnuo ovcu od njega. Potom se vuk popeo na obližnje brdašce, sjeo na stražnje šape pa rekao: -Otrgnuo si mi nafaku kojom me Allah opskrbio. Čovjek reče:-Tako mi Allaha, nisam vidio vuka da govori do danas.

Čudniji od toga je dolazak čovjeka u palmovik između dva izgorjela kamenjara[253],koji vas je precizno obavijestio o onom što je bilo i što će biti poslije vas - a čovjek je bio jedan od židova-, čovjek sav u čudu ode Poslaniku, kaza mu šta se dogodilo, a Poslanik mu povjerova i reče: Doista je to predznak Sudnjeg dana. Još malo pa čovjek neće izaći i vratiti se kući a da mu papuče i bič ne kažu šta je njegova porodica radila u njegovom odsustvu.[254]

U Ahmedovoj predaji od Ebu Seida El Hudrija r.a. se spominje priča do riječi Resulullaha savs: Istinu je rekao, tako mi Onog u čijoj ruci je moja duša, neće nastupiti Sudnji dan dok zvijeri ne propričaju sa ljudima, dok krajevi biča i kaiši papuča i butine ne kažu čovjeku šta je radila njegova porodica.[255]

---

[252] Muslim, 18/19
[253] Misli se na Medinu, grad Poslanika, op.pr.
[254] Musned Ahmeda, 15/202-203,hadis br.8049
[255] Musned Ahmeda, 3/83-84.

50.Priželjkivanje smrti zbog žestine nesreće (iskušenja)

Prenosi Ebu Hurejre r.a. da je Resulullah savs rekao: Neće nastupiti Sudnji dan dok čovjek ne prođe pored kabura čovjeka govoreći: Kamo sreće da sam ja na njegovom mjestu.[256]

Od njega se prenosi da je Resulullah savs rekao: Tako mi Onoga u čijoj ruci je moja duša, neće otići (nestati) dunjaluk sve dok čovjek prolazeći pored kabura ne zadrži se dugo pred tim kaburom i ne kaže: Kamo sreće da sam ja na mjestu stanovnika ovog kabura.A neće biti dužan. Samo će biti nesretan (i iskušan).

Priželjkivanje smrti će doći sa mnoštvom smutnje, promjenom cjelokupnog stanja (hala),izmjenom šerijata.Ovo i ako se nije desilo, bez sumnje će se desiti.

Ibn Mes'ud r.a.je rekao: Doći će vrijeme u kojem kad bi neko od vas našao smrt na prodaju - kupio bi je, kao što je rečeno - Ovaj život u kojem nema dobra

Kad bi se smrt prodavala kupi je.

Hafiz Iraki kaže: Ne mora to biti u svakom mjestu, niti u svakom vremenu, niti kod svih ljudi. Dovoljno je da se to obistini u pojedinim djelovima u nekom vremenu, a priželjkivanje smrti pored kabura je znak o neredu toga doba koji se spustio na ljude. Čovjek ne čezne za smrću. Njegova priroda se uznemiri dok gleda mrtvace i kabure. Njegova narav bježi od pomisli za žudnjom o smrti. Samoća kabura i zabranjeno priželjkivanje smrti mu je prihvatljivije od žestine nesreće i iskušenja. Ovaj hadis ima za cilj obavijestiti o onome što će biti a ne nametnuti šerijatski propis.[257]

Nagovijesrio je Božiji Poslanik savs ljudima žestinu i patnju zbog koje će priželjkivati dolazak Dedžala. Tako Huzejfe r.a. prenosi hadis u kojem Resulullah savs kaže: Doći će vrijeme u kome će ljudi priželjkivati Dedžala. Džabir upita: A zbog čega? Zbog siline patnje i tereta, Odgovori Resulullah savs.[258]

51. Mnoštvo Rimljana i njihova borba protiv muslimana

El Mustevrid el Kurešij kod Amr bin Asa r.a. reče: Čuo sam Resulullaha savs da je rekao: Nastupiće Sudnji dan a Rimljani će biti najmnogobrojniji. Amr mu reče: Pazi šta pričaš. Pričam ono što sam čuo od Resulullaha, odgovori on.[259]

---

[256] Buhari, 13/81-82
[257] Fejdul Kadir, 6/418 ili Feth, 13/75-76.
[258] Taberani u Evsetu, vidi Medžmeu zzevaid, 7/284-285.
[259] Muslim, 18/22

Avf bin Malik el Ešdže'i prenosi da mu je Resulullah rekao:Nabroj šest predznaka Sudnjeg dana ... pa je spomenuo: Potom će nastupiti primirje između vas i Rimljana[260],pa će oni prekršiti taj dogovor, doći će protiv vas pod osamdeset bajraka, ispod svakog bajraka dvanaest hiljada.[261]

Džabir bin Semure prenosi od Nefi'a bin Utbeta: Bili smo sa Resulullahom savs ... zapamtio sam od njega četvero: Borićete se protiv Džezire (arapskog poluotoka op.pr.) pa će je Allah otvorit, potom protiv Perzije pa će je Allah otvorit, potom protiv Vizantije pa će je Allah otvorit, potom protiv Deždžala pa ćete ga svladat. Zatim Nefi'a reče Džabiru: Džabire, nećemo vidjeti Deždžala prije nego li pokorimo Rimljane.[262]

Opis borbe muslimana i Rimljana se bilježi u hadisu Jusejr bin Džabira: Uskovitlao se crveni vjetar Kufom, došao je čovjek i neuobičajeno povikao: O Abdullah bin Mes'ude, ovo je Kijamet! Abdullah se ispravi iz naslona i reče: Neće nastupiti Sudnji dan dok ne dođe vrijeme u kome se miraz neće dijeliti, a plijenu se ne bude imao ko radovati. Potom ruku usmjeri u pravcu Šama i reče: Neprijatelj se sakuplja protiv muslimana a i muslimani se skupljaju protiv njih. Hoćeš reći, Rimljani?-upita. Da,-odgovori.-Biće to sukob žestokih razmjera. Muslimani će isturiti svoje jedinice smrti, povratka bez pobjede nema. Boriće se dok se noć ne ispriječi između njih.Bez pobjednika i bez jedinice. Zatim će muslimani isturiti drugu jedinicu smrti. Povratka bez pobjede nema. Boriće se do noći. Borba bez Pobjednika i bez jedinice. Četvrtog dana će im se priključiti ostatak muslimana. Allah će učiniti nevjernike poraženim. Biće pobijeni u neviđenoj ili do tada nezapamćenoj bici. U tom sukobu će čak i ptice mrtve padati. Stotinu potomaka jednog oca će se prebrojavati a naći će samo jednog preživjelog. Kojem plijenu poslije toga će se radovati i kome će miraz podijeliti?Dok budu u takvom stanju čuće za veću nesreću od te. Glasnik donese vijest: Deždžal vam je kod porodica! Pobacaće ono što je u njihovim rukama, krenuće, poslaće deset konjanika u izvidnicu. Resulullah savs reče: Doista znam njihova imena, imena njihovih očeva i boju njihovih konja. Biće to najbolji konjanici ili od najboljiih konjanika na zemlji toga dana.[263]

Ovaj rat će se desiti u Šamu, na kraju vremena, prije pojave Deždžala. Upućuju na to hadisi.Muslimani će pobijediti Rimljane i to će biti uvod u osvajanje Carigrada.

---

[260] U hadisu stoji "benu asfer","sinovi žutih" , komentatori hadisa kažu da se misli na Rimljane, vidi Feth 6/678 op.pr.
[261] Buhari, 11/347
[262] Muslim, 18/26
[263] Muslim, 18/24-25

Tako u hadisu kojeg prenosi Ebu Hurejre Resul savs kaže: Neće nastupiti Sudnji dan dok Rimljani ne dođu u El E'amak i Dabik[264], a pred njih izađe vojska medinska od najboljih stanovnika zemlje toga vremena. Kad se poredaju u redove Rimljani će reći: Ne miješajte se između nas i onih koje ste zarobili od nas (a sad su muslimani). Muslimani će odgovoriti: Tako nam Allaha, ne ostavljamo svoju braću,-pa će se sukobiti. Trećina će biti poražena i njima Allah nikad neće oprostiti. Trećina će poginuti i biće najbolji šehidi kod Allaha. A trećina će pobijediti i nikad više neće biti iskušani. Osvojiće Carigrad. Dok budu dijelili plijen, sablji obješenih na masline, među njima će šejtan povikati: Zaista je Mesih kod vaših porodica, a to će biti dezinformacija. Kada dođu u Šam pojaviće se. Dok se budu spremali za borbu popunjavajući redove, počeće namaz i sići će Isa sin Merjemin

Ebu Derda r.a. prenosi da je Resul savs rekao: Doista će zborno mjesto muslimana na dan pokolja biti u dolini El Guta u blizini grada zvanog Damask , jednog od najboljih gradova Šama.

Ibn Munir kaže: Priča o Rimljanima do danas nije upotpunjena, ne znamo da su se borili na kopnu u tolikom broju. Ta priča je od događaja koji se još nisu dogodili. U njoj je radosna vijest i opomena, upućuje na konačnu pobjedu mu'mina , uprkos brojnosti neprijatelja, raduje nagovještajem mnogobrojnosti muslimanske vojske.[265]

52. Osvojenje Carigrada (Konstantinopolisa)

Odpredznaka je i osvojenje grada Carigrada- prije pojave Dedždžala- od strane muslimana. Hadisi upućuju na to da „će osvojenje biti poslije sukoba sa Rimljanima u velikom pokolju i pobjede muslimana nad njima, tada će muslimani krenuti prema Carigradu, Allah će im ga otvoriti bez borbe, njihovo oružje će biti tekbir (Allahu ekber) i tehlil (la ilahe illellah).

Ebu Hurejre prenosi da je Resulullah savs rekao: Jeste li čuli za grad čija je jedna polovina na kopnu a druga u moru? -Jesmo Božiji Poslaniče. - Neće nastupiti Sudnji dan dok sedamdeset hiljada sinova Ishakovih ne krenu na njega. Kad stignu - spustiće se, neće se boriti oružjem niti strijelu odapeti. Reći će: La ilahe illellahu Allahu ekber a polovica toga grada će pasti - Sevr, jedan od ravija kaže: Nisam siguran da li je to polovica koja je u moru, zatim će reći drugi put: La ilahe illellahu

---

[264] Gradovi u Siriji, blizu Halepa, vidi Muslim 18/21 (op.pr.)
[265] Fethul Bari, 6/278

Allahu ekber pa će im se otvoriti , ući će u njega. Dok budu dijelili plijen glasnik će povikati: Dedždžal se pojavio! Ostaviće sve i vratiće se.[266]

Javlja se nejasnoća u hadisu kod riječi: Krenuće na njega sedamdeset hiljada sinova Ishakovih - kad se zna da su Rimljani potomci Ishakovi. Porijeklo vode od 'Ajsa sina Ishakova sina Allahovog prijatelja Ibrahima a.s. Nejasnoća je u tome kako će Carigrad osvojiti oni?!

Kadija 'Ijad smatra da u većini Muslimovih zbirki stoji - od potomaka Ishakovih, zatim kaže: Neki kažu poznato i zapamćeno je - od potomaka Ismailovih- na to upućuje smisao hadisa jer se misli na arape!!!

Hafiz Ibn Kesir smatra da hadis upućuje na to kako će Rimljani primiti islam na kraju vremena pa će možda Carigrad osvojiti skupina njih, kao što je rečeno u prethodnom hadisu: Krenuće sedamdeset hiljada sinova Ishakovih.[267]Obrazlaže to pohvalom njima u hadisu Mustevrida el Kurešija koji kaže: Čuo sam Resulullaha savs koji kaže: Nastupiće Sudnji dan a Rimljani će biti najmnogobrojniji narod. Amr bin As mu reče: Pazi šta pričaš. - Pričam ono što sam čuo od Resulullaha savs, odgovori on. Amr reče: Možda to obrazlažeš time što posjeduju četiri odlike: blagi u smutnji, brzi u osvješćivanju poslije nesreće, brzo se vraćaju nakon uzmicaja, dobri su prema siromašnim, siročadi i slabimma, a peta odlika je lijepa sve to ih štiti od nepravde vladara.[268]

Smatram dokazom da će Rimljani primiti islam na kraju vremena prethodni hadis Ebu Hurejre o sukobu sa Rimljanima kada Rimljani rekoše muslimanima: Pustite nas da se borimo protiv onih koje ste zarobili od nas, a muslimani će reći: Tako nam Allaha mi ne napuštamo našu braću.[269] Dakle Rimljani su tražili od muslimana da ih ostave da se bore protiv onih koji su ranije bili zarobljeni pa su primili islam, a muslimani su to odbili obrazlažući to time da onaj ko prihvati islam biva našom braćom, nikome ga ne ostavljamo. A sama činjenica da je većina muslimanske vojske od bivših nevjernika nije čudna.

Nevevi kaže: Ova praksa je prisutna u našem vremenu, čak većina islamskih vojnika u Šamu i Misiru su bivši zarobljenici koji danas, Allahu hvala zarobljavaju nevjernike. Takvih je u našem vremenu puno, na hiljade zarobljenih odjednom. Hvala Allahu na pojavi i veličini islama.

U prilog tvrdnji da će potomci Ishaka osvojiti Carigrad je i podatak da će broj vojnika Rimljana dostići milion. Neki će biti ubijeni, drugi će primiti islam i biti u sastavu muslimanskih snaga koje će osvojiti Carigrad, a Allah opet najbolje zna.

---

[266] Muslim, 18/43-44
[267] Nevevijev komentar Muslima, 18/43-44
[268] Nevevijev komentar Muslima, 18/22
[269] Nevevijev komentar Muslima, 18/21

Osvojenje Carigrada bez borbe se još nije desilo. Tirmizi od Enes bin Malika r.a. bilježi riječi: Osvojenje Carigrada je sa Sudnjim danom.

Potom Tirmizi kaže: Mahmud veli (misli se na Gejlana šejha Tirmizijinog)-: Ovaj hadis je garib (neobičan), Carigrad je grad Rimljana, biće osvojen sa pojavom Dedždžala, a Carigrad je osvojen u vrijeme nekih od ashaba Resulullahovih savs.[270]

Međutim, tačno je da Carigrad nije osvojen u doba ashaba. Muavija r.a. je slao vojsku na Carigrad pod vodstvom njegovog sina Jezida, vojsku u kojoj je bio i Ebu Ejjub el Ensari, ali ga nisu osvojili. Potom ga je opsjedao Mesleme bin Abdul Melik i također ga nije osvojio, ali se uspio nagoditi sa stanovnicima Carigrada da u njemu sagrade mesdžid.[271]

Osvajanje Carigrada od strane turaka također je bilo sa borbom. Danas je on u rukama nevjernika i biće osvojen zadnjim osvajanjem onako kako je o tome obavijesrio Iskreni savs.

Osvajanje Carigrada radošću nagoviještenoj u hadisu će se dogoditi u bližoj ili daljoj budućnosti koju zna samo Allah Uzvišeni i to će biti istinsko osvajanje kada se muslimani vrate vjeri od koje su se okrenuli. Što se tiče osvajanja turaka koje je bilo prije našeg vremena ono je uvod velikog osvajanja. Osim toga Carigrad je izašao iz ruku muslimana onog dana kad je turska vlada proglasila neislamsku vladu, nevjersku (laičku), kada je ratifikovala ugovore sa nevjernicima, Allahovim neprijateljima i počela suditi turskim zakonom neznabožačkim, nevjerničkim. A vratiće se islamsko osvajanje ovog grada, inšaallah, onako kako nas je o tome obradovao Resulullah savs.[272]

53. Dolazak Kahtanca

Na kraju vremena će se pojaviti čovjekiz plemena Kahtan. Ljudi će mu se pokorno odazvati. To će nastupiti sa promjenom vremena, stoga ga Imam Buhari spominje u poglavlju - promjena vremena.

Bilježi Ahmed i dva šejha od Ebu Hurejre r.a. da je Resulullah savs rekao: Neće nastupiti Sudnji dan dok ne izađe čovjek iz plemena Kahtan, vodiće ljude svojim štapom.[273]

---

[270] Džamiu Ttirmizi, 6/498
[271] En Nihaje fil fiten vel melahim, 1/62
[272] Hašijetu Umdetu ttefsir an ibn Kesir, 2/256
[273] Musned Ahmeda, 18/103, hadis br.9395;Buhari, 13/76; Muslim, 18/36

Kurtubi veli: Riječi - vodiće ljude svojim štapom- je metafora o životu ljudi, njihovoj povodljivosti i slaganju sa njim. Svakako da i samo spominjanje štapa upućuje na njegovu grubost i žestinu prema njima.[274]

Smatram da je to tako, vođenje ljudi štapom je metafora pokornosti njemu i njegovoj zapovijedi. Samo se riječi Kurtubija o njegovoj grubosti ne odnose na sve ljude, nego samo na griješnike. Kahtanac je dobar čovjek. Sudi pravedno. To potvrđuje predaja Ibn Hadžera od Nu'ajm binhamade da on jakom predajom prenosi od Abdullah bin Amra da je spomenuo halife a potom: i čovjek iz plemena Kahtan. Također i predaja dobrog seneda od Ibn Abbasa: I čovjek iz plemena Kahtan, svi su dobri.[275]

Kada je Abdullah bin Amr bin el As r.a. govorio da će Kahtanac biti kralj, naljutio se Muavija r.a., ustao je, zahvalio se Allahu onako kako Mu dolikuje i rekao: Obaviješten sam da neki od vas kazuju riječi kojih nema ni u Kur'anu niti u eseru Resulullaha savs. Oni su vaše neznalice. Dobro se čuvajte želja koje zavode one koji ih govore. Ja sam čuo Resulullaha savs kako kaže: Doista vlast pripada Kurejšu. U tome im niko ravan nije. Ko se usprotivi tome Allah će ga na liceoborit. I tako će biti dok Kurejšije budu vjeri privrženi.[276]

Negiranje Muavije je došlo iz bojazni od nečije pomisli o tome kako je hilafet dozvoljen drugima, mimo Kurejšija. Muavija nije negirao dolazak Kahtanca. U hadisu Muavije stoji: - sve dok Kurejšije budu privrženi vjeri, a ako je ne budu uspostavljali, gube pravo vlasti. Tako se i dogodilo. Ljudi su se pokoravali Kurejšijama dok nije oslabila privrženost Kurejšija vjeri, pa je oslabila njihova vlast i prešla drugima.

Ovaj Kahtanac nije El Džehdžah. Kahtanac je slobodan iz plemena Kahtan kojem pripadaju stanovnici Jemena iz plemena Hamir, Kende, Hemedan i drugi. A El Džehdžah vodi porijeklo od roblja.

U prilog tome je i predaja Ahmeda od Ebu Hurejre r.a. da je Resulullah savs rekao: Neće nestati noći ni dana dok ne zavlada jedan od robova, zvaće ga Džehdžah.[277]

54. Borba protiv Židova

[274] Et Tezkire, 635str.
[275] Fethul bari, 6/535
[276] Buhari, 6/532-533
[277] Musned Ahmeda, 16/156, hadisbr.8346, Muslim, 18/36

Od predznaka Sudnjeg dana je i borba muslimana protiv Židova koja će se dogoditi na kraju vremena. Razlog borbe će biti to da će Židovi biti vojska Dedždžalova, njima će se suprotstaviti vojska Isa a.s. - muslimani. Sukob u kojem će drvo i kamen progovoriti: O muslimanu, o Allahov robe, iza mene je Židov. Dođi i ubij ga.

Muslimani su se borili protiv Židova još u doba Resulullaha savs. Pobijedili su ih i protjerali sa arapskog poluotoka slijedeći riječi Resulullaha savs: Sigurno ću protjerati Židove i kršćane sa arapskog otoka i na njemu neće ostati niko osim muslimana.[278]

Međutim taj sukob nije bio od predznaka Sudnjeg dana o kojim govore hadisi. Božiji Poslanik je nagovijestio borbu muslimana protiv Židova kada se pojavi Dedždžal i siđe Isa a.s..

Imam Ahmed bilježi od Semure bin Džunduba dugačak hadis koji je izgovorio Resulullah savs na hutbi onoga dana kad je nastupilo pomračenje sunca....(u njemu je spomenuo Dedždžala) i rekao: Mumini će se okepiti u Bejtul Makdesu. Potrešće ih žestok potres. Zatim će Allah dž.š. uništiti Dedždžala i njegovu vojsku,čak će korijen, ili je rekao - temelj zida, a Hasan el Ešjeb kaže: Korijen drveta, dozivati, ili je rekao - reći: O mu'mine, ili je rekao: O muslimanu ovo je Židov, ili je rekao: Ovo je kafir, dođi i ubij ga.

Kaže: To će biti tako, bićete zatečeni zamršenošću tih stvari. Pitaćete se međusobno: Da li je vaš poslanik spomenuo nešto od toga?

Buhari i Muslim bilježe od Ebu Hurejre r.a. da je Resulullah savs rekao: Neće nastupiti Sudnji dan dok muslimani ne zarate sa Židovima i muslimani će ih poraziti. Židovi će se sakriti iza kamenja i drveća pa će kamen i drvo progovoriti: O muslimanu, o Allahov robe. Ovdje iza mene je Židov, dođi i ubij ga. Jedino drvo el Garkad neće govoriti jer je to drvo Židova.[279] Ovako bilježi Muslim.

Iz kontesta hadisa da se naslutiti da je govor kamena i drveta zbilja. To je stoga što je priča predmeta čvrsta u brojnim hadisima koji ne govore samo o borbi protiv Židova. Već sam o tome zasebno govorio jer je i to od predznaka Sudnjeg dana.

Ako će predmeti tada progovoriti onda nema potrebe govor kamena i drveta posmatrati u prenesenom značenju, kao što to tvrde neki učenjaci. Doista ne postoji dokaz koji nas obavezuje da izraz posmatramo izvan njegove zbilje (pravog značenja). Govor predmeta se spominje i u Kur'anu, kao naprimjer u riječima Uzvišenog: Allah koji je dao sposobnost govora svakom biću, obdario je darom govora i nas, odgovoriće (kože- op.pr.)./Sura Fussilet, 21./ Ali riječi Uzvišenog: I

[278] Muslim, 12/92
[279] Buhari, 6/103, Muslim, 18/44-45

ne postoji ništa što Ga ne veliča, hvaleći Ga, ali vi ne razumijete veličanje njihovo./Sura Al Isra, 44./.

Bilježe se riječi Ebu Umame el Bahilija r.a.:Održao je Resulullah savs hutbu, većina rečenog je bilo o Dedždžalu. Upozorio nas je na njega, spomenuo njegov dolazak, zatim silazak Isa a.s. da ga ubije, pa je rekao: Reći će Isa a.s.: Otvorite vrata! Pa će otvoriti, iza njih će biti Dedždžal a sa njim sedamdeset hiljada Židova, svi naoružani kratkim sabljama. Kada ga Dedždžal pogleda počeće se topiti kao što se so topi u vodi, zatim će se udaljiti bježeći. Isa a.s. će tada reći: Iman je udarac za tebe, nećeš me preteći u njemu, pa će ga stići kod Istočnih vrata (Babu Lludd eš Šerkij) i ubiti ga. Tako će Allah dž.š. poraziti Židove. Neće ostati ništa od onoga što je Allah stvorioza šta će se Židov sakriti a da ne progovori Allahovom dozvolom. Ni kamen, ni drvo, ni zid, ni životinja. Jedino će Garkad (gorušica)šutjeti jer je to njihovo drvo.[280] U hadisu se jasno ukazuje na govor predmeta.

Također samo izuzimanje gorušice (garkad) iz predmeta koji obavještavaju o Židovima, jasno upućuje da je riječ o stvarnom govoru, jer da se htjela metafora onda ovo izuzimanje ne bi imalo značenje, (bilo bi beznačajno).

Ako bismo pak uzeli govor predmeta u prenesenom značenju onda borba protiv Židova ne bi bila čudo na kraju vramena. Njihov poraz od muslimana bi bio kao poraz svih drugih nevjernika pred muslimanima, a o kojima se ne spominje ono što bi upućivalo na skrivanje i govor predmeta. Ako pomno proučimo hadis uočićemo čuđenje koje će se dogoditi na kraju vremena i biti od predznaka Sudnjeg dana. Sve to upućuje na stvarnost govora predmeta u borbi protiv Židova, a ne o metafori, o Židovskoj nemoći da se odbrane od muslimana.

55. Čišćenje Medine od pokvarenjaka i njeno rušenje na kraju vremena

Podsticao je Božiji Poslanik savs stanovanje u Medini. Bodrio je na to i obavijestio da niko neće napustiti Medinu zato što mu se u njoj ne sviđa a da ga Allah dž.š. neće u njoj zamijeniti sa boljim od njega.

Obavijestio je da će od predznaka Sudnjeg dana biti pročišćenje Medine od njenih pokvarenjaka, koji su najgori ljudi, kao što kovački mijeh čisti jalovinu željeza.

Bilježi Imam Muslim od Ebu Hurejre r.a. da je Resulullah savs rekao: Doći će vrijeme kada će čovjek pozvati amidžiće i rođake govoreći: Dođite u izobilje, dođite u izobilje, a Medina im je bolja kad bi samo znali. Tako mi Onoga u čijoj je

[280] Sunen Ibn Madže, 2/1359- 1363, hadis br. 4077

ruci moja duša niko je neće napustiti prezirući je a da ga Allah neće zamijeniti boljim od njega. Doista je Medina poput mjeha koji odvaja nečistoću. Neće nastupiti Sudnji dan sve dok se Medina ne očisti od pokvarenjaka kao što mjeh čisti jalovinu od željeza.[281]

Kadija 'Ijad ovo čišćenje posmatra u vremenu Resulullaha savs jer hidžru i boravak u Medini nije mogao učiniti niko osim čvrstog vjernika, a licemjeri i neznalice nisu mogli izdržati žestinu nedaće u njoj, tako da ne mogu računati ni na nagradu u tome.

Nevevi to smješta u vrijeme Dedždžala, a izbor kadije 'Ijada mu se čini malo mogućim, te spominje mogućnost ovog događaja u različitim vremenskim razdobljima.

Hafiz Ibn Hadžer spominje mogućnost događanja u oba vremena:

- Vrijeme Resulullaha savs potvrđujući to slučajem beduina zabilježenog u Buhariji od Džabira r.a. :Došao je beduin Poslaniku savs i dao prisegu za islam. Potom je došao sutradan i rekao: Istjeraj me iz Medine! Poslanik to odbi tri puta i reče: Medina je poput mjeha, odvaja prljavštinu a ostavlja ljepotu.[282]
- Drugo vrijeme je vrijeme Dedždžala kao što Buharija bilježi hadis Enes ibn Malika r.a. u kojem je Resulullah savs spomenuo Dedždžala i rekao: Potom će se Medina sa svojim stanovništvom tri puta zatresti pa će Allah dž.š. iz nje izvesti svakog nevjernika i licemjera[283]

Što sa pak tiče perioda između ta dva vremena ovaj hadis se ne odnosi na njega. Mnogo je vrijednih ashaba koji su napustili Medinu poslije smrti Resulullaha savs kao Muaz ibn Džebel, Ebu Ubejde, Ibn Mes'ud, Alija; Talha, Zubejr, Ammar i druga najbolja stvorenja. Sve to ukazuje da se hadisom željelo istaći određeno vrijeme i ljudi nad drugima, dokazujući to riječima Uzvišenog: A ima ih i među stanovnicima Medine koji su u licemjerstvu spretni,[284] a licemjer je bez sumnje, nevaljalac.[285]

Što se tiče potpunog odlaska ljudi iz Medine to će se desiti na kraju vremena, pred sami početak Sudnjeg dana. U hadisu Ebu Hurejre r.a. stoji: Čuo sam Božijeg Poslanika savs kad je rekao: Napustiće te Medinu u dobru u kojem je bila. U nju neće niko ulaziti osim zvijeri - misli se na grabljivice, životinje i ptice. Zadnji će u

---

[281] Muslim. 9/153
[282] Buhari, 4/96
[283] Buhari, 4/95
[284] Sura Et Tevba, 101.
[285] Fethul Bari, 4/88

njoj ostati dva čobana iz plemena Muzejna. Ići će u Medinu goneći ovce a u Medini će naći divljinu. Ići će dok ne stignu do posljednje padine. Tu će pasti na lica.[286]

Imam Malik bilježi hadis Ebu Hurejre r.a. u kojem Resulullah savs kaže: Sigurno ćete ostaviti Medinu sa najljepšim što je u njoj pa će ući pas ili vuk i mokriti na zid mesdžida ili na minber. Upitaše: Allahov Poslaniče, čiji će biti plodovi toga vremena? Zvijeri, ptica i grabljivica, odgovori on.[287]

Ibn Kesir kaže: svrha hadisa je ukazati na to da će Medina ostati čitava u danima Dedždžala, takva će biti i u vremenu Isa a.s. sve dok Isa a.s. ne umre i ne bude pokopan u njoj, zatim će se srušiti poslije toga.[288]

Zatim je spomenuo hadis Džabira r.a.: Prenio mi je Omer bin Hattab r.a. da je čuo Resulullaha savs kad je rekao: Putovaće konjanik do obronaka Medine a zatim će reći: U ovom gradu je nekada bilo mnogo muslimana.[289]

Ibn Hadžer kaže: Prenosi Omer bin Šubbe sahih predaju od Avf bin Malika u kojoj stoji: Ušao je Resulullah savs u mesdžid pa nas je pogledao i rekao: Allaha mi, sigurno će poniženi stanovnici Medinu ostaviti četrdeset godina grabljivicama, pticama i zvijerima. –Potom Ibn Hadžer kaže: Ovo se sigurno još nije dogodilo.[290]

Sve ovo upućuje na to da će potpuno napuštanje Medine biti na krajuvremena. Nakon izlaska Dedždžala i spuštanja Isa sina Merjeminog a.s. Moguće je da se to dogodi sa pojavom vatre koja će tjerati ljude, i to će biti posljednji predznak Sudnjeg dana i prvi znak početka Smaka svijeta jer poslije ovog predznaka nema ništa osim Smaka.

Potvrđuje to i hadis Ebu Hurejre r.a.:Posljednji koji će ostati u njoj su dva čobana iz Muzejne, željeće Medinu, tjerajući ovce, a naći će je divljom,[291] znači: napuštenom od ljudi ili nastenjenom zvijerima, a Allah dž.š.,opet, zna najbolje.

56. Slanje blagog povjetarca koji će uzimati duše vjernika

Od predznaka Sudnjeg dana je i slanje blagog povjetarca koji će uzimati duše vjernika pa neće na zemlji ostati niko ko će govoriti: Allah, Allah. Ostaće samo nevaljali ljudi. Nad takvim će nastupiti Kataklizma.

---

[286] Buhari, 5/89-90
[287] El Muveta, 2/888
[288] En Nihaje, el fiten vel melahim, 1/158
[289] Musned Ahmeda, 1/124, hadis br.124
[290] Fethul Bari, 4/90
[291] Buhari, 4/89-90

U opisu ovog vjetra stoji kako je on mekši od svile. Možda je to Allahova počast prema njegovim robovima vjernicima u vremenu prepunom kušnje i zla.

U podužem hadisu Nevvas bin Sem'ana o Dedždžalu, silasku Isa a.s., Je'džudžu i Me'džudžu stoji: Allah će poslati lijep vjetar, prihvatiće ih ispod pazuha, uzeće dušu svakog mu'mina i muslimana, ostaće samo zli ljudi koji će se uskomešati poput magaraca. Nad takvim će nastupiti Sudnji dan [292].

Bilježi Muslim od Abdullah bin Amra r.a. da je Resulullah savs rekao: Pojaviće se Dedždžal (pa je spomenuo hadis i u njemu:)Allah dž.š.će poslati Isaa sina Merjemina koji će biti isti Urve bin Mes'ud, tražiće Dedždžala, naći ga i uništiti. Potom će proći sedam godina a između dvojice neće biti zlobe. Zatim će Allah dž.š. iz pravca Šama poslati hladan vjetar od kojeg niko na zemlji u čijem srcu bude trun imana neće preživjeti. Čak i kad bi se neko od vas sakrio u pećinu vjtar bi u nju prodro i dušu mu uzeo.[293]

Hadisi upućuju na to da će se ovaj vjetar dogoditi poslije silaska Isa a.s., ubistva Dedždžala i uništenja Je'džudža i Me'džudža.

Također će se dogoditi ovaj vjetar poslije izlaska sunca sa zapada, poslije pojave životinje i ostalih velikih predznaka Sudnjeg dana.[294]

Stoga je njegova pojava vrlo blizu pojavi Sudnjeg dana.

Ovaj hadis nije u suprotnosti sa hadisom: Skupina mog umeta se neće prestati boriti na istini i biti superiorna do Sudnjeg dana[295], ili sa predajom: Jasni na Istini, neće im škoditi oni što ih napuste, sve dok ne dođe Allahov emr a oni takvi.[296] Misli se na to kako će ostati na Istini sve dok ih ovaj blagi povjetarac ne usmrti pred sami Kijamet. A Allahov emr znači puhanje tog vjetra.[297]

U hadisu Abdullah bin Amra stoji kako će se ovaj vjetar pojaviti iz Šama, kao što smo spomenuli.

A u hadisu Ebu Hurejre r.a. se kaže kako je Resulullah savs rekao: Doista će Allah dž.š. poslati vjetar iz Jemena mekši od svile. Neće ostaviti nikoga ko u srcu bude imao koliko trun imana a da ga ne usmrti.[298]

Odgovor je moguć na jedan od dva načina:

1.Moguće je da se radi o dva vjetra: iz Šama i iz Jemena.

2.Moguće je da će početak tog vjetra biti iz jednog od ova dva mjesta, zatim će se sustići i tu se proširiti.

A Allah dž.š. najbolje zna.[299]

---

[292] Muslim, 18/70
[293] Muslim, 18/75-76
[294] Fejdul Kadir, 6/417
[295] Muslim, 2/193
[296] Muslim, 13/65
[297] Muslim, 2/132
[298] Muslim, 2/132

57.Skrnavljenje Bejtul Harama i rušenje Kabe

Neće oskrnaviti Zabranjenu kuću niko osim njen stanovnik,a njeni stanovnici su muslimani.[300]Kada to učine snaći će ih propast.Zatim će se pojaviti čovjek iz Habeša(Abesinije)zvani Zu Suvajkaten(Vlasnik dviju cjevančica),razvaliće Kabu kamen po kamen,pokrasti njene nakite i zguliti njen ogrtač.To će se dogoditi na kraju vremena,kada na zemlji neće ostati niko ko će govoriti Allah,Allah.Zbog toga se nakon ovog rušenja Kaba nikad više neće sagraditi,kako o tome govore vjerodostojni hadisi.

Bilježi Imam Ahmed od Seid ibn Sem'ana da je čuo Ebu Hurejru r.a.kako priča Ebu Katade r.a.da je čuo Resulullaha savs.kad je rekao:Daće prisegu islamu između Rukna i Mekamu Ibrahima,Kuću neće skrnaviti niko osim njen stanovnik,pa kad je oskrnave ne pitaj o uništenim arapima.Potom će doći Abesinci i potpuno je razrušiti i nikada više sagrađena neće biti.Oni su ti koji će odnijeti njeno blago.[301]

Prenosi se od Abdullah ibn Omera da je čuo Resulullaha savs kad je rekao:Srušiće Kabu Zu Suvejkatejn.[302]iz Habeša,opljačkaće njeno blago i strgnuti njen ogrtač.Kao da gledam u njega:ćelav sprijeda,iskrivljenih zglobova,udaraće po Kabi njegovim pojasom i krampom.[303]

Bilježi ahmed i Dva šejha(Buharija iMuslim) od Ebu Hurejre da je Resulullah savs rekao:Srušiće Kabu zu Suvejkatejn iz Habeša.[304]

Također Imam Ahmed i Buharija bilježe od Ibn Abbasa r.a. kako je Resulullah savs rekao: Kao da ga gledam: crn, šepav, ruši je kamen po kamen (misli se na Kabu) .[305]

Bilježi Imam Ahmed od Ebu Hurejre r.a. da je Resulullah savs rekao: Na kraju vremena će se pojaviti Zu Suvejkatejn na Kabi - prenosilac kaže: Smatram da je Resulullah savs rekao: i mislim da će je srušiti.[306]

Ako bi se reklo da su ovi hadisi oprečni riječima Uzvišenog: Zar ne vidite da smo Harem svetim i bezbjednim učinili,[307] da je Allah dž.š. zaštitio Meku od

---

[299] Nevevijev komentar Muslima, 2/132
[300] Fethul bari,3/462
[301] Musned Ahmedov,15/35
[302] Suvejka je deminutiv za potkoljenicu ili cjevanicu,deminativ zato što je potkoljenica besinca oštra I duga
[303] Musned ahmedov,12/14-15,hadis 7053
[304] Musned Ahmedov,18/103,hadis 9394
[305] Musned Ahmeda, 3/315-316, hadis 2010.
[306] Musned Ahmeda, 15/227, hadis 8080.
[307] Sura El Ankebut, 67.

slonova i onemogućio njihove vlasnike da sruše Kabu, a ona tada nije bila kibla. Kako će onda njome zavladati Habešije nakon što je postala kibla svih muslimana?!

Odgovor na ovakve pretpostavke je: rušenje Kabe će se desiti na kraju vremena, uoči Sudnjeg dana, kad na zemlji ne ostane niko ko govori Allah, Allah.Stoga u Ahmedovoj predaji od Seid bin Sem'ana stoji: nikad više nakon toga neće biti popravljena. To je, dakle, bezbijedan Harem dok ga ne oskrnave njegovi stanovnici.

U ajetu nema dokaza za trajnu sigurnost Harema koja se spominje u ajetu.

Rat u Meki se događao nekoliko puta. Najžešći se svakako dogodio u doba Karamita, u četvrtom hidžretskom stoljeću. Pobili su mnogo muslimana, iščupali Crni kamen (hadžerul esved), odnijeli ga u njihovo mjesto prebivališta i nakon dugo vremena ga vratili.

Uprkos svemu tome što se desilo nije bilo suprotno plemenitom ajetu jer su to učinili muslimani i oni koji pripadaju njima. To je identično predaji Imam Ahmeda da zabranjeni Harem neće oskrnaviti niko osim sami muslimani, pa se desilo onako kako je to nagovijestio Resulullah savs i to će se sigurno desiti na kraju vremena. Nakon toga se Kaba neće ponovo osposobiti, onda kada na zemlji ne bude bilo nijednog muslimana.[308]

DRUGI DIO
VELIKI PREDZNACI SUDNJEG DANA

- Predgovor
- Prva studija: Mehdija
- Druga studija: Dedždžal Prevarant
- Treća studija: Silazak Isa a.s.
- Četvrta studija: Je'džudž i Me'džudž
- Peta studija: Tri pomračenja
- Šesta studija: Duhan (dim)
- Sedma studija: Izlazak sunca sa zapada
- Osma studija: Dabbe (životinja)
- Deveta studija: Vatra koja tjera ljude

[308] Fethul Bari, 3/461-462

PREDGOVOR

PRVO: Redoslijed događanja velikih predznaka Sudnjeg dana

Nisam našao jasan tekst koji bi precizirao redoslijed događanja velikih predznaka Sudnjeg dana. Oni se spominju u hadisima zajedno bez redoslijeda. Njihovo spominjanje po redu ne obavezuje i njihovo događanje po spomenutom redoslijedu. Vezani su veznikom vav (و) a on ne obavezuje redoslijed.

Tekstovi u redoslijedu se razlikuju jedan od drugog.

Kako bi to bilo jasnije navešću primjer nekih od tih hadisa koji spominju sve velike predznake Sudnjeg dana ili neke od njih:

1.Bilježi Imam Ahmed od Huzejfe bin Usejd el Gaffarija r.a. da je rekao: Došao nam je Resulullah savs a mi smo se prisjećali. Rekao je: Čega se sjećate?

Odgovorili smo: Sudnjeg dana. Rekao je: Doista neće nastupiti dok ne vidite prije njega deset znakova,- pa je spomenuo: Dim, Dedždžala, životinju, izlazak sunca sa zapada, spuštanje Isaa sina Merjeminog, Je'džudž i Me'džudž, tri pomračenja: pomračenje sa istoka, pomračenje sa zapada i pomračenje na Arapskom poluotoku, a posljednji od njih je vatra iz Jemena koja će tjerati ljude njihovom mahšeru (okupljanju).[309]

Muslim bilježi ovaj hadis od Huzejfe bin Usejda sa drugom izjavom u kojoj stoji: Doista Sudnji dan neće nastupiti dok se ne desi deset znakova: pomračenje sa istoka, pomračenje sa zapada, pomračenje na Arapskom poluotoku, Dim, Dedždžal, životinja iz zemlje, Je'džudž i Me'džudž, izlazak sunca sa zapada i vatra iz dubine Adena koja će goniti ljude.

U drugoj predaji stoji: A deseti je silazak Isaa sina Merjeminog.[310]

Ovo je jedan hadis od istog prenosioca (ravije) u kojem se redoslijed razlikuje.

2.Bilježi muslim od Ebu Hurejre r.a. da je Resulullah savs rekao: Požurite sa dobrim djelima prije nego se dogodi šestoro: izlazak sunca sa zapada, ili Dim, ili Dedždžal, ili životinja ili ono što se tiče posebno vas[311] ili ono što se tiče svih vas.[312]

Muslim bilježi ovaj hadis od Ebu Hurejre ali i sa drugim riječima: Požurite sa poslovima prije nego se dogodi šestoro: Dedždžal i duhan (dim) i životinja iz zemlje i izlazak sunca sa zapada i ono što se tiče svih vas i ono što se tiče isključivi svakog pojedinca.[313]

I ovaj hadis je također još jedan hadis od istog prenosioca sa različitm redoslijedom predznaka, kao i sa različitim veznikom (او)-ili, (و)-i, a ni jedan od njih ne upućuje na redoslijed.

Ono što je moguće je spoznaja nekih od predznaka putem događanja jednih neposredno nakon drugih kao što se spominje u nekim predajama. Takav je i hadis Nevvas bin Sem'ana kojeg ćemo spomenuti kasnije inšaallah, u tom hadisu se spominju neki znakovi po redoslijedu događanja. Tako se prvo spominje izlazak Dedždžala pred ljude, zatim silazak Isa a.s. koji će ga ubiti, zatim pojava Je'džudža i Me'džudža u vremenu Isa a.s. i spominjanje njegove dove za njihovo uništenje.

Također se spominje u pojedinim predajama da je prvi predznak taj i taj, u nekim da je posljednji taj i taj, pa i pored toga postoji oprečnost među ulemom koji je prvi i to još od vremena ashaba r.a.

---

[309]Muslim, 18/27-28, sa Nevevijevim komentarom

[310] Muslim, 18/28-29, sa Nevevijevim komentarom

[311] U komentaru Muslima stoji: … I kaže Hišam: ono što se tiče posebno vas je smrt, a ono što se tiče svih vas je Kijamet. Vidi Muslim 18/87, (op.pr.)

[312] Muslim, 18/87 sa Nevevijevim komentarom

[313] Isti izvor.

Tako Ahmed i Muslim bilježe od Ebu Zurre: Sjedili su kod Mervan bin Hakema trojica muslimana, pa su ga čuli kako veli da je prvi znak pojava Dedždžala. Na to je Abdullah bin Omer r.a.rekao: To što je rekao Mervan nije ništa. Čuo sam Resulullaha savs da je rekao: Doista je prvi predznak izlazak sunca sa zapada i izlazak životinje na ljude u jutarnjem vremenu. Koje god od ovo dvoje se prije dogodi, neposredno poslije toga će se dogoditi i drugo.

Ovo je Muslimova verzija.

Imam Ahmed dodaje u svojoj predaji: Rekao je Abdullah - a čitao je knjige- mislim da će se prvo desiti izlazak sunca sa zapada.[314]

Da, spojio je Hafiz Ibn Hadžer između početka sa Dedždžalom i početka sa izlaskom sunca sa zapada, pa kaže: Ono što preovladava, na osnovu ukupnih predaja, je ta da je pojava Dedždžala prvi veliki znak koji će najaviti promjenu cjelokupnog stanja na većini zemlje. To će se završiti smrću Isa a.s.A izlazak sunca sa zapada je prvi veliki znak koji će najaviti promjene u višem (nebeskom) svijetu, a sve to će kulminirati Sudnjim danom. Možda se pojava životinje dogodi onog dana kada sunce izađe sa zapada.

Potom kaže: Mudrost je u tome da se sa izlaskom sunca sa zapada zatvaraju vrata pokajanja (tevbe), pa će izaći životinja koja će raspoznavati vjernike od nevjernika upotpunjavajući tako zatvaranje vrata pokajanja. A prvi znak početka Smaka ja vatra koja će tjerati ljude.[315]

Hafiz Ibn Kesir smatra da je izlazak životinje prvi veliki neuobičajeni znak zemlje. Doista životinja koja razgovara sa ljudima, razlikuje vjernika od nevjernika je događaj stran uobičajenim normama.

A što se tiče izlaska sunca sa zapada, to je događaj vrlo očit, stoga je on prvi znak nebesa.

Pojava Dedždžala, silazak Isa a.s. sa neba, izlazak Je'džudža i Me'džudža, doista oni iako će se pojaviti prije izlaska sunca sa zapada i prije životinje oni su ipak ljudi. Njihova vidljivost, njihov primjer je normalna pojava za razliku od pojave životinje, izlaska sunca sa zapada koji su neuobičajeni.[316]

Komentar Ibn Hadžera je superiorniji stoga što pojava Dedždžala u smislu ljudskog bića nije znak, nego je čudno stanje u kojem se on pojavljuje. Ljudsko biće a pored toga moćno da naredi nebesima kišu od koje će zemlja izniknut, biće s kojim je toliko i toliko onoga što nije uobičajeno, kao što će o tome biti riječi prilikom spominjanja Dedždžala.

Dedždžal je, u stvari, prvi neuobičajeni znak zemlje.

---

[314] Musned Ahmeda, 11/110-111, hadis 6881
[315] Fethul Bari, 11/353
[316] En Nihaje, 1/164-168

Tibi kaže: Znakovi su predznaci Sudnjeg dana koji ukazuju na njegovu blizinu i dešavanje.Od prvih je: Dedždžal, silazak Isaa a.s. , Je'džudž i Me'džudž i pomračenje. Od drugih je: dim, izlazak sunca sa zapada, pojava životinje i vatra koja tjera ljude.[317]

Ovo je globalan redoslijed uzet iz jedne od skupine ajeta koji govore o njima, iako mi se čini da Tibi vidi redoslijed znakova shodno onome kako je spomenuo u svakoj skupini. Ova njegova podjela je dobra i precizna. Doista ako izdvojimo predznake prve skupine o vrlo skorom Smaku vijeta, ono bi sadržavalo u sebi buđenje ljudi da se pokaju i vrate svom Gospodaru. Još se, dakle, nije desilo raspoznavanje vjernika od nevjernika. Prethodno sam spomenuo da predznaci iz prve skupine su poredani prema dešavanju. Dodao im je pomračenje što im svakako i odgovara.

Predznaci druge skupine upućuju na nastupanje Sudnjeg dana. Ljudi će se jasno raspoznavati na vjernike i nevjernike, kao što će sa pojavom dima vjernike zahvatiti oblik prehlade a nevjernici će napuhani biti. Potom će izaći sunce sa zapada i vrata pokajanja će se zaključati. Nevjernicima tada njihov iman neće koristiti a ni pokajanje onima koji se budu kajali. Pojaviće se životinja koja će raspoznavati ljude. Prepoznaće nevjernike od vjernika, biće blaga prema vjernicima a uništavaće nevjernike, o čemu ćemo kasnije govoriti. Posljednja će biti vatra koja će ljude tjerati.

U redoslijedu velikih predznaka Sudnjeg dana sam slijedio Tibijev redoslijed događanja jer mi se čini najtačnijim - a Allah dž.š. najbolje zna.

Prije spominjanja ovih deset velikih predznaka Sudnjeg dana govorio sam o Mehdiji jer će im on prethoditi. On je taj oko koga će se okupiti vjernici u borbi protiv Dedždžala,potom će sići Isa a.s. i klanjati za njim, o čemu ćemo inšaallah govoriti.

DRUGO: Neposredno smjenjivanje velikih predznaka jednih za drugim

Kad se dogodi prvi veliki predznak Sudnjeg dana odmah će ga slijediti drugi, poput bisera na ogrlici.

Taberani u Evsatu bilježi od Ebu Hurejre r.a. da je Resulullah savs rekao: Dolaziće predznaci jedan za drugim kao biseri nanizani.[318]

---

[317] Fethul Bari, 11/352-353

[318] Medžme'a zzevaid, 7/331

Ahmed bilježi od Abdullah ibn Amra da je Resulullah savs rekao: Predznaci su biseri nanizani na koncu, kad konac pukne raspu se jedan za drugim.

Čini mi se, a Allah dž.š. najbolje zna, da je ovdje riječ o velikim predznacima Sudnjeg dana. Hadis jasno ukazuje na jako veliku blizinu njihovog događanja.

Ovom u prilog je i već spomenuto o velikim predznacima Sudnjeg dana kako će se u vrlo kratkom vremenskom razdoblju smjenjivati pa će prvi od njih poslije Mehdije biti Dedždžal, pa silazak Isa a.s. da ga ubije, pa pojava Je'džudža i Me'džudža i Isaova a.s. dova protiv njih pa će ih Allah dž.š. uništiti a Isa a.s. reći: Po onome što mi je Allah dž.š. obećao,ako tako bude, doista je sad Sudnji dan kao trudnica koja je prenijela preko roka, njena porodica ne zna kad će biti iznenađeni njenim porodom, noću ili danju.[319]

Ovo je dokaz vrlo velike blizine Sudnjeg dana. Između smrti Isa a.s. i Sudnjeg dana će se dogoditi neki od velikih predznaka kao što su: izlazak sunca sa zapada, pojava životinje, dima, vatre koja će tjerati ljude. Sve to će se dogoditi u vrlo kratkom periodu uoči samog Sudnjeg dana. Njihov primjer je primjer ogrlice prekinute niti, a Allah dž.š. najbolje zna.

Našao sam potvrdu onom što sam rekao u riječima Ibn Hadžera: Utvrđeno je da su veliki predznaci poput niti konca, kad nit pukne biseri se brzo raspu, a tako je i kod Ahmeda.[320]

Prva studija: Mehdija

Na kraju vremena će se pojaviti čovjek iz Ehlul bejta (porodice Poslanikove savs) sa kojim će Allah dž.š. potpomoći svoju vjeru. Vladaće sedam godina. Ispuniće zemlju pravdom nakon što je bila ispunjena zlobom i tiranijom. Ummet će živjeti u blagostanju kakvom nikad ranije nije živio. Plodovi zemlje će bujati a kiša padati, imaće se neograničeni imetak.

Ibn Kesir kaže: Plodova u tom vremenu će biti mnogo, usjeva u izobilju, imetka puno, vladaće osvajač, vjera će biti postojna, neprijatelj ponižen a dobra u njegovom vremenu neprestana.[321]

Njegovo ime i opis

[319] Musned Ahmeda, 5/189-190, hadis 3556
[320] Fethul Bari, 13/77
[321] En Nihaje, 1/13

Ovaj čovjek će se zvati kao i Resulullah savs, a i otac će mu se zvati kao i otac Poslanika savs tako da će mu biti ime Muhammed ili Ahmed sin Abdullahov. Porijeklo će voditi iz potomstva Fatime r.a. kćerke Resulullahove savs, odnosno od sina Hasan bin Alija.

Ibn Kesir o Mehdiji kaže: Mehdija je Muhammed bin Abdullah el Alevi el Fatimi el Haseni r.a.[322]

Spominje se u njegovom opisu: Proćelava čela, povijena nosa.[323]

Mjesto pojavljivanja

Pojaviće se sa istoka. Bilježi se u hadisu Sevbana r.a. kako je Resulullah savs rekao: Boriće se za vaše blago trojica, svi sinovi halifini, potom neće pripasti nijednom od njih. Zatim će se pojaviti crni bajraci iz pravca istoka, pa će vas nezapamćeno pobiti...(potom je spomenuo nešto što nisam zapamtio, pa je rekao:) pa kada ga vidite dajte mu prisegu. Učinite to makar klizeći po snijegu. Doista će to biti Allahov halifa Mehdija.[324]

Ibn Kesir, Allah mu se smilovao, veli: Pomenuto blago u ovom kontekstu je blago Kabe. Za njega će se boriti sinovi trojice halifa. To će se dogoditi na kraju vremena prije pojave Mehdije. Doći će iz istočnih zemalja a ne iz Sevdab Samra kako to pretpostavljaju neupućene Šije, tvrdeći da je on sada tamo. Oni čekaju njegov dolazak na kraju vremena. Doista je ovo vrsta buncanja, dokaz velike zaostalosti, nagovor šejtana. Nikakvog dokaza ili argumenta o ovakvim tvrdnjama ne nalazimo u Kur'anu, Sunnetu, ispravnom rezonu niti u analogiji.

Dalje kaže: Podržavaće ga i pomagati ljudi istoka. Uspostavljaće njegovu vladavinu, i jačati njegove temelje. Njihovi bajraci će također biti crni. Poznato je da je i zastava Resulullaha savs bila crna i zvala se El Ukab - crni orao.

Do riječi: Želi se reći da će hvaljeni i obećani Mehdija na kraju vremena se pojaviti sa istoka, da će mu pristupiti kod Kabe, kao što na to upućuju određeni hadisi.[325]

Dokazi iz Sunneta o njegovom dolasku

Zabilježeni su vjerodostojni hadisi o njegovom dolasku. Neki od njih kao jasan tekst o Mehdiji a neki kao spomen njegovih određenih svojstava. Ovdje ću

---

[322] Isti izvor, 1/29
[323] En Nihaje fi garibil hadis, 1/290
[324] Sunen ibn Madže, 2/1367
[325] En Nihaje, 29/30

spomenuti neke od tih hadisa kao dovoljnu potvrdu dolaska Mehdije na kraju vremena kao jednog od predznaka Sudnjeg dana:

1.Od Ebu Seid el Hudrija r.a. se prenosi da je Resulullah savs rekao: Pojaviće se na kraju mog ummeta Mehdija. Allah će ga napojiti kišom, zemlja će dati plodove a imetak samo dobro, umnožiće se stoka, uzvisiće se ummet, živjeće sedam ili osam (misli se na godine).[326]

2. Također od Ebu Seid el Hudrija se prenosi da je Resulullah savs rekao: Obradovaće vas Mehdija. Biće poslan u vremenu velikih raskola i zemljotresa. Ispuniće zemlju poštenjem i pravdom kao što je bila ispunjena zlom i nepravdom. Sa njim će biti zadovoljni stanovnici i nebesa i zemlje. Imetak će pravo dijeliti. Čovjek upita: Kako pravo? Jednako među ljudima, odgovori.

Ispuniće Allah srca ummeta Muhammedovog savs bogatstvom, okružiti ih pravdom. Narediće glasniku da poviče: Treba li kome šta od imetka!? Neće se javiti niko osim jednog čovjeka, pa će mu reći: Idi kod čuvara blaga! Reći će čuvaru: Mehdija ti naređuje da mi dadneš blaga.Čuvar će mu reći: Požuri! Kad uzme čisto zlato pokajaće se i reći: Bio sam najpohlepniji iz ummeta Muhammeda savs. Zar meni nije dovoljno ono što i njima!? Vratiće blago ali ga niko neće htjeti i reći će mu sa: Mi nikad ne uzimamo ono što smo dali. Tako će biti sedam ili osam ili devet godina. Nakon toga u životu više neće biti dobra.[327]

U rečenom je dokaz da će se nakon smrti Mehdije pojaviti veliko zlo i iskušenje.

3.Od Alije r.a. se prenosi kako je Resulullah savs rekao: Mehdija je iz naše porodice, Allah će mu dati boljitak u jednoj noći.[328]

Ibn Kesir kaže: Allah će mu oprostiti, pomoći ga, nadahnuti i voditi, nakon što nije bio takvim.[329]

4.Prenoi se od Ebu Seid el Hudrija r.a. da je Resulullah savs rekao: Mehdija je od mene, proćelava čela, iskrivljenog nosa. Ispuniće zemlju dobrom i pravdom kao što je bila puna zla i nepravde, vladaće sedam godina.[330]

5. Od Ummu Seleme se prenosi da je čula Resulullaha savs kad je rekao: Mehdija je iz moje porodice, od djece Fatimine.[331]

6. Od Džabira r.a se prenosi da je Resulullah savs rekao: Doći će Isa sin Merjemin, njihov vođa Mehdija će reći: De, klanjaj nam! Isa a.s će reći: Ne, vi ste vođe jedni drugima, time je Allah počasrio ovaj ummet.[332]

---

[326] Mustedrekul Hakim, 4/557-558
[327] Musned Ahmeda, 3/37
[328] Musned Ahmeda, 2/58, hadis 645
[329] En Nihaje, 1/29
[330] Sunen Ebi Davud, 11/375, hadis 4265
[331] Sunen Ebi Davud, 11/373, Sunen Ibn Madže, 2/1368
[332] El Menarul Munif, 147-148

7. Od Ebu Seid el Hudrija r.a. se prenosi da je Resulullah savs rekao: Od nas je onaj za kojim će klanjati Isa sin Merjemin.[333]

8. Abdullah ibn Mes'ud r.a. prenosi da je Resulullah savs rekao: Neće otići ili neće završiti dunjaluk dok Arapima ne zavlada čovjek iz mog potomstva. Ime će mu se podudarati sa mojim imenom. A u drugoj predaji stoji : Njegovo ime će biti isto kao i moje a i ime njegovog oca će biti isto kao ime mog oca.[334]

Neki od hadisa iz Dva sahiha (Buharija i Muslim) o Mehdiji

1. Od Ebu Hurejre se bilježi da je Resulullah savs rekao: Kako li će vam biti kada među vas siđe Isa sin Merjemin a predvodnik vaš bude jedan od vas.[335]

2. Od Džabira r.a. se prenosi da je čuo Resulullaha savs: Neprestano će se skupina iz mog ummeta boriti za istinu do Sudnjeg dana. Pa reče: Sići će Isa sin Merjemin a njihov vođa će reći: Dođi, klanjaj nam. Pa će mu reći: Ne, zaista su jedni od vas vođe drugima. To je Allahova počast prema ovom ummetu.[336]

3. Od Džabira r.a. se prenosi da je Resulullah savs rekao: Biće na kraju mog ummeta čovjek koji će dijeliti nebrojeno blago.

Džabir r.a., jedan od prenosilaca hadisa veli: Rekao sam Ubu Nedri i Ebu Alau : Šta mislite je li to Omer ibn Abdulaziz? Rekli su: Ne.[337]

Ovi hadisi, zabilježeni u Dva sahiha upućuju na slijedeće:

PRVO: Prilikom silaska Isaa sina Merjemina na zemlju muslimanima će upravljati jedan od njih (muslimana).

DRUGO: Prisustvo njihovog vođe na namazu i njegovo predvođenje tog namaza kao imam, te njegov zahtjev Isau a.s. da im kao imam klanja upućuje na ispravnost ovog vođe i njegovu upućenost. Iako se u hadisu ne imenuje Mehdija, hadisi ukazuju na svojstva dobrog čovjeka i imama muslimana toga vremena. U Sunenima i Musnedima je komentar hadisa Dva sahiha i dokaz da se taj dobri čovjek zove: Muhammed sin Abdullahov, zvani Mehdija. A sunet komentariše jedan drugog.

Od hadisa koji upućuju na to je i hadis koji bilježi Haris ibn Ebi Usame od Džabira r.a. da je Resulullah savs rekao: Sići će Isa sin Merjemin i reći će mu njihov vođa Mehdija ...[338]

---

[333] Fejdul Kadir, 6/17
[334] Sunen Ebi Davud, 11/370
[335] Buharija, 6/491
[336] Muslim, 2/193-194
[337] Muslim, 18/38-39
[338] Spomenuli smo izvor ovog hadisa.

To upućuje da je spomenuti vođa u Muslimovom Sahihu koji traži od Isaa a.s. da im klanja kao imam, on je Mehdija.

Šejh Sadik Hasan u svom djelu El Iza'a je spomenuo veliki broj hadisa o Mehdiji, zaključio ga hadisom Džabira r.a. u Muslimovom Sahihu, a potom rekao: Ne spominje se u njemu Mehdija, ali ovaj i drugi hadisi se mogu odnositi jedino na Mehdiju Očekivanog, i na to upućuju mnogi spomenuti dokazi.[339]

Tevatur[340] hadisa o Mehdiji

Ono što sam prethodno spomenuo od hadisa o Mehdiji i ono što nisam spomenuo iz bojazni od preopširnosti upućuje na očitu neupitnost ovih hadisa o čemu jasno govore pojedini imami i ulema. Ovdje ću spomenuti neka od njihovih mišljenja:

1. Hafiz Ebul Hasen el Abiri kaže: Izobilje vijesti su izrečene o Mehdiji od Resulullaha savs: potjecaće iz njegove porodice, vladaće sedam godina, ispuniće zemlju pravdom, sići će Isa a.s. i pomoći mu u ubistvu Dedždžala, predvodiće ovaj umet u namazu a za njim će klanjati Isa a.s.

2.Muhammed el Berezendži u svom djelu El Iša'a li ešrati ssema' kaže: Treće poglavlje o velikim predznacima Sudnjeg dana i neposrednim nagovještajima Sudnjeg dana je opširno. Od njih je i Mehdija. Zapravo, on je prvi od njih. Znaj da spomenute hadise o njemu, uprkos razlikama u predajama, gotovo ne možemo ni pobrojati.

Potom kaže: Saznao si da hadisi o postojanju i dolasku Mehdije na kraju vremenu dostižu stepen prenesenog tevatura (neupitnosti). Biće potomak Poslanika savs i od djece Fatimine r.a. Negirati ga nema nikakvog značenja.

3. Učenjak Muhammed es Sefarini kaže: Brojne su predaje o Mehdijinom dolasku. Te predaje su dostigle stepen tevatura, raširile se među učenjacima suneta i ubrajaju se u jedno od ubjeđenja (akida).

Potom je spomenuo skupinu hadisa o Mehdiji kao i imena pojedinih ashaba koji ih bilježe, pa kaže: Brojne su predaje od ashaba, tabi'ina, onih poslije njih, i one zajedno čine nepobitnu znanstvenu cjelinu. Vjerovati u dolazak Mehdije je obaveza (vadžib) kao što je to utvrđeno kod učenih i zapisano u ubjeđenju Ehli sunneta.[341]

4. Ševkani kaže:Hadisa o dolasku Mehdije Očekivanog ima pedeset.Neki od njih su sahih ili hasen ili slabi ili izmišljeni. Nema sumnje da se radi o tevaturu.Stručnjaci su složni da se i za manji broj hadisa o nečemu kaže o

[339] Akidetu Ehli Sunneti vel eseri fil Mehdil Muntazari, 175-176
[340] Mutevatir hadisi su hadisi koje prenosi skupina prenosilaca od skupine prenosilaca u svakoj generaciji (op.pr.)
[341] Levamiul envaril behijje, 2/84

tevaturu.A što se tiče predaja od ashaba o Mehdiji i njih je također mnogo i imaju propis ref'a(uzdizanje predaje do Poslanika savs.) A zna se da u takvim situacijama nije dozvoljen idžtihad(mišljenje)o ashaba o tome.

5.Sadik Hasan kaže:Hadisa o Mehdiji ima mnogo,uprlos različitosti u predajama.Oni dostižu stepen tevatura.Zabilježeni su u Sunenima,Mu'adžemima,Musnedima.[342]

6.Muhammed ibn Dža'fer el Kitabi kaže: Rezultat svega je u tome da su hadisi o Mehdiji Očekivanom mutevatir kao i predaje o Dedždžalu i silasku Isaa sina Merjeminog.

Učenjaci koji su napisali knjige o Mehdiji

Pored poznatih hadiskih djela kao što su četiri Sunena, Musneda Ahmeda, Bezzara, Ebu Ja'le, Haris ibn Ebi Usame, Mustedreka Hakimovog, Musannefa ibn Ebi Šejbe, Sahiha ibn Huzajme i drugih napisanih djela u kojima se spominju hadisi o Mehdiji, grupa alima je napisala posebna djela o Mehdiji. U tim djelima je spomenut veliki broj predaja o njemu, najpoznatija od njih su slijedeća:

1.Džemal Hafiz Ebu Bekr ibn Ebi Hejseme, hadisi o Mehdiji, kao što spominje Ibn Haldun u svojoj Mukaddimi, prenoseći to od Es Suhejlija.

2. Sujuti je napisao djelo: El Urful Verdij fi Ahbaril Mehdi, koji je štampan u djelu El Hulva lil Fetava.

3. Spominje Hafiz ibn Kesir u svom djelu En Nihaje el Fitenu vel Melahimu da je posebno djelo napisao o Mehdiji.

4.Ali el Mutteki el Hindi je napisao posebnu studiju o Mehdiji.[343]

5. Ibn Hadžer el Mekki je napisao djelo koje je nazvao: El Kavlul Muhtesar fi Alamatil Mehdil Muntazar.

6.Mula Ali el Kari je napisao djelo: El Mešrebul Verdi fi Mezhebil Mehdi.

7. El Mer'i ibn Jusuf el Hanbeli je napisao djelo: Fevaidul Fikr fi Zuhuril Muntazar.

8. Ševkani je napisao: Et Tevdihu fi Tevaturi ma dža'e fil Mehdil Muntazari ved Dedždžali vel Mesih.

9. Siddik Hasen kaže: Učenjak Muhammed ibn Ismail, jemenski emir (vladar) je sakupio neoborive hadise koji govore o dolasku Mehdije iz potomstva Muhammeda savs na kraju vremena.

---

[342] El Iza'a, 113/114

[343] Vidi djelo: El Iša'a li ešrati ssa'a, 121.

Oni koji negiraju hadise o Mehdiji i odgovor njima

Ranije sam spomenuo skupinu vjerodostojnih hadisa koji nepobitno upućuju na pojavu Mehdije na kraju vremena, Mehdije, vladara pravednog i imama pravičnog. Prenio sam riječi uleme koji kao potvrdu tevaturu hadisa o Mehdiji, kao i neka pisana djela o tome. Ono što istinski žalosti je grupa pisaca koji su se pojavili u savremenom dobu a koji niječu dolazak Mehdije. Hadise o Mehdiji opisuju proturiječnošću i nepostojanošću. Mehdija, po njima, nije ništa drugo do izmišljena Šijska legenda koja se kasnije uvukla u Sunijske knjige.

Pojedini od ovih pisaca su pod uticajem onog što se pročulo od historičara Ibn Halduna o slabosti hadisa o Mehdiji. Iako Ibn Haldun nije kompetentan za ovu oblast u ocjeni slabosti ili jačine hadisa. Odbacio je mnoge predaje: Ovo je grupa hadisa koje su zabilježili imami Sunneta o Mehdiji i njegovom dolasku na kraju vremena a ti hadisi - kao što si vidio - nisu čvrsti pred kritikom osim malo ili manje od malo njih.[344]

Kažemo: Kad bi samo jedan hadis bio vjerodostojan, bio bi dovoljan neoboriv dokaz o Mehdiji, a kamo li ako se radi o hadisima tačnim i brojnim (tevatur).

Odgovarajući Ibn Haldunu, šejh Ahmed eš Šakir kaže: Doista Ibn Haldun nije dobro proučio pravilo učenjaka hadisa: ravija je pouzdan dok se ne dokaže suprotno, jer da je to rpočitao i razumio ne bi rekao to što je rekao. Možda je i pročitao i znao ali je htio oslabiti te hadise povodeći se za političkim mišljenjem svoga vremena.[345]

Potom je pojasnio da su pisanja Ibn Halduna o Mehdiji prepuna grešaka o imenima ljudi i spominjanju mahana. Pravdao ga je mogućim greškama onih koji su prepisivali njegovo djelo, ili ga korigovali, a Allah dž.š.najbolje zna.

U želji da bude kratko, ovdje ću spomenuti ono što je rekao Šejh Muhammed Rešid Rida o Mehdiji,kao obrazac drugima koji također poriču hadise o Mehdiji:

Kaže, Allah mu se smilovao;Što se tiče oprečnosti u hadisima o Mehdiji ona je jača i jasnija, pomirenje među predajama je lakše, mada je više onih koji je negiraju, a time sumnja u njih očitija. Stoga Dva šejha nijednu predaju o njemu ne bilježe u Dva Sahiha. Ti hadisi su bili najveći povod nereda i kušnje islamskih naroda.[346]

Potom je spomenuo po njegovim pretpostavkama, primjer kontradiktornosti hadisa o Mehdiji a od najpoznatijih su: Najpoznatije predaje kod Sunija o njegovom imenu i imenu njegovog oca kažu da se zove Muhammed ibn Abdullah a u predaji:

---

[344] Mukaddimetut Tarih ibn Haldun, 1/574
[345] Iz komentara Ahmed Šakira na Musned Imam Ahmeda, 5/197-198
[346] Tefsirul Menar, 9/499

Ahmed ibn Abdullah. Šije Imamije su jednoglasni da je riječ o Muhammed ibn Hasan el Askeriju a oni su jedanaesti i dvanaesti njihovi imami nepogrješivi kojima su dali nadimak: Nepobitan dokaz, Postojan, Očekivani... Kajsanije tvrde da je Mehdija ustvari Muhammed ibn el Hanefi, da je živ i boravi na brdu Ridva ...[347]

Kaže: Poznatog je porijekla: od Alije, od Fatime, od djece Hasanove a po nekim predajama od djece Husejnove shodno mišljenju Šija Imamija, postoje i brojni hadisi jasni da je od djece Abbasove.[348]

Potom spominje mnoštvo Israilijata koji su ušli u hadiska djela: Doita je pristrasnost Aliji, Abbasu, Perziji dala veliki doprinos izmišljanju ovih hadisa. Svaka skupina tvrdi da će poticati od njih. Židovi i Perzijanci su plasirali ove predaje sa ciljem omamljivanja muslimana, kako bi se oni oslonili na leđa Mehdiji sa kojim će Allah dž.š. pomoći vjeru i proširiti pravednost na sve svjetove.[349]

Na ono što je rekao Šejh Rešid Rida se odgovara riječima: Predaje o pojavi Mehdije su vjerodostojne i mutevatir, spomenuo sam skupinu hadisa i učenjaka koji jasno kažu o njihovoj tačnosti i brojnosti.

A što se tiče tvrdnje kako Dva šejha ne bilježe nijedan hadis o Mehdiji, odgovarako: Ne nalazi se sav Sunnet zapisan samo kod Dva šejha. Naprotiv navode se brojni vjerodostojni hadisi u drugim djelima: Sunenima, Musnedima, Mu'džemima.

Ibn Kesir kaže: Buharija i Muslim se nisu držali obaveze da sve što smatraju vjerodostojnim od Sunneta i zapišu. Verifikovali su hadise kojih nema u njihovim knjigama, kao što bilježi Tirmizija i drugi od Buharije da je rekao o vjerodostojnosti mnogih hadisa koji se ne nalaze kod njega, nego u Sunenima i drugdje.

A što se tiče navodnih Israilijata i Šijskih izmišljotina i pristrasnosti u hadisima - toga ima- ali hadiski učenjaci su objasnili nevjerodostojno od drugog napisali djela o apokrifnim hadisima, pojasnili slabe ravije, odredili precizna pravila u sudu o ljudima, tako da čak nijedan inovator i lažac nije ostao a da na njeg nisu ukazali. Tako je Allah dž.š. sačuvao Sunnet od igre podrugljivaca, iskrivljenja rušitelja, krivog prepisivanja besposličara. To je od Allahovog dž.š. čuvanja ove vjere.

Pa kada bi i bilo tu i tamo izmišljenih predaja o Mehdiji pristrasnosti radi to nas doista ne obavezuje da ostavljamo ono što je vjerodostojno o tome: spominjanje njegovog opisa, imena, imena njegovog oca. Ako bi čovjek odredio ličnost za Mehdiju a to bilo suprotno vjerodostojnim hadisima o tome, to ne bi rezultiralo nijekanjem onog Mehdije nagoviještenog u vjerodostojnim hadisima.

---

347 Tefsirul Menar, 9/501
348 Tefsirul Menar, 9/502
349 Tefsirul Menar, 9/501-504

Potom Mehdiji ne treba niko da ga doziva. Allah dž.š. će ga pokazati kad bude htio. Ljudi će ga poznati po znakovima koji će upućivati na njega. A oprečnost predaja je rezultat patvorenih hadisa, a vjerodostojni hadisi nemaju nikakve oprečnosti u sebi, Allahu hvala.

Također, razlike među Šijama nisu validne. Pravedni sud je Kur'an i Sahih hadis. Šijske izmišljotine i nebuloze ne smiju biti stub odbacivanja pomenutog i tačnog od Resulullaha savs.

Učenjak Ibnul Kajjim o Mehdiji kaže: Šije Imamije kažu četvrto mišljenje, a to je: On je Muhammed bin Hasan el Askeri, Očekivani, potomak Husejna sina Alijinog a ne potomak Hasanov. Prisutan je u pojedinim oblastima. Nevidljiv. Naslijediće štap, zapečatiće svemir. Ušao je u brdo Serdab Samra prije više od pesto godina. Nakon toga ga oko nije vidjelo i nema nikakve vijesti niti traga o njemu. I oni ga svaki dan čekaju!! Na vratima Serdaba čeka osedlan konj. Dozivajući ga viču da izađe: O Pomagaču! Izađi naš Pomagaču! Potom se vraćaju skrhanih želja, neispunjenih. To su oni i njihov Mehdija!

Dobro neko reče:

Kolika je žalost za Serdab da je rodila onog
Kome vi govorite svojim neznanjem, o žalosti
Vaš razum je prekrila prašina i doista ste
Udvostručili vratove i obmanu.

Ovakvi su postali sramota i ruglo potomaka Ademovih, podsmijeh svih razumnih.[350]

Hadis: Nema Mehdije osim Isaa sina Merjeminog, i odgovor na njega

Neki od onih koji negiraju hadise o Mehdiji se brane hadisom koga bilježi Ibn Madže i Hakim od ibn Enesa da je Resulullah savs rekao: Neprestano će se povećavati žestina i odstupanje u dunjaluku, škrtost kod ljudi. Sudnji dan će se dogoditi nad najgorim ljudima. I nema Mehdije osim Isaa sina Merjemina.[351]

Odgovara im se da je ovaj hadis slab (daif) jer je riječ o Muhammed ibn Halid Džundiju. O njemu Zehebi kaže: Kaže El Ezdi: Nepriznatog hadisa. A Ebu Abdillah el Hakim kaže: Nepoznat. Rekao sam - Zehebi- hadis: Nema Mehdije osim Isaa sina Merjemina je nepriznat hadis, kojeg je uabilježio Ibn Madže.[352]

Šejhul islam Ibn Tejmije veli: Ovo je slab hadis. Koristili su ga Ebu Muhammed ibn Velid el Bagdadi i drugi, a nije hadis koji bi trebalo uzimati. Bilježi ga i Ibn Madže od Junusa a on od Šafije a ovaj od čovjeka iz Jemena zvanog

[350] El Menarul Munif, 152-152
[351] Sunen Ibn Madže, 2/1340-1341
[352] Mizanul I'atidal, 3/535

Muhammed ibn Halid el Džundij a on od onoga od koga nije dozvoljeno prenositi. I to se ne nalazi u Šafijinom Musnedu. Kaže se i da ga Šafija nije čuo od Džundija, a Junus od Šafije[353]

O njemu Hafiz Ibn Hadžer kaže: Nepoznat.[354]

Ibn Kesir se razlikuje po ovom pitanju pa kaže: Ovo je poznati (mešhur) hadis od Muhammed ibn Halida el Džundija es Sem'anija el Muezzina, Šafijinog učitelja od koga hadise prenosi nekoliko prenosilaca. Nije on nepoznat kako to tvrdi Hakim, nego se od Ibn Me'ina bilježi da ga je ocijenio povjerljivim. Ali postoje prenosioci koji ovaj hadis prenose od njega a on od Eban ibn Ebi Ajaša a ovaj od Hasana Basrija (mursel hadis- ne doseže do Resulullaha savs). Sponinje naš šejh u djelu Tehzib[355] da su neki vidjeli Šafiju u snu kako im govori: Slagao je na mene Junus ibn Abdile'ala es Sudfi, nije to hadis od mene. Smatram da je Junus ibn Abdile'ala povjerljiv i ne može se degradirati na onovu sna. Ovaj hadis, na prvi pogled, se čini oprečnim hadisima koje smo spomenuli kao potvrdu postojanja Mehdije mimo Isa a.s. prije njegove pojave, što je izvjesnije a Allah zna najbolje ili poslije njegovog silaska. Međutim, kad dobro razmislimo, nema tu nikakve suprotnosti. Želi se reći da je prvi istinski Mehdija Isa a.s. a to ne spriječava postojanje još jednog Mehdije, a Allah dž.š.,opet, najbolje zna.[356]

Ebu Abdillah el Kurtubi kaže: Moguće je da riječi: Nema Mehdije osim Isaa a.s. znače: Nema potpunog, nepogriješivog Mehdije osim Isaa, i time bi se pomirile predaje i uklonila kontradiktornost.

Smatram: Pretpostavka njegove utemeljenosti ne umanjuje snagu hadisa o postojanju Mehdije, hadisa koji su tačnijeg seneda od ovog o kojem se ulema razišla u njegovoj utemeljenosti, a Allah dž.š. najbolje zna.

---

353 Minhadžus Sunnetin Nebevijeti, 4/211
354 Takributt Tezhib, 2/157
355 Tehzibul Kemal fi esmair ridžal, 3/1193-1194
356 En Nihaje, 1/32

DRUGA STUDIJA:Dedždžal Mesih

Značenje riječi El Mesih

Ebu Abdullah el Kurtubi spominje dvadesettri izvedenice ovog korjena riječi a autor El Kamusa pedest značenja.[357]

Ovaj izraz se upotrebljava za iskrenog, kao i za lažljivog prevaranta. Tako Mesih Isa sin Merjemin je iskreni, dok je Mesih Dedždžal pokvareni lažac.

Allah dž. š. Je stvorio dva Mesiha, jedan nasuprot drugom:

Tako je Isa a.s. Mesih upute, liječi slijepog i gubavog, oživljava mrtvog- Allahovom dž.š. dozvolom.

A Dedždžal - Allah ga prokleo- je Mesih stranputice. Iskušaće ljude onim što mu je dato od znakova kao što su: spuštanje kiše,rast rastinja i druge neprirodnosti.

Nazvan je Dedždžal Mesihom jer mu je jedno oko «memsuhatun» pobrisano, ili zato što će zemlju pobrisati za četrdeset dana.

Prvo mišljenje je jače jer se u hadisu kaže: Doista je Dedždžal pobrisanog oka.[358]

Značenje riječi Dedždžal

A riječ Dedždžal je izvedena od: katranom namazati devu, kada je katranom prekriju.

A osnova riječi je u značenju: Mješanje. Kaže se «dedžele» kada se pomiješa i prikazuje.

Dedžžal je: lažac, smutljivac i nadnaravan, riječ u augmentativu na oblik « fe'aal «, odnosno onaj ko puno laže i obmanjuje.U mnošini se kaže « dedždžalun», a Malik je rekao «dedžadžile», u obliku nepravilne množine.

Kurtubi spominje da riječ Dedždžal ima deset upotreba u jeziku.[359]

Izraz Dedždžal je postao simbolom jednookog Mesiha lažljivca, pa kad se izgovori Dedždžal isključivo se misli na to značenje.

Dedždžal je nazvan Dedždžalom jer on istinu prekriva neistinom, ili zato što ljudima prekriva svoje nevjerovanje, prikazivanje i pretvaranje, ili zato što se pokriva brojnošću svoje skupine.[360]A allah dž.š. najbolje zna.

---

[357] Et Tezkire, 679, Tertibul Kamus, 4/239
[358] Muslim, 18/16
[359] Et Tezkire, 658
[360] Lisanul Areb, 11/236-237

Osobine Dedždžala i zabilježeni hadisi o njemu

Dedždžal je čovjek, potomak Ademov. Ima mnogo svojstava rečenih u hadisima kako bi se ljudi upoznali i upozorili na njegovo zlo. Kada se pojavi prepoznaće ga istinski vjernici, neće biti njime iskušani, nego će ga znati po opisu koji nam je prenio Iskreni savs. Ova svojstva ga razlikuju od drugih ljudi. Neće zavarati nikoga osim neznalicu (džahila) koji je još prije stradao. Molim od Allaha sigurnost za nas.

Od tih svojstava je : čovjek, mlad, crven, nizak, hodaće primičući prste a odmičući pete, kovrdžave kose, širokog čela, širokih prsa, pobrisanog desnog oka. To oko nit je istureno nit je udubljeno, poput je bobe koja pluta po površini. A njegovo lijevo oko je prekriveno gustom koprenom. Između očiju će mu pisati «kaf, fa, ra- kefere» nepovezanim slovima, što znači kafir (nevjernik). Pročitaće ih svako od vjernika, i ko zna i ko ne zna čitati. Od njegovih svojstava je i neplodnost, neće imati djece.

Spomenuću nekoliko vjerodostojnih hadisa u kojima se spominju neke od nabrojanih osobina. I oni su dokaz pojave Dedždžala:

1.Od Ibn Omera r.a. se prenosi da je Resulullah savs rekao: Zaspao sam obilazeći Kabu ...(pa je spomenuo kako je vidio Isa a.s., potom Dedždžala, pa je, opisujući ga,rekao:) ... kad ono ogroman čovjek, crven, kovrčave kose,ćorav, oko mu je poput bobe koja pluta po površini, rekoše: To je Dedždžal, njemu najsličniji čovjek je Ibn Kutn, čovjek iz plemena Huza'a.[361]

2.Od Ibn Omera r.a. se prenosi da je Resulullah savs spomenuo Dedždžala pa rekao: Doista Allah nije ćorav. Nije li Mesih Dedždžal ćorav u desno oko koje je poput plutajuće bobe na površini.[362]

3. U hadisu Nevas bin Sem'ana stoji da je Resulullah savs opisao Dedždžala: On je mladić, jako kovrčave kose, ugašenog oka, kao da ga poredim sa Abdulizzom Ibn Kutnom.[363]

4.Ubade bin Samit prenosi da je Resulullah savs rekao: Doista je Mesih Dedždžal čovjek, nizak, proćelav, šepav, ćorav, pobrisanog oka koje niti je istureno niti udubljeno. Ako vam se pričini, znajte da vaš Gospodar nije ćorav.[364]

5.Ebu Hurejre prenosi da je Resulullah savs rekao: A što se tiče Mesiha zablude on je ćorav u jedno oko, visokog čela, širokih prsa, gubav.[365]

---

[361] Buhari, 13/90
[362] Buhari, 13/90
[363] Muslim, 18/65
[364] Sunen Ebi Davud, 11/443
[365] Nihaje fi garibil hadis, 2/126

6.Husejfe r.a. prenosi da je Resulullah savs rekao: Dedždžal je ćorav u lijevo oko, nakostriješene kose.[366]

7.Enes r.a. prenosi da je Resulullah savs rekao: Između očiju će mu biti napisano kafir (nevjernik).[367]

A u drugoj predaji stoji: biće pravilno poredana slova: ke, fe, re, pročitaće ih svaki musliman.[368]

A u predaji Huzejfinoj stoji: pročitaće ih svaki mu'min, bio pismen ili nepismen.

Ovaj natpis će biti stvaran i vidljiv. Nema nejasnoće u tome da ga neki ljudi vide a neki ne vide, niti da ga čita nepismen. To stoga što vizuelnu moć stvara Allah dž.š. kako hoće i kad hoće. Taj natpis će vidjeti vjernik svojim okom makar i ne znao čitat, a neće ga vidjeti nevjernik makar znao čitati, isto kao što vjernik vidi Allahove znakove koje nevjernik ne vidi. Tako će Allah dž.š. podariti mogućnost čovjeku bez učenja jer će to biti u vrijeme natprirodnosti.[369]

Nevevi veli: Tačno je ono na čemu su učenjaci, a to je da će ovaj natpis biti stvaran i vidljiv. Allah ga je učinio znakom i jednim od nepobitnih dokaza o njegovom nevjerstvu, laži i pokvarenosti. Predočiće ga svakom muslimanu, pismenom ili nepismenom, a sakriće ga od onog kome je htio nesreću i kušnju, a u svemu tome nema oprečnosti.[370]

8.Od njegovih svojstava je i ono što se bilježi u hadisu Fatime bint Kajs r.a. u priči o Džesasi u kojoj Temim r.a. kaže: Brzo smo krenuli dok nismo ušli u kuću, kad u njoj najveći i najčvršći čovjek koga smo ikad vidjeli.[371]

9.Imran bin Husajn prenosi da je čuo Resulullaha savs da kaže: Između stvaranja Adema i Sudnjeg dana nije stvoren veći čovjek od Dedždžala.[372]

10.A što se tiče Dedždžalove neplodnosti, bilježi se od Ebu Seid el Hudrija da mu je rekao Ebu Sajjad: Zar nisi čuo Resulullaha savs kako kaže: Doista neće imati potomaka? Naravno da sam čuo - reče.[373]

Primjetno je da u spomenutim predajama nekad lijevo a nekad desno oko je opisano ćoravošću, a sve predaje su vjerodostojne, te tu postoji nejasnoća.

Hafiz Ibn Hadžer smatra da je hadis Ibn Omera u Dva sahiha o ćoravosti desnog oka prioritetniji od predaje Muslima o ćoravosti lijevog oka, jer je usaglašenost o tačnosti jača od neusaglašenosti.[374]

---

[366] Muslim, 18/60-61
[367] Buhari, 13/91
[368] Muslim, 18/95
[369] Fethul Bari, 13/100
[370] Nevevijev komentar na Muslimov Sahih, 18/60
[371] Muslim, 18/81
[372] Muslim, 18/86-87
[373] Muslim, 18/50

Kadi 'Ijad smatra kako su mu oba oka oštećena. Sve predaje su vjerodostojne. Desno oko je slijepo i pobrisano kao što stoji u Hadisu Ibn Omera r.a. a na lijevom oku je gusta koprena, tj. I ono je oštećeno. Tako su oba oka ćorava, jedno je slijepo a drugo dobro oštećeno.

O ovom sublimiranju predaja Nevevi kaže: Ovo je vrhunac ljepote.[375]

I to je ono što Ebu Abdullah el Kurtubi smatra ispravnim.[376]

Da li je Deždžal živ? I da li je postojao u doba Allahovog Poslanika savs?

Prije nego odgovorimo na ova dva pitanja neophodno je poznavati Ibn Sajjada. Je li on Deždžal ili je to neko drugi? A ako je neko drugi mimo njega Deždžal hoće li se pojaviti prije iskušenja Deždžala ili ne?

Prije nego odgovorimo na ova pitanja upoznajmo se sa Ibn Sajjadom.

Ibn Sajjad

Zove se Safi, a kažu i Abdullah, sin Sajjadov ili Saidov.[377]Bio je jedan od Židova Medine, neki pak kažz da je bio od Ensarija. Bio je mlad kad je Allahov Poslanik savs došao u Medinu.

Ibn Kesir spominje da je primio islam i da je njegov sin Umara bio prvakom tabi'ina od kojeg su prenosili hadise Imam Malik i drugi.[378]

Njegovu biografiju nilježi Zehebi u djelu Tedžridu esma'is sahabe, u kojem kaže: Abdullah Ibn Sajjad, spominje ga Ibn Šahin i kaže: On je sin Saidov, otac mu je bio Židov, rodio mu se Abdullah ćorav i osunećen, za njega se kaže da je Deždžal, potom je prihvatio islam i on je tabi'in, jedan od prenosilaca hadisa.[379]

Spominje ga i Hafiz Ibn Hadžer u djelu El Isabe, navodeći ono što je rekao Zehebi kaže: Od njegove djece je Umara ibn Abdullah ibn Sajjad. Bio je među najboljim muslimanima, iz društva Se'id ibn Musejjiba. Od njega su prenosili hadise Imam Malik i drugi. Zatim je spomenuo nekoliko hadisa o Ibn Sajjadu koje ćemo navesti kasnije.

Potom veli: Općenito govoreći, neutemeljno ga je ubrajati u ashabe, jer da je ashab sigurno ne bi bio Deždžal zato što će Deždžal umrijeti kao kafir. A ako je to neko drugi onda on nije bio musliman kad ga je Resulullah savs sreo.[380]

---

374 Fethul Bari, 13/97
375 Nevevijev komentar Muslima, 2/235
376 Et Tezkire, 663
377 Fethul Bari, 3/220, 6/164
378 En Nihaje, 1/128
379 Tedridžu esma'is sahabe, 1/319, br.3366
380 El Isabe fi temjizis sahabe, 3/133, br.6609

A ako je poslije toga primio islam, onda je on tabi'in prenosilac hadisa kako tvrdi Zehebi.

Ibn Hadžer u djelu Tehzibut tehzib o Umaru ibn Sajjadu kaže: Umara ibn Abdullah ibn Sajjad el Ensari Ebu Ejjub el Medeni prenosio je hadise od Džabir ibn Abdullaha, Seid ibn Musejjiba i Ata' ibn Jesara, a od njega su prenosili hadise: Dahhak ibn Usman el Huzami, Malik ibn Enes i drugi. Ibn Me'in i Nesa'i kažu: povjerljiv. A Ebu Hatem: dobrog hadisa. Ibn Se'ad kaže: Bio je povjerljiv, malo je hadisa prenio. Imam Malik nikome nad njim nije davao prednost u hadisu. Govorili su: Mi smo potomci Ušejhab ibn Nedždžara pa su ih naslijedili Benu Nedždžar a danas su saveznici Benu Malik ibn Nedždžara, a nije poznato njihovo porijeklo.[381]

Stanje Ibn Sajjada

Ibn Sajjad je bio varalica. Ponekad je gatao pa pogađao i lagao. O njemu se pričalo među ljudima, pričalo se da je Dedždžal o čemu ćemo govoriti kada bude riječ o tome kako ga je Resulullah savs iskušao.

Poslanikov savs ispit za Ibn Sajjada

Kad se među ljudima pročuo slučaj ibn Sajjada, kako je upravo on Dedždžal, Allahov Poslanik savs je htio da se pobliže upozna s tim, da objelodani njegovo stanje. Otišao je do njega sakriven kako ga Ibn Sajjad ne bi primjetio nadajući se da će čuti nešto od njega. Uputio mu je nekoliko pitanja koja su otkrila njegovu zbilju.

U hadisu Ibn Omera r.a. stoji kako je Omer r.a. u društvu Poslanika savs i skupine sunarodnjaka se uputio Ibn Sajjadu. Našli su ga kako se igra sa djecom u blizini tvrđave Ibn Mugale. Bio je blizu punoljetnosti. Nije ih primjetio dok ga Resulullah savs ne udari po ruci i reče mu: Svjedočiš li da sam ja Allahov Poslanik? Ibn Sajjad ga je gledao pa reče: Svjedočim da si Poslanik nepismenim. Onda Ibn Sajjad reče Poslaniku savs: Svjedočiš li ti da sam ja Allahov Poslanik? Pa je odbio to posvjedočiti i reče: Ja vjerujem u Allaha i Njegovog Poslanika. Upita ga : Šta vidiš? Ibn Sajjad reče: Dolazi mi iskren i lažac. Poslanik mu reče: Pomiješalo ti se. Potom mu Poslanik savs reče: Nešto sam sačuvao, sakrio za tebe!? Ibn Sajjad reče: To je dim. Poslanik reče: Odstupi, nećeš povratiti moć. Omer r.a. reče: Dopusti mi Allahov Poslaniče da ga udarim sabljom po vratu. Resulullah savs odgovori: Ako je on taj ti nad njim moći nemaš, a ako nije, čemu onda njegovo ubistvo.[382]

---

[381] Tehzibut tehzib, 7/418, br.681
[382] Buhari, 3/318

U predaji se bilježi kako ga je Resulullah savs upitao: Šta vidiš? Vidim prijestolje (arš) na vodi - reče. To je šejtanovo prijestolje na moru, reče mu Poslanik. Šta još vidiš? Vidim iskrene i lažljive ili lažljive i iskrene. Poslanik savs reče: Ostavite ga, pomiješalo mu se.[383]

Ibn Omer kaže: Potom je Resulullah savs otišao sa Ubej ibn Ka'bom do palmovika u kojem je boravio Ibn Sajjad. Želio je čuti nešto od Ibn Sajjada prije nego li ga on primijeti. Resulullah savs ga ugleda naslonjenog na pokrivač, majka vidje Poslanika naslonjenog na palmu pa reče: Sa'fe, a tako se zvao Ibn Sajjad, eno Muhammeda savs. Ibn Sajjad se uznemiri a Resulullah savs reče: Da sam ga ostavio, obznanio bi se.[384]

Ebu Zerr r.a. priča: Resulullah savs me poslao njegovoj majci da je pitam koliko ga je u trudnoći nosila? Pitao sam je i rekla je dvanaest mjeseci. Potom me poslao da je pitam o njegovom prvom plaču prilikom poroda. Pitao sam je i rekla je da je to bio plač kao plač djeteta od mjesec dana. Potom Resulullah savs reče: Nešto sam ti sklonuo, sakrio. Dio lobanje crvenkasto - bijele ovce i dim. Kaže: Htjede reći duhan (dim) pa ne możede pa reče: Duh, duh (dim).[385]

Tako ga ispita Resulullah savs kako bi se upoznao sa stvernošću oko Ibn Sajjada.

Ovdje se riječju duhan (dim) aludira na Kur'anske riječi: Zato sačekaj dan kada će im se činiti da prema nebu vide vidljiv dim.[386] U predaji Ibn Omera kod Imam Ahmeda se spominje:Sakrio sam ti nešto, a sakrio mu je: dan kada će vidjeti prema nebu vidljiv dim.[387]

Ibn Kesir kaže: Doista se Ibn Sajjad služio metodom gatara, jezikom džina koji rasčlanjuju riječi zato je rekao: duh odnosno duhan. Tada je Resulullah savs otkrio istinu da je to šejtanskog posla pa mu reče: Propao si, nećeš preći svoju granicu.[388]

Njegova smrt

Prenosi se od Ibn Džabira da je rekao: Izgubili smo Ibn Sajjada na dan Harre.[389]

Ibn Hadžer je verifikovao ovu predaju, a smatrao je slabim mišljenje kako je on umro u Medini, kako su mu otkrili lice i klanjali mu dženazu.[390]

---

[383] Muslim, 18/49-50
[384] Buhari, 3/318
[385] Musned Ahmeda, 5/148
[386] Sura Ed Duhan, 10
[387] Musned Ahmeda, 9/139 hadis 6360
[388] Ibn Kesirov tefsir, 7/234
[389] Sunen Ebi Davud, 11/476

Da li je Ibn Sajjad Veliki Dadždžal?

Spomenuli smo govoreći o stanju Ibn Sajjada i ispiti Resulullahovom savs ono što upućuje na suzdržanost Božijeg Poslanika po pitanju Ibn Sajjada. Objava (vahj) nije potvrdila da se radi o Dedždžalu niti je ti opovrgla.

Omer r.a. se zaklinjao pred Poslanikom savs kako je Ibn Sajjad Dedždžal a Resulullah savs to nije nijekao.

Bilo je još ashaba, neka je Allah njima zadovoljan, koji su se također zaklinjali kako je Ibn Sajjad Dedždžal.Kao što se bilježi od Džabira , Ibn Omera i Ebu Zerra.

Muhammed ibn el Munkadir prenosi hadis i kaže: Vidio sam Džabir ibn Abdullaha kako se Allahom kune da je Ibn Sajjad Dedždžal. Upitao sam ga: Allahom se kuneš?! Odgovorio je: Zaista sam čuo Omera kako se u isto kune pred Poslanikom a on mu to nije negirao.[391]

Od Nafi'a se prenosi kako je Ibn Omer rekao: Ne sumnjam, tako mi Allaha da je Ibn Sajjad Dedždžal.[392]

Od Zejd ibn Vehaba se prenosi da je Ebu Zerr rekao: Deset puta da se zakunem kako je Ubn Sajjad Dedždžal- draže mi je nego da se zakunem da nije.

Od Nafi'a se prenosi: Susreo se Ibn Omer sa Ibn Sajjadom na jednoj od medinskih ulica, pa mu Ibn Omer reče riječi koje ga žestoko naljutiše te se u srdžbi napuha i napuni ulicu. Dođe Ibn Omer kdo Hafse koja je već čula vijest pa mu reče: Allah ti se smilovao! Šta si htio od Ibn Sajjada!? Uar ne znaš da je Resulullah savs rekao: Doista će se pojaviti iz srdžbe koja će ga naljutiti.[393]

Od Nafi'a se prenosi kako je Ibn Omer rekao: Sreo sam ga dva puta. Prvi puta sam neke ljude upitao: Kažete da je ovo on? Rekoše: Ne tako nam Allaha. Rekao sam: Lažete mi tako mi Allaha neki od vas su mi rekli da on neće umrijeti dok ne bude imao najviše imetka i djece, tako nešto tvrdite i danas. Popričao je sa nama, potom smo se razišli. Zatim sam ga sreo drugi puta a oko mu se već bilo pomjerilo. Upitao sam ga: Kada ti se desilo to sa okom? Ne znam, reče. Rekao sam mu: Ne znaš, a u tvojoj je glavi!? Da je Allah htio stvorio bi ga na ovom tvom štapu, reče. Potom je zarevao kao nejžešći magarac kojeg sam čuo. Neki od mojih prijatelja tvrde kako sam ga udarao štapom dok ga nisam polomio ali se ja, tako mi Allaha, toga ne sjećam. Otišao sam kod Majke pravovjernih (sestre Hafse r.a.)

---

[390] Fethul bari, 13/328
[391] Buhari, 13/223
[392] Sunen Ebi Davud, 11/483
[393] Muslim, 18/57

ispričati joj šta se dogodilo a ona mi reče: Šta si ti od njega htio? Zar ne znaš da je rečeno: Prvo sa čime će se pojaviti ljudima je srdžba koja će ga naljutiti.[394]

Ibn Sajjad je čuo ono što ljudi govore o njemu. To ga je jako uznemiravalo. Branio se govoreči kako in nije Dedždžal. Pravdao se time kako su osobine Dedždžala koje je spomenuo Resulullah savs ne slažu sa njegovim.

U hadisu kojeg prenosi Ebu Seid el Hudri se kaže: Krenuli smo na hadž ili umru a sa nama i Ibn Said. Došli smo u jednu kuću ljudi se raziđoše a ja ostah sam sa njim. Prestrašio sam se od njega i od onog što ljudi govore o njemu. Donese i stavi svoj prtljag pored mog. Rekoh mu: Vrućine su velike, kad bi svoje stvari stavio pod ono drvo. On to i učini. Potom pomuze ovcu donese mlijeko u velikom loncu i reče: Pij, Ebu Seid! Velika je vrućina, a mlijeko je toplo - rekoh. A ustvari mrzio sam da pijem iz njegove ruke ili da uzmem iz njegove ruke. Pa mi reče: O Ebu Seide, poželim da uzmem uže, prebacim ga preko drveta i objesim se zbog onoga što ljudi govore o meni. O Ebu Seide, ako neki ljudi ne poznaju hadis Resulullaha savs vi Ensarije ga sigurno znate.Zar ti nisi među najboljim poznavaocima hadisa Resulullaha savs? Zar Resulullah savs nije rekao: On je kafir? A ja sam musliman! Zar Resulullah savs nije rekao: On neće imati djece? A ja ostavih dijete u Medini! Zar Resulullah savs nije rekao: Neće ući ni u Meku ni u Medinu? A ja idem iz Medine prema Meki. Ebu Seid reče: Umalo da mu nađem opravdanje. Potom mi reče: Tako mi Allaha ja znam ko je Dedždžal i poznato mi je njegovo rođenje, i znam gdje je on sad. Rekoh mu: Teško tebi ostatak dana![395]

U drugoj predaji stoji da je Ibn Sajjad rekao: Tako mi Allaha znam gdje je Dedždžal sad. Znam mu oca i majku. Pitali su ga: Da li bi ti bilo drago da si ti taj čovjek(Dedždžal)? Kad bi mi se ponudilo na bih se bunio - odgovori.[396]

Spominju se i druge predaje o Ibn Sajjadu, koje sam, plašeći se preopširnosti izostavio, a i pojedini učenjaci kao što je Ibn Kesir, Ibn Hadžer i drugi ih odbacuju zbog slabosti lanca prenosilaca.[397]

Pojedina ulema je u nedoumici oko Ibn Sajjada, nejasan im je njegov slučaj. Jedni kažu: On je Dedždžal. Potkrepljuju to zakletvama pojedinih ashaba, kao što smo spomenuli digađaje Ibn Omera i Ebu Seida sa njim.

Drugi smatraju kako on nije Dedždžal. Potvrđuju to riječima Temim ed Darija. Prije nego navedem mišljenja ovih dviju grupa spomenuću hadis Temima u njegovoj cjelosti:

Muslim bilježi od Amir ibn Šerahil eš Šabija - Ša'ab ibn Hemedana da je on pitao Fatimu bint Kajs - sestru Dahhak ibn Kajsa - koja je bila od prvih muhadžira,

[394] Muslim, 18/57-58
[395] Muslim, 18/51-52
[396] Muslim, 18/51
[397] En Nihaje, 1/128, Fethul Bari, 13/326

i rekao joj: Ispričaj mi hadis koji si čula od Resulullaha savs i nemoj ga prenositi ni od kog drugog osim direktno od Resulullaha savs. Ako hoćeš učiniću to - reče. Naravno, ispričaj mi. Ispričala je priču o rastanku sa svojim mužem, o boravku kod Ibn Um Mektuma a potom je rekla: Kad mi je istekao iddet čula sam Poslanikovog glasnika kako poziva: Okupite se na zajedničkom namazu! Otišla sam u mesdžid, klanjala sa Resulullahom savs u safu žena neposredno iza leđa muškaraca. Kad je Resulullah savs završio namaz sjeo je na mimber i smiješeći se reče: Neka svako ostane na mjestu gdje je klanjao. Znate li zašto sam vas okupio? Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju, rekoše. Tako mi Allaha nisam vas sakupio ni da vas obradujem ni da vas prepadnem. Okupio sam vas jer je Temim ed Dari bio kršćanin pa je dao prisegu (bej'at) i postao musliman. Ispričao mi je potpuno isto ono što sam vam kazao o Dedždžalu. Pričao mi je da se ukrcao na brod sa trideset ljudi iz plemena Lahm i Džuzame. Valovi su se poigravali sa njima mjesec dana, potom su pristali na jednom ostrvu pred zalazak sunca, tu ih dočeka zvijer. Od gustine njene dlake se nije znalo gdje joj je glava a gdje stražnji dio.Rekoše joj: - Teško tebi! Šta si ti ?!

-Ja sam Džessasa.

- A šta je to Džessasa?
- Narode, idite do one kuće u njoj je čovjek koji vam silno želi reći vijesti.

Kad nam je rekla čovjek otišli smo od nje misleći kako je ona šejtan. Požurili smo u kuću. U kojoj zatekosmo najvećeg čovjeka na svijetu. Okovanog u lance, zavezanih ruku na vratu. Između stopala i koljena mu je bilo željezo. Rekli smo mu:

- Teško tebi! Šta si ti?!
- Možete saznati o meni, ali kažite vi meni ko ste vi?
- Mi smo Arapi, ukrcali smo se na lađu, iznenadilo nas je uzburkano,valovi se igraše sa nama mjesec dana,pristadosmo na ovom ostrvu,dočeka nas dlakava zvijer kojoj se ne zna hdje joj je glava a gdje rep.Rekosmo joj:Teško tebi!Šta si ti?Džasasa,reče.Upitasmo a šta je to Džasasa?Idite onom čovjeku u onoj kući on vas silno očekuje.požurili smo tebi,nismo sigurni da ono nije bio šejtan.
- Obavjestite me o palmoviku?
- O čemu se ti raspituješ?
- Pitam vas za palme,da li imaju plodove?
- Da.
- Još malo pa neće imati plodova.Kažite mi o jezeru taberijje?
- Štate o njemu zanima?
- Ima li u njemu vode?

- Mnogo je vode u njemu.
- Još malo pa će presušiti.Recite mi o izvoru Zuger.
- Šta te o njemu zanima?
- Ima li vode na izvoru?Navodnjavaju li se biljke izvorskom vodom?
- Da,ima mnogo vode i navodnjavaju njome biljke.
- Kažite mi o Poslaniku nepismenih,šta radi?
- Pojavio se u Mekki,došao u Medinu.
- Jesu li se Arapi borili protiv njega?
- Jesu.
- I šta je uradio sa njima.
- Pobjedio ih je i pokorni su mu.
- I tako je bilo, znači.
- Da.
- To je sigurno dobro za njih.Neka ga slijede.Reći ću vam o sebi:Doista sam ja Mesih,još malo pa će mi se dozvoliti da izađem pa ću se pojaviti. Ići ću zemljom, Neće ostati nijedno selo a da ne stignem u njega za četrdeset noći osim u Mekku i Tajjibu. One su za mene zabranjene. Kad god pokušam da uđem u jednu od njih dočekaće me melek sa oštrom sabljom i otjerati. Na svakom prilazu će stajati meleki koji će ih čuvati.

Fatima kaže: Resulullah savs je rekao udarajući vrhom štapa: Ovo je Tajjiba, ovo je Tajjiba, ovo je Tajjiba - odnosno Medina. Zar vam nisam ovo već ispričao? Jesi, rekoše ljudi. Doista me iznenadilo kazivanje Temimovo koje je identično onome što sam vam govorio o Dedždžalu, Mekki i Medini. Nije li on u morima Šama ili Jemena, ne nego iz pravca istoka, iz pravca istoka, iz pravca istoka (pokazivao je rukom na istok).

Fatima reče: Ovo sam zapamtila od Resulullaha savs.[398]

Ibn Hadžer kaže: Nekima se čini da je hadis Fatime bint Kajs garib - usamljen, a nije tako. Pored Fatime bint Kajs prenose ga još i Ebu Hurejre, Aiša i Džabir r.a.[399]

Mišljenja učenjaka o Ibn Sajjadu

Ebu Abdullah el Kurtubi kaže: Ispravno je da je Ibn Sajjad Dedždžal, na osnovu spomenutog. Nije isključena mogućnost da bude na ostrvu u tom vremenu, a među ashabima u drugom vremenu.[400]

---

398 Muslim, 18/78-83
399 Fethul Bari, 13/328
400 Et Tezkire, 702

A Nevevi veli: Učenjaci kažu kako je njegov slučaj diskutabilan, da li je on poznati Mesih Dedždžal ili nije, ali nema sumnje u to kako je on jedan od Dedždžala.

Ulema kaže: Iz hadisa je jasno da Resulullah savs nije dobio vahj (objavu) o tome da li je on Dedždžal ili neko drugi. Obaviješten je samo o njegovim osobinama. Ibn Sajjad je posjedovao moguće sličnosti, stoga Resulullah savs nije kategorički tvrdio ili opovrgao Ibn Sajjada ili nekog drugog kao Dedždžala. Zato on kaže Omeru r.a.: Ako je on taj ti ga nećeš moći uništiti.

A što se tiče njegovih argumenata kako je on musliman a Dedždžal kafir, kako Dedždžal neće a on ima potomke, kako Dedždžal neće ući u Mekku i Medinu a on ide iz Medine u pravcu Mekke, to sve nija validan dokaz, jer Resulullah savs je naglasio njegova svojstva u vremenu njegove smutnje i pojave na zemlji.

Njegove sličnosti sa jednim od Dedždžala je i u riječima upućenim Allahovom Poslaniku savs: Svjedočiš li ti da sam ja Allahov Poslanik? Njegove tvrdnje da mu dolazi iskreni i neiskreni, da vidi prijestolje na vodi, da mu ne bi bilo mrsko kad bi bio Dedždžal, da on poznaje mjesto Dedždžalovog boravka govoreći: Znam ga , znam gdje će se roditi i gdje je on sad! Kao i njegova napuhanost kad je ispunio ulicu.

A što se tiče njegovog islama, hadždža, džihada, napuštanja onog što je bio - to nije jasan dokaz kako on nije Dedždžal.[401]

Jasno je iz Nevevijevih riječi kako on Ibn Sajjada smatra Dedždžalom.

A Ševkani kaže: Ljudi su se oko Ibn Sajjada žestoko podvojili. Nejasan im je, tako da je o njemu svašta kazano. Iz hadisa se vidi kako se i sam Resulullah savs dvoumio u tome je li ili nije on Dedždžal.

Na to njegovo dvoumljenje se može odgovoriti na dva načina:

PRVI: Dvoumio se prije nego ga je Allah dž. š. obavijestio kako je on Dedždžal, a kad je saznao nije zabranjivao Omeru r.a. da se zaklinje.

DRUGI: Arapi ponekad prenesu govor u formi sumnje iako sam govor ne podrazumijeva sumnju.

Ono što također upućuje kako je upravo on Dedždžal je i ono što bilježi Abdurrezzak sahih predajom od Ibn Omera: Susreo sam se sa Ibn Sajjadom jednog dana, a sa njim je bio jedan Židov. Oko mu je već bilo pokrenuto kao u magarca. Kad sam ga ugledao rekao sam mu: Zaklinjem te Allahom kad ti je oko ugašeno? Ne znam Milostivog mi, reče. Lažeš, u tvojo je glavi. Potra ga i zareva tri puta.[402]

Sličnu predaju smo već spomenuli kod Muslima.

---

[401] Nevevijev komentar Muslima, 18/46-47
[402] Nejlul Evtar, 7/230-231

Ono što mi izgleda očitim je i to da je i Ševkani sa onima koji smatraju Ibn Sajjada Velikim Dedždžalom.

Bejheki spominjući Temimovu predaju kaže: U njoj se vidi da je Veliki Dedždžal koji će se pojaviti na kraju vremena neko drugi mimo Ibn Sajjada. A Ibn Sajjad je samo jedan u nizu lažljivih Dedždžala o kojima je Resulullah savs obavijestio, i većina ih se već pojavila.

Čini se kako oni koji odlučno tvrde kako je Ibn Sajjad zapravo Dedždžal nisu čuli Temimovu predaju. Objediniti to dvoje je jako teško. Jer kako zamisliti dječaka pred punoljetstvom u doba Resulullaha savs sa kojim se Poslanik sreo i pitao ga, starca, okovanog u lancima na ostrvu koji se raspituje o Poslaniku savs je li se ili nije pojavio?! Stoga je preče pretpostaviti kako ipak nisu čuli Temimovu predaju.

A Omer r.a., moguće je da je to učinio prije nego je čuo Temimovu priču, a nakon što je čuo za nju, više se nije zaklinjao pomenutom zakletvom.

Džabir r.a. je prisustvovao Omerovoj zakletvi kod Resulullaha savs, pa je slijedio ono što je čuo od Omerar.a. u društvu Poslanika savs.[403]

Smatram: Džabir je jedan od prenosilaca Temimove predaje, kao što to bilježi Ebu Davud u priči o Džessasi i Dedždžalu kao i Temim, potom Ibn Ebi Seleme kaže: U ovom hadisu ima nešto što nisam zapamtio. Džabir je svjedočio kako je Dedždžal Ibn Sajjad. Rekao sam mu : On je umro. Iako je umro. On je musliman, rekao sam.Iako je primio islam, reče. On je ušao u Medinu. Neka je i u Medinu ušao.[404]

Džabir je uporan u tvrdnji kako je Ibn Sajjad zapravo Dedždžal. Čak i nakon konstatacije kako je on primio islam, ušao u Medinu i umro. Spomenuli smo vjerodostojnu predaju od Džabira r.a.:Umro je Ibn Sajjad na dan Harre.

Ibn Hadžer kaže: Zabilježio je Ebu Nuajm el Asbehani u djelu Tarihul Asbehan ono što podržava Ibn Sajjada kao Dedždžala. Tako navodi od Šubejl ibn Urza a on od Hasan ibn Abdurrahmana a on od svog oca da je rekao: Kad smo osvojili Asbehan između naše vojske i Židova je bile razdaljina koju smo mi prelazili. Došao sam do Židova koji su se igrali i veselili. Upitao sam jednog poznanika među njima o razlogu veselja. Reče: Naš kralj sa kojim ćemo pobijediti Arape nam dolazi. Prespavao sam kod poznanika na krovu, klanjao sabah, a kad se razvidnilo ugledah čovjeka kako tetura iz pravca vojnika. Čovjeka sa ukrasom na glavi oko kojeg Židovi igraju i vesele se. Pogledao sam bolje i vidio Ibn Sajjada. Ušao je u Medinu i nije se pojavio do dana današnjeg.[405]

Ibn Hadžer kaže: Ne može se uskladiti Džabirova predaja po kojoj je Ibn Sajjad umro na dan Harre sa predajom Hasan ibn Abdurrahmana zato što je

[403] Fethul Bari, 13/326-327
[404] Sunen Ebi Davud, 11/476
[405] Fethul Bari, 3/327-328

osvajanje Asbehana bilo u doba Omera r.a. kao što to bilježi Ebu Nuajm u svojoj Historiji, a između ubistva Omera r.a. i bitke na Harri je oko četrdeset godina.

Moguće je sublimirati ove predaje time kako je Hasanov otac pričao o onome što je bilo poslije osvajanja Asbehana za ovaj vremenski period. Tako da odgovor: Kad smo osvojili Asbehan - bude prešućen, odnosno: Bio sam i hodao po Asbehanu pa se desila priča o Ibn Sajjadu. Tako se osvajanje Asbehana i dolazak Ibn Sajjada nisu desili u isto vrijeme.[406]

Šejhul islam Ibn Tejmije spominje kako je slučaj Ibn Sajjada bio nejasan pojedinim ashabima, kako je Resulullah savs bio suzdržan dok mu nije postalo jasno da on nije Dedždžal, nego jedan od gatara, sljedbenika šejtanovih. Zato mu je otišao da ga iskuša.[407]

Ibn Kesir kaže: Misli se na to kako Ibn Sajjad definitivno nije Dedždžal koji će se pojaviti na kraju vremena zbog hadisa Fatime bint Kajs koji je konačan sud o ovome.[408]

Ovo su neka od mišljenja učenih ljudi o Ibn Sajjadu. Ona su, kao što vidiš, međusobno oprečna, i svako od njih je utemeljeno svojim dokazom.

Stoga je Hafiz Ibn Hadžer trudeći se da pomiri različite hadise rekao: Najbliža mogućnost pomirenja između hadisa Temima i toga kako je Ibn Sajjad zapravo Dedždžal je ta da je stvarni Dedždžal onaj koga je Temim vidio okovanog. A Ibn Sajjad je šejtan u liku Dedždžala toga vremena koji se uputio prema Asbehanu tu se pritajio sa sebi sličnim do vremena koje je Allah odredio da se u njemu pojavi. Zbog velike zbrke oko toga Buharija je slijedio metod pretežnijeg mišljenja, spomenuo samo Džabirov hadis od Ibn Omera o Ibn Sajjadu a prešutio je i nije zabilježio hadis Fatime bint Kajs u Temimovoj predaji.[409]

Ibn Sajjad je istina a ne iluzija(legenda)

Ebu Ubejje tvdi kako je:ličnost Ibn Sajjada iluzija nastala u pojedinim glavama,priča živjela u pojedinim knjigama pripisana Poslaniku,a Poslanik savs nije radio niti govorio osim ono što je najbolje i srž istine.sad je došlo vrijeme da se ozbiljno pozabavimo hadisom,njegovim značenjem,svrhom i krajnjim ciljem.Također moramo prenositi lanac prenosilaca kako bi se naše shvatanje islama spasilo nepravde i grešaka.[410]

---

[406] Fethul Bari, 13/328
[407] El Furkanu bejne evlijaillahi ve bejne evlijaiššejtan, 77
[408] En Nihaje, 1/70
[409] Fethul Bari, 13/328
[410] En Nihaje,1/104

To je ono što šejh Ebu Ubejje kaže u komentaru na spomenute hadis o Ibn Sajjadu!!

Odgovara mu se kako su spomenuti hadisi o Ibn Sajadu vjerodostojno zabilježeni u hadiskim zbirkama, Dva Sahiha i drugim. U hadisima o Ibn Sajjadu nema onog što je suprotno duhu hadisa ili biti istine. Ibn Sajjad je,kao što je rečeno, diskutabilan među muslimanima, bio je jedan od Dedždžala. Allah dž.š. je njegovu laž i neispravnost učinio jasnom Resulullahu savs i muslimanima.

Ebu Ubejje pobija sam sebe u govoru. Ponekad u komentarima hadisa o Ibn Sajjadu kaže: Istina je da je Ibn Sajjad izgovarao riječi bez značenja kao što je običaj gatara. Ništa nije mislio tom riječju. On je opaki gatar varalica.[411]

Ovdje priznaje kako je Ibn Sajjad opaki gatar varalica! Kako jednom može biti izmišljotina a drugi put gatar!

Nema sumnje da Ebu Ubejje pobija sam sebe svojim govorom.

Onaj ko pomno prati komentare Ebu Ubejje na knjigu: En Nihaje, el fitenu vel melahimu, od Hafiza Ibn Kesira, uočiće čuda. Ebu Ubejje je potpuni sud prepustio svom dragom razumu o hadisima koje prenosi Ibn Kesir. Ono što on smatra ispravnim i prihvati to je istina, a sve drugo komentira suprotno hadisima ili sudi o vjerodostojnim hadisima kao apokrifnim - bez dokaza ili nepobitnog stava o tačnosti.

Ebu Ubejje o hadisima Ibn Sajjada kaže: Da li je dječak odgovoran (mukellef) za svoja djela? I da li bi Poslanik ovim tvrdnjama poklanjao toliko pažnje da stane kod njega i pita ga ovo pitanje? Je li razumno da čeka dok mu ovaj ne odgovori? Da li je prihvatljivo da mu dozvoli odgovor u kojem za sebe tvrdi poslanstvo i objavu? Je li to Allah slao djecu kao poslanike? Pitanja su koja navodimo onim kojima je razum blokiran pred razboritim i zdravim razmišljanjem.[412]

Odgovara mu se na ove riječi: Niko nije rekao da je maloljetnik mukellef, niti da je Allah dž.š. slao djecu kao poslanike. Poslanik savs je samo želio provjeriti stanje Ibn Sajjada, je li on stvarni Dedždžal ili ne. Medinom se pročulo kako je on Dedždžal na kojeg je upozorio Resulullah savs, a o Ibn Sajjadu mu nije došla objava pa je Resulullah savs smatrao da ono što otkriva njegovu dedžalštinu - radilo se o dječaku koji je posjedovao moć raspoznavanja stvari - su riječi: Svjedočiš li da sam ja Allahov poslanik ... dok mu nije rekao: Ja sam nešto za tebe sakrio. Kao i druga pitanja koja mu je postavio Resulullah savs.

Nije se ovim riječima željela dječakova odgovornost islamom nego stvarno stanje Ibn Sajjada. Ako je to što smo spomenuli bila namjera onda ne čudi što je

[411] En Nihaje, 1/88
[412] En Nihaje, 1/104

Resulullah stao da vidi njegov odgovor iz kojeg je postalo jasno kako je on jedan od Dedždžala.

Osim toga, nema zapreke da Resulullah savs ponudi islam maloljetniku. Buharija bilježi priču Ibn Sajjada pod naslovom: Poglavlje kako ponuditi islam maloljetnoj osobi.[413]

A to što Poslanik nije kaznio Ibn Sajjada iako je tvrdio za sebe poslanstvo je ustvari sumnja prisutna kod Ebu Ubejje rezultirana nepoznavanjem mišljenja uleme koji su na nju odgovorili sa više odgovora od kojih spominjemo:

1.Ibn Sajjad je bio jedan od medinskih Židova ili jedan od njihovih saveznika. A između njih i Poslanika je postojao ugovor o primirju nakon što je Poslanik stigao u Medinu, ugovor u kojem je potpisano međusobno nenapadanje i da oni ostanu u svojoj vjeri.

U prilog tome je i ono što bilježi Ahmed od Džabira u priči o dolasku Poslanika savs kod Ibn Sajjada i riječima Omera r.a. Dozvoli mi da ga pogubim, Allahov Poslaniče, a on mu odgovori: Ako je on taj, ti nisi njegov ubica (sahib), nego Isa sin Merjemin a.s. A ako on nije taj nemaš pravo ubiti čovjeka sa kojim mi imamo ugovor.[414]

Ovako su odgovorili Hattabij i Begavij.

A Ibn Hadžer kaže: To je tako (muteajjin).[415]

2.Ibn Sajjad je tada bio mali, još uvijek maloljetan, ovaj odgovor jača predaja koju od Ibn Omera bilježi Buharija o odlasku Resulullaha savs Ibn Sajjadu u kojoj stoji: Dok ga ne nađe kako se igra sa djecom kod tvrđave Benu Megale, a Ibn Sajjad je tada bio blizu punoljetstva.[416]

Kadija 'Ijad je izabrao ovaj odgovor.

3.Postoji treći odgovor koji je spomenuo Hafiz Ibn Hadžer: Ibn Sajjad nije jasno tvrdio da je on poslanik nego je zamislio kako tvrdi da ima objavu. Tvrditi da imaš objavu ne znači tvrditi i da si poslanik. Allah dž.š.kaže: Zar ne vidiš da mi nevjernike šejtanima prepuštamo da ih što više na zlo navraćaju.[417]

Mjesto pojavljivanja Dedždžala

Doći će iz pravca isotka iz mjesta Horasan, od Židova Asbahana, potom će hodati zemljom. Neće ostaviti niti jedno mjesto a da u njega ne uđe, osim Mekke i Medine. U njih neće moći ući jer će ih meleki čuvati.

[413] Buhari, 6/181
[414] El fethur rebbanijj, 24/64-65
[415] Fethul Bari, 6/174
[416] Buhari, 6/172
[417] Sura Merjem, 83

U spomenutom hadisu Fatime bint Kajs Resulullah savs o Dedždžalu kaže: Nije li on u moru Šama ili Jemena, ne nego je u pravcu istoka, on je u pravcu istoka (i pokaza rukom prema istoku).[418]

Ebu Bekr es Siddik prenosi da je Resulullah savs rekao: Dedždžal će se pojaviti na istoku iz mjesta zvanog Horasan.

Od Enesa r.a. se prenosi da je Resulullah savs rekao: Dedždžal će se pojaviti iz asbehanskih židova, sa njim će biti sedamdeset hiljada židova.[419]

Ibn Hadžer kaže: A što se tiče mjesta iz kojeg će se pojaviti to će sigurno biti sa istoka.[420]

A Ibn Kesir kaže: Početak pojavljivanja će biti iz Asbehana iz mjesta zvanog Jehudijje (Židovsko).[421]

Dedždžal neće ući u Mekku niti u Medinu

Dedždžalu je zabranjen ulaz u Mekku i Medinu kad se pojavi na kraju vremena. O tome postoje vjerodostojni hadisi. A u ostala mjesta će jedno po jedno ulaziti.

U hadisu Fatime bint Kajs stoji da je Dedždžal rekao: Izaći ću, hodaću zemljom, neće ostati nijedno mjesto a da u njega ne uđem u periodu od četrdeset noći, osim Mekke i Tajjibe,[422]one su mi zabranjene. Kad god pokušam da uđem u jednu od njih dočekaće me melek sa oštrom sabljom i otjerati od njih. Na svakom prilazu će stajati melek koji će ih čuvati.

Pouzdano se zna da Dedždžal neće ući u četiri mesdžida: Mesdžidul Haram u Mekki, Mesdžidun Nebavi u Medini, Mesdžidut Tur i Mesdžidul Aksa.

Bilježi Imam Ahmed od Džunade ibn Ebi Umejje el Ezdija: Otišli smo ja i jedan od ensarija kod jednog od Resulullahovih savs ashaba i rekli mu: Kaži nam šta si od Resulullaha savs čuo o Dedždžalu ... (spomenuo je hadis i rekao): zaista će on boraviti na zemlji četrdeste sabaha, doći će na svaki izvor, neće se približiti četirima mesdžidima: Mesdžidul Harem u Mekki, Mesdžidun Nebevi u Medini, Mesdžidut Tur i Mesdžidul Aksa.[423]

Ašto se tiče predaje u Dva sahiha po kojoj je Resulullah savs vidio kovrdžavog, niskog čovjeka, ćoravog desnog oka, naslonjenog na čovjekovo rame kako tavafi oko Kabe, pa upita ko je on. Rekoše mu da je on Mesih Dedždžal.

---

[418] Muslim, 18/83
[419] El fethur rebbanijj, 24/73
[420] Fethul Bari, 13/91
[421] En Nihaje, 1/128
[422] Tajjiba je Medina.
[423] El fethur rebbanijj, 26/76

Odgovor je kako se radi o zabrani ulaska Deždžala u Meku i Medinu onda kad se pojavi ne kraju vremena. A Allah najbolje zna.[424]

Deždžalovi sljedbenici

Većina Deždžalovih sljedbenika su Židovi, nearapi i tatari, mješavina rasa. Najvećim dijelom pustinjaci (seljaci) i žene.

Bilježi Muslim od Enes ibn Malika r.a. da je Resulullah savs rekao: Slijediće Deždžala sedamdeset hiljada asbehanskih židova kao predvodnica.[425]

A u Ahmedovoj predaji sedamdeset hiljada Tidžanaca.[426]

A u spomenutom hadisu Ebu Bekra r.a.: Slijediće ga narod lica poput iskovanih štitova.

Ibn Kesir kaže: Očito je, a Allah najbolje zna, da se misli na turke, Deždžalove pomoćnike.[427]

Smatram da se to odnosi na nearape (e'adžem) opisane u hadisu Ebu Hurejre: Neće nastupiti Sudnji dan dok se ne sukobite sa Havzom i Keramom od nearapa: Crvenih lica, krivih noseva, sitnih očiju, lica poput iskovanih štitova, obuće od dlake.[428]

A što se tiče toga da će najveći broj njegovih sljedbenika biti od beduina (seljaka) to je stoga što je neznanje uglavnom sa njima. Bilježi se u podušem hadisu Ebu Umame u kojem Resulullah savs kaže: Od smutnje Deždžala će biti i njegove riječi čobanima: Ako ti oživim oca i majku, hoćeš li posvjedočiti da sam ti ja Gospodar? Hoću, reći će. Dva šejtana će se pojaviti u liku njegovog oca i majke i reći: Sine, slijedi ga, zaista je on tvoj Gospodar.[429]

A žene, njihovo stanje je gore od stanja beduina zbog brzine potpadanja pod razne uticaje i zbog neznanja. U hadisu Ibn Omera r.a. se kaže: Doći će Deždžal u dolinu žabokračine zvanu Merkanat.[430]Najviše će pred njega izaći žena. Čak će čovjek otići kod supruge, majke, kćerke, sestre, tetke i svezati je konopcima plašeći se da ne izađu pred njega.[431]

Deždžalovo iskušenje (fitnet)

---

[424] Nevevijev komentar Muslima, 2/234, Fethul Bari, 6/488
[425] Muslim, 18/85-86
[426] El fethur rebbanijj, 24/73
[427] En Nihaje, 1/117
[428] Buhari, 6/604
[429] Sunen Ibn Madže,2/1359-1363
[430] Dolina između Medine i Taifa.
[431] Musned Ahmeda, 7/190, hadis 5353

Iskušenje zvano Dedždžal je najveće iskušenje od vremena kad je Allah dž.š. stvorio Adema a.s. pa do dana Sudnjega. To stoga što će mu Allah dati veličanstvenu moć nadnaravnosti koja će zapanjiti i zateći razum.

Spominje se da će sa njim biti džennet i vatra. Njegov džennet je vatra a njegova vatra je džennet. Sa njim će biti rijeka vode, brdo hljeba, narediće nebu kišu pa će pasti, a zemlji bilje pa će niknuti, slijediće ga zemaljske riznice, putovaće zemljom strahovitom brzinom poput kišnog oblaka nošenog vjetrom... i druga neprirodna dešavanja.

O svemu tome govore vjerodostojni hadisi od kojih je i onaj koji bilježi Muslim od Huzejfe r.a. da je Resulullah savs rekao: Dedždžal je ćorav u lijevo oko, kovrdžave kose, sa njim je džennet i džehennem, njegova vatra je džennet a njegov džennet je vatra.[432]

Također Muslim od Huzjfe bilježi da je Resulullah savs rekao: Znam ja šta će imati Dedždžal, imaće dvije rijeke koje teku, jednu bijelu a drugu rasplamsanu. Ko ugleda jednu od njih neka uđe u onu koju vidi kao vatru, neka se sagne, prodrma glavom i napije se, to je zaista hladna voda.[433]

U hadisu Nevvas ibn Sem'ana u kojem se spominje Dedždžal, se prenosi da su ashabi rekli: Allahov Poslaniče, koliko će boraviti na zemlji? Četrdeset dana: dan kao godina, dan kao mjesec, dan kao sedmica, a ostali dani poput naših dana. Rekoše: Kojom brzinom će se kretati zemljom? Poput kišnog oblaka nošenog vjetrom, odgovori. Doći će među narod, pozvati ih i oni će mu povjerovati i odazvati mu se, narediće nebesima i kiša će pasti, narediće zemlji i niknuće bilje, vratiće im se stoka sa ispaše na kraju dana nahranjena i sa mnogo mlijeka. Potom će doći narodu i pozvati ih a oni će odbiti njegov poziv pa će on otići od njih. Postaće siromašni bez igdje ičega. Proći će pored ruševine pa će joj reći: Izbaci svoju riznicu blaga pa će ga blago slijediti kao pčele roj. Potom će pozvati mladića punog mladalačke snage, udariće ga sabljom i prepoloviti na dva dijela. Onda će ga ponovo pozvati a on će doći ozarena i nasmijana lica.[434]

U Buharijinoj predaji od Ebu Seid el Hudrija r.a. stoji da je ovaj čovjek kojeg će Dedždžal pogubiti od najboljih ili najbolji čovjek. Doći će pred Dedždžala iz Poslanikovog grada, Medine i reći mu: Svjedočim da si ti Dedždžal o kojem nas je obavijestio Resulullah savs. Dedždžal će reći: Kad bih ubio a potom oživio ovog čovjeka da li biste sumnjali u mene? Ne bismo, rekoše. Pa ga ubi a potom oživi a čovjek mu reče: Tako mi Allaha, sad mi je još jasnije ko si ti. Dedždžal će htjeti da ga ponovo ubije, ali neće to moći učiniti.[435]

---

432 Muslim, 18/60-61
433 Muslim,18/61
434 Muslim, 18/65-66
435 Buhari, 13/101

Spomenuli smo predaju Ibn Madže od Ebu Umame el Bahilija r.a. u kojoj Resulullah savs o Dedždžalu kaže: Od njegove smutnje je i to da će reći beduinima (seljacima): Kada bih oživio tvog oca i majku bi li posvjedočio da sam ti ja gospodar? Svakako da bih, reče. Pa će dva šejtana u liku oca i majke progovoriti: O sinko moj, slijedi ga, zaista je on tvoj gospodar.[436]

Molimo Allaha dž.š. da nas pomogne, i utječemo mu se da nas sačuva od iskušenja.

Odgovor onima koji negiraju pojavu Dedždžala

Ono što smo spomenuli nedvojbeno ukazuje na pojavu Dedždžala na kraju vremena. On je stvarni čovjek. Allah dž.š. će mu dati šta bude htio od nesvakidašnjih velikih mogućnosti.

Ipak Šejh Muhammed Abduhu Dedždžala smatra simbolom izmišljotine, obmane i sramote,[437]u tome ga je slijedio Šejh Ebu Ubejje smatrajući Dedždžala simbolom slabosti i neistine a ne stvarnim čovjekom. Ovakva tumačenja su odstupanja od jasnih hadisa bez bilo kakve utemeljenosti.

Pogledaj šta Šejh Ebu Ubejje kaže u komentaru hadisa o Dedždžalu: Razlike u predajama o mjestu i vremenu pojave Dedždžala, o tome da li je on Ibn Sajjad ili nije upućuju na to da se sa Dedždžalom željelo ukazati na rasprostranjenost i moć zla u mnogim mjestima na način koji je doprinijeo uspostavi i širenju smutnje u određenom vremenu. To je trajalo sve dok njegova snaga ne prestane a njegova žeravica se ugasi snagom istine, Allahovom riječju: Laž, zaista, nestaje.[438]

On također veli: Nije li preče da se Dedždžal razumijeva kao simbol zla, zbunjenosti i gnusne laži ...[439]

Odgovaramo na ove tvrdnje kako su hadisi jasni u tome da je Dedždžal čovjek tijelom i dušom. Ne postoji dokaz kako je on simbol izmišljotine, obmane i laži. U predajama nema razlika niti kontradiktornosti. Spomenuli smo vezu između tih predaja, pojasnio sam kako će se Dedždžal pojaviti iz Asbehana iz pravca Horasana, a sve to je iz pravca istoka, pojasnio sam šta je rečeno o Ibn Sajjadu i da li je on ili neko drugi Dedždžal. Spomenuo sam mišljenja učenjaka o tome.

Ako je to jasno, onda u predajama nema oprečnosti, ni o mjestu pojavljivanja niti o vremenu dolaska. Nema ničega što bi zahtijevalo ono čemu su njih dvojica otišla posebno ne sa svim onim osobinama na koje su upozorili hadisi koji bez nepotrebnog izlaska iz okvira upućuju da se radi o čovjeku od krvi i mesa.

---

[436] Već smo spomenuli izvor.
[437] Vidi Tefsirul Menar, 3/317
[438] Sura El Isra', 81
[439] En Nihaje, 1/115

Pored toga Ebu Ubejje pobija sam sebe komentarišući u Ibn Kesirovom djelu El fitenu vel melahimu Poslanikove riječi: Između očiju će mu pisati kafir, pročitaće ga svako ko prezire njegova djela ili pročitaće ga svaki mu'min. Ili Poslanikove riječi: Zapamtite dobro, niko od vas neće vidjeti svoga Gospodara dok ne umre - Ebu Ubejje to komentira ovako: Ovo jasno ukazuje na Deždžalovu laž u pripisivanju božanstva sebi, Allah ga groznim učinio i upotpunio sviju srdžbu i prokletstvo nad njim.[440]

On ovdje smatra Deždžala stvarnim čovjekom koji tvrdi kako je on božanstvo i priziva srdžbu i prokletstvo nad njim, a na drugom mjestu negira mogućnost Deždžala kao čovjeka, nego je on samo simbol zla i iskušenja!!

Nema sumnje da je ovo njegovo negiranje samog sebe.

Volio bih da se na one koji negiraju pojavu Deždžala ne odnose Resulullahove savs riječi: Zaista će poslije vas biti ljudi koji će negirati kamenovanje (redžm), Deždžala, šefa'at, kaburski azab i narod koji će izaći iz vatre nakon što odgori.[441]

Spomenućemo natprirodnost Deždžala, traženje zaštite od njegove smutnje i vijesti o njegovoj propasti, što sve skupa nepobitno ukazuje kako je on stvarna ličnost.

Deždžalove natprirodnosti su stvarnost

Govoreći o njegovim iskušenjima, spomenuli smo neke od njegovih natprirodnosti. One su stvarnost a nikako iluzija ili izmišljotina kao što to tvrde pojedini učenjaci.

Ibn Kesir prenosi od Ibn Hazma i Tahavije kako su oni rekli da ono što je sa Deždžalom nije stvarno.

Također od učitelja mu'tezila Ebu Ali el Džubbaija prenosi riječi: Nije dozvoljeno da to bude stvarnost jer bi se time mu'džize čarobnjaka izjednačile sa mu'džizama poslanika.[442]

Poslije njih se pojavio Rešid Rida i negirao Deždžalovu natprirodnost. Tvrdio je kako je to oprečno Allahovim dž.š. zakonitostima stvaranja. Tako govoreći o hadisima o Deždžalu veli: Ono što je spomenuto od natprirodnosti potpuno sliči najvećim znakovima kojima je Allah pomogao najodabranije poslanike (ulul azm) ili ih čak i nadmašuje i time bacaju sumnju na njih kao što o tome kažu pojedini filozofi a muhaddisi to smatraju njihovom novotarijom. Jasno je kako je Uzvišeni Allah dž.š. dao poslanicima ove mu'džize da bi uputili njegova

---

[440] En Nihaje, 1/89
[441] Musned Ahmeda, 1/223
[442] En Nihaje, 1/120

stvorenja shodno prednosti oprosta nad srdžbom. Pa kako će onda dati Dedždžalu veće mu'džize u zavođenju ogromne većine njegovih robova!? Od tih predaja je i to kako će on za samo četrdeset dana zavladati zemljom osim Mekke i Medine.

Do riječi: Zaista ono što mu je pripisano od natprirodnosti je suprotno Allahovim zakonitostima stvaranja. Kur'an nedvojbeno kaže kako u Allahovim zakonitostima nema odstupanja niti promjena. Ove oprečne i suprotstavljene predaje ne ograničavaju ove nepobitne Kur'anske tekstove.[443]

Kao primjer kontradiktornosti hadisa o Dedždžalu navodi da u pojedinim predajama - kao što smo spomenuli - se spominje brdo hljeba, rijeke vode i meda, džennet i džehennem ... koja je suprotna predaji Dva sahiha od Mugire ibn Šu'abe: Niko nije pitao Resulullaha savs o Dedždžalu ono što sam ga ja pitao, pa mi reče: Šta te muči kod njega? Rekao sam: Kažu da će imati brdo hljeba i rijeku vode? To je sve kod Allaha dž.š. beznačajno, reče.[444]

Od onih koji negiraju natprirodnost Dedždžala je i Ebu Ubejje koji u komentaru hadisa o tome kaže: Hoće li zastati pred ovim velikim iskušenjem velika većina ljudi. Usmrti pa oživi, javno pred ljudima.A da ih potom Allah baci u džehennem zbog toga što su njime iskušani?? Zaista je Allah dž.š. blaži i milostiviji prema svojim robovima i ne bi dozvolio ovakvu tiraniju iskušenja nad njima pred kojim ne bi odolio osim onoga ko je obdaren neograničenom čvrstinom vjerovanja i ubjeđenja. Zaista je Dedždžal, bilo koji Dedždžal, nebitan kod Allaha da bi mu On dao monopol nad stvorenjima i pojačao ga ovim zapanjujuće razornim oružjem, potresnim za vjerovanje i vjeru u srcima većine svijeta.[445]

Odgovor ovakvim je sažet u slijedećem:

1.Zabilježeni hadisi o natprirodnosti Dedždžala su stabilni i vjerodostojni. Nije dozvoljeno odbaciti ih ili ih komentirati nevedenim sumnjam,a. U njima nema kontradiktornosti i među njima nema oprečnosti.

A ono što je za primjer naveo Rešid Rida od Mugire u Dva sahiha i da je to navodno suprotno hadisima o Dedždžalu odgovaramo Poslanikovim savs riječima: To je sve kod Allaha beznačajno - to znači: beznačajno je to što je Allah dž.š. dao Dedždžalu od natprirodnosti kojima odvodi u zabludu nevjernike ili sije sumnju u srca vjernika nego time povećava vjerovanje onih koji si vjernici a sumnju onih čija su srca bolesna. To je popit riječi onog kojeg ubije Dedždžal: Nikad mi nije bilo jasnije ko si ti. Ne želi se riječima: To je sve kod Allaha beznačajno - da ništa od toga neće biti sa njim, nego se želi reći kako je to sve beznačajno da bi se zbog toga

443 Tefsirul menar, 9/490
444 Buhari, 13/89 , Muslim, 18/74
445 En Nihaje, 1/118

povjerovalo Dedždžalu, posebno kad je dat jasan znak njegove prevare i kufra koji će pročitati svaki pismeni i nepismeni musliman. Ako se tome doda još mnoštvo toga što upućuje na njegovu ograničenost,[446] kao što smo spomenuli govoreći o njegovim svojstvima.

2.Ako se složimo da je hadis onakav kako se čini onda su riječi Resulullaha savs izrečene prije nego je Poslaniku objavljeno o njegovim natprirodnostima. Dokaz tome su Mugirine riječi Poslaniku: Kažu sa njim je ... A nije rekao: Ti si nam rekao tako i tako. Potom je došla objava i pojasnila znakove Dedždžalove natprirodnosti. Tako da nema nikave oprečnosti između Mugirinog hadisa i hadisa o Dedždžalu.

3.Natprirodnost Dedždžalova je stvarnost a nikako iluzija, izmišljotina. Ove natprirodnosti su Allahovimdž.š.određenjem iskušenje i ispit za robove. Nemoguće je poistovijetiti stanje Dedždžala sa stanjem poslanika. Nigdje se ne spominje kako će Dedždžal tvrditi za sebe da je poslanik, nego će tvrditi da je božanstvo.[447]

4.Smatrati , kao Rešid Rida, mogućim ovladavanje zemljom za četrdeset dana je neutemeljeno, jer su dokazi suprotni tome. U Muslimovoj predaji se bilježi kako će neki Dedždžalovi dani biti poput godine, drugi poput mjeseca ili sedmica ... kako smo to već spomimjali.

5.Doista ono što je dato Dedždžalu nije u suprotnosti sa Allahovim suprotnostima. Kada bismo bukvalno shvatili riječi Rešid Rida osporili bismo mu'džize poslanika jer su i one suprotne Allahovim zakonitostima. Ono što se kaže o mu'džizama poslanika i kako one nisu suprotstavljene Allahovim zakonitostima se potpuno isto odnosi i na natprirodnosti date Dedždžalu kao metod iskušenja, ispita i patnje.

6.Ako bismo se pomirili kako su Dedždžalove natprirodnosti suprotstavljene Allahovim zakonitostima rekli bismo: Zaista je Dedždžalovo vrijeme, vrijeme nestanka uobičajenog. Desiće se veličanstvene stvari kao uvod u kataklizmu svijeta, nestanak dunjaluka i neposrednu blizinu Smaka svijeta. Ako se njegov dolazak desi u vremenu iskušenja koje je htio Allah dž.š. onda se ne kaže: Zaista je Allah milostiviji od toga da svoje robove iskuša Dedždžalovom nesvakidašnošću, On je najmilostiviji i najznaniji ali Njegovom mudrošću iskušava svoje robove nakon što ih je opmenuo i upozorio na njega.

Nakon ovoga, smatram pogodnom prenijeti neka od mišljenja uvaženih učenjaka o utemeljenosti Dedždžalovih natprirodnosti, koje su zbilja i koje je dao Allah dž.š. kao kušnju i ispit svojim robovima:

---

[446] Nevevijev komentar na Muslima, 18/74, Fethul Bari, 13/93
[447] Vidi Fethul Bari, 13/105

Kadija 'Ijad, Allah mu se smilovao, kaže: Hadisi koje je spomenuo Meslim i drugi o Dedždžalu su neoboriv dokaz sljedbenika istine o njegovom postojanju, o tome da je on čovjek kojim je Allah iskušao svoje robove, podario mu stvari od Allahove moći kao: oživljavanje onog kojeg ubije pojava cvijeća i ljepote dunjaluka, njegov džennet i vatra, dvije rijeke, slijeđenje bogatstva zemlje, naređenje nebesima kiše koja će pasti ili zemlji koja će probujati - sve to će se dogoditi Allahovom dž.š. moći i htijenjem. Potom će ga Allah učiniti nemoćnim pa neće moći ubiti onog čovjeka niti bilo koga drugog. Prestaće njegovo stanje. Ubiće ga Isa a.s., a Allah će učiniti postojnim one koji vjeruju.

Ovo je pravac (mezheb) svih učenjaka hadisa,šerijatskog prava i diskutanata,za razliku onih koji su ga zanijekali od haridžija,džehmija,mu'atezila i drugih koji smatraju da postoji ali samo kao izmišljotina i iluzija koja nema stvarmosti,tvrdeći kako bi njegovo postojanje ukinulo mu'džize poslanika,alejhimus selam.

Ovo je njihova zajednička greška. On ne poziva poslanstvo kako bi te neprirodnosti bile dokaz njegove istinitosti,nego tvrdi da je božanstvo,a u tom tvrdnji je očiti lažac. Dokazi njegovog postanka i manjkavosti,nemoć u otklanjanju bolesti oka,uklanjanje potvrde nevjerovanja između dva oka.

Zbog toga i sličnog,povjerovaće mu samo slabići kako bi postigli ono što im treba,tragajući za zalogajem kruha,plašeći se njegovog zlostavljanja,jer je njegovo iskušenje veliko. Iskušenje pred kojim zastaje pamet,razum postane nemoćan.Uz to,njegova brzina hodanja zemljom-sve to neće ostaviti prostora slabima da razmisle o njemu,njegovom postanku i manjkavostima. Povjerovaće mu onaj ko u ovakvoj situaciji povjeruje.

Upravo stoga svi poslanici su upozoravali na njegovo iskušenje,pojasnili su njegovu manjkavost i dokaze njegove neispravnosti.

A oni koji slijede uputu neće biti zadivljeni njime,niti prevareni onim što je kod njega. Zato što će prepoznati znakove njegove laži i onog što već znaju o njemu.Otuda će mu onaj što ga je ubio reći:Ovo mi je samo povećalo moje znanje o tebi.[448]

Hafiz Ibn Kesir kaže: Zaista će Allah dž.š. Dedždžalom iskušati svoje robove time što će mu dati od očitih natprirodnosti njegovog vremena, kao što smo spomenuli, onima kojimu se odazovu pašće kiša, porašće žitarice kojima će se hraniti njihova stoka i oni. Stoka će im se vratiti uhranjena i sa puno mlijeka. A one koji mu se ne odazovu zadesiće ih suša, glad, oskudica, uginuće stoke, pomanjkanje imetka, života i usjeva. Riznice zemlje će ići za njim kao pčele za rojem. Ubiće tog mladića a potom ga oživjeti. Sve to nije izmišljotina nego stvarnost sa kojom će

[448] Nevevijev komentar Muslima,18/58-59,Fethul Bari,13/105

Allah dž.š. iskušati svoje robobe na kraju vremena. Odvešće u zabludu mnoge a njime će mnogi biti i upućeni. Uznevjerovaće sumnjičavi a povećati iman postojnim vjernicima.[449]

A Hafiz Ibn Hadžer kaže: U Dedždžalu je jasan dokaz za onog ko razumije njegovu laž jer je on vlasnik mahana i vidljiv je trag njegovog stvaranja kao što je ćoravost njegovog oka. Kad pozove ljude tvrdiće kako je on njihovo božanstvo. Najgore što može pomisliti razuman čovjek je kako božanstvo nije jednako ili bolje od drugih stvorenja. Ne može od sebe samog otkloniti manjkavost! Najmanje što se tada može reći je: O ti koji tvrdiš kako si stvorio nebesa i zemlju! Oblikuj sebe i otkloni bolest.Ako budeš tvrdio kako Gospodar ne mijenja u sebi ništa, pa de bar skloni to što ti piše među očima.[450]

A Ibn Arebi kaže: Ono što će se pojaviti od znakova Dedždžala: spuštanje kiše, davanje izobilja onom ko mu povjeruje i uskraćivanje onom ko ga u laž ugoni, slijeđenje riznica zemlje, džennet i vatra, rijeke koje teku - sve to je kušnja od Allaha dž.š. i ispit na kojem će propasti sumnjičavi a spasiti se ubijeđeni. Sve to je zastrašujuće. Zato je Resulullah savs rekao: Nema iskušenja većeg od onog zvanog Dedždžal.[451]

Zaštita od Dedždžalovog iskušenja

Poslanik savs je usmjerio ummet onom što će ih sačuvati od iskušenja Dedždžala Mesiha. Ostavio je svom ummetu jasan i vidljiv put, put čija je noć jasna kao dan i sa kojeg ne skrene niko osim onog ko je propao. Nije ostavio dobro a da nije na njega ukazao niti je ostavio zlo a da nas nije na njega upozorio.

Od onoga na šta nas ja upozorio je i iskušenje Dedždžala Mesiha jer je to najveća smutnja sa kojom će se sresti njegov ummet do Sudnjeg dana. Svaki poslanik je upozoravao svoj ummet na ćoravog Dedždžala a Muhammed savs je posebno povećao opomenu i upozorenje. Allah dž.š. mu je pojasnio mnoga svojstva Dedždžala kako bi upozorio svoj ummet. On će se, bez ikakve sumnje, pojaviti baš u ovom ummetu jer je on posljednji ummet a Muhammed savs Pečat poslanika.

Ovo su samo neke od smjernica Poslanikovih kojima je Mustafa savs usmjeravao svoj ummet kako bi se spasio od ovog strašnog iskušenja od kojeg i mi molimo Uzvišenog Allaha dž.š. da nas sačuva i podari nam utočište:

1.Čvrsto pridržavanje islama, naoružavanje oružjem imana poznavanjem Njegovih imena i svojstava u kojim nema Njemu sličnih. Neka svako zna da je

[449] En Nihaje, 1/121
[450] Fethul Bari, 13/103
[451] Fethul Bari, 13/103

Deždžal čovjek koji jede i pije a Allah je uzvišen od toga, Deždžal je ćorav a Allah dž.š. nije i niko neće vidjeti svoga Gospodara dok ne umre a Deždžala će vidjeti ljudi kad se pojavi, oni koji su mu povjerovali i oni koji su ga zanijekali.

2.Stalno tražiti utočište od Deždžalovog fitneluka a posebno to činiti u namazu o čemu postoje brojni vjerodostojni hadisi: Hadis kojeg bilježe Dva šejha i Nesa'i od Resulullahove supruge r.a.: Zaista je Resulullah savs učio dovu u namazu: Gospodaru moj, utječem Ti se od kaburskih patnji i od iskušenja Deždžala Mesiha ...[452]

Buhari bilježi od Mus'aba koji kaže da je Sa'ad naređivao pet stvari koje je čuo od Poslanika savs kako ih naređuje, od tih pet stvari je i ... i od Tebe tražim zaštitu od kušnje dunjaluka (misli se na kušnju Deždžala).[453]

Reći «dunjaluk» a misliti na Deždžala je jasan pokazatelj kako je Deždžal najveće moguće iskušenje na dunjaluku.[454]

Muslim bilježi od Ebu Hurejre r.a. da je Resulullah savs rekao: Kada neko od vas, učeći Ettehijatu, prouči šehadet neka traži zaštitu od četvero, neka kaže: Gospodaru, zaista kod Tebe tražim utočište od džehennemske kazne, kaburske patnje, kušnje oživljenja i smrti i od zla iskušenja Deždžala Mesiha.[455]

A imam Tavus je zahtijevao od svog sina da ponovi namaz ako ne bi proučio ovu dovu.[456]

Ovo je dokaz velike želje prvih muslimana da svoju djecu nauče ovoj vrijednoj dovi.

Sefarini kaže: Neophodno je da svaki alim usadi hadise o Deždžalu u srca djece, žena, muškaraca ... spominje se da će prethoditi njegovoj pojavi zaborav njegovog spominjanja sa mimbera.[457]

Do njegovih riječi: Posebno u ovom vremenu prepunom fitneluka, iskušenja, vremenu u kojem su iščezli znakovi sunneta, sunnet je postao kao novotarija a novotarija šerijat koji se slijedi, a mi snage ni moći nemamo osim kod Allaha Uzvišenog.[458]

3.Učiti napamet ajete iz sure Kehf. Božiji Poslanik savs je naredio učenje sure Kehf pred Deždžalom a u nekim predajama kraj sure Kehf, odnosno prvih i zadnjih deset ajeta.

---

[452] Buhari, 2/317
[453] Buhari, 11/174
[454] Fethul Bari, 11/179
[455] Muslim, 5/87
[456] Muslim, 5/89
[457] Medžmeu zzevaid ve menbeul fevaid, 7/335
[458] Levamiul envaril behijje, 2/106-107

Od zabilježenih hadisa o tome je i hadis Muslima od Nevvas ibn Sem'ana: ... ko od vas doživi njegov dolazak neka mu prouči početak sure Kehf.[459]

Muslim također bilježi od Derda'a r.a. da je Resulullah savs rekao: Ko napamet nauči prvih deset ajeta sure Kehf sačuvao se Dedždžalovog iskušenja.

Muslim veli: Šu'abe kaže: Sa kraja sure Kehf a Hemam kaže: Sa početka sure Kehf.[460]

Nevevi kaže: Razlog tome je mnoštvo čuda i znakova na početku sure Kehf, pa ko dobro razmisli o njima neće biti zaveden Dedždžalom, a također i kraj sure Kehf kao npr. Riječi Uzvišenog: Zar nevjernici misle da pored Mene za bogove mogu uzimati robove moje.[461]

Svakako je ovo posebnost sure Kehf u kojoj su preneseni hadisi u kojima se podstiče na njeno učenje, posebno petkom.

Hakim bilježi od Ebu Seid el Hudrija r.a. da je Resulullah savs rekao: Zaista onaj ko petkom prouči suru Kehf, ona mu osvijetli ono što je između dva petka.[462]

Nema sumnje da je sura Kehf vrlo važna zbog veličanstvenih ajeta o stanovnicima pećine, razgovoru Musa a.s. i Hidra, spomenu Zul Karnejna, gradnji ogromnog zida u zaštiti od Je'džudža i Me'džudža potvrda proživljenja i mahšera, puhanje u sur, objašnjenje o propalim djelima i onima koji su mislili da su na Uputi a ustvari su bili u zabludi i slijepilu.

Svaki musliman bi trebao se dobro potruditi u učenju ove sure, njenom pamćenju i ponavljanju a posebno u najboljem danu u kojem je sunce zasjalo- u danu džume namaza.

4.Bijeg od Dedždžala i udaljavanje od njega. Najbolje mjesto stanovanja su Mekka i Medina za koje smo rekli da Dedždžal neće u njih ući. Musliman bi trebao u vremenu pojavljivanja Dedždžala udaljiti se od njega i njegovih sumnji i velikih natprirodnosti koje će mu Allah dž.š. dati kako bi njima ljude iskušao. Doći će čovjeku koji će misliti o sebi kako je on velikog i čvrstog imana pa će ga prevariti i on će ga slijediti. Molimo Uzvišenog Allaha dž.š. da nas i sve muslimane sačuva njegovih spletki.

Ahmed, Ebu Davud i Hakim bilježe od Ebu Dehma'a da je čuo Imran ibn Husajna kako kazuje hadis Resulullahov: Ko čuje za Dedždžala neka bježi od njega. Tako mi Allaha čovjek će misliti o sebi da je mu'min ali će početi slijediti Dedždžala zbog sumnji koje će on ubaciti.[463]

---

[459] Muslim, 18/65
[460] Muslim, 6/92-93
[461] Sura El Kehf, 101
[462] Mustedrekul Hakim, 2/368
[463] El fethu rrebanijj, 24/74, Sunen Ebi Davud, 11/242, Mustedrekul Hakim, 4/531

Kur'an spominje Dedždžala

Ulema se interesovala o mudrosti (hikmetu) nespominjanja Dedždžala u Kur'anu kad se zna za njegovu veliku smutnju, za upozoravanje svih poslanika na Dedždžala, za naredbu o traženju zaštite od njega u namazu. Ponudili su neke od mogućih odgovora:

1.Spomenut je u kontekstu ajeta u kojima se kaže: Onoga dana kada neki predznaci od Gospodara tvoga dođu, nijednom čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati, ako prije nije vjerovao, ili ako nije, kao vjernik, kakvo dobro uradio.[464]

Ovi predznaci su: Dedždžal, izlazak sunca sa zapada, životinja (dabbe) spomenuti u tefsirima ovog ajeta.

Muslim i Tirmizi bilježe od Ebu Hurejre kako je Resulullah savs rekao: Troje kad se pojavi nijednom čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati, ako prije nije vjerovao, ili ako nije, kao vjernik kakvo dobro uradio ... izlazak sunca sa istoka, Dedždžal, životinja iz zemlje.[465]

2.Kur'an spominje silazak Isa a.s., a Isa a.s. će ubiti Dedždžala. Zadovoljilo se spominjanjem Mesiha upute nad spominjanjem Mesiha zablude, a običaj kod arapa je da se spomene jedna od suprotnosti a izostavi druga.

3. Spominje se u riječima Uzvišenog: Stvaranje nebesa i zemlje je sigurno veće nego stvaranje roda ljudskog.[466]Ljudskim rodom se misli na Dedždžala samo se općenitošću mislilo na djelimičnost.

Ebul Alije kaže: Šta ima veće od stvaranja Dedždžala kojeg veličaju židovi.[467]

Ibn Hadžer kaže: Ovo, ako je utemeljeno, je najbolji odgovor i dio je onog što je Resulullah savs uzeo u obavezu da pojasni, a apsolutno znanje prirada samo Allahu dž.š.[468]

4.Kur'an nije spomenuo Dedždžala omalovažavajući ga i potcjenjujući. Tvrdnjom kako je on božanstvo a ustvari je čovjek čije stanje je potpuno različito stanju Gospodara Savršenog, Veličanstvenog i Uzvišenog od bilo kakve manjkavosti. Zbog toga je njegov slučaj bezvrijedan da bi ga On spomenuo, ali uz sve to poslanici su upozorili na njega, ukazavši na njegovu opasnost i iskušenje kao što smo već spominjali.

Ako bi se ovom neko suprotstavio tvrdnjom kako je Kur'an spomenuo Faraona koji je također tvrdio da je božanstvo, može mu se reći: Slučaj Faraona je

---

[464] Sura El En'am, 158
[465] Muslim, 2/195 , Džamiu Ttirmizi, 8/449
[466] Sura Gafir, 57
[467] Kurtubijev Tefsir, 15/325
[468] Fethul Bari, 13/92

bio i nestao. Spomenut je kao opomena i pouka ljudima. A Dedždžal će se dogoditi na kraju vremena. Nije spomenut zbog ispita ljudima a i samo prizivanje božanstva za sebe je očita i jasna obmana. Dedždžal je jasna manjkavost, očita prezrenost, manji i nebitan za mjesto koje poziva. Stoga Allah dž.š. izostavlja njegovo spominjanje jer zna da Njegovim vjernim robovima neće to promaći i da će ih samo pojačati imanom i predanošću Allahu i Njegovom Poslaniku, baš kao što će mladić kojeg Dedždžal ubije reći: Tako mi Allaha, danas mi je još jasnije ko si ti.[469]

Ponekad se nešto izostavi zbog očite jasnoće baš kao što je Resulullah savs u samrtničkoj bolesti izostavio imenovati Ebu Bekra r.a. halifom zbog očite veličine i vrijednosti Ebu Bekra kod ashaba i zbog hadisa: Allah i vjernici odbijaju bilo koga osim Ebu Bekra.[470]

Ibn Hadžer spominje kako je pitanje o nespominjanju Dedždžala u Kur'anu i dalje aktuelno. Pogotovo zato što je Allah dž.š. spomenuo Je'džudža i Me'džudža čije je iskušenje slično i srodno Dedždžalovom.[471]

Toliko o tome, možda je prvi odgovor najbliži, a opet Allah dž.š. najbolje zna, tako bi Dedždžal indirektno bio spomenut u kontekstu određenih predznaka Sudnjeg dana a tu indirektnost je pojasnio Resulullah savs.

Dedždžalova propast

Dedždžalova smrt će biti rukama Mesiha Isa'a sina Merjemina a.s..O tome govore vjerodostojni hadisi. Dedždžal će zavladati cijelom zemljom osim Mekke i Medine. Mnoštvo svjetine će ga slijediti, njegovo iskušenje će biti sveopće. Od njega se neće spasiti osim mala manjina vjernika. Tada će se pojaviti Isa a.s. kod Istočne munare u Damasku. Za njim će ići Allahovi robovi, mu'mini. Vodiće ih prema lažljivcu Dedždžalu. U vremenu silaska Isa a.s. Dedždžal će ići prema Bejtul Makdesu. Isa a.s. će ga susresti na ulazu u mjesto zvano Ludd. Kad ga Dedždžal ugleda topiće se kao što se so topi a Isa a.s. će mu reći: Imam za tebe udarac koji neću propustiti. Pratiće ga, udariti ga kopljem, poraziti njegove sljedbenike. Pridružiće mu se vjernici i ubijati ih sve dok drvo i kamen ne progovore: O muslimanu, o Allahov robe, evo židova iza mene, dođi i ubij ga, osim drveta garkad, ono je doista drvo židova.[472]

Spomenuću nekoliko hadisa o propasti dedždžala i njegovih sljedbenika:

---

[469] Buhari, 13/101
[470] Muslim, 15/155
[471] Fethul Bari, 13/91-92
[472] En Nihaje, 1/128-129

Muslim bilježi od abdullah ibn Omera r.a. da je Resulullah savs rekao: U mom ummetu će se pojaviti Dedždžal...pa će Allah poslati Isaa sina Merjeminog koji je poput Urvet ibn Mes'uda,tražiće ga i uništiti.[473]

Ahmed i Tirmizi bilježe od Medžmea ibn Džarija el Ensarija: Čuo sam Resulullaha savs kad je rekao:Sin Merjemin će ubiti Dedždžala na ulazu u mjesto Ludd.

Muslim bilježi podužі hadis od Nevas ibn Sem'ana r.a. o silasku Isaa a.s. i ubistvu Dedždžala,u kojem resulullah savs kaže:Svaki nevjernik koji osjeti miris Isaa a.s. će na mjestu umrijeti,tražiće Dedžddžala dok ga ne nađe na ulazu u mjesto Ludd paće ga tu i ubiti.[474]

Imam Ahmed bilježi od Džabir ibn Abdullaha da je Resulullah savs rekao: Pojaviće se Dedždžal u vremenu odsutnosti vjere i odstupanja od znanja ... potom će sići Isa sin Merjemin i u praskozorje pozvati ljude: O ljudi, šta vas spriječava da izađete protiv poganog lašca? Reći će: Ovaj čovjek je džin. Krenuće za njim pa će vidjeti da je to Isa a.s. Začuće se ikamet za namaz. Reći će mu: Naprijed! Neka prođe vaš imam i neka vam klanja, reći će. Kad klanjaju sabah izaći će protiv Dedždžala. Kad ih Lažov ugleda istopiće se poput soli u vodi. Doći će do njega i ubiti ga. Čak će i drvo i kamen progovoriti: O dušo od Allaha, evo židova! Niko od Dedždžalovih sljedbenika neće preživjeti.[475]

Sa njegovim ubistvom - Allah ga prokleo- završit će se i njegov strašni fitneluk. Allah dž.š. će one koje su vjerovali spasiti njegovog zla i zla njegovih sljedbenika uz pomoć Nadahnutog od Allaha dž.š. i Njegove riječi - Isaa sina Merjemina i njegovih pomagača, mu'mina. A Allahu pripada svako dobro i hvala.

---

[473] Muslim,18/75-76
[474] Muslim,18/67-68
[475] El fethu rrebbanijj, 24/85-86

TREĆE POGLAVLJE

Silazak Isa a.s.

Prije nego počnemo govoriti o silasku Isaa sina Merjeminog a.s. lijepo bi bilo upoznati se sa njegovim osobinama spomenutim u tekstovima šerijata.

Svojstva Isa alejhi sselam

U predajama se kaže da je on čovjek srednjeg rasta, ni visok ni nizak, crven, kovrdžave kose, širokih prsa, kosa mu skoro prekriva uši, valovita, pala na pleća.

Zabilježeni hadisi su slijedeći:

Dva šejha bilježe od Ebu Hurejre r.a. da je Resulullah savs rekao: U noći Isra'a sam sreo Musa a.s. ... i sreo sam Isaa ... srednjeg rasta, crven, kose vlažne kao da je iz vode izašao.[476]

Buharija bilježi od Ibn Abbasa da je Resulullah savs rekao: Vidio sam Isaa, Musaa i Ibrahima. Isa je crven, kovrdžave kose, širokih prsa.[477]

A Muslim bilježi od Ebu Hurejre da je Resulullah savs rekao: Kurejšije su me pitali o ... vidio sam Isaa sina Merjeminog kako stoji i klanja, najsličniji mu je Urvet ibn Mes'ud es Sekafi.[478]

Dva sahiha bilježe od Abdullah ibn Omera da je resulullah savs rekao: Kod Kabe sam vidio najljepšeg crnomanjastog čovjeka kojeg možeš vidjeti,divne kose koja je skoro mu uši prekrila,mahnuo je njome kao da je tek oprana,oslanjao se na dvojicu ljudi dok je tavafio. Upitao sam: Ko je to? Rečeno mi je Isa sin Merjemin.[479]

Buharija bilježi od Ibn Omera da je rekao: Tako mi Allaha, Poslanik nije rekao da je Isa crven.(potom je spomenuo identičnu predaju prethodnoj).[480]

Muslim također od Ibn Omera bilježi da je Resulullah savs rekao: Ugledah crnomanjastog čovjeka ... začešljane kose.[481]

---

[476] Buhari, 6/476, Muslim, 2/232

[477] Buhari, 6/477

[478] Muslim,2/237/238,Riječ je o uzoritom ashabu Ebu Mes'ud Urvet ibn Mes'ud ibn Mu'atad ibn Malik es Sekafiju.Prihvatio je islam nakon što je poslanik savs napustio Taif. Imao je značajnu ulogu u ugovoru na Hudejbiji. Bio je omiljen I poštovan među svojim narodom u Taifu. Kad ih je pozvao u islam-ubili su ga.Kad ga je pogodila njihova strijela rečeno mu je:Šta ima u tvojoj krvi? Počast kojom me je počastio Uzvišeni Allah I šehadet kojim me je podario. I nije u meni ništa drugo nego je bilo u šehidima koji su poginuli sa Poslanikom prije nego je otišao od vas. O njemu je Resulullah savs rekao:Njegov primjer je kao primjer čovjeka iz sure Jasin:Pozivao je svoj narod Allahu pa su ga ubili. Kažu da se na njega misli u riječima Uzvišenog: Trebalo je da ovaj Kur'an bude objavljen nekom uglednom čovjeku iz jednog od ova dva grada.(sura Zuhruf,31) Vidi El Isabe fi temjizis sahabe,2/477-478

[479] Buhari, 6/477,Muslim, 2/233

[480] Buhari, 6/477

Objediniti predaje po kojima se kaže kako je Isa a.s. crven a po drugim crn, kako je po jednim predajama prave kose a po drugima kovrdžave, je moguće na slijedeći način: crvenilo i crnilo ne isključuje jedno drugo. Dozvoljeno je da njegovo crnilo bude čisto.

A što se tiče Ibn Omerovog negiranja crvenila Isaovog a.s. ono je oprečno onome što su drugi zapamtili kao Ebu Hurejre i Ibn Abbas r.a. kako je Isa a.s. crvene boje.

A što se tiče predaje o pravoj kosi, a u drugoj o kovrdžavoj kosi, a zna se da je prava kosa suprotna kovrdžavoj moguće je te predaje objediniti na način da je njegova kosa prava a kovrdžavost je u tijelu, odnosno da je lijepo građen i popunjen.[482]

Posebnost njegovog silaska

Nakon pojave Dedždžala i njegovog nereda na zemlji Allah dž.š. će poslati Isa a.s. Sići će na zemlju kod Bijele munare u istočnom Damasku u Siriji, obučen u dva mirisna dijela odjeće, stavljenih dlanova na krila dva meleka. Kad sagne glavu otisne se kapljica a kad je podigne zasija poput bisera. Svaki nevjernik koji samo osjeti miris njegovog udisaja će umrijeti. Njegov udisaj završava tamo gdje završava njegov kraj. Njegov silazak će biti među spašenu grupu koja će se boriti za Istinu okupljena u namjeri da se bori protiv Dedždžala. Sići će u vrijeme početka namaza i klanjaće za vođom te skupine.

Ibn Kesir kaže: Najčešće mišljenje o mjestu njegovog silaska je Bijela munara u istočnom Damasku. U nekim knjigama sam našao da je to Bijela munara istočno od damaske džamije, čini se daje to ono upamćeno i preneseno ... Nema u Damasku munare poznate kao Istočna osim one koja se nalazi pored Emevijske džamije u Damasku sa istoka. To je najnormalnije i vrlo moguće jer će sići a čuće se ikamet za namaz. Vođa muslimana će mu reći: O Nadahnuti od Allaha, prođi naprijed! On će mu reći: Ti prođi, Tebi je proučen. U drugoj predaji stoji: Vi ste jedni drugima vođe, iz Allahove počasti prema ovom ummetu.[483]

U hadisu Nevvas ibn Sem'ana se spominje pojava Dedždžala potom silazak Isa a.s.,Resulullah savs kaže: Kada Allah pošalje Isaa sina Merjemina sići će kod Bijele munare u istočnom Damasku, između dva mirišljava platna, dlanova stavljenih na krila dva meleka, kad sagne glavu kapljica se otisne a kad je podigne zasija poput bisera. Svaki nevjernik koji osjeti njegov miris će umrijeti. Tražiće Dedždžala da ga ubije. Naći će ga na kapiji mjesta zvanog Ludd i ubiće ga. Potom

---

[481] Muslim, 2/236
[482] Fethul Bari, 6/486
[483] Muslim, 2/193-194 , En Nihaje, 1/144-145

će Isa sin Merjemin doći kod naroda kojeg je Allah dž.š. sačuvao, potraće njihova lica i govoriti im o stepenima za njih pripremljenih u džennetu.[484]

Dokaz njegovog, alejhi sselam, silaska

Silazak Isa a.s. na kraju vremena je utemeljen Kur'anom i Sunnetom i to je jedan od predznaka Sudnjeg dana.

a)Dokazi njegovog silaska iz Kur'ana:

1.Uzvišeni Allah dž.š. kaže: A kad je narodu tvom kao primjer naveden sin Merjemin, odjednom su oni, zbog toga zagalamili ... do riječi: i doista je on predznak za Smak svijeta.[485]

Ovi ajeti su objavljeni o Isa a.s. a na kraju ajeta se kaže: I doista je on predznak za Smak svijeta - odnosno silazak Isa a.s. prije Kijameta je predznak Smaka svijeta. Na to upućuje drugi kirajet « ve innehu le alemun li ssa'a» sa fethom na harfu ajn i harfu lam, tj. znak i nagovještaj Smaka svijeta. A ovaj kirajet se prenosi od Ibn Abbasa, Mudžahida i drugih učenjaka tefsira.[486]

Imam Ahmed bilježi od Ibn Abasa r.a. da je komentirajući ovaj ajet rekao: To je pojavljivanje Isaa sina Merjemina prije Smaka svijeta.[487]

Hafiz Ibn Kesir kaže: Ispravno je to da se lična zamjenica trećeg lica jednine (damir) vraća na Isaa a.s. jer je o njemu riječ u ajetima.[488]

Dalekim mu se činilo kako se ajetom mislilo na ono što je dato Isau a.s. od oživljavanja mrtvih, liječenja slijepih i gluhih i drugih bolesnika. A još dalje od toga je mišljenje pojedine uleme kako se zamjenica «ve innehu» vraća na Kur'ani Kerim.

2.Riječi Uzvišenog Allaha: I zbog riječi njihovih: Mi smo ubili Isaa sina Merjemina, Allahova poslanoka ... A nisu ga ni ubili ni raspeli, već im se pričinilo - do riječi Uzvišenog: I nema nijednog sljedbenika knjige koji, kad bude umirao, neće u njega onako kako treba povjerovati, a na Sudnjem danu on će protiv njih svjedočiti.[489]

Ovi ajeti pored toga što ukazuju na to kako židovi nisu ni ubili ni raspeli Isaa sina Merjemina nego ga je Allah sebi podigao na nebesa kao što je u Njegovim riječima: I kada Allah reče: O Isa, dušu ću ti uzeti i k sebi te uzdignuti.[490]

---

[484] Muslim, 18/67-68
[485] Sura Zuhruf, 57-61
[486] Tefsirul Kurtubi, 16/105, Tefsirut Taberi, 25/90-91
[487] Musned Ahmeda, 4/329, hadis br. 2921
[488] Tefsir Ibn Kesir, 7/222
[489] Sura En Nisa', 157-159
[490] Sura Alu Imran, 55

Ovaj ajet dokazuje kako će među sljedbenicima knjige biti onih koji će do kraja vremena vjerovati u Isa a.s., odnosno do njegovog silaska[491]a prije njegove smrti onako kako o tome govore brojni mutevatir hadisi.

Šejhul islam Ibn Tejmije odgovarajući na postavljeno mu pitanje o smrti i uzdignuću Isa a.s. kaže: Hvala Allahu dž.š.,Isa a.s. je živ. Zabilježeno je u Sahihu da je Resulullah savs rekao: Sići će među vas Isa sin Merjamin, pravedan vladar i ispravan vođa. Slomiće krst, ubiće svinju i propisaće džizju[492](porez za nemuslimane) i bilježi se o njemu da će se spustiti kod Bijele munare u istočnom Damasku, ubiće Dedždžala. Onaj čija se duša rastala od njegovog tijela neće sići njegovo tijelo sa nebesa, a kad bude proživljen ustaće iz kabura.

A što se tiče riječi Uzvišenog: O Isa, dušu ću ti uzeti i k sebi te uzdignuti i spasiću te od nevjernika - one nisu dokaz kako se time nije željela smrt, jer da se htjela smrt Isa a.s. bi bio poput svih drugih vjernika, zaista Allah uzima vaše duše i uzdiže ih na nebesa. Tada u tome ne bi bilo nikakve posebnosti. Također i riječi Uzvišenog: I spasiću te od nevjernika - jer da je njegova duša napustila njegovo tijelo ono bi bilo poput tijela svih poslanika ili vjernika.

Allah dž.š. u drugom ajetu kaže: A nisu ga ni ubili ni raspeli, već im se pričinilo. Oni koji su se u mišljenju o njemu razilazili, oni su sami o tome u sumnji bili, o tome nisu ništa pouzdano znali, samo su nagađali, a sigurno ga nisu ubili.[493]

Pa riječi: Nego ga je Allah sebi uzdigao - pojašnjavaju kako je on uzdignut tijelom i dušom kao što se bilježi u Sahihu da će biti spušten tijelom i dušom. Da se željela njegova smrt bilo bi rečeno: Nisu ga ni ubili niti raspeli, nego je umro ...

Stoga ulema kaže: Dušu ću ti uzeti - znači - držaću je ili: uzeću ti dušu i tijelo. Kaže se ščepao sam račun onda kad ga naplatim.

Moguće je da se u ajetu misli na san kao u riječima Uzvišenog: Allah uzima duše u času njihove smrti, a i onih koji spavaju.[494]On vas noću uspavljuje, a zna i šta ste preko dana griješili.[495]A kada nekom od vas smrt dođe, izaslanici Naši mu bez oklijevanja dušu uzmu.[496][497]

---

[491] Istinskim I stvarnim spuštanjem a ne kako neki misle metaforičkim spuštanjem I vladavinom kroz formu pobjede njegovog duha I tajne njegovog poziva ljudima u kojem će nadvladati praštanje, ljubav,mir,željeni ciljevi šerijata bez stvarnog pridržavanja naređenog.Sve to je potpuno suprotno brojnim mutevatir hadisima koji govore o silasku Isa a.s. dušom I tijelom,kao što je I uzdignut dušom I tijelom, alejhis selam.

[492] Vidi Tefsirul menar, 3/317

[493] Sura En Nisa', 157

[494] Sura Ez Zumer, 42

[495] Sura El En'am, 60

[496] Sura El En'am, 61

[497] Medžmeul fetava, 4/322-323

Nije namjera ove studije govoriti o uzdignuću Isaa a.s. nego smo to spomenuli kako bismo pojasnili da je uzdignuće bilo tijelom i dušom,da je on sada živ na nebesima i da će sići na kraju vremena a u njega će vjerovati prisutni sljedbenici knjige kako o tome kaže Allah dž.š.:I nema nijednog sljedbenika knjige koji,kad bude umirao,neće u njega onako kako treba povjerovati.

Ibn Džerir kaže: Pričao nam je Ibn Beššar kako mu je prenio Sufjan od Ibn Husajna a ovaj od Seid ibn Džubejra a on od Ibn Abbasa da je o ajetu: I nema nijednog sljedbenika knjige koji,kad bude ubirao,neće u njega onako kako treba povjerovati - rekao:Prije smrti Isaa sina Merjemina.[498]

Ibn Kesir kaže: Ovaj sened je ispravan i vjerodostojan.[499]

Potom Ibn Džerir navodi mišljenja uleme o ovom ajetu pa kaže: Najispravnije mišljenj je: I nema nijednog sljedbenika knjige a da neće povjerovati u Isaa a.s. prije smrti Isaa a.s.[500]

Bilježi se od Hasan el Basrije da je rekao: Prije smrti Isaove. Tako mi Allaha,on je sada živ kod Allaha,a kada se pojavi svi će u njega povjerovati.[501]

Ibn Kesir kaže: Nema sumnje da je onošto je Ibn Džerir rekao tačno. Ajetima se željelo negirati ono što su tvdrili židovi kako su oni ubili i raspeli Isaa a.s. a to prihvatili neuki kršćani. Allah dž.š. ih je obavijestio kako to nije istina, da im se pričinilo, da su ubili njemu sličnog a da toga nisu ni svjesni. Potom je Isa a.s. uzdignut i ostao je živ, sići će pred Sudnji dan i o tome govore brojni, mutevatir, hadisi.[502]

Spominje se od Ibn Abbasa i drugih da se zamjenica «on» u riječima: prije njegove smrti (kable mevtihi) odnosi na sljedbenike knjige i rekli: Kad bi to bilo tačno ne bi bilo oprečno onom što smo rekli ali je po značenju i po predaji tačno ono što smo rekli.

b)Dokazi iz sunneta o silasku Isa a.s. su mnogobrojni i mutevatir. Spomenuo sam neke od njih a ovdje ću spomenuti samo pojedine plašeći se preopširnosti:

1.Hadis kojeg bilježe Dva šejha od Ebu Hurejre r.a. da je Resulullah savs rekao: Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, još samo malo pa će među vas sići sin Merjemin, pravedni vladar, slomiće krst, ubiti svinju, prekinuti ratove. Imetka će biti na pretek toliko da ga neće imati ko uzeti. Samo jedna sedžda će biti vrijednija od dunjaluka i svega što je na njemu.

---

[498] Tefsirut Taberi,6/18
[499] En Nihaje,1/131,Fethul Bari,6/492
[500] Tefsirut Taberi,6/21
[501] Tefsirut Taberi,1/18
[502] Tefsir Ibn Kesir, 2/415

Zatim Ebu Hurejre kaže: Ako hoćete učite: A nema nijednog sljedbenika knjige koji, kada bude umirao, neće u njega onako kako treba povjerovati, a na Sudnjem danu će on protiv njih svjedočiti.[503]

Ovo je komentar Ebu Hurejre r.a. ovog ajeta o sljedbenicima knjige koji će vjerovati u Isa a.s. prije njegove smrti, odnosno kada siđe na kraju vremena, o čemu smo već govorili.

2.Također Dva šejha bilježe od Ebu Hurejre da je Resulullah savs rekao: Kako će vam biti kada sin Merjemin bude spušten među vas a vaš imam bude jedan od vas.[504]

3. Muslim bilježi od Džabira r.a. kako je čuo Resulullaha savs da je rekao: Neprestano će se skupina iz mog ummeta boriti na istini i biće jasni do Sudnjeg dana. Pa će sići Isa sin Merjemin a.s. kojem će njihov imam reći: Klanjaj nam kao imam! Ne, reći će, vi ste jedni drugima vođe, Allahove milosti prema ovom ummetu radi.[505]

4.Već smo spomenuli hadis Huzejfe ibn Usejda kada smo govorili o velikim predznacima Sudnjeg dana u kojem se kaže: I silazak Isaa sina Merjemina a.s.[506]

5.Imam Ahmed bilježi od Ebu Hurejre da je Allahov Poslanik savs rekao: Poslanici su braća, majke su im različite a vjera jedna. Ja sam najpreči Isau sinu Merjeminom jer između mene i njega nije bilo poslanika. On će sigurno doći! Pa kad ga ugledate, prepoznajte ga.[507]

Hadisi o silasku Isa a.s. su mutevatir

Prethodno sam spomenuo neke hadise o silasku Isa a.s. a iz bojazni od preopširnosti neću spomenuti sve hadise o tome. Oni se nalaze u Sahihima, Sunenima, Musnedima i drugim pisanim zbirkama Sunneta. Oni nedvojbeno i precizno upućuju na utemeljenost silaska Isa a.s. na kraju vremena. Oni koji to osporavaju nemaju validnog dokaza za to. Bilo da tvrde kako su to ahad hadisi koji ne mogu biti neoboriv dokaz ili da kažu kako njegov silazak nije sastavni dio vjerovanja (akide) muslimana u koji se mora vjerovati,[508]zato što čvrsti hadisi

[503] Buhari, 6/490-491, Muslim, 2/189-191
[504] Buhari, 6/491, Muslim, 2/193
[505] Muslim, 2/193-194
[506] Muslim, 18/27-28
[507] Musned Ahmeda, 2/406
[508] Vidi djelo Fetava, str.58-82 od Šejh Muhammed Šeltuta, osmo izdanje Daruš šerka 1395. h. god. On, Allah mu se smilovao, negira one koji tvrde kako je Isa a.s. uzdignut tijelom, također negira njegov dolazak na kraju vremena, I ne prihvata hadise zabilježene o tome tvrdeći kako oni nisu validni jer je riječ o ahad hadisima.

obavezuju vjerovanje u njih i u ono o čemu nas je obavijestio Najiskreniji savs. I nije nam dozvoljeno odbaciti njegove riječi zato jer su ahad. U poglavlju ove studije sam prethodno pojasnio kako smo dužni vjerovati u ahad vjerodostojan i utemeljen hadis. Kada bismo rekli: ahad hadis nije validan dokaz, time bismo odbacili mnoge hadise Resulullaha savs i ono što je on rekao bi bila igra bez značenja. Kako bi mogli to reći kad je ulema jasno kazala da su hadisi o silasku Isa a.s. mutevatir?!

Ovdje ću spomenuti neka od tih mišljenja:

Ibn Džerir et Taberi nakon spominjanja razilaženja oko smrti Isa a.s. kaže: Najpreče mišljenje o tome za nas je ono koje kaže: Ja te uzimam sa zemlje i uzdižem te Sebi. Zbog mnoštva (tevatura) hadisa o tome gdje Resulullah savs kaže: Sići će Isa sin Merjemin pa će ubiti Dedždžala.[509]

Potom je naveo nekoliko hadisa o njegovom silasku.

Ibn Kesir kaže: Brojni su hadisi Resulullaha savs u kojima on nagovještava silazak Isa a.s. prije Kijameta kao pravednog imama i umjerenog vođu.[510]

Potom je spomenuo osamnaest hadisa koji govore o tome.

Siddik Hasan kaže: Mnogo je hadisa i silasku Isa a.s. Ševkani ih spominje dvadeset devet bilo da su sahih, hasen, daif i mundžebir. Među njima su i hadisi o Dedždžalu ... u nekima se spominje Očekivani. Tu su i mišljenja ashaba koji imaju hukm ref'a (seneda do Poslanika) jer je poznato kako u takvim situacijama nije dozvoljen idžtihad ashaba.

Potom je naveo te hadise i rekao: Sve što smo spomenuli dovodi do granice tevatura i to nije skriveno onima koji dobro poznaju ovu materiju.

El Gumari kaže: Mišljenje o silasku Isa a.s. je preneseno od mnoštva ashaba, tabi'ina, imama, uleme svih pravaca (mezheba) sve do našeg vremena.[511]

I veli: Nema nikakve sumnje u tevatur toga. Ne može ga nijekati niko osim glupih neznalica poput Kadijanija i onih koji idu njihovim putem jer su hadisi preneseni na način grupa prenosilaca jedne generacije od grupe prenosilaca starije generacije (to je tevatur) sve dok nisu smješteni u hadiske zbirke prenesene do nas i usmenim putem, generacija od generacije.[512]

Potom spominje ashabe koji prenose te hadise. Dvadeset pet ashaba od kojih više od trideset tabi'ina prenose te hadise a još veći broj ih prenosi od tabi'ina ... i tako redom dok ih imami hadisa nisu zapisali u svoja djela bilo da se radi o

---

Pitanje uzdignuća Isa a.s. da li se desilo tijelom ili dušom je diskutabilno među muslimanima ali je istina kako je uzdignuće bilo I tijelom I dušom I to je mišljenje većine mufessira poput Taberija, Kurtubija, Ibn Tejmije,Ibn Kesira I dr.Vidi: Tefsirut Taberi, 3/291, Tefsirul Kurtubi, 4/100, Medžmeul fetava Ibn Tejmije, 4/322-323, Tefsir Ibn Kesir, 2/405.

[509] Tefsirut Taberi, 3/291

[510] Tefsir Ibn Kesir, 7/223

[511] Akidetu ehlil islam fi nuzuli Isa alejhis selam, 12

[512] Akidetu ehlil islam fi nuzuli Isa alejhis selam, 5

Musnedima poput: Musned Tajalisija, Ishak ibn Rahivejha, Ahmed ibn Hanbela, Osman ibn Ebi Šejbe, Ebu Ja'la, Bezzara, ili o Sahihima poput: Buharije, Muslima, Ibn Huzejme, Ibn Hibbana, Hakima, Ebu Avane, Ismailija, Daja'ul Makdesija i drugih. Bilježe ih i autori Džami'a, Musannefa, Sunena, tradicionalnih tefsira, Mu'adžema, Edžza'a, Gariba, Mu'džiza, Tabekata, Melahima.

Od onih koji su sakupili hadise o silasku Isa a.s. je i Šejh Muhammed Enver Šah el Kašmiri u djelu Et Tasrih bima tevatere fi nuzulil Mesih, gdje je spomenuo više od sedamdeset hadisa.

Komentator ebu Davudovog sunena u svom djelu Avnul Me'abud kaže: Nema nikakve sumnje u vijesti od Resulullaha savs o silasku Isaa sina Merjeminog sa neba u potpunom ljudskom liku,uoči samog Smaka svijeta. I to je pravac(mezheb) Ehli sunneta.[513]

Šejh Ahmed Šakir kaže: Silazak Isa a.s. na kraju vremena nije sporan kod muslimana zbog vjerodostojnih predaja od Resulullaha savs o tome. To je nužnost vjerovanja. Ne vjeruje ko to zaniječe.[514]

A u komentaru Ahmedovog Musneda kaže: Poigravali su se reformatori ili nadriučenjaci ovog vremena u kojem živimo sa ovim očitim i jasnim hadisima o silasku Isaa sina Merjeminog na kraju vremena,prije kraja dunjalučkog života. Ponekad su ih prekriveno i indirektno nijekali a ponekad jasno i otvoreno ih nijekali. To su činili zato što-u suštini- ne vjeruju u gajb(nevidljivo) ili skoro da ne vjeruju. Ti hadisi zajedno čine neoborivu činjenicu koja je nužnost vjerovanja,tako da njihovo nijekanje ili odstupanje u komentaru ne znači ništa.[515]

Šejh Muhammed Nasiruddin el Albani kaže: Znaj da su hadisi o Dedždžalu i silasku Isa a.s. mutevatir. U njih se mora vjerovati. Nemoj da te zavedu oni koji tvrde kako su to ahad hadisi jer su takvi istinske neznalice ove nauke. Nema među njima onih koji znaju slijediti njihov put a kada bi to znali našli bi ih mutevatirom, baš onako kako o njima svjedoče eksperti ove nauke poput Hafiz Ibn Hadžera.

Vrlo je šalosno što se oni koji nisu specijalizirali ovu nauku usuđuju govoriti o njoj, posebno ako je riječ, kao ovdje, o vjeri i ubjeđenju (akidi).[516]

Silazak Isa a.s. ubraja dio uleme e temelje ubjeđenja Ehli suneta, kako će on sići da bi ubio Dedždžala - Allah ga učinio ružnim.

Imam Ahmed ibn Hanbel, Allah mu se smilovao, kaže: Temelji sljedbenika Sunneta kod nas su: čvrsto se držati onog na čemu su bili ashabi Allahovog Poslanika savs, striktno slijeđenje njih, ostavljanje novotarija jer je svaka novotarija zabluda.

[513] Avnul Me’abud, 11/457
[514] Hašijetu Tefsirit Taberi, 6/460
[515] Hašijetul Musnedil Imam Ahmed,12/257
[516] Hašijetu šerhil akidetit Tahavijeti, 565

Potom je spomenuo nekoliko temelja ubjeđenja sljedbenika Sunneta pa kaže: Vjerovati kako će se varalica Dedždžal pojaviti, između očiju će mu pisati kafir, vjerovati da će to biti i da će sići Isa a.s. i ubiti ga na kapiji Ludda.[517]

Ebul Hasan el Eš'ari, Allah mu se smilovao, o temeljima ubjeđenja sljedbenika hadisa i Sunneta kaže: Vjerovanje u Allaha, meleke, knjige, poslanike, ono što je objavljeno od Allaha dž.š. i što su pouzdani prenijeli od Resulullaha savs ne odbacujući ništa od toga ... i vjerovati u dolazak Dedždžala i da će ga ubiti Isa a.s. ...

Na kraju kaže: O svemu što smo spomenuli kažemo: To je naš put.[518]

Tahavija kaže: I vjerujemo u predznake Sudnjeg dana, u pojuvu Dedždžala i silazak sa neba Isaa sina Merjemina.[519]

Kadija 'Ijad veli: Silazak Isa a.s. i njegovo pogubljenje Dedždžala je istina i tačno kod sljedbenika Sunneta i vjerodostojnih hadisa o tome. Ne postoji razumska niti šerijatska zapreka koja bi ih osporila pa je nužna njihova utemeljenost.[520]

Šejhul islam Ibn Tejmije kaže: Mesih alejhis selam između svih ostalih poslanika će sigurno sići na zemlju kao što o tome svjedoče brojni vjerodostojni hadisi. Zato je on na drugom nebu iako je odabraniji od Jusufa, Idrisa i Haruna alejhimus selam jer on želi sići ne zemlju prije Sudnjeg dand, za razliku od drugih. A Adem a.s. je na prvom nebu jer se njemu pokazuju duše njegovih potomaka.[521]

Mudrost u silasku Isa a.s. mimo drugih

Pojedini učenjaci su pokušali shvatiti željenu mudrost silaska Isaa sina Merjaminog na kraju vremena. I zašto baš on, a ne neko drugi od poslanika. O ovom oni imaju nekoliko mišljenja:

1.Odgovor židovima na njihovu tvrdnju da su oni ubili Isaa sina Merjeminog. Ovim će Allah dž.š. obistiniti njihovu laž i upravo on, Isa a.s., će ih pobiti i ubiće njihovog vođu Dedždžala, što smo pojasnili govoreći o borbi protiv židova.

Hafiz Ibn Hadžer ovo mišljenje smatra prečim od drugih.[522]

2. Isa a.s. je u Indžilu nagovijestio vrijednost ummeta Muhameda savs. O tome Uzvišeni Allah dž.š. kaže: A u Indžilu: Oni su kao biljka kad izdanak svoj izbaci pa ga onda učvrsti, i on ojača, i ispravi se na svojoj stabljici izazivajući

---

[517] Tabekatul hanabile, 1/241-243
[518] Mekalatul islamijjine vehtilaful musalline, 1/345-348
[519] Šerhul akidetit Tahavijje, 564
[520] Komentar Muslimovog sahiha, 18/75
[521] Medžmeul fetava, 4/329
[522] Fethul Bari, 4/329

divljenje sijača.[523]Isa a.s. je molio Allaha dž.š. da i njega učini od njih pa Allah primi njegovu dovu i ostavi ga dok ne siđe na kraju vremena kao obnovitelj islama.

Imam Malik, Allah mu se smilovao, je rekao: Doprla je do mene vijest kako su kršćani kad bi ugledali nekog od ashaba koji su osvojili Šam govorili: Tako nam Allaha oni su bolji od havarijuna (Isaovih a.s. pomagača - apostola) po onome što je došlo do nas.[524]

Ibn Kesir kaže: Istinu su rekli o tome. Zaista je ovaj ummet veličan u prijašnjim knjigama i prenesenim vijestima.[525]

Imam Ez Zehebi opisujući Isa a.s. u svom djelu Tedžridu esmais sahabe, kaže: Isa sin Merjemin a.s. je ashab i poslanik, vidio je Resulullaha savs u noći Isra'a, posalamio se sa njim i on će posljednji od ashaba umrijeti.[526]

3.Zaista će silazak Isa a.s. sa nebesa biti kraj edžela (smrtnog časa) kako bi bio pokopan. Stvorenju od prašine ne dolikuje ništa drugo nego prašina. Njegov silazak će se podudariti sa pojavom Dedždžala pa će ga Isa a.s. ubiti.

4.Pojaviće se kako bi u laž utjerao kršćane, obznaniće se njihova laž o neistinitom pozivu. U vrijeme silaska Isa a.s. Allah dž.š. će uništiti sve pozive osim islama. Slomiće krst, ubiti svinju i odrediti im džizju (porez).

5.Njegova posebnost u spomenutim stvarima je zbog riječi Resulullaha savs: Ja sam preči Isau sinu Merjeminu jer između mene i njega nije bilo poslanika.[527]

Da, Resulullah savs je njemu najpreči i najbliži. Isa a.s. je donio radosnu vijest o dolasku Resulullaha savs poslije njega. Pozivao je ljude da mu vjeruju i da povjeruju u njega, o tome Uzvišeni Allah dž.š. kaže: I da vam donese radosnu vijest o poslaniku čije je ime Ahmed.[528]

A u hadisu stoji: Rekli su: Allahov Poslaniče, obavijesti nas o sebi? Rekao je: Da, ja sam poziv Ibrahima i radosna vijest moga brata Isaa.[529]

Zakon po kojem će suditi Isa alejhis selam

Sudiće Isa a.s. po šerijatu Muhameda a.s. i biće jedan od njegovih sljedbenika savs. Zaista on neće doći sa novim šerijatom jer je Dini - islam pečat vjera i trajan do Sudnjeg dana. Neće biti dokinut (derogiran), tako da će Isa a.s. biti jedan od vladara ovog ummeta, obnovitelj islama, jer nema poslanika poslije Muhameda savs.

---

[523] Sura El Feth, 29
[524] Tefsir Ibn Kesir, 7/343
[525] Tefsir Ibn Kesir, 7/343
[526] Tedžridu esmais sahabe, 1/432
[527] Buhari, 6/477-478, Muslim, 25/119
[528] Sura Es Saff, 6.
[529] Tehzibus sireti Ibn Hišam, 45, Tefsir Ibn Kesira, 8/136; Musned Ahmeda, 4/128 I 5/262

Imam Muslim bilježi od Ebu Hurejre r.a. da je Resulullah savs rekao: Kako će vam biti kada među vas siđe Isa sin Merjemin a džemat bude predvodio jedan od vas.

Rekao sam (riječ je o Velid ibn Muslimu) Ibn Ebi Zi'bu: pričao nam je Evzai a on od Zuhrija a ovaj od Nafia a on od Ebu Hurejre: A imam bude jedan od vas, Ibn Ebi Zi'b je upitao: Znaš li čime će vas voditi? Reci mi, reče! Vodiće vas Knjigom vašeg Gospodara Uzvišenog i Sunnetom Vašeg Resula savs.[530]

Džabir ibn Abdullah prenosi kako je čuo Resulullaha savs kad je rekao: Neće se prestati skupina iz mog umeta boriti na istini prepoznatljivi do Sudnjeg dana. Sići će Isa sin Merjemin a.s. pa će mu reći njihov vođa: Klanjaj nam. Ne, reći će. Zaista ste vi jedni drugim vođe iz Allahove počasti prema ovom ummetu.[531]

Kurtubi kaže: Pojedini smatraju kako će sa silaskom Isa a.s. prestati šerijatske obaveze (teklif) jer bi u suprotnom Isa bio poslanik toga vremena koji bi im donosio naredbe od Allaha dž.š. a to se ne prihvata zbog riječi Uzvišenog: I pečat poslanika[532], i zbog riječi Resulullaha savs: Poslije mene nema poslanika[533] ili: Ja sam posljednji, pečat poslanika.[534]

Ako je to tako onda nije dozvoljeno pretpostavljati kako će Isa a.s. sići sa novim šerijatom različitim od šerijata Muhameda savs, nego onog momenta kad siđe biće jedan od sljedbenika Muhameda savs, onako kako je o tome Resulullah savs obavijestio Omera r.a: Kad bi Musa bio živ ne bi imao druge mogućnosti nego da me slijedi.[535]Sići će a već će na nebesima biti podučen od Allaha dž.š. potrebnom znanju za suđenje ljudima po ovom zakonu. Vijernici će se okupiti oko njega i tražiti da im presudi u sporovima. Dokinuti sud po šerijatu nije dozvoljeno jer će dunjaluka biti dok bude šerijatskih obaveza (teklifa) i dok na zemlji ne bude onih koji će govoriti: Allah, Allah.[536]

Ono što upućuje na ostanak šerijatskih obaveza je i namaz Isa a.s. sa muslimanima, njegov hadž i džihad protiv nevjernika.

O njegovom namazu smo već govorili u hadisima o tome.

Također smo govorili o njegovoj borbi protiv nevjernika i sljedbenika Dedždžala.

---

[530] Muslim, 2/193
[531] Muslim, 2/193-194
[532] Sura Ahzab,40.
[533] Muslim, 15/104
[534] Buhari, 8/640-641
[535] Musned Ahmeda, 3/387; Fethul Bari, 13/334; Musannef Abdurrezaka, 10/313-314
[536] Et Tezkire, 677-678

A kad je riječ o njegovom hadžu Muslim bilježi od Hanzale el Eslemija kako je čuo Ebu Hurejru r.a. da prenosi hadis Resulullaha savs: Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, sin Merjemin će u mjestu Revha zanijetiti hadž ili umru ili oboje.[537]

Što se tiče određivanja džizje (poreza po glavi nevjernika) iako je on utvrđen prije njegovog silaska, to nije dokidanje ranijeg zakona od strane Isa a.s. nego je džizju utemeljio naš Poslanik savs koji nam je to pojasnio riječima: Tako mi Allaha , sići će Isa sin Merjemin i biće pravedan vladar. Slomiće krst, ubiti svinju i odrediti džizju.[538]

Pojava sigurnosti i blagostanja u njegovo vrijeme, alejhis selam

Vrijeme Isa a.s. nakon njegovog silaska je vrijeme sigurnosti, mira i blagostanja. Allah dž.š. će poslati obilnu kišu, zemlja će iznjedriti bogatstvo plodova i raskoši, imetka će biti na pretek, nestaće sporova, mržnje i zavidnosti.

U podužem hadisu Nevas ibn Sem'ana u kojem je spomenut Dedždžal, silazak Isaa a.s., pojava Je'džudža i Me'džudža, njegova dova protiv njih i njihovo uništenje Resulullah savs kaže: Zatim će Allah poslati kišu pred kojom će nestati kuće od drveta i gline. Opraće zemlju koja će biti poput ogledala. Potom će reći zemlji: Bujaj plodovima, vrati blagodatima. Ljudi će jesti sa stabla jednog nara (šipka) i svi će sjesti u hlad tog drveta. Mlijeko će biti blagoslovljeno. Deva će dati dovoljno mlijeka za veliki broj ljudi. Mlijeko jedne krave će biti dovoljno za čitavo pleme, a mlijeko jedne ovce za jednu familiju.[539]

Ahmed bilježi od Ebu Hurejre kako je Resulullah savs rekao: Poslanici su braća po allatu (različitih majki a istog oca) majke su im različite a vjera im je jedna. Ja sam najpreči Isa a.s. zato što između mene i njega nije bilo poslanika. Zaista će on sići ... pa će Allah u njegovo vrijeme uništiti Mesiha Dedždžala. Zemljom će zavladati mir. Čak će lavovi pasti sa devama, tigrovi sa kravama, vukovi sa ovcama a djeca će se igrati sa zmijama koje im neće nauditi.[540]

Muslim bilježi od Ebu Hurejre da je Resulullah savs rekao: Tako mi Allaha, zaista će sići Isa sin Merjemin, vladar pravedni ... i zaista če odrediti džizju i sigurno ćete nezainteresovani ostaviti mladu devu bez čobana. Sigurno će prestati pakost, međusobna mržnja i zavist. I sigurno ćete biti pozivani da uzmete šta želite od imetka ali ga niko neće uzeti.[541]

---

[537] Muslim, 8/234
[538] Muslim, 2/292
[539] Muslim, 18/63-70
[540] Musned Ahmeda, 2/406
[541] Muslim, 2/192

Nevevi kaže: To znači da ljudima neće trebati deva, neće željeti da je posjeduju jer je ionako imetka previše a jako malo želja. Neće im trebati zbog velike svijesti o blizini Kijameta.

Ovdje je spomenut «kalas» mlada deva, zato što je ona najvrijednija kod ljudi i najdragocjenija kod arapa. Ovo je slično riječima Uzvišenog: I kad steone kamile bez pastira ostanu.[542] Znači: niko ih neće tražiti i voditi računa o njima.[543]

A Kadija 'Ijad smatra kako je značenje ovih riječi: neće se tražiti zekat na njih jer neće biti onih koji bi primili zekat.

A Nevevi negira ovo mišljenje.[544]

Vrijeme koje će živjeti nakon silaska i njegove smrti

Što se tiče vremena Isaa a.s. na zemlji nakon silaska, bilježi se u pojedinim predajama kako će boraviti sedam godina a u drugim četrdeset godina.

U predaji Imam Muslima od Abdullah ibn Amra r.a. stoji: Paće Allah poslati Isaa sina Merjemina ... zatim će ostati među ljudima sedam godina. Nestaće neprijateljstva među dvojicom ljudi. Zatim će Allah poslati hladan vjetar iz pravca Šama od kojeg na zemlji neće ostati živ niko u čijem srcu bude trun dobra ili imana.[545]

A u predaji Imam Ahmeda i Ebu Davuda: Boraviće na zemlji četrdeset godina. Potom će umrijeti i muslimani će mu dženazu klanjati.[546]

Oba ova rivajeta su vjerodostojna. Tu postoji nejasnoća. Osim ako se predaja od sedam godina ne odnosi na period nakon silaska. Tada bi to bio dodatak na vrijeme provedeno na zemlji prije njegovog uzdignuća na nebesa jer je on tada imao trideset tri godine, što se najčešće spominje kao njegova tadašnja starosna dob.[547]

A Allah dž.š. najbolje zna.

---

[542] Sura Et Tekvir, 4.
[543] Nevevijev komentar Muslima, 2/192
[544] Nevevijev komentar Muslima, 2/192
[545] Muslim, 18/75-76
[546] Musned Ahmeda, 2/406
[547] En Nihaje, 1/146

ČETVRTA STUDIJA: JE'DŽUDŽ I ME'DŽUDŽ

Njihovo porijeklo

Prije nego počnemo govoriti o pojavi Je'džudža i Me'džudža smatram pogodnim ukazati na njihovo porijeklo i značenje riječi (Je'džudž) i (Me'džudž).

Je'džudž i Me'džudž su dvije nearapske imenice. A neki kažu: arapske. Po tome bi izvedenice bile iz « edždžetin naru edžidžen» kad se rasplamsa. Ili iz riječi « udžadž « voda žestokog saliniteta, izgorjela od soli. Neki pak smatraju iz « edž» brzina neprijatelja. Kažu: Me'džudž je izvedenica iz « madž» kad se poremeti. One su na oblik « jef'ul» - je'džudž i « mef'ul» - me'džudž ili na oblik «fa'ul».

Ovo se naravno odnosi na izvedenice iz arapskog jezika. A ako ih smatramo stranim izrazima onda one nemaju izvedenice jer se strani izrazi ne izvode iz arapskog jezika.

Većina uleme (džumhur) je pročitala Jedžidž i Medžudž bez hemzeta tako da su dva elifa višak, a osnova riječi je (jedžedže) i (medžedže). A u Asimovom kirajetu se nalazi hemze sa sakinom.

Sve što smo spomenuli o njihovim izvedenicama odgovara njihovom stanju. Potvrda njihovom korijenu od madž u značenju poremećaj su riječi Uzvišenog: I Mi ćemo tada učiniti da se jadni od njih kao talasi sudaraju s drugim.[548] A to će se desiti prilikom njihovog izlaska iz zida.

Njihovo porijeklo je ljudsko, od Adema i Have a.s. Pojedini učenjaci kažu: Oni su potomstvo Ademovo a ne Havino[549], tako što je Adem imao poluciju u snu pa se njegovo sjeme pomiješalo sa zemljom od čega Allah dž.š. stvori Je'džudža i Me'džudža. O ovome ne postoji dokaz niti je preneseno od onoga od koga se mora uzeti mišljenje.[550]

Ibn Džerir kaže: Nisam vidio nikog od prvih muslimana da tako nešto tvrdi osim Ka'bul Ahbara. I ovo je suprotno merfu hadisu: Zaista su oni iz potomstva Nuhova. A nema sumnje da je Nuh od potomstva Havinog.[551]

Je'džudž i Me'džudž su potomci Jafis Ebu Turka, a Jafis je iz potomstva Nuha a.s.[552]

Ono što upućuje da su oni iz potomstva Adema a.s. je i ono što bilježi Buharija od Ebu Seid el Hudrija r.a. da je Resulullah savs rekao: Allah dž.š. reče: O Ademe! Odgovori: Odazivam Ti se radostan, dobro je u Tvojim rukama. Pa će mu

---

548 Sura El Kehf, 99.
549 Fetava Imam En Nevevi, 116-117; Fethul Bari, 13/107
550 En Nihaje, 1/152-153
551 Fethul Bari, 13/107
552 En Nihaje, 1/154

reći: Pusti vojsku (misiju) vatre. A šta je to, misija vatre, upitaće. Od svake hiljade devetsto devedeset devet. Malo dijete će tada osijediti a svaka trudnica plod pobaciti, vidjećeš ljude kao pijane a pijani neće biti nego će Allahova kazna biti žestoka. Upitaše: Ko je od nas taj jedan? Reče: Budite obradovani! Od vas je jedan a od Je'džudža i Me'džudža hiljada.[553]

Od Abdullah ibn Amra se prenosi da je Resulullah savs rekao: Zaista su Je'džudž i Me'džudž potomci Ademovi. I zaista kada budu poslani ljudima uništiće im živote. Nijedan od njih neće umrijeti a da ne ostavi hiljadu i više potomaka iza sebe.[554]

Njihovo svojstvo

Od njihovih svojstava shodno hadisima je sličnost njihovimprecima gatamskim mongolima: sitnih očiju, malehnih očiju, riđokosi, širokih lica, poput štitova iskovanih, mongolske konstrukcije i boje.[555]

Imam Ahmed bilježi od Ibn Harmele a on od njegove tetke: Održao je Resulullah savs hutbu, prsta nateknutog od ujeda škorpije, pa je rekao: Vi govorite: Nema više neprijateljstva, A vi nećete prestati boriti se protiv neprijatelja sve dok ne dođe Je'džudž i Me'džudž: širokih lica, sitnih očiju, crvene kose sa teških i visokih predjela zemlje, lica poput iskovanih štitova.[556]

Ibn Hadžer spominje neke vijesti o njihovim svojstvima ali su te predaje slabe. Ono što je došlo u tim vijestima jesu tri grupe njih:

1.Vrsta poput vrlo visokog drveća.

2.Vrsta visoka četiri lakta i široka četiri lakta.

3.Vrsta omotanih prostrtih ušiju.

Bilježi se također da će biti visoki pedalj - dva, najviše tri pedlja.[557]

Ono na što upućuju vjerodostojne predaje je to da je riječ o jakim ljudima. Nema snage da se ubije jedan od njih. Teško je povjerovati kako će biti visoki pedalj ili dva.

U hadisu Nevas ibn Sem'ana se spominje kako je Allah dž.š. objavio Isau a.s. dolazak Je'džudža i Me'džudža, da nema načina ubiti jednog od njih. Naredio mu je da skloni vjernike sa njegovog puta pa će im reći: Sklonite se u pećine.

O čemu ćemo, inšaallah, govoriti kada bude riječ o njihovom izlasku.

---

[553] Buhari, 6/382

[554] Minhatul me'abudi fi tertibi musnedi Tajalisi, 2/219; Mustedrekul Hakim, 4/490; Medžmeuz zevaid, 8/6

[555] En Nihaje, 1/154

[556] Musned Ahmeda, 5/271

[557] Fethul Bari, 13/107

Dokazi dolaska Je'džudža i Me'džudža

Dolazak Je'džudža i Me'džudža na kraju vremena je jedan od velikih predznaka Sudnjeg dana. Na to upućuje Kur'an i Sunnet.

a) Dokazi iz Kur'ani Kerima:

1.I kad se otvore Je'džudž i Me'džudž i kad se budu niz sve strmine žurno spuštali i približi se istinita prijetnja, tada će se pogledi nevjernika ukočiti. Teško nama, mi smo prema ovome ravnodušni bili; mi smo sami sebi nepravdu učinili.[558]

2.Uzvišeni Allah dž.š. govoreći o Zul Karnejnu kaže: I on opet pođe. Kad stiže između dvije planine, nađe ispred njih narod koji je jedva govor razumijevao. O Zul Karnejne - rekoše oni - Je'džudži Me'džudž čine nered po zemlji, pa hoćeš li da između nas i njih zid podigneš, mi ćemo te nagraditi. Bolje je ono što mi je Gospodar moj dao - reče on. Nego, samo vi pomozite meni što više možete, i ja ći između vas i njih zid podići. Donesite mi velike komade gvožđa! I kad on izravna dvije strane brda, reče: Pušite! A kad ga usija, reče: Donesite mi rastopljen mjed da ga zalijem. I tako oni nisu mogli ni da ga pređu ni da ga prokopaju. Ovo je blagodat Gospodara moga! - reče on. A kada se prijetnja Gospodara mog ispuni, On će ga sa zemljom sravniti, a prijetnja Gospodara mog će se sigurno ispuniti. I Mi ćemo tada učiniti da se jedni od njih kao talasi sudaraju s drugima. I puhnuće se u rog, pa ćemo ih sve sakupiti.[559]

Ovi ajeti ukazuju na to kako je Allah dž.š. potčinio Zul Karnejna, kralja pravednog u gradnji veličanstvenog zida - brane između Je'džudža i Me'džudža, naroda pokvarenog na zemlji, i ljudi. Kad nastupi vrijeme određeno i Kijamet se primakne, popustiće ovaj zid. Je'džudž i Me'džudž će izaći zapanjujućom brzinom, u ogromnom broju. Niko ih od ljudi neće moći zaustaviti. Zatalasaće ljudima šireći nered zemljom.

Ovo je znak skorog puhanja u sur, rušenja dunjaluka i početka Kijameta[560] kao što ćemo spomenuti u vjerodostojnim hadisima.

b)Dokazi iz Sunneta Čistog:

Mnogo je hadisa o Je'džudžu i Me'džudžu i dosežu stepen tevatura po značenju. Neke sam već spomenuo a neke ću ovdje spomenuti:

1.Hadis zabilježen u Dva sahiha od Ummu Habibe bint Ebi Sufjan, od Zejneb bint Džahš da je Resulullah savs jednog dana došao uznemiren kod nje govoreći: Nema drugog božanstva osim Allaha, teško arapima od zla koje se približilo. Danas je Je'džudžu i Me'džudžu otvorena brana ovoliko (zaokružio je palcem i kažiprstom). Zejneb bint Džahš kaže: Rekla sam: Allahov Poslaniče, zar

---

[558] Sura El Enbija', 96-97.

[559] Sura El Kehf, 92-99.

[560] Et Taberi, 16/15-27; Tefsir Ibn Kesir, 5/191-196 I 5/366-367; Tefsirul Kurtubi, 11/341-342

ćemo biti uništeni a među nama bude dobrih? Da, reče, da, ako bude mnogo pokvarenosti.[561]

2.Hadis Nevas ibn Sem'ana r.a.: Allah dž.š. je objavio Isa a.s.: Zaista sam Ja izveo moje robove od kojih se niko od vas ne može odbraniti, skloni moje robove u goru (brdo)! Pa će Allah dž.š. poslati Je'džudža i Me'džudža i oni će iz svih krajeva žurno dolaziti. Pa će proćo pored jezera zvanog Taberijje i popiće ono što bude u njemu. Posljednji među njima će reći: Nekad je ovdje bilo vode. Isa a.s. i njegovi prijatelji će biti okruženi tako dugo dok glava jednog vola ne bude vrijedila koliko vaših stotinu dinara današnjih. Moliće Allaha dž.š. pa će On poslati crve u vratove robova od kojih će svi kao jedan pomrijeti. Potom će spustiti Allahovog poslanika Isa a.s. i njegove prijatelje na zemlju. Neće naći ni koliko pedalj zemlje a da ne zaudara na njihovu masnoću i smrad. Allahov poslanik Isa i njegovi prijatelji će moliti Allaha dž.š. pa će im poslati dugovrate ptice koje će ih odnijeti i baciti gdje Allah bude htio.[562]Hadis bilježi Muslim a u drugoj predaji dodaje poslije riječi: Nekad je ovdje bila voda, - ... potom će ići dok ne dođu do brda Hamer, u Bejtul Makdesu, pa će reći: Pobili smo sve što je na zemlji, hajde da pobijemo i one na nebesima! Odapeće svoje strijele prema nebu a Allah dž.š. će ih vratiti premazane krvlju.[563]

3.U hadisu Huzejfe ibn Usejda r.a. o predznacima Sudnjeg dana se spominje: Je'džudž i Me'džudž.[564]

4. Od Abdullah ibn Mes'uda se prenosi kako se Resulullah savs u noći Isra'a susreo sa Ibrahimom, Musaom i Isaom a.s. pa su se prisjećali Sudnjeg dana ... potom su vratili priču Isau a.s. (spomenuo je ubistvo Dedždžala) pa rekao: Zatim će se ljudi vratiti svojim mjestima. Dočekaće ih Je'džudž i Me'džudž koji će sa svih strana ići žurno. Neće proći pored vode a da je ne popiju niti pored nečega a da nered ne učine. Preklinjaće me pa ću zamoliti Allaha dž.š. i oni će pomrijeti. Zemlja će se uščutiti njihovim smradom. Preklinjaće me pa ću zamoliti Allaha dž.š. pa će kišu s neba spustiti koja će ih odnijeti i pobacati njihova tijela u more.[565]

Ebu Hurejre r.a. prenosi od Resulullaha savs: (pa je spomenuo hadis i u njemu): Izaći će pred ljude tražeći vodu od njih a oni će bježati pred njima. Odapeće strijele u nebo pa će im se vratiti umazane krvlju. Reći će: Našom snagom i veličinom savladasmo stanovnike zemlje i pobijedismo onog ko je na nebesima! Zatim će Allah dž.š. poslati crve u njihove vratove koji će ih uništiti. Tako mi Onog

---

561 Buhari, 6/381 I 13/106 ; Muslim, 18/2-4
562 Muslim, 18/68-69
563 Muslim, 18/70-71
564 Muslim, 18/27
565 Mustedrekul Hakim, 4/488-489; Musned Ahmeda, 4/189-190,hadis:3556. Albani za ovaj hadis kaže: Daif (slab) vidi Daifu džami'is sagir, 5/20-21, hadis:4712.

u čijoj je ruci duša Muhammeda, zaista će životinje postati ugojene, uhranjene i pune od njihovog mesa.[566]

Je'džudžov i Me'džudžov zid

Zulkarnejn je sagradio zid kao branu od Je'džudža i Me'džudža i njihovih susjeda koji su od njega pomoć zatražili. Kur'an to spominje u riječima: O Zulkarnejne, rekoše oni,Je'džudž i Me'džudž čine nered po zemlji, pa hoćeš li da između nas i njih zid podigneš, mi ćemo te nagraditi. Bolje je ono što mi je Gospodar moj dao, reče on. Nego,samo vi pomozite meni što vipe možete, i ja ću između vas i njih zid podići.[567]

To je ono što je rečeno o gradnji zida. A što se tiče mjesta njegove gradnje,pouzdano se zna da je na istoku.[568] Zbog riječi Uzvišenog: I kad stiže do mjesta gdje sunce izlazi.[569]

Precizno se ne zna gdje je to mjesto. Pokušavali su pojedini vladari i historičari da tačno saznaju gdje je to mjesto. Tako je halifa Vasik poslao nekoliko vojskovođa sa vojskom da tragaju za zidom, precizno otkriju njegovu lokaciju i o tome ga obavijeste kad se vrate. Išli su iz mjesta u mjesto, od kralja do kralja dok nisu stigli do zida. Vidjeli su njegovu građevinu od gvožđa i čelika. Vidjeli su na njemu ogromna vrata zaključana velikim katancima. Vidjeli su ostatke mlijeka i meda na tamošnjoj kuli. Čuvaju ga stražari kraljevski. Visok je i istaknut. Ne može se ni njemu ni onome što je oko njega prići od brda. Zatim su se nakon odsustvovanja više od dvije godine vratili svojim kućama. Vidjeli su mnoge strahote i čuda.[570]

Ovu priču je zabilježio Ibn Kesir, Allah mu se smilovao, i nije spomenuo lanac prenosilaca tako da Allah zna kolika je njena tačnost.

Prethodni ajeti upućuju na to da se ovaj zid nalazi između dva brda . Uzvišeni Allah dž.š. kaže: Kad stiže između dvije planine. A «seddan» su dvije planine,jedna naspram drugoj.Zatim kaže: I kad on izravna dvije strane brda. To je učinio velikim komadima gvožđa koje je zalio vrelim čelikom i napravi postojan zid.

Imam Buhari kaže: Rekao ječovjek Poslaniku savs: Vidio sam zid od hladnog čelika. Poslanik reče: Baš si ga vidio!?[571]

---

[566] Sunenut Tirmizi, 8/597-599
[567] Sure El Kehf,94,95.
[568] Tefsir Ibn Kesir,5/191
[569] Sura El Kehf,90.
[570] Tefsir Ibn Kesir, 5/191-192
[571] Buhari,6/381.

Sejjid Kutub kaže: Otkriven je zid nedaleko od grada Tirmiz, zid poznat kao: Željezna kapija. Početkom 15. stoljeća prošao je pored njega njemački naučnik Sildberger i zapisao ga u svojoj knjizi. Također ga spominje i španski historičar Klovingo u svom putovanju godine 1403. i kaže: Zid u gradu Željezna kapija se nalazi na putu Semerkanda i Indije ... moguće je kako je to zid koga je sagradio Zul Karnejn.[572]

Smatram: Moguće je kako je pomenuti zid ustvari zidina grada Tirmiz koju spominje Jakut el Hamevi u: Mu'adžemul buldani, a nije to Zul Karnejnov zid.

Isto tako, nije cilj ove studije precizno određivanje mjesta tog zida. Dovoljno mi je ono o čemu nas je obavijestio Mudri Allah dž.š. i ono što se nalazi u vjerodostojnim hadisima a to je: Zid Je'džudža i Me'džudža postoji dok ne dođe određeno vrijeme u kojem će popustiti pa će Je'džudž i Me'džudž izaći. To će se desiti pred sami Smak svijeta. O tome Allah dž.š. kaže: Ovo je blagodat Gospodara mog! reče on. A kad se prijetnja Gospodara mog ispuni On će ga sa zemljom sravniti, a prijetnja Gospodara mog će se sigurno ispuniti. I mi ćemo tada učiniti da se jedni od njih kao talasi sudaraju s drugima. I puhnuće se u rog, pa ćemo ih sve sakupiti.[573]

Ono što ukazuje na to da ovaj zid postoji i kako nije sravnjen sa zemljom je predaja Ebu Hurejre od Resulullaha savs o tome zidu: Kopaju ga svaki dan sve dok ga gotovo ne prokopaju.Tada jedan od njih kaže:Vratite se, sutra ćete ga prokopat! Pa ga Allah vrati čvršćeg nego što je bio. I sve tako dok ne dođe njihovo vrijeme i Allah dž.š. ih htjedne poslati na ljude. Reći će jedan od njih: Vratite se, sutra ćete ga prokopati - inšaallah - i zatraži pomoć riječima - inšaallah. Doći će sutradan i naći ga onakvim kakvim su ga ostavili, pa će ga prokopati i izaći na ljude. Tražiće vode a ljudi će bježati pred njima.[574]

Bilježi se u Dva sahiha, o čemu smo već govorili, kako je mali dio toga zida otvoren i kako se Resulullah savs od toga uznemirio.

Sejjid Kutub smatra, posmatrano sa pozicije vjerovatnoće a ne čvrstog ubjeđenja, da se Allahovo obećanje o sravnjivanju sa zemljom tog zida već ostvarilo i da se Je'džudž i Me'džudž već pojavio, da su oni Tatari koji su se pojavili u sedmom hidžretskom stoljeću, uništili islamske državice i sijali svakojaki nered zemljom.[575]

O tim Tatarima Kurtubi kaže: Od njih - tatara - su u današnjem vremenu nastali narodi (ummeti) koje ne može pobrojati niko osim Allaha dž.š. Od

---

572 Tefsir Zilal,4/2293, vidi djelo: Ešratus sa’a ve esraruha od Muhammed Selame Džabira, 75

573 Sura El Kehf, 98-99

574 Bilježi ga Tirmizi, Ibn Madže i Hakim a već smo spominjali izvore ovog hadisa.

575 Fi zilalil Kur'an, 4/2293-2294

muslimana ih ne može odvratiti niko osim Allaha dž.š. Kao da su oni Je'džudž i Me'džudž ili njihova prethodnica.[576]

Pojava Tatara se dogodila u doba Kurtubija koji je čuo o njima, njihovim iskušenjima i ubistvima, te ih je na osnovu toga smatrao Je'džudžom i Me'džudžom ili njihovom prethodnicom.

Ali ono što je od velikih predznaka Sudnjeg dana - a to je pojava Je'džudža i Me'džudža na kraju vremena, još se nije dogodilo jer vjerodostojni hadisi upućuju na njihov dolazak poslije Isa a.s. koji će moliti Allaha dž.š. u dovi, da ih uništi, pa će ih Allah dž.š.i uništiti a potom ih baciti u more tako da će ljudi i naselja odahnuti od njih.

[576] Tefsirul Kurtubi, 11/58

PETA STUDIJA: TRI POMRAČENJA

Značenje riječi (hasef) - pomračenje

Kaže se (hasefel mekan, jahsifu husufen) kada nešto ode u zemlju i nestane u njoj.[577]U tom unačenju su i riječi Uzvišenog: I Mi smo i njega i dvorce njegove u zemlju utjerali.[578]

Tri pomračenja koja su predznaci Sudnjeg dana se spominju u kontekstu hadisa o velikim predznacima Sudnjeg dana.

Dokazi iz Sunneta Čistog o pojavi pomračenja:

1.Od Huzejfe ibn Usejda se prenosi da je Resulullah savs rekao: Zaista Sudnji dan neće nastupiti dok ne vidite deset predznaka ... i tri pomračenja: pomračenje na istoku, pomračenje na zapadu i pomračenje na Arapskom poluotoku.[579]

2.Ummu Selame kaže: Čula sam Resulullaha savs kako kaže: Poslije mene će biti pomračenje na istoku, pomračenje na zapadu i pomračenje na Arapskom poluotoku. Rekla sam: Allahov Poslaniče, zar će se zemlja pomračiti a na njoj bude dobrih ljudi? Poslanik savs joj reče: Kada većina njenog stanovništva bude pokvarena.[580]

Jesu li se već desila ova pomračenja?

Ova tri pomračenja se još nisu dogodila kao ni ostali veliki predznaci Sudnjeg dana. Iako pojedini učenjaci smatraju kako su se oni već dogodili poput Šerif el Berzendžija[581]ipak je tačno kako se ništa od njih još nije dogodilo nego su se desila određena pomračenja u različitim mjestima sa različitim vremenskim periodima a to je dio malih predznaka Sudnjeg dana.

A što se tiče ova tri pomračenja ona će biti velika i sveopća za mnoga mjesta istoka, zapada i Arapskog poluotoka.

Ibn Hadžer kaže: Već su se dogodila određena pomračenja u pojedinim mjestima. Moguće je da se sa tri pomračenja mislilo na pomračenje prostorno većeg obima od uobičajenog.[582]

---

[577] Vidi:Tertibul kamusil muhit, 2/55; Lisanul areb, 9/67
[578] Sura El Kasas, 81.
[579] Muslim, 18/27-28
[580] Bilježi ga Taberani u Evsatu, kao što to prenosi El Hejsemi u Medžmeuz zevaid, 8/11
[581] Vidi El Išа'a, 49
[582] Fethul Bari, 13/84

U prilog rečenom je i ono što je zabilježeno u hadisima o tome kako će se tri pomračenja dogoditi onda kada se poveća pokvarenost među ljudima i kada se među ljudima proširi nepokornost prema Allahu dž.š. A Allah najbolje zna.

ŠESTA STUDIJA: DIM (DUHAN)

Pojava dima na kraju vremena je jedan od velikih predznaka Sudnjeg dana o kojem govori Kur'an i Sunnet.

Dokazi njegove pojave

a)dokazi iz Kur'ani Kerima:

Riječi Uzvišenog Allaha dž.š.: Zato sačekaj dan kad će im se činiti da prema nebu vide vidljiv dim koji će ljude prekriti: »Ovo je neizdrživa patnja».[583]

Znači: Sačekaj Muhammede sa ovim nevjernicima dan kad će se nebom pojaviti vidljiv i jasan dim koji će ljude prekriti. Tada će im se reći: «Ovo je neizdrživa patnja» glasom punim prezira i ruganja. Ili će oni to reći jedni drugima.[584]

O značenju ovog dima, o tome da li se on već dogodio, da li je on jedan od znakova koje očekujemo - o tome postoje dva mišljenja uleme:

PRVO: Ovaj dim je pogodio Kurejšije u vremenu teškoće i gladi kad je Resulullah savs uputio dovu Allahu dž.š. protiv njih nakon što su odbili da mu se odazovu pa su nebo vidjeli poput dima.

Ovo je mišljenje Abdullah ibn Mes'uda koga je slijedila grupa prvih muslimana.[585]

Kaže, radijallahu anhu: Petero se već dogodilo: luzum[586], Rimljani, nasilje, mjesec i dim.[587]

Kada je čovjek iz plemena Kende govoreći o dimu rekao: Zaista će se pojaviti dim na dan Kijameta i uzeti sluh i vid munafika - Ibn Mes'ud r.a. reče: KO nešto zna nek to kaže, a ko ne zna neka kaže: Allah najbolje zna. Zaista je od učenosti kada ne znaš reći: Ne znam. Zaista Allah dž.š. kaže svom Poslaniku: Reci: Ne tražim ja od vas za ovo nikakvu nagradu i ja nisam od onih koji se pretvaraju.[588]Zaista su Kurejšije sporo prihvatali islam pa je Poslanik savs uputio dovu protiv njih: Gospodaru, pomozi me nad njima sa sedam godina kao sedam

---

[583] Sura Ed Duhan, 10-11

[584] Tefsirul Kurtubi, 16/130; Tefsir Ibn Kesir, 7/235-236

[585] Tefsiru Taberi, 15/111-113; Tefsirul Kurtubi, 16/131; Tefsir Ibn Kesir, 7/233

[586] Luzum je ono što je kazano u riječima Uzvišenog: A pošto ste vi poricali, neminovno vas čeka patnja (Sura El Furkan, 77) znači: Biće neminovna kazna koja će ih uništiti kao posljedica njihovog poricanja Istine. To je ono što se dogodilo nevjernicima na dan Bedra od pogibije ili zarobljeništva. Vidi: Tefsir Ibn Kesir, 6/143 i 5/305; Nevevijev komentar Muslima, 17/143.

[587] Buhari, 8/571; Muslim, 17/143

[588] Sura Sad, 86

Jusufovih godina. Zavladala je suša koja ih je gotovo uništila. Jeli su lešinu i kosti. Između zemlje i nebesa su vidjeli nešto kao dim.[589]

Ovo mišljenje je prioritetnije kod Taberija koji kaže: Zato što je Allah dž.š.zaprijetio mušricima Kurejša sa dimom. Njegove riječi Poslaniku: Zato sačekaj dan kad će im se činiti da prema nebu vide vidljiv dim [590]– su izrečene u kontekstu o nevjernicima Kurejša kao Njegov prijekor njima za širk koji čine, govoreći: I drugog boga osim Njega nema. On život i smrt daje - Gospodara vašeg i Gospodara vaših predaka davnih.[591] Potom se obraća Poslaniku riječima: Zato sačekaj dan kada će im se činiti da prema nebu vide vidljiv dim - a to je naređenje njemu da bude strpljiv ... dok ih ne zadesi Njegova srdžba. U toma je prijetnja mušricima. Priličnije je da ta prijetnja izrečena njima bude provedena na njima nego da se odlaže za neke druge mušrike.[592]

DRUGO: Ovaj dim je od onih predznaka koje očekujemo i koji se još nisu dogodili. Dogodiće se pred sami Sudnji dan.

Ovo je mišljenje Ibn Abbasa, pojedinih ashaba i tabi'ina. Ibn Džerir et Taberi bilježi od Ibn Ebi Hatema a ovaj od Abdullah ibn Ebi Mukile da je rekao: Rano ujutro sam otišao kod Ibn Abbasa pa mi reče: Cijelu noć, do pred zoru misam zaspao. Zašto, pitao sam? Reče: Kažu kako se pojavila zvijezda zvana Zu zenb (griješnica, op.pr.) pa pomislih kako dim (duhan) kuca na vrata. Ne zaspah do zore.[593]

Ibn Kesir kaže: Ovaj lanac prenosilaca je tačan sve do Ibn Abbasa - znalca ummeta, poznavaoca značenja Kur'ana. I to je mišljenje svih ashaba i tabi'ina. Ako se tome dodaju merfu hadisi u sahihima kao i hasen i drugi hadisi ... sve to je dovoljan i jasan argument kako je dim jedan od predznaka koje očekujemo. To je ono što se podrazumijeva u Kur'anskim riječima: Zato sačekaj dan kada će im se činiti da prema nebu vide vidljiv dim - znači: jasan i uočljiv dim koga će svako vidjeti. A ono sa čime je Ibn Mes'ud r.a. prokomentarisao ovaj ajet je priviđenje koje su Kurejšije vidjele kao posljedicu gladi i iscrplenosti.

Također i riječi: Koji će ljude prekriti - znači: sve ih obuhvatiti i zadesiti. A da se to odnosilo na nestvarno priviđenje stanovnika mnogobožačke Mekke ne bi bilo rečeno: Koji će ljude prekriti.[594]

Zabilježeno je u Dva sahiha kako je Resulullah savs rekao Ibn Sajjadu: Nešto sam za tebe sakrio. To je duh (dim), reče. Odstupi, nećeš preći svoju granicu!

---

[589] Buhari, 8/511 i 8/571; Muslim, 17/140-141
[590] Sura Ed Duhan, 10
[591] Sura Ed Duhan, 8-9.
[592] Tefsirut Taberi, 25/114
[593] Tefsirut Taberi, 25/114
[594] Tefsir Ibn Kesir, 7/235

Resulullah savs mu je sakrio: Zato sačekaj dan kad će im se činiti da prema nebu vide vidljiv dim.[595]

Iz ovg se vidi kako je Dim od predznaka koje pratimo i očekujemo. Zaista je Ibn Sajjad jedan od medinskih židova a ova priča se desila nakon Poslanikove savs hidžre u Medinu Munevveru.

A također i vjerodostojni hadisi spominju kako je Dim jedan od velikih predznaka Sudnjeg dana, o čemu ćemo kasnije govoriti.

Ono sa čime je Ibn Mes'ud prokomentarisao ovaj ajet je njegov govor, a predaja čiji lanac prenosilaca doseže do Poslanika je preča od bilo koje predaje zaustavljene kod ashaba.[596]

Nema zapreke ni u tome da kad se pojavi ovaj predznak kažu: Gospodaru naš, otkloni patnje od nas, mi ćemo, sigurno, vjerovati - da se i otkloni, pa se oni vrate svom načinu življenja, jer je riječ o blizini Kijameta.

Pojedini učenjaci nastoje spojiti ove predaje time što tvrde: kako je riječ o dva Dima, jedan se pojavio, drugi još nije - pojaviće se na kraju vremena. A onaj koji se desio je ono što su Kurejšije vidjele u obliku dima, taj dim nije bio stvarni dim koji će se dogoditi zajedno sa ostalim velikim predznacima Sudnjeg dana.

Kurtubi kaže: Mudžahid veli: Ibn Mes'ud je govorio: Postoje dva Dima, jedan se desio a drugi će ispuniti prostor između nebesa i zemlje. Vjernik će od njega osjetiti nešto poput prehlade, a nevjerniku će uši popucati.[597]

Ibn Džerir kaže: Nema ničeg ružnog u tome da se Allahova prijetnja obistinila nad nevjernicima Kurejša i da će se obistiniti nad nevjernicima poslije njih Dimom koji je Resulullah savs nagovijestio kao dolazeći dim koji će se dogoditi. Hadis koji se prenosi od Abdullah ibn Mes'uda kao i drugi hadisi su vjerodostojni i izrekao ih je Resulullah savs.[598]

b) Dokazi iz Sunneta Čistog

Spomenuli smo neke od hadisa o pojavi Dima na kraju vremena. Ovdje ću navesti još neke:

1. Bilježi Muslim od Ebu Hurejre da je Resulullah savs rekao: Požurite sa dobrim djelima prije nego nastupi šestero: ... Dedždžal, Dim.[599]

2.U Huzejfinom hadisu o velikim predznacima Sudnjeg dana se spominje: Dim.[600]

---

[595] Buhari, 3/218; Muslim, 18/47-49; Tirmizi, 6/517-520; Musned Ahmeda, 9/136-139 hadis br. 3660
[596] En Nihaje, 1/172
[597] Et Tezkire, 655
[598] Tefsirut Taberi, 25/114-115
[599] Muslim, 18/87

3.Ibn Džerir et Taberi bilježi od Ebu Malik el Eš'arija da je Resulullah savs rekao: Zaista vas je Allah dž.š. opomenuo sa tri stvari: Dim od kojeg će mu'min osjećati nešto poput prehlade a kafira će napuhati tako da će mu od njega uši popucati.[601]

---

[600] Muslim, 18/27-28

[601] Tefsirut Taberi, 20/114; Tefsir Ibn Kesir, 7/235. O ovom hadisu Ibn Kesir kaže: Njegov lanac prenosilaca je dobar. Ibn Hadžer spominje Tebarijevu predaju od Ebu Malika i Ibn Omera pa kaže: Sened ova dva hadisa je vrlo slab, međutim mnoštvo i sličnost ovih hadisa ukazuju na njihovu vjerovatnu utemeljenost (asl), vidi: Fethul Bari, 8/573.

SEDMA STUDIJA: IZLAZAK SUNCA SA ZAPADA

Izlazak sunca sa zapada je jedan od velikih predznaka Sudnjeg dana zasnovan na Kur'anu i Sunnetu.

Dokazi njegovog dešavanja:

a)Dokazi iz Kur'ani Kerima: Onog dana kada neki predznaci od Gospodara tvoga dođu, nijednom čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati, ako prije nije vjerovao ili ako nije, kao vjernik, kakvo dobro uradio.[602]

Vjerodostojni hadisi ukazuju na to da se: nekim predznacima - misli na izlazak sunca sa zapada i to je mišljenje većine komentatora Kur'ana.[603]

Taberi nakon što je spomenuo mišljenja mufessira o ovom ajetu kaže: Najtačnije mišljenje je ono koje je očito u predajama Resulullaha savs kad je on komentirajući ovaj ajet rekao: To je onda kad sunce izađe sa zapada.[604]

Ševkani veli: Kad bi Poslanikov komentar ovog ajeta bio vjerodostojan onda se on ne bi dovodio u pitanje nego bi bilo obaveza dati mu prednost i postupati po njemu.[605]

b)Dokazi iz Sunneta Čistog

Mnogo je hadisa o izlasku sunca sa zapada, evo nekih od njih:

1.Dva šejha bilježe od Ebu Hurejre da je Resulullah savs rekao: Neće nastipiti Sudnji dan dok sunce ne izađe sa zapada. Kad izađe i ljudi ga ugledaju svi će povjerovati ali, tada čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati, ako prije nije vjerovao ili ako nije, kao vjernik, kakvo dobro uradio.[606]

2.Buhari bilježi od Ebu Hurejre da je Resulullah savs rekao: Neće nastupiti Sudmji dan dok se ne sukobe dvije skupine ... (potom je spomenuo hadis, i u njemu): dok sunce ne izađe sa zapada, ali tada čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati, ako prije nije vjerovao ili ako nije, kao vjernik, kakvo dobro uradio.[607]

3.Muslim bilježi od Ebu Hurejre da je Resulullah savs rekao: Požurite sa dobrim djelima prije nego nastupi šestero: Izlazak sunca sa zapada.[608]

---

602 Sura El En'am, 158.
603 Vidi: Tefsirut Taberi, 8/96-102; Tefsir Ibn Kesir, 3/366-381; Tefsir Kurtubi, 7/145 i Ithaful džema'a, 2/315-316.
604 Tefsirut Taberi, 8/103
605 Tefsiruš Ševkani, 2/182
606 Buhari, 11/352; Muslim, 2/149
607 Buhari, 13/81-82
608 Muslim, 18/87

4.Već smo spomenuli hadis Huzejfe ibn Usejda o velikim predznacima Sudnjeg dana, u kojem se kaže: Izlazak sunca sa zapada.[609]

5.Imam Ahmed i Muslim bilježe da je Abdullah ibn Amr rekao: Zapamtio sam od Resulullaha savs hadis koji nisam zaboravio, čuo sam ga kad je rekao: Prvi predznak koji će se pojaviti je izlazak sunca sa zapada.[610]

6.Od Ebu Zerr'a se prenosi kako je Resulullah savs jednog dana rekao: Znate li vi kuda ide ovo sunce?Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju, rekoše. Zaista ono žuri dok ne stigne do svog odredišta pod Aršom i padne mu na sedždu. Ostane u tom položaju dok mu se ne kaže: Podigni se, vrati se odakle si došlo, pa ranim jutrom se vrati i izađe sa svog izlazišta. Zatim ide žurno dok ne stigne do svog odredišta pod Aršom i padne mu na sedždu. Ostane u tom položaju dok mu se na kaže: Podigni se i vrati odakle si i došlo pa se ranim jutrom vrati i izađe sa svog izlazišta. Zatim će žuriti i ljudima će se to činiti normalnim sve dok ne stigne do svog odredišta pod Aršom. Pa će mu se reći: Podigni se, i izađi sa zapada pa će izaći sa zapada. Potom Resulullah savs reče:Znate li kada će se to dogoditi? Onda kada čovjeku neće biti od koristi ... uradio.[611]

Rasprava sa Rešid Ridaom koji odbacuje hadis Ebu Zerr'a o sedždi koju čini sunce

Spominjući prethodni hadis Ebu Zerr'a, Rešid Rida tvrdi kako je tekst (metn) ovog hadisa od najvećih nejasnoća. A o njegovom senedu kaže: Ovaj hadis bilježe Dva šejha od Ibrahim ibn Jezida ibn Šerik et Tejmija a on od Ebu Zerr'a koji je po ocjeni grupe učenjaka lažac (mudellis). Imam Ahmed o njemu kaže: Nije sreo Ebu Zerr'a. Darekutni veli: Nije slušao od Hafse niti od Aiše i nije živio u njihovo doba. Ibn Medini kaže: Nije slušao od Alije niti od Ibn Abbasa i to spominje u djelu: Tehzibut tehzib.

Spominju se i druge predaje u smislu on od ovog a ovaj od onog (anan), pa je moguće da taj od koga on prenosi ne bude povjerljiv.

Ako se ovakve greške nalaze u Dva sahiha i Sunenima sa mogućnošću ulaska israilijata i moguće greške prilikom prenošenja značenja a ne teksta hadisa, ako je to slučaj sa njima pa šta je tek sa onima što su ostavili nezabilježenim Dva šejha ili autori Sunena.?![612]

Tako kaže Rešid Rida, Allah mu se smilovao!! Ove njegove riječi su jako opasne. One su uvreda pouzdanih hadisa i ubacivanje sumnje u njihovu

---

[609] Muslim, 18/27-28
[610] Musned Ahmeda, 11/110-111, hadis 6881; Muslim, 18/77-78
[611] Muslim, 2/195-196; Buhari, 8/541 i 13/404
[612] Tefsirul menar, 8/211-212

vjerodostojnost, posebno ono što je zabilježeno u Dva sahiha oko čije prihvatljivosti hadisa se ummet složio.

Kamo sreće da je on bacio pogled na sened ovog hadisa i o navodnoj nejasnosti njegovog teksta slijedio ono što su rekli njegovi učeni prethodnici, velikani koji su vjerovali ono što je tačno utvrđeno da potiče od Resulullaha savs, koji se nisu pretvarali da znaju ono što ne znaju, nego su slijedili ono što se činilo tačnim i jasnim u hadisu.

Ebu Sulejman el Hatabi o Poslanikovim riječima: njegovo odredište je pod Aršom - kaže: Mi ne negiramo mogućnost da njegovo odredište bude pod Aršom, Odredište koje mi ne poznajemo i ne vidimo nego smo putem gajba obaviješteni o njemu. Ne niječemo ga niti znamo njegovu kakvoću jer naš razum ga ne obuhvata.

Potom o sedždi sunca pod Aršom kaže: U ovom je vijest o sedždi sunca pod Aršom i nije nemoguće da to i učini onda kad se u svom kretanju približi Aršu i da se ponaša onako kako je i stvoreno. Uzvišeni Allah dž.š. kaže: Kad stiže do mjesta gdje sunce zalazi učini mu se kao da zalazi u jedan mutni izvor.[613] To je kraj onog što oko vidi prilikom zalaska, a njegov put ka Aršu gdje čini sedždu je poslije zalaska.[614]

Nevevi kaže: Sedžda sunca se dešava putem sposobnosti i znanja koje je Uzvičeni Allah dž.š. stvorio u njemu.[615]

Ibn Kesir veli: Allahu dž.š. zbog Njegove veličine i moći, drage volje ili na silu, sve čini sedždu. I sve, na sebi svojstven način, Njemu čini sedždu.[616]

Ibn Hadžer kaže: Tekst hadisa ukazuje kako je boravište sunca na njegovom odredištu svakog dana i noći ustvari njegovo stalno kretanje koje je u hadisu nazvano žurnim (bil džerijj) a Allah najbolje zna.[617]

Bilo kako bilo, nije riječ ovdje o odredištu sunca niti o njegovoj sedždi, nego sam želio pojasniti kako u tekstu hadisa Ebu Zerr'a r.a. nema nejasnoće - kao što to tvrdi Rešid Rida, Allah mu se smilovao - te da ga je ulema prihvatila pojasnivši njegovo značenje.

A što se tiče njegovog bagatelisanja seneda ovog hadisa - to je čist previd. Hadis je seneda spojenog pouzdanim prenosiocima. Na ono što je spomenuo o nepouzdanosti Ibrahim ibn Jezida et Tejmija, kako nije sreo Ebu Zerr'a, Hafsu ni Aiši, te kako nije ni živio u njihovom vremenu se odgovara na slijedeći način:

1.U lancu prenosilaca se ne kaže kako hadis prenosi Ibrahim ibn Jezid et Tejmi od Ebu Zerr'a, nego što je kao u Buhariji i Muslimu - predaja Ibrahim ibn

---

[613] Sura El Kehf, 85.
[614] Šerhus sunneti lil begavi, 15/95-96
[615] Nevevijev komentar Muslima, 2/197
[616] Tefsir Ibn Kesir, 5/398
[617] Fethul Bari, 8/542

Jezida et Tejmija od njegovog oca a on od Ebu Zerr'a. A Ebu Ibrahim je: Jezid ibn Šerik et Tejmi, prenio je hadise od Omera, Alije, Ebu Zerr'a, Ibn Mes'uda i drugih ashaba r.a., a od njega su prenosili njegov sin Ibrahim, Ibrahim En Neha'i i drugi. O njegovoj pouzdanosti svjedoče Ibn Mein, Ibn Hibban, Ibn Saad, Ibn Hadžer. Od njega je grupa prenosila hadise. O njemu Ebu Musa El Medini kaže: Za njega kažu da je zapamtio predislamsko (džahilijetsko) doba.[618]

2.Ibrahim ibn Jezid jasno kaže kako je on hadise šuo od svog oca Jezida. Tako u predaji Muslima stoji: ... pričao nam je Junus od Ibrahima ibn Jezida et Tejmija da je on čuo od svog oca a ovaj od Ebu Zerr'a.[619]

Ako pouzdani prenosilac jasno naglasi kako je čuo, onda se njegova predaja prihvata, kao što je to utvrđeno pravilima nauke o terminologiji hadisa.[620]

Neprihvatanje imana i tevbe nakon izlaska sunca sa zapada

Kad sunce izađe sa zapada neće biti primljen iman onoga ko do tada nije vjerovao kao što neće biti primljeno ni pokajanje griješnika. To stoga što je izlazak sunca sa zapada veliki predznak kojeg će vidjeti svi koji budu tada živjeli. Činjenice će postati očite i vidjeće strahotu pred kojom će pogeti vratove potvrđujući i vjerujući u Allaha i Njegove znakove. Njihov slučaj je poput onih koji dožive Allahovu kaznu, o kojima Allah dž.š.kaže: A kad bi kaznu Našu doživjeli, onda bi govorili: Mi vjerujemo u Allaha, u Njega Jedinog, a odričemo se onih koje smo Mu ravnim smatrali. Ali im vjerovanje njihovo, kad bi kaznu Našu doživjeli, ne bi nimalo bilo od koristi, prema Allahovom zakonu koji je vrijedio za sve robove Njegove koji su bili i nestali, - i tada bi nevjernici stradali.[621]

Kurtubi kaže: Učeni vele: Nijednom čovjeku neće biti od koristi to što će vjerovati tada, prilikom izlaska sunca sa zapada, zbog toga što će tada svaka strast nestati iz srca a tjelesna snaga će se otupiti. Svi ljudi, zbog jake svijesti o blizini Sudnjeg dana, će biti u stanju iščekivanja smrti. U njima neće biti onoga što pospješuje nepokornost prema Allahu dž.š. niti snage koja je pokreće. Ko se u takvom stanju pokaje neće mu tevba biti primljena kao ni onom kome je smrt već nastupila.[622]

Ibn Kesir kaže: Ako nevjernik izrazi vjerovanje toga dana ono neće biti primljeno od njega. A onaj ko prije toga bude vjerovao ako je bio ispravan u svom

---

[618] Vidi Tehzibut tehzib, 11/337
[619] Muslim, 2/195
[620] Vidi: Tejsiru mustalehil hadis, 83
[621] Sura el Gafir, 84-85.
[622] Et tezkire, 706; Tefsirul Kurtubi, 7/146

djelovanju biće u velikom dobru, a ako je bio prevrtljiv pa toga dana izjavi tevbu, tada mu ona neće biti primljena.[623]

To je ono što je zabilježeno u Kur'ani Kerimu i vjerodostojnim hadisima, zaista Uzvišeni Allah dž.š. kaže: Onog dana kad neki predznaci Gospodara tvoga dođu, nijednom čovjeku neće biti od koristi to đto će tada vjerovati, ako prije nije vjerovao ili ako nije, kao vjernik, kakvo dobro uradio.[624]

A Resulullah savs kaže: Neće prestati hidžra sve dok tevba bude primljena a tevba će biti primana sve dok sunce ne izađe sa zapada. A kad izađe, svako srce će biti zapečaćeno sa onim što je u njemu i ljudima će biti dovoljno ono što su učinili.[625]

I kaže alejhis selam: Allah dž.š. je na zapadu stvorio vrata tevbe. Široka su sedamdeset godina hoda. Neće ih Zaključati dok sunce ne izađe iz pravca tih vrata. Zato su riječi Uzvišenog: Onoga dana kada neki predznaci Gospodara tvoga dođu, nijedmon čovjeku neče biti od koristi to što će tada vjerovati ... ajet.[626]

Dio uleme smatra[627]kako tevba neće biti primljena nevjernicima koji dožive izlazak sunca sa zapada, a ako period nakon izlaska sunca sa zapada bude dug i generacije to zaborave - biće primljeno vjerovanje nevjernika i pokajanje griješnika.

Kurtubi kaže: Zaista Allah dž.š. prima pokajanje sve dok mu duša u grkljan ne dođe (hata jugargar),[628]odnosno dok duša ne dođe na vrh grla. To stoga što upravo tada svaki čovjek vidi svoje mjesto u džennetu ili mjesto u džehenemu. Potpuno isti njemu je onaj ko vidi izlazak sunca sa zapada pa se zbog toga njegova tevba ne prihvata dokle god bude živ. Njegovo znanje o Allahu, Njegovom Poslaniku, Njegovoj prijetnji je postalo nužnost. Ako bi nakon toga dunjalučkih dana bilo mnogo i ovaj veliki događaj pao u zaborav osim u posebnim prilikama - onaj ko bi u tom vremenu primio islam ili se pokajao - to bi bilo primljeno od njega. A Allah najbolje zna.[629]

Ovom u prilog je i predaja: Zaista je suncu i mjesecu nakon toga data svjetlost, pa će izlaziti i zalaziti ljudima.

I ono što se prenosi od Abdullah ibn Amra da je Resulullah savs rekao: Ostaće ljudi nakon izlaska sunca sa zapada stotinu dvadeset godina.

---

[623] Tefsir Ibn Kesir, 3/371

[624] Sura el En'am, 158.

[625] Musned Ahmeda, 3/133-134, hadis 1671. Ibn Kesir kaže: Sened ovog hadisa je dobar i jak: En Nihaje, 1/170. A Hejsemi kaže: Ahmedovi ljudi su povjerljivi – Medžmeuz zevaid, 5/251.

[626] Tuhfetul ahvezi 9/517-518. Tirmizi kaže: Ovaj hadis je hasen sahih. A Ibn Kesir kaže: Nesai kaže kako je ovaj hadis sahih, Tefsir Ibn Kesir, 3/369.

[627] Vidi Et tezkire, 706; Tefsirul Elusi, 8/63

[628] Musned Ahmeda, 9/17-18, hadis 6160.

[629] Tefsirul Kurtubi, 7/146-147; Et Tezkire, 706.

Od Imran ibn Husajna se prenosi da je rekao: Neće nastupiti Izlazak dok se ne desi jak glas (sajhatun) od kojeg će pomrijeti mnogo ljudi. Ko prihvati islam ili se pokaje u tom vremenu - to mu neće biti primljeno a ko se nakon toga pokaje - pokajanje će mu biti primljeno.[630]

Odgovor na sve ovo je: Tekstovi ukazuju na to kako se pokajanje neće prihvatiti nakon izlaska sunca sa zapada, da nevjernicima neće biti primljen njihov islam. Tekstovi ne razlikuju one koji su doživjeli i one koji nisu to doživjeli.

Ovo podržava i Taberijeva predaja od Aiše r.a. koja kaže: Kad se dogodi prvi predznak pobacaju se pera, pozatvaraju se meleki čuvari, a tijela će svjedočiti o djelima.[631]

Prvim predznakom se ovdje misli na izlazak sunca sa zapada. A o predznacima koji će se dogoditi prije Izlaska hadisi govore kao o vremenu u kojem će se prihvatiti pokajanje i vjerovanje.

Također Ibn Džerir et Taberi bilježi od Abdullah ibn Mes'uda da je rekao: Pokajanje je moguće sve dok sunce ne izađe sa zapada.[632]

Imam Muslim bilježi od Ebu Musa el Eš'arija r.a. da je Resulullah savs rekao: Allah dž.š. noću pruža svoju ruku oprosta griješnicima dana a danju pruža svoju ruku griješnicima noći i tako sve dok sunce ne izađe sa zapada.[633]

Ibn Hadžer spominje mnogo hadisa o vijestima koje upućuju na to kako su vrata tevbe zaključana do Sudnjeg dana, potom kaže: Ove predaje jačaju jedna drugu i slažu se u tome kako se vrata pokajanja zaključavaju sa pojavom sunca sa zapada i nakon toga neće biti otključana. To se ne odnosi samo na dan Izlaska, nego na sve vrijeme, nakon toga, do Kijameta.[634]

A na ono što Kurtubi uzima kao dokaz se odgovara: Ibn Hadžer o hadisu Abdullah ibn Amra kaže: Njegova spojenost do Poslanika nije pouzdana. A hadis Imran ibn Husajna: Nema osnova.[635]

Kad je riječ o hadisu: Zaista je suncu i mjesecu nakon toga data svjetlost ...,Kurtubi mu ne spominje sened. A ako pretpostavimo utemeljenost seneda onda njihovo vraćanje u stanje u kojem su bili ne dokazuje kako su vrata tevbe po drugi put otvorena.

Hafiz spominje kako o ovom pitanju postoji tekst - sudija ovog spora. Riječ je o hadisu Abdullah ibn Amra r.a. u kojem se spominje izlazak sunca sa zapada, i u

---

[630] Et Tezkire, 705-706.

[631] Tefsirut Taberi, 8/103. Ibn Hadžer kaže: Sened mu je ispravan. Iako je mevkuf (zastao kod ashaba) on ima propis ref'a (do Poslanika) – Fethul Bari, 11/355.

[632] Tefsirut Taberi, 8/101. Ibn Hadžer kaže: Sened mu je dobar. Fethul Bari, 11/355

[633] Muslim, 17/76

[634] Fethul Bari, 11/354-355

[635] Fethul Bari, 11/354

njemu: Od tada pa sve do Kijametskog dana «nijednom čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati ako prije nije vjerovao ... ajet.»[636]

[636] Fethul Bari, 13/88 Hafiz spominje kako ga bilježi Taberani i Hakim, ja sam ga tražio u Hakimovom Mustedreku ali ga nisam našao.

OSMA STUDIJA: ŽIVOTINJA (Ed Dabbetu)

Pojava životinje iz zemlje na kraju vremena je predznak blizine Kijameta, zasnovan na Kur'anu i Sunnetu.

Dokazi njenog pojavljivanja

a) Dokazi iz Kur'ani Kerima:

Riječi Uzvišenog: I kad dođe vrijeme da oni budu kažnjeni, Mi ćemo učiniti da iz zemlje izađe jedna životinja koja će im reći da ljudi u dokaze Naše nisu uvjereni.[637]

Ovaj plemeniti ajet spominje izlazak životinje. Dogodiće se sa neredom ljudi, njihovim napuštanjem Allahovih naređenja, promjenom istinite vjere, Allah će im izvesti iz zemlje životinju koja će ljudima pričati o tome.[638]

Učenjaci kažu da riječi Uzvišenog: Dođe vrijeme da oni budu kažnjeni - znače: izvršenje prijetnje nad njima će biti neminovno zbog njihove ustrajnosti u nepokornosti, grijehu, razvratu, okretanju glave od Allahovih ajeta, zbog neproučavanja tih ajeta i suđenja po njima. U nepokornosti će dostići granicu kada im savjest više neće koristiti a od zalutalosti ih neće odvratiti nikakva opomena. Uzvišeni Allah dž.š. kaže: Kad postanu takvi izvešćemo im životinju iz zemlje koja će im pričati i koja razumije - a uobičajeno je da životinja ne priča i ne razumije - kako bi ljudi znali da je to predznak od Allaha dž.š.

Abdullah ibn Mes'ud r.a. kaže: Dolazak kazne će biti smrću učenih, nestankom znanja i dizanjem Kur'ana.

Potom kaže: Učite što više Kur'an prije nego što bude dignut. Rekoše: Ako će ovaj Kur'an biti dignut šta je sa onim što je u prsima ljudi? Reče: Omrknuće takvi noću a osvanuti prazni, zaboraviće čak i La ilahe illellah. Zadesiće ih stanje džahilijeta i njegovih obilježja. To će se dogoditi onda kada dođe vrijeme da ljudi budu kažnjeni.[639]

b) Dokazi iz Sunneta čistog:

1.Imam Muslim bilježi od Ebu Hurejre r.a. da je Resulullah savs rekao: Troje kad izađe tada čovjeku neće biti od koristi to što će tada vjerovati, ako prije nije vjerovao ili ako nije, kao vjernik, kakvo dobro uradio: izlazak sunca sa zapada, Dedždžal i životinja iz zemlje.[640]

---

[637] Sura En Neml, 82.
[638] Vidi Tefsir Ibn Kesir, 6/220
[639] Tefsirul Kurtubi, 13/234.
[640] Muslim, 2/195

2.On bilježi od Abdullah ibn Amra da je rekao: Zapamtio sam hadis od Resulullaha savs kad je rekao: Zaista je prvi predznak koji će se pojaviti: izlazak sunca sa zapada i izlazak životinje pred ljude u jutarnjem vremenu. Bilo koji od ova dva predznaka da se prvi dogodi neposredno poslije njega će uslijediti drugi.[641]

3.Spominjali smo hadis Huzejfe ibn Usejda o velikim predznacima Sudnjeg dana u kojem je spomenuta životinja, a u predaji životinja iz zemlje.

4.Imam Ahmed bilježi od Ebu Umame hadis koji on prenosi od Resulullaha savs: Izaći će životinja koja će ljude po nosevima žigosati pa će ih biti mnogo takvih među vama sve dok čovjek ne kupi devu pa ga upitaju: Od koga si je kupio? Od jednog griješnika, reći će.[642]

5. Muslim bilježi od Ebu Hurejre r.a. da je Resulullah savs rekao: Požurite sa činjenjem dobrih djela prije šestoro: ... životinja iz zemlje.[643]

6.Imam Ahmed i Tirmizi bilježe od Ebu Hurejre da je Resulullah savs rekao: Izaći će životinja sa Musaovim štapom i Sulejmanovim prstenom i žigosaće nevjernika - Ifan (jedan od prenosilaca hadisa) kaže: Nos nevjernika - sa prstenom, a parnuće lice vjernika sa štapom, tako da će ljudi sjesti za sofru pa će jedan reći: O mu'mine! A drugi: O kafire![644]

Od koje vrste životinja je Životinja iz zemlje

Učenjaci su se razišli u određivanju vrste životinje iz zemlje. Evo nekih mišljenja uleme o tome:

PRVO: Kurtubi kaže: Prvo je mišljenje kako je ona mladunče Salihove deve. To je najtačnije mišljenje, a Allah najbolje zna.[645]

Ovo mišljenje podržava ono što se bilježi Ebu Davud et Tajalisi od Huzejfe ibn Usejd el Gafarija, koji kaže: Spomenuo je Resulullah savs Životinju ... neće pasti travu nego će rikati između Rukna i Mekama.[646](pred Kabom, op.pr.).

---

[641] Muslim, 18/77-78

[642] Musned Ahmeda, 5/268. Hejsemi kaže: Njegovi ljudi su ljudi sahiha osim Amr ibn Abdurrahmana ibn Atijje a i on je povjerljiv – Medžmeuz Zevaid, 8/6.
Albani kaže: Hadis je sahih. Vidi : Sahihul džamiis sagir, 3/37, hadis 2924 i Silsiletul ehadisis sahiha, 1/3/31, hadis 322.

[643] Muslim, 18/781

[644] Musned Ahmeda, 15/79-82, hadis, 7924; Sunenut Turmizi, 9/44, kaže: Hadis hasen, Mustedrekul Hakim, 4/485-486.
Albani kaže:Daif u djelu Daiful džamiis sagir, 3/26, hadis 3412. Razlog slabosti je Ali ibn Zejd ibn Džed'an koji je po njemu slab.
A šejh Ahmed Šakir ga smatra pouzdanim. Komentirajuću Musned Ahmeda, 2/122, hadis 783 kaže: Ali ibn Zejd je: ibn Džed'an, već smo rekli da je pouzdan iako su se o njemu razišli on je pouzdan. Tirmizi mu je prihvatao hadise.

[645] Tefsirul Kurtubi, 13/25

Osnova njegovog dokaza je riječ « tergu» - rikati - koji se upotrebljava samo za devu. Mladunče deve je nakon ubistva majke pobjeglo. Pećina mu se otvorila i ono uđe u nju i u njoj će boraviti sve dok ne dobije Allahovu dozvolu da iz nje izađe.

Zatim kaže: Lijepo neko reče:

Spomeni izlazak mladunčeta Salihove deve
Zabilježiće svakoga nevjerovanjem ili vjerovanjem.[647]

Diskutabilno je Kurtubijevo davanje prednosti ovom hadisu u čijem senedu je napušten čovjek (metruk).

Također u pojedinim hadiskim zbirkama se kaže « tednu « - približiti se, i « terbu» - narasti kao u Hakimovom Mustedreku.

DRUGO:Ta životinja je Džessasa, spomenuta u hadisu Temim ed Darija r.a. u priči o Dedždžalu.

Ovo mišljenje se veže za Abdullah ibn Amra ibn el Asa.[648]

U hadisu nema onog što ukazuje na to kako je Džessasa ustvari životinja koja će se pojaviti na kraju vremena. Spominje se kako je sreo životinju guste dlake i pitao je: Šta si ti? Ja sam Džessasa, rekla je.

Nazvana je Džessasom jer je krijumčarila vijesti o Dedždžalu.

Također ono što znamo o životinji o kojoj govorimo je njena brutalnost i ponižavanje ljudi zbog njihovog nijekanja Allahovih ajeta što nam pojašnjava kako je riječ o nekoj drugoj životinji a ne o Džessasi, a Allah najbolje zna.

TREĆE: To je zmija okačena na zid Kabe koju je El Ikab strgao kad su Kurejšije htjele sagraditi Kabu.

Ovo mišljenje Kurtubi[649] pripisuje Ibn Abbasu r.a. prenoseći ga iz djela En Nikaš ne spominjući mu lanac prenosilaca. Također ga prenosi i Ševkani u svom djelu.

ČETVRTO: Životinja (dabbetun) je insan koji će polemisati sa sljedbenicima novotarije i kufra ne bi li prestali, pa će svako propasti ili biti spašen nakon što je upoznat sa Istinom.

---

[646] Minhatul Me'abud Tertibu Musnedit Tajalisi, 2/220-221; Mustedrekul Hakim, 4/484 – kaže: Ovaj hadis je ispravnog seneda, najjasniji je hadis o životinji iz zemlje ali ga njih Dvojica nisu zabilježili.
Kažem: Hadis je: daif jer je u senedu Tajalisija i Hakima Talha ibn Amr el Hadremi. Ibn Mu'in kaže: Nema tu nikakve slabosti. A Zehebi u djelu: Zejlul Mustedrek kaže: Ahmed ga je ostavio. Hejsemi kaže: Bilježi ga Taberani a u njemu je Talha ibn Amr koji je ostavljen (metruk). Medžmeuz zevaid, 8/7. Vidi Tehzibut tehzib, 5/23-24. Ovaj hadis bilježi hafiz Ibn Hadžer u djelu El metalibul alije, 4/343-344 pripisujući ga Tajalisiju sa izrazom «tez'ak» umjestu «tergu».

[647] Et Tezkire, 702

[648] Nevevijev komentar Muslima, 18/28
Od onih koji smatraju da je ta životinja Džessasa je i Bejdavi u svom Tefsiru, 4/121. Vidi El Iza'a, 173, i El akide er ruknul evel fil islam, 320 – od Muhammed Fadil Šerif et Taklavija.

[649] Tefsirul Kurtubi, 13/236

Ovo mišljenje spominje Kurtubi ali ga odbacuje. Da je životinja čovjek koji raspravlja sa sljedbenicima novotarije onda u tome ne bi bilo neprirodnosti i to ne bi bio jedan od deset velikih predznaka Sudnjeg dana.

Također samo odstupanje u nazivu čovjeka učenog i priznatog diskutanta sa ljudima nije primjereno riječniku ljudi niti poštivanju učenih. Kako učenog i vođu (imama) nazivati životinjom?![650]

PETO: Dabbetun je zbirna imenica[651] za sve što puže zemljom. Nije riječ ni o kakvoj čudnovatoj i neuobičajenoj životinji. Možda se mislilo na bakterije koje opasno razaraju ljudsko tijelo i zdravlje. One ranjavaju i ubijaju a upravo to su riječi opomene za ljude. Kad bi oni samo imali srca koja shvaćaju vratili bi se Allahu, svojoj vjeri i priznali bi očit dokaz. Jezik stanja je mnogo rječitiji od jezika riječi. U arapskom jeziku jedno od značenja govora (teklim) je i ranjavanje (tedžrih).

Ovo je mišljenje Ebu Ubejje u njegovom komentaru Ibn Kesirovog djela En Nihaje, el fitenu vel melahimu.[652] Ovo mišljenje je daleko od tačnog zbog slijedećeg:

a)bakterije su od davnina prisutne kao i bolesti koje razaraju ljudska tijela, usjeve i životinje,[653] a životinja koja je predznak Sudnjeg dana se još nije pojavila.

b)bakterije se uglavnom ne vide golim okom a za životinju niko ne kaže da će biti nevidljiva. Allahov Poslanik savs govoreći o njoj spominje kako će je ljudi vidjeti i sa njom Musaov štap i Sulejmanov prsten ... i drugo što smo već spominjali.

c)ova životinja će žigosati ljudska lica kufrom i imanom.Parnuće lice vjernika a opečatiti nos nevjernika, a bakterije ne rade ništa od toga.

d)čini se kako ga je na ovo mišljenje podstaklo ono što je o životinji spomenuto u mnogim različitim djelima[654] ali Allahova moć je neograničena i ono što je tačno od Resulullaha savs nužno mu se predati.

Također, šta spriječava razumijevanje riječi onako kako je to uobičajeno. Ne pribjegavamo prenesenom značenju osim onda kada stvarno moramo. Posebno to ne činimo ako je njegovo mišljenje suprotno mišljenju komentatora Kur'ana koji

---

[650] Tefsirul Kurtubi, 13/236-237

[651] Ovo mišljenje spominje Berzendži u djelu El Iša'a, 177, pripisujući ga Tefsiru Ibn Alana – Dijaus sebil – ali ovo mišljenje nije zasnovano na valjanom dokazu.

[652] En Nihaje, 1/190-199

[653] Vidi Ithaful džema'a, 2/306-307

[654] Pojedini komentatori Kur'ana spominju mnoga svojstva ove životinje kao i pojedina djela o predznacima Sudnjeg dana. Nakon istraživanja ove teme nisam naišao na podršku ovom mišljenju od bilo kojeg alima, tako da Allah dž.š.najbolje zna.
Evo nekih od djela koja to spominju: Tefsirul Kurtubi, 13/235-236; Tezkire, 699; Tefsir Ibn Kesir, 6/220-223; En Nihaje, 1/162-163; Tefsiruš Ševkani, 4/151-153; Levamiul envar, 2/146-147; El Iša'a, 174-175; Tuhfetul ahvezi, 6/413-414.

kažu da je ona suprotno onom što su ljudi navikli. Ona je natprirodna baš kao i izlazak sunca sa zapada.

U hadisima se spominje kako će se upravo ova dva predznaka dogoditi neposredno jedan poslije drugog. Resulullah savs kaže: Prvi predznak će biti izlazak sunca sa zapada a životinja će se pojaviti ujutro. Bilo koji da se dogodi prije, drugi će uslijediti neposredno poslije njega.[655]

Nužno je vjerovati kako će Allah dž.š. na kraju vremena ljudima poslati životinju iz zemlje koja će razgovarati sa njima. Njen govor će im biti jasan dokaz kako su, zbog njihovog poricanja Allahovih znakova, zaslužili ispunjenje prijetnje. Kada životinja izađe ljudi će shvatiti kako je to jasna natprirodna opomena o blizini Sudnjeg dana. Prije toga nisu vjerovali u Allahove ajete niti u Obećani dan.

Spominjanje životinje u suri En Neml jača mišljenje kako je riječ o životinji koja ima moć govora sa ljudima. U ovoj suri se spominje razgovor između insekata, ptica, džina i Sulejmana a.s. Spominjanje životinje je došlo u odgovarajućoj harmoniji sa surom.[656]

Ahmed Šakir, Allah mu se smilovao, kaže: Ajet je jasan, riječ je o arapskoj imenici (dabbetun) čije je značenje poznato i jasno u arapskom jeziku i nema nikakve potrebe za odstupanjem u značenju ... Brojni hadisi u Sahihima i drugim zbirkama govore o životinji kao predznaku koji će se pojaviti na kraju vremena. Zabilježene su i brojne vijesti koje nisu direktno vezane za Resulullaha savs - dostavljača Objave i komentatora Knjige - pa zašto bi sve to ostavili. Ali naši pojedini savremenici, pripadnici islama u kojima se proširila nevaljalost govora i mišljenja, ne žele vjerovati u gajb (nevidljivo), ne žele preći granicu materije koju su im zacrtali njihovi učitelji i uzori, nevjernici idolopokloničke raskalašene Evrope, otpadnici od svih ljudi i vjera, oni ne mogu vjerovati u ono u šta mi vjerujemo niti to mogu jasno poreći, nego samo umotavaju govor, raspravljaju i petljaju a zatim izokreću smisao riječi od njenog ispravnog značenja čineći ih tako sličnijim znakovima nego onom što oni poriču i kriju duboko u sebi.[657]

Mjesto izlaska Životinje

Postoje različita mišljenja u preciziranju mjesta izlaska životinje, evo nekih:

1.Izaći će iz Mekke Mukerreme, iz najvećeg mesdžida.

Ovom u prilog je i Taberanijeva predaja u Evsatu od Huzejfe ibn Usejda - koju smatram direktnom od Resulullaha savs - u kojoj stoji: Izaći će životinja iz

---

[655] Muslim, 18/77-78

[656] Vidi Fi zilalil Kur'an, 5/2667

[657] Komentar na Musned Ahmeda, 15/82

najvećeg mesdžida, ljudi će biti pred Mesdžidom, zemlja će se zatresti i pojaviće se pred njima.[658]

Ibn Ujejne kaže: Izaći će kada imam krene na zajednički namaz da im saopšti kako životinja još nije izašla.[659]

2.Biće tri izlaska životinje. Jednom će izaći u pojedinim pustinjskim predjelima pa će se pritajiti, potom u pojedinim selima a onda u Mesdžidul Haremu.[660]

Postoje druga mišljenja koja nisam spomenuo. Većina ih smatra kako će izlazak biti iz Mekanskog Harema,[661] a Allah najbolje zna o tome.

Posao Životinje

Kada izađe ova životinja žigosaće vjernike i nevjernike.

Što se tiče vjernika zabilježiće im lica tako da će svijetliti. I to će biti znak njihovog imana. A nevjernik, utisnuće mu pečat na nos. I to će biti znak njegovog nevjerovanja, Allah nas toga sačuvao.

O značenju plemenitog ajeta: Mi ćemo učiniti da iz zemlje izađe jedna životinja koja će im reći ... [662]i o značenju ovog govora postoji više mišljenja mufessira:

1.Govoriće im govorom, tj. razgovarati sa njima. Na ovo značenje upućuje i kiraet Ubej ibn Ka'ab: « tunebbiuhum» - obavijestiće ih.

2.Raniće ih, potvrđuje to kiraet: « teklimehum» - od riječi « kelm» - koja znači «džerh» - rana. Ovaj kiraet je prenesen od ibn Abbasa što znači: Obilježiće ih žigosanjem.[663]

O ovom mišljenju svjedoči i hadis Ebu Umame r.a. u kojem Resulullah savs kaže: Izaći će životinja koja će ih žigosati po njihovim nosovima.[664]

Od Ibn Abbasa se bilježi da je rekao: Sve će raditi, znači: razgovaraće i žigosati.

---

[658] Medžmeuz zevaid, 8/7-8

[659] Medžmeuz zevaid, 8/7-8

[660] Hakim bilježi od Huzejfe ibn Usejda kako će biti tri izlaska, potom spominje hadis u cjelosti pa kaže: Ovaj hadis ispunjava uslove Dva šejha ali ga nisu zabilježili. Zehebi je istog mišljenja u djelu: Telhisul Mustedrek, 4/484-485.

Taberani i Hakim također od Huzejfe bilježe: Zaista će životinja tri puta izaći: na krajnjem Jemenu, potom u blizini Mekke a onda iz Mesdžidul Harema, između Hadžerul Esveda i vrata Benu Mahzuma.

Ali u senedu ovog hadisa je Talha ibn Amr el Hadremij, a već smo spominjali izvore ovog hadisa.

[661] Vidi Et Tezkire, 697-698; El Iša'a, 176-177; Levamiul envar, 2/144-146.

[662] Sura En Neml, 82.

[663] Vidi Tefsirul Kurtubi, 1/237; Tefsir Ibn Kesir, 6/220; Tefsiruš Ševkani, 4/152.

[664] Bilježi ga Ahmed a izvor smo već spomenuli.

Ibn Kesir kaže: Ovo je lijep govor u kojem nema sukobljavanja, a Allah najbolje zna.[665]

A govor koji će im životinja reći je: Zaista ljudi u dokaze naše nisu uvjereni.

Ovo je po kiraetu sa fethom «enne» što znači: obavijestiće ih kako ljudi u dokaze Allahove nisu uvjereni. To je kiraet svih učenjaka Kofe i pojedinih učenjaka Basre.

A kiraet većine učenjaka Hidžaza, Basre i Šama je sa kesrom «inne» kao nona misao u govoru (isti'naf) pa bi značenje bilo: Pričaće im ono što će ih rastužiti - o ništavnosti svih vjera osim islama.[666]

Ibn Džerir kaže: Tačno je to kako su ova dva kiraeta sličnog značenja rasprostranjena u krajevima islamskog svijeta.[667]

---

[665] Tefsir Ibn Kesir, 6/220

[666] Vidi Tefsirut Taberi, 20/16; Tefsirul Kurtubi, 13/237-238; Tefsiruš Ševkani, 4/152

[667] Tefsirut Taberi, 20/16

DEVETA STUDIJA: Vatra koja će sakupiti ljude

Od predznaka je i pojava velike vatre. To je posljednji veliki predznak i prvi nagovještaj početka Sudnjeg dana.

Mjesto njenog pojavljivanja

Pojedine predaje govore o tome kako će se ova vatra pojaviti iz Jemena, nedaleko od Adena[668] ili po drugim predajama iz Hadremevtskog mora.

Evo nekih hadisa koji preciziraju mjesto pojavljivanja vatre. Ujedno su oni i dokaz njenog pojavljivanja:

1.U hadisu Huzejfe ibn Usejda o velikim predznacima Sudnjeg dana Resulullah savs kaže: Posljednji od njih je vatra iz Jemena koja će ljude tjerati ka njihovom mjestu okupljanja (mahšeru). Bilježi ga Muslim.[669]

2.Također u predaji od Huzejfe r.a. stoji: Vatra nedaleko od Adena koja će ljude tjerati.[670]

3.Imam Ahmed i Tirmizi bilježe od Ibn Omera da je Resulullah savs rekao: Pojaviće se vatra iz Hadremevta ili iz Hadremevtskog mora prije Sudnjeg dana i sakupiće ljude na jednom mjestu.[671]

4.Imam Buhari bilježi od Enesa r.a. kako je Abdullah ibn Selam prilikom prihvatanja islama Poslaniku postavio nekoliko pitanja od kojih je i: Koji je prvi predznak Sudnjeg dana? Poslanik savs mu reče: Što se tiče prvog predznaka Sudnjeg dana on je vatra sa istoka prema zapadu.[672]

Predaje po kojima je vatra posljednji veliki predznak Sudnjeg dana i predaje po kojima je to prvi veliki predznak Sudnjeg dana je moguće objediniti na slijedeći način: Posljednji je ako ga posmatramo u kontekstu predznaka spomenutih u hadisu Huzejfe r.a. a prvi je predznak ako ga posmatramo kao nešto poslije čega nema više ničeg dunjalučkog, nego će odmah po prestanku ovog predznaka uslijediti puhanje u Sur, za razliku od svega drugog spomenutog u Huzejfinom hadisu poslije kojih će ostati nešto od dunjalučkih stvari.[673]

---

[668] Aden je poznati jemenski grad na jugu Arapskog pluotoka, na obali Hadremevtskog mora – danas poznatije kao Arapsko more.
[669] Muslim, 18/27-29
[670] Muslim, 18/27-29
[671] Musned Ahmeda, 7/133, hadis, 5146. Ahmed Šakir kaže: Sahih.
Tirmizi, 6/463-464 sa Tuhfetul Ahvezijem.
Albani kaže: Sahih. Vidi Sahihul džami'is sagir, 3/203, hadis, 3603.
[672] Buhari, 6/362, hadis 3329
[673] Fethul Bari, 13/82

A što se tiče predaja po kojima će se vatra pojaviti iz Jemena ili sa istoka prema zapadu, mogući odgovori su:

1.Predaje je moguće uskladiti time da pojavljivanje vatre iz blizine Adena ne isključuje sakupljanje ljudi sa istoka prema zapadu. Pojaviće se u blizini Adena a potom zahvatiti čitavu zemlju. Riječi: Sakupiće ljude sa istoka prema zapadu - znače: Općim sakupljanjem a ne znače striktno istok i zapad.[674]

2.Kad se vatra proširi sakupiće prvo stanovnike istoka. Tome u prilog je i činjenica da fitneti uvijek dolaze sa istoka. A što se tiče njenog konačnog cilja na zapadu on je tamo zato što je Šam u odnosu na istok zapadno.

3.Moguće je da je spomenuta vatra u hadisu Enesa r.a. u stvari smutnja koja će prouzrokovati neviđeno zlo. To zlo će se širiti poput vatre. Početak će joj biti na istoku kojeg će gotovo čitavog uništiti. Tjeraće ljude iz pravca istoka ka Šamu i Egiptu koji se nalaze na zapadu kao što se to već dešavalo nekoliko puta počev od Džingis kana pa na ovamo.

A vatra koja se spominje u hadisu Huzejfe i u hadisu Ibn Omera je istinska vatra.[675] A Allah najbolje zna.

Način njenog sakupljanja ljudi

Kad se pojavi ova strašna vatra iz pravca Jemena tjeraće ljude prema Zemlji okupljanja (erdul mahšer). Sakupljenih će biti tri vrste:

PRVA: vrsta dobrovoljaca, sitih i obučenih jahača.

DRUGA: vrsta onih koji će ići čas pješice a čas jašući, smjenjujući se na jednoj devi. Spomenućemo kasnije hadis: Dvojica na devi, Trojica na devi ... dok nije rekao: desetorica će se smjenjivati jašući jednu devu. Razlog tome će biti manjak prevoznih sredstava toga vremena.

TREĆA: vrsta koju će vatra sakupljati okruživši ih sa svih strana i tjerajući ih prema Zemlji okupljanja. Onoga ko zaostane vatra će progutati.

Ono što je zabilježeno o načinu sakupljanja ljudi ovom vatrom je slijedeće:

1.Dva šejha bilježe od Ebu Hurejre kako je Resulullah savs rekao: Ljudi će biti sakupljeni u tri skupine: dobrovoljci, preplašeni po dvojica na devi, po trojica na devi, po četvorica na devi, po desetorica na devi a ostale će sakupiti vatra koja će odmarati tamo gdje oni odmaraju, zanoćiti gdje oni zanoće, osvanuti gdje oni osvanu, omrknuti gdje oni omrknu.[676]

2.Od Abdullah ibn Omera se prenosi da je Resulullah savs rekao: Biće poslana vatra na stanovnike istoka koja će ih sakupiti na zapadu. Zanoćiće tamo

[674] Fethul Bari, 13/82
[675] Fethul Bari, 11/378-379
[676] Buhari, 11/377, hadis 6522; Muslim, 17/194-195

gdje oni zanoće i odmarati gdje oni odmaraju. Svi koji padnu ili zaostanu će biti njeni. Tjeraće ih kao što se tjera svezana deva.[677]

3.Prenosi se od Huzejfe ibn Usejda kako je Ebu Zerr ustao i rekao: O sljedbenici Gafara, kažite i nemojte se razilaziti, zaista je Najiskreniji savs rekao: Ljudi će biti sakupljeni u tri skupine: skupina jahača sitih i obučenih, skupina pješaka žurnih i skupina koje će meleki vući za njihova lica i sakupiti ih u vatri. Neko od prisutnih reče: Ove dvije skupine su nam poznate a šta je sa žurnim pješacima? Reče: Allah će poslati bolest od koje neće ostati jahalica. Čak će čovjek davati predivnu bašču za staru iscrpljenu devu ali je neće moći naći.[678]

Zemlja okupljanja

Ljudi će se sakupiti u Šamu i to je zemlja okupljanja, o čemu postoje vjerodostojni hadisi:

1.Od Ibn Omera se bilježi o pojavi vatre slijedeće: Rekli smo: Allahov Poslaniče šta nam naređuješ? Reče: Držite se Šama.[679]

2.Imam Ahmed bilježi od Hakim ibn Muavija el Behzija a on od svog oca ... hadis u kojem Resulullah savs kaže: Ovdje će biti sakupljeni ljudi, ovdje će biti sakupljeni ljudi, (tri puta) jašući, pješice i na licima.

Ibn Ebi Bekir kaže: Rukom je pokazao na Šam i rekao: Tamo će biti sakupljeni.[680]

3. A u Tirmizijevoj predaji od Behz ibn Hakima, od njegovog oca, od njegovog djeda: Rekao sam: Allahov Poslaniče, gdje mi naređuješ? Reče: Ovamo (i pokaza rukom u pravcu Šama).[681]

4.Imam Ahmed i Ebu Davud bilježe od Abdullah ibn Amra da je čuo Resulullaha savs kad je rekao: Nastupiće hidžra nakon hidžre, ljudi će ići mjestu gdje je Ibrahim a.s. činio hidžru. Na zemlji neće biti osim zlih stanovnika. Zemlja će ih izbaciti, Allahova duša prezrijeti, sakupiće ih vatra sa majmunima i svinjama.

---

[677] Bilježi ga Taberani u Kebiru i Evsatu sa povjerljivim ljudima. Medžmeuz zevaid, 8/12

[678] Musned Ahmeda, 5/164-165; Sunenun Nesai, 4/116-117; Mustedrekul Hakim, 4/564. Hakim veli: Ovaj hadis je sahih od Velid ibn Džem'a ali ga Dva šejha nisu zabilježila. Zehebi u svom Telhisul Mustedreku Kaže: Od Velida Muslim bilježi sličan hadis a na njega se poziva i Nesai.
Smatram: Ljudi u Nesaijevom senedu su pouzdani, u njemu je Velid ibn Džem'a za kojeg Ibn Muin i Adželi kažu da je povjerljiv. Imam Ahmed i Ebu Davud o njemu kažu: U redu je. A Ebu Hatem: Ispravnog hadisa. Ibn Hadžer kaže: Vrlo iskren, ponekad pomješa. Vidi: Mizanul i'tidal, 4/337; Tehzibut tehzib, 11/138-139; Takribut tehzib, 2/333.

[679] Bilježi ga Imam Ahmed i Tirmizi, izvore smo već spominjali.

[680] Musned Ahmeda, 4/446-447

[681] Tirmizi, 6/434-435, i kaže: Ovaj hadis je: hasen sahih. Za obe predaje Ibn Hadžer kaže: Bilježi ih Tirmizi i Nesai sa jakim senedom. Vidi Fethul Bari, 11/380.

Prenoći će sa njima kada budu prenoćili, odmarati kada budu odmarali a progutaće svakog ko zaostane.[682]

Ibn Hadžer kaže u Tefsiru Ibn Ujejne od Ibn Abbasa se kaže: Ko sumnja da je sakupljanje (mahšer) ovdje - znači u Šamu neka pročita početak sure El Hašr, Resulullah savs im tada reče: Izađite! Gdje, upitaše? U zemlju okupljanja, reče.[683]

Razlog zbog kojeg je Šam zemlja okupljanja je u tome što će sigurnost i vjerovanje u vremenu iskušenja na kraju vremena biti u Šamu.

O vrijednosti Šama i podsticanju nastanjivanja u njemu govore vjerodostojni hadisi:

Od tih hadisa je i onaj koji bilježi Imam Ahmed od Ebu Derda'a da je Resulullah savs rekao: Dok sam spavao ugledah stub Knjige naslonjen pod mojom glavom. Pomislih kako je nestvaran pa ga pogledah a on ode prema Šamu. Nije li iman u Šamu kad nastupe iskušenja.[684]

Taberani od Abdullah ibn Havale bilježi da je Resulullah savs rekao: U noći isra'a sam vidio bijeli stub poput zastave kako ga meleki nose pa upitah: Šta je to što nosite? Rekoše: Stub Knjige, naređeno nam je da ga ostavimo u Šamu.[685]

Ebu Davud bilježi od Abdullah ibn Havale r.a. da je Resulullah savs rekao: Stvari će se odvijati tako da ćete biti vojska ustrojena: vojska u Šamu, vojska u Jemenu i vojska u Iraku. Ibn Havale reče: Allahov Poslaniče predloži mi jednu ako to doživim. Reče: Drži se Šama, on je Allahu najdraži dio zemlje i u njemu će sakupiti najbolji dio Njegovih robova. A ako to ne prihvatite držite se Jemena i pijte sa svog pojilišta. Zaista mi je Allah garantovao za Šam i njegove stanovnike.[686]

Božiji Poslanik je u dovi molio za bereket Šama kao što se bilježi u Sahihu od Ibn Omera da je Resulullah savs rekao: Gospodaru naš, učini nam blagoslovljenim naš Šam, Gospodaru naš, Učini nam blagoslovljen i naš Jemen.[687]

Već smo spominjali kako će silazak Isa a.s. na kraju vremena biti u Šamu i kako će u njemu biti okupljanje vjernika za borbu protiv Dedždžala.

Ebu Ubejje negira mogućnost da Šam bude zemlja okupljanja i kaže: Ne postoji dokaz iz Kur'ana i Sunneta ili idžma'a o preciziranju zemlje okupljanja,

---

[682] Musned Ahmeda, 11/99; Ahmed Šakir kaže: sahih.
Sunen Ebu Davud, 7/158, hadis 2465 u Avnul Me'abudu.
Hafiz Ibn Hadžer kaže: Bilježi ga Ahmed sa urednim senedom. Fethul Bari, 11/380.

[683] Fethul Bari, 11/380; Tefsir Ibn Kesir, 8/84-85

[684] Musned Ahmeda, 5/198-199, Ibn Hadžer kaže: Bilježe ga Ahmed, Ja'kub Ibn Sufjan , Taberani ... sened mu je ispravan vidi Fethul Bari, 12/402-403.

[685] Fethul Bari, 12/403. Hafiz kaže: Njegov sened je hasen.

[686] Sunen Ebu Davud, 7/160-161, hadis 2466. Hadis je sahih. Vidi: Sahihul džami'is sagir, 3/214-215, hadis 3553.

[687] Buhari, 13/45

naprotiv u Kur'anu je ono što to pobija u riječima Uzvišenog: Na dan kad zemlja bude zamjenjena drugom zemljom,[688]- pa gdje je tu, dakle, Šam?![689]

Odgovara se postojanjem brojnih dokaza o Šamu kao zemlji okupljanja koje smo već spominjali.

Ono što ga je navelo na ovakvo mišljenje je njegovo ubjeđenje kako će okupljanje (mahšer) biti na ahiretu a ne na dunjaluku. Sad ću pojasniti da će ono biti na dunjaluku onako kako na to upućuju vjerodostojni tekstovi.

Ovo okupljanje (hašr) će biti na dunjaluku

Okupljanje pomenuto u hadisima će biti na dunjaluku. Ne misli se na okupljanje nakon proživljenja iz kabura. Kurtubi spominje da je značenje riječi (hašr) - sakupljanje (džem'), i da postoje četiri okupljanja: dva na dunjaluku i dva na ahiretu.

Što se tiče onih na dunjaluku:

PRVI je progon Benu Nadira u Šam.

DRUGI je okupljanje ljudi pred Sudnji dan u Šamu, vatrom spomenutom u hadisima.[690]

Okupljanjem se misli na okupljanje na dunjaluku i o tome postoji konsenzus (idžma) uleme o čemu svjedoči Kurtubi, Ibn Kesir, Ibn Hadžer, na što upućuju i tekstovi koje sam ranije podastro.

Pojedini učenjaci poput Gazalija i Halimija smatraju kako ovo okupljanje neće biti na dunjaluku nego na ahiretu.[691]

Ibn Hadžer spominje kako pojedini komentatori Mesabiha smatraju da je riječ o okupljanju nakon proživljenja iz kabura, navodeći kao potvrdu tome slijedeće:

1.Kad se kaže hašr (okupljanje) u šerijatu se misli na okupljanje iz kabura, izuzev ako postoji dokaz o suprotnom.

2.Podjela u hadisu je neodrživa sa okupljanjem u Šamu jer muhadžir mora biti dobrovoljac ili preplašeni ili mješavina tog dvoga.

3.Sakupljanje ostalih kako je spomenuto i njihovo tjeranje u pravcu Šama pod budnim praćenjem od strane vatre je mišljenje koje nema potvrdu u neupitnim dokazima (tevkif). Nije na nama presuda o dominaciji vatre na dunjaluku nad nesretnicima bez posjedovanja neupitnih dokaza.

---

688 Sura Ibrahim, 48.

689 En Nihaje, 1/257

690 Vidi Tefsirul Kurtubi, 18/2-3 ili Et Tezkire, 198-199.

691 Vidi El minhadžu fi šu'abil iman, 1/442

4. Jedan hadis pojašnjava drugi. U pojedinim hasen hadisima od Ebu Hurejre r.a. kojeg bilježi Bejheki drugim senedima od Ali ibn Zejda a on od Evs ibn Ebi Evsa a on od Ebu Hurejre se kaže: Trojica jašući na životinji, trojica koračajući pješice i trojica na licima. Ova podjela je u skladu sa podjelom u suri El Vaki'a: Vas će tri vrste ljudi biti.[692]

Odgovor na ono sa čime oni to dokazuju bi bio sažet u slijedećem:

1.Postoje dokazi koji govore o okupljanju na dunjaluku, već smo spomenuli hadise o tome.

2.Podjela u suri Vaki'a ne obavezuje da bude spomenuta podjela u hadisu. Spomenuto u hadisu je namjera spašavanja od iskušenja pa ko iskoristi priliku imaće dovoljno jahalica i opskrbe žudeći za onim što ga očekuje a plešeći se onog što ostavlja. Oni su prva skupina u hadisu. A oni koji budu oklijevali smjenjivaće se jašući na jednoj jahalici i oni su druga skupina. Treća su oni koje vatra bude sakupljala a meleki vukli.

3.Iz hadisa je očito kako se vatrom ne misli na ahiretsku vatru nego na vatru koja će se pojaviti na dunjaluku. Allahov Poslanik je upozorio na nju i spomenuo način na koji će djelovati u već navedenim hadisima.

4.Hadis koji oni uzimaju kao dokaz je zabilježen od Ali ibn Zejda - o čijoj pouzdanosti postoje različita mišljenja. Taj hadis nije suprotan hadisima koji pojašnjavaju kako će okupljanje biti na dunjaluku. U Ahmedovoj predaji[693]spomenutog hadisa Ali ibn Zejda se kaže kako će oni: licima svojim ukloniti svaku neravninu, uzvisinu i trnje. Zemlja stajanja na Sudnjem danu će biti ravna, bez krivine, nanosa, uzvišenja i trnja.[694]

Nevevi kaže: Ulema veli: ovo okupljanje će biti na kraju dunjaluka, uoči samog Sudnjeg dana, pred samo puhanja u Sur. Dokaz tome su riječi Resulullaha savs: Ostale će sakupiti vatra, zanoćiće, odmarati, osvanuti i omrknuti sa njima.[695]

Hafiz Ibn Kesir - nakon spominjanja zabilježenih hadisa o vatri, pojašnjavajući kako će ovo okupljanje biti na dunjaluku - kaže: Ovi tekstovi ukazuju na to da je ovo okupljanje prisutnih na kraju dunjalučkog vremena sa svih predjela zemlje na mjesto okupljanja - zemlju Šama ... sve ovo ukazuje kako će se to dogoditi na kraju vremena u kojem je jelo, piće, jahanje na kupljenoj jahalici i drugo, u kojoj će biti uništeni oni koji kasne pred vatrom. Kad bi to bilo nakon

---

[692] Sura El Vaki'a 7, vidi Fethul Bari, 11/380.

[693] Musned Ahmeda, 16/365, hadis 7632, komentar Ahmeda Šakira kojeg je upotponio dr. El Husejni Abdurrahman Hašim i spominje mu sened kao dobar. Međutim hafiz Ibn Hadžer predaju Ali ibn Zejd el Džed'ana smatra slabom. Vidi Fethul Bari, 11/381.

[694] Fethul Bari, 11/380-381

[695] Nevevijev komentar Muslima 17/194-195

drugog puhanja u Sur onda ne bi bilo smrti, kupljene jahalice, jela, pića niti oblačenja na javnom mjestu stajanja (aresat).

A što se tiče ahiretskog okupljanja u hadisima se bilježi kako će svi ljudi, vjernici i nevjernici, biti goli, osunećeni i bez ikakvih fizičkih mahana sakupljeni.[696] U Sahihu od Ibn Abbasa se prenosi da je rekao: Ustao je pred nas Allahov Poslanik savs i rekao: Zaista ćete vi biti sakupljeni potpuno goli i osunećeni, «onako kako smo prvi put iz ništa stvorili»[697] a prvi čovjek koji će biti obučen na Sudnjem danu je Ibrahim a.s., Allahov prijatelj.[698]

Ibn Hadžer kaže: Otkud onima koji će biti nakon smrti potpuno goli proživljeni, otkud njima bašče sa kojima bi kupovali iznurene deve.[699]

Ovo jasno upućuje na to da će okupljanje biti na dunjaluku prije Sudnjeg dana. Ko smatra suprotno tome taj je otišao pored istine, a Allah najbolje zna.

---

[696] En Nihaje 1/320-321
[697] Sura El Enbija' 104.
[698] Buhari 11/377
[699] Fethul Bari 11/382

ZAKLJUČAK

Sastojao bi se u najvažnijim rezultatima do kojih se došlo u ovoj studiji, a oni su:

1.Vjerovati u predznake Sudnjeg dana je sastavni dio vjerovanja u gajb bez čega bi vjerovanje muslimana bilo nepotpuno.

2.Vjerovanje u predznake Sudnjeg dana je sastavni dio vjerovanja u Sudnji dan.

3.Ono što je pouzdano od Resulullaha savs - bilo da je riječ o mutevatir ili ahad hadisu - nužno je vjerovanje i prihvatanje toga. Nije dozvoljeno to odbaciti. Vjerovanje (akaid) se zasniva na vjerodostojnoj informaciji pa makar bila i ahad.

4.Resulullah savs je obavijestio svoj umet o onom što je bilo i onom što će biti dok ne nastupi Sudnji dan. Predznaci Sudnjeg dana su se većinom obistinili.

5.Znanje o Sudnjem danu je nešto što samo Allah dž.š. zna. To nije uspio saznati ni blizak melek niti poslani Poslanik.

6.Ne postoji pouzdan i vjerodostojan hadis o tačnom preciziranju trajanja dunjaluka.

7.Mali predznaci Sudnjeg dana su se, izuzev malo njih, već dogodili.

8.Cilj pojavljivanja svih malih predznaka je potvrda i obistinjenje tih predznaka tako da se neće, osim rijetko, dogoditi nešto slično njima.

9.Nije svaki predznak Sudnjeg dana nešto što je zabranjeno. Oni podrazumijevaju ono što je zabranjeno, obavezujući, dozvoljeno dobro ili loše.

10.Do sada se nije pojavio nijedan od velikih predznaka Sudnjeg dana.

11. Kad se dogodi prvi veliki predznak Sudnjeg dana za njim će uslijediti drugi poput bisera na puknutoj ogrlici.

12.Ono što se događa od predznaka Sudnjeg dana je mu'džiza Allahovog Poslanika i znak njegovog poslanstva. Obavijestio je o onom što će se dogoditi i to se obistinilo.

13.Pojava mnogih predznaka Sudnjeg dana je dokaz propasti ovog svijeta i da mu se kraj približio. To je poput znakova smrti očitih na samrti.

14.Vrata tevbe su otvorena sve dok sunce ne izađe sa zapada, a kad izađe vrata su do Sudnjeg dana zaključana.

15.Sami izlazak sunca sa zapada nije Sudnji dan, nego će nakon toga biti još dunjalučkih stvari poput kupoprodaje i sl.

16. Posljednji veliki predznak Sudnjeg dana je izlazak vatre koja će ljude sakupiti u zemlji Šama. Ovo okupljanje (hašr) će biti na dunjaluku prije Sudnjeg dana.

17.Sudnji dan će nastupiti samo na lošim ljudima.

Molimo Allaha dž.š. da nas sačuva, a Allah o svemu najbolje zna, neka je hvala Allahu dž.š. Gospodaru svih svjetova i neka je Allahov salavat na Njegovog Poslanika Muhammeda savs, njegovu časnu porodicu i ashabe.